مرکز القائمیة اصبهان للبحوث والتحریات الکمبیوتریة

السلام علیک یا صاحب الزمان

www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.ir

١٣

كتاب الوافي

تأليف

المحدث الحكيم العارف الكامل المولى محمد محسن الشهير

بالفيض الكاشاني قدس سره

من منشورات
مكتبة الامام امير المؤمنين علي عليه السلام العامة
اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم

الوافی

کاتب:

محمد بن مرتضی فیض کاشانی

نشرت فی الطباعة:

عطرعترت

رقمی الناشر:

مرکز القائمیة باصفهان للتحریات الکمبیوتریة

الفهرس

الفهرس ----- ۵

الوافی المجلد ۱۳ ----- ۷۳

اشارة ----- ۷۳

[تتمة کتاب الحج و العمرة و الزیارات] ----- ۷۳

[تتمة أبواب آداب السفر و أصناف الحج] ----- ۷۴

باب ۶۸ حفظ اللسان للمحرم ----- ۷۴

[۱] ----- ۷۴

[۲] ----- ۷۴

[۳] ----- ۷۴

اشارة ----- ۷۴

بیان ----- ۷۴

[۴] ----- ۷۵

[۵] ----- ۷۵

اشارة ----- ۷۵

بیان ----- ۷۵

[۶] ----- ۷۵

اشارة ----- ۷۵

بیان ----- ۷۵

[۷] ----- ۷۵

[۸] ----- ۷۶

اشارة ----- ۷۶

بیان ----- ۷۶

[۹] ----- ۷۶

اشارة ----- ۷۶
بيان ----- ۷۶
[۱۰] ----- ۷۶
[۱۱] ----- ۷۷
[۱۲] ----- ۷۷
[۱۳] ----- ۷۷
اشارة ----- ۷۷
بيان ----- ۷۷
[۱۴] ----- ۷۷
اشارة ----- ۷۷
بيان ----- ۷۷
[۱۵] ----- ۷۸
اشارة ----- ۷۸
بيان ----- ۷۸
[۱۶] ----- ۷۸
[۱۷] ----- ۷۸
[۱۸] ----- ۷۸
اشارة ----- ۷۸
بيان ----- ۷۸
باب ۶۹ ما يتعلق بملک البضع للمحرم ----- ۷۹
[۱] ----- ۷۹
[۲] ----- ۷۹
[۳] ----- ۷۹
[۴] ----- ۷۹

[۵] ---- ۷۹

[۶] ---- ۷۹

[۷] ---- ۷۹

اشارة ---- ۷۹

بيان ---- ۸۰

[۸] ---- ۸۰

[۹] ---- ۸۰

[۱۰] ---- ۸۰

[۱۱] ---- ۸۰

[۱۲] ---- ۸۰

[۱۳] ---- ۸۰

[۱۴] ---- ۸۰

[۱۵] ---- ۸۱

اشارة ---- ۸۱

بيان ---- ۸۱

[۱۶] ---- ۸۱

[۱۷] ---- ۸۱

[۱۸] ---- ۸۱

[۱۹] ---- ۸۱

باب ۷۰ غشيان النساء للمحرم ---- ۸۲

[۱] ---- ۸۲

اشارة ---- ۸۲

بيان ---- ۸۲

[۲] ---- ۸۲

اشارة ----- ۸۲
بيان ----- ۸۲
[۳] ----- ۸۲
[۴] ----- ۸۳
[۵] ----- ۸۳
[۶] ----- ۸۳
[۷] ----- ۸۳
[۸] ----- ۸۳
[۹] ----- ۸۴
اشارة ----- ۸۴
بيان ----- ۸۴
[۱۰] ----- ۸۴
[۱۱] ----- ۸۴
اشارة ----- ۸۴
بيان ----- ۸۴
[۱۲] ----- ۸۴
[۱۳] ----- ۸۵
اشارة ----- ۸۵
بيان ----- ۸۵
[۱۴] ----- ۸۵
[۱۵] ----- ۸۵
[۱۶] ----- ۸۵
[۱۷] ----- ۸۶
[۱۸] ----- ۸۶

[۱۹] ---------- ۸۶
[۲۰] ---------- ۸۶
باب ۷۱ إتيان النساء قبل الطواف ---------- ۸۶
[۱] ---------- ۸۶
[۲] ---------- ۸۶
[۳] ---------- ۸۷
[۴] ---------- ۸۷
[۵] ---------- ۸۷
[۶] ---------- ۸۷
[۷] ---------- ۸۷
[۸] ---------- ۸۷
[۹] ---------- ۸۸
[۱۰] ---------- ۸۸
اشارة ---------- ۸۸
بیان ---------- ۸۸
[۱۱] ---------- ۸۸
باب ۷۲ ما دون الوقاع ---------- ۸۹
[۱] ---------- ۸۹
[۲] ---------- ۸۹
[۳] ---------- ۸۹
[۴] ---------- ۸۹
[۵] ---------- ۸۹
[۶] ---------- ۸۹
[۷] ---------- ۹۰

اشارة ----- ۹۰
بیان ----- ۹۰
[۸] ----- ۹۰
اشارة ----- ۹۰
بیان ----- ۹۰
[۹] ----- ۹۰
[۱۰] ----- ۹۱
اشارة ----- ۹۱
بیان ----- ۹۱
[۱۱] ----- ۹۱
[۱۲] ----- ۹۱
[۱۳] ----- ۹۱
[۱۴] ----- ۹۱
[۱۵] ----- ۹۲
[۱۶] ----- ۹۲
[۱۷] ----- ۹۲
[۱۸] ----- ۹۲
[۱۹] ----- ۹۲
[۲۰] ----- ۹۲
[۲۱] ----- ۹۲
[۲۲] ----- ۹۳
[۲۳] ----- ۹۳
اشارة ----- ۹۳
بیان ----- ۹۳

باب ۷۳ المعتمر یأتی أهله قبل الفراغ ----- ۹۳
[۱] ----- ۹۳
[۲] ----- ۹۳
[۳] ----- ۹۳
باب ۷۴ قتل الدواب للمحرم ----- ۹۴
[۱] ----- ۹۴
اشارة ----- ۹۴
بیان ----- ۹۴
[۲] ----- ۹۴
[۳] ----- ۹۴
[۴] ----- ۹۵
[۵] ----- ۹۵
[۶] ----- ۹۵
اشارة ----- ۹۵
بیان ----- ۹۵
[۷] ----- ۹۵
[۸] ----- ۹۵
[۹] ----- ۹۵
[۱۰] ----- ۹۶
[۱۱] ----- ۹۶
اشارة ----- ۹۶
بیان ----- ۹۶
[۱۲] ----- ۹۶
باب ۷۵ ما یجوز ذبحه للمحرم ----- ۹۶

[۱] ---------- ۹۶

اشارة ---------- ۹۶

بيان ---------- ۹۷

[۲] ---------- ۹۷

[۳] ---------- ۹۷

باب ۷۶ الصيد للمحرم و دلالته عليه و الأكل منه ---------- ۹۷

[۱] ---------- ۹۷

[۲] ---------- ۹۷

[۳] ---------- ۹۷

[۴] ---------- ۹۸

اشارة ---------- ۹۸

بيان ---------- ۹۸

[۵] ---------- ۹۸

[۶] ---------- ۹۸

[۷] ---------- ۹۸

[۸] ---------- ۹۸

[۹] ---------- ۹۹

اشارة ---------- ۹۹

بيان ---------- ۹۹

[۱۰] ---------- ۹۹

[۱۱] ---------- ۹۹

[۱۲] ---------- ۹۹

[۱۳] ---------- ۹۹

[۱۴] ---------- ۹۹

اشارة ----- ۱۰۰
بیان ----- ۱۰۰
[۱۵] ----- ۱۰۰
اشارة ----- ۱۰۰
بیان ----- ۱۰۰
[۱۶] ----- ۱۰۰
[۱۷] ----- ۱۰۰
[۱۸] ----- ۱۰۰
[۱۹] ----- ۱۰۱
[۲۰] ----- ۱۰۱
[۲۱] ----- ۱۰۱
[۲۲] ----- ۱۰۱
[۲۳] ----- ۱۰۱
[۲۴] ----- ۱۰۱
باب ۷۷ الرجل یحرم و فی منزله صید أو لحم صید ----- ۱۰۱
[۱] ----- ۱۰۱
[۲] ----- ۱۰۲
[۳] ----- ۱۰۲
[۴] ----- ۱۰۲
[۵] ----- ۱۰۲
اشارة ----- ۱۰۲
بیان ----- ۱۰۲
باب ۷۸ المحرم یضطر إلی الصید و المیتة ----- ۱۰۲
[۱] ----- ۱۰۲

[۲] ---------- ۱۰۳
[۳] ---------- ۱۰۳
[۴] ---------- ۱۰۳
اشارة ---------- ۱۰۳
بيان ---------- ۱۰۳
[۵] ---------- ۱۰۳
[۶] ---------- ۱۰۳
اشارة ---------- ۱۰۳
بيان ---------- ۱۰۴
[۷] ---------- ۱۰۴
باب ۷۹ صيد البحر للمحرم و صيد الجراد و كفارته ---------- ۱۰۴
[۱] ---------- ۱۰۴
[۲] ---------- ۱۰۴
[۳] ---------- ۱۰۴
[۴] ---------- ۱۰۵
اشارة ---------- ۱۰۵
بيان ---------- ۱۰۵
[۵] ---------- ۱۰۵
[۶] ---------- ۱۰۵
[۷] ---------- ۱۰۵
[۸] ---------- ۱۰۵
[۹] ---------- ۱۰۵
[۱۰] ---------- ۱۰۶
[۱۱] ---------- ۱۰۶

[۱۲] ---- ۱۰۶

[۱۳] ---- ۱۰۶

اشارة ---- ۱۰۶

بيان ---- ۱۰۶

[۱۴] ---- ۱۰۶

اشارة ---- ۱۰۶

بيان ---- ۱۰۷

[۱۵] ---- ۱۰۷

اشارة ---- ۱۰۷

بيان ---- ۱۰۷

[۱۶] ---- ۱۰۷

اشارة ---- ۱۰۷

بيان ---- ۱۰۷

[۱۷] ---- ۱۰۷

[۱۸] ---- ۱۰۸

[۱۹] ---- ۱۰۸

باب ۸۰ المحرم يصيب الصيد مرارا ---- ۱۰۸

[۱] ---- ۱۰۸

[۲] ---- ۱۰۸

[۳] ---- ۱۰۸

[۴] ---- ۱۰۸

[۵] ---- ۱۰۹

[۶] ---- ۱۰۹

اشارة ---- ۱۰۹

بيان ---- ۱۰۹
باب ۸۱ اجتماع المحرمين على الصيد ---- ۱۰۹
[۱] ---- ۱۰۹
[۲] ---- ۱۰۹
[۳] ---- ۱۱۰
[۴] ---- ۱۱۰
[۵] ---- ۱۱۰
اشارة ---- ۱۱۰
بيان ---- ۱۱۰
[۶] ---- ۱۱۰
اشارة ---- ۱۱۰
بيان ---- ۱۱۰
[۷] ---- ۱۱۱
[۸] ---- ۱۱۱
[۹] ---- ۱۱۱
[۱۰] ---- ۱۱۱
باب ۸۲ المحرم يكسر الصيد أو يدميه ---- ۱۱۲
[۱] ---- ۱۱۲
[۲] ---- ۱۱۲
اشارة ---- ۱۱۲
بيان ---- ۱۱۲
[۳] ---- ۱۱۲
اشارة ---- ۱۱۲
بيان ---- ۱۱۲

[۴] ----- ۱۱۲
[۵] ----- ۱۱۳
[۶] ----- ۱۱۳
اشارة ----- ۱۱۳
بيان ----- ۱۱۳
[۷] ----- ۱۱۳
اشارة ----- ۱۱۳
بيان ----- ۱۱۳
باب ۸۳ المحرم يشرب من جلد صيد أو يصيب عبده صيدا ----- ۱۱۳
[۱] ----- ۱۱۴
[۲] ----- ۱۱۴
اشارة ----- ۱۱۴
بيان ----- ۱۱۴
[۳] ----- ۱۱۴
اشارة ----- ۱۱۴
بيان ----- ۱۱۴
باب ۸۴ كفارة ما أصاب المحرم من الوحش ----- ۱۱۴
[۱] ----- ۱۱۵
[۲] ----- ۱۱۵
[۳] ----- ۱۱۵
[۴] ----- ۱۱۵
[۵] ----- ۱۱۵
[۶] ----- ۱۱۵
[۷] ----- ۱۱۶

[۸] ---------- ۱۱۶
[۹] ---------- ۱۱۶
[۱۰] ---------- ۱۱۶
[۱۱] ---------- ۱۱۶
[۱۲] ---------- ۱۱۶
[۱۳] ---------- ۱۱۷
[۱۴] ---------- ۱۱۷
[۱۵] ---------- ۱۱۷
[۱۶] ---------- ۱۱۷
[۱۷] ---------- ۱۱۷
[۱۸] ---------- ۱۱۷
[۱۹] ---------- ۱۱۸
اشارة ---------- ۱۱۸
بيان ---------- ۱۱۸
باب ۸۵ كفارة ما أصاب المحرم من الطير و البيض ---------- ۱۱۸
[۱] ---------- ۱۱۸
[۲] ---------- ۱۱۸
[۳] ---------- ۱۱۸
اشارة ---------- ۱۱۸
بيان ---------- ۱۱۸
[۴] ---------- ۱۱۹
[۵] ---------- ۱۱۹
اشارة ---------- ۱۱۹
بيان ---------- ۱۱۹

[۶] ----- ۱۱۹

[۷] ----- ۱۱۹

اشارة ----- ۱۱۹

بيان ----- ۱۲۰

[۸] ----- ۱۲۰

[۹] ----- ۱۲۰

[۱۰] ----- ۱۲۰

اشارة ----- ۱۲۱

بيان ----- ۱۲۱

[۱۱] ----- ۱۲۱

[۱۲] ----- ۱۲۱

[۱۳] ----- ۱۲۱

[۱۴] ----- ۱۲۱

[۱۵] ----- ۱۲۱

[۱۶] ----- ۱۲۱

[۱۷] ----- ۱۲۲

اشارة ----- ۱۲۲

بيان ----- ۱۲۲

[۱۸] ----- ۱۲۲

[۱۹] ----- ۱۲۲

[۲۰] ----- ۱۲۲

اشارة ----- ۱۲۲

بيان ----- ۱۲۳

[۲۱] ----- ۱۲۳

اشارة ۱۲۳
بیان ۱۲۳
[۲۲] ۱۲۳
[۲۳] ۱۲۳
[۲۴] ۱۲۳
[۲۵] ۱۲۴
اشارة ۱۲۴
بیان ۱۲۴
[۲۶] ۱۲۴
[۲۷] ۱۲۴
باب ۸۶ کفارة ما أصاب المحرم من صید الحرم ۱۲۴
[۱] ۱۲۴
[۲] ۱۲۴
[۳] ۱۲۵
[۴] ۱۲۵
[۵] ۱۲۵
[۶] ۱۲۵
[۷] ۱۲۵
[۸] ۱۲۵
[۹] ۱۲۶
[۱۰] ۱۲۶
[۱۱] ۱۲۶
اشارة ۱۲۶
بیان ۱۲۶

باب ۸۷ موضع ذبح الكفارة و مصرفها ----- ۱۲۶
[۱] ----- ۱۲۶
[۲] ----- ۱۲۷
[۳] ----- ۱۲۷
اشارة ----- ۱۲۷
بيان ----- ۱۲۷
[۴] ----- ۱۲۷
[۵] ----- ۱۲۷
اشارة ----- ۱۲۷
بيان ----- ۱۲۷
[۶] ----- ۱۲۸
[۷] ----- ۱۲۸
اشارة ----- ۱۲۸
بيان ----- ۱۲۸
[۸] ----- ۱۲۸
[۹] ----- ۱۲۸
[۱۰] ----- ۱۲۸
[۱۱] ----- ۱۲۸
[۱۲] ----- ۱۲۹
اشارة ----- ۱۲۹
بيان ----- ۱۲۹
[۱۳] ----- ۱۲۹
[۱۴] ----- ۱۲۹
[۱۵] ----- ۱۲۹

[۱۶] ---- ۱۲۹
[۱۷] ---- ۱۳۰
اشارة ---- ۱۳۰
بیان ---- ۱۳۰
باب ۸۸ المحصور و المصدود ---- ۱۳۰
[۱] ---- ۱۳۰
[۲] ---- ۱۳۰
[۳] ---- ۱۳۱
اشارة ---- ۱۳۱
بیان ---- ۱۳۱
[۴] ---- ۱۳۱
اشارة ---- ۱۳۱
بیان ---- ۱۳۱
[۵] ---- ۱۳۲
[۶] ---- ۱۳۲
اشارة ---- ۱۳۲
بیان ---- ۱۳۲
[۷] ---- ۱۳۲
اشارة ---- ۱۳۲
بیان ---- ۱۳۲
[۸] ---- ۱۳۳
[۹] ---- ۱۳۳
[۱۰] ---- ۱۳۳
[۱۱] ---- ۱۳۳

[۱۲] ----- ۱۳۳
اشارة ----- ۱۳۳
بیان ----- ۱۳۳
[۱۳] ----- ۱۳۴
[۱۴] ----- ۱۳۴
اشارة ----- ۱۳۴
بیان ----- ۱۳۴
[۱۵] ----- ۱۳۴
[۱۶] ----- ۱۳۴
اشارة ----- ۱۳۴
بیان ----- ۱۳۵
[۱۷] ----- ۱۳۵
[۱۸] ----- ۱۳۵
[۱۹] ----- ۱۳۵
اشارة ----- ۱۳۵
بیان ----- ۱۳۵
[۲۰] ----- ۱۳۵
اشارة ----- ۱۳۵
بیان ----- ۱۳۶
[۲۱] ----- ۱۳۶
[۲۲] ----- ۱۳۶
اشارة ----- ۱۳۶
بیان ----- ۱۳۶
باب ۸۹ النوادر ----- ۱۳۶

[۱] ---------- ۱۳۶
[۲] ---------- ۱۳۶
[۳] ---------- ۱۳۷
[۴] ---------- ۱۳۷
[۵] ---------- ۱۳۷
[۶] ---------- ۱۳۷
اشارة ---------- ۱۳۷
بيان ---------- ۱۳۷
[۷] ---------- ۱۳۷
[۸] ---------- ۱۳۸
أبواب أفعال العمرة و الحج و مقدماتها و لواحقها ---------- ۱۳۸
الآيات ---------- ۱۳۸
اشارة ---------- ۱۳۸
بيان ---------- ۱۳۸
باب ۹۰ دخول الحرم و مكة ---------- ۱۳۹
[۱] ---------- ۱۳۹
[۲] ---------- ۱۳۹
[۳] ---------- ۱۴۰
[۴] ---------- ۱۴۰
[۵] ---------- ۱۴۰
[۶] ---------- ۱۴۰
اشارة ---------- ۱۴۰
بيان ---------- ۱۴۰
[۷] ---------- ۱۴۰

[۸] ----- ۱۴۱
[۹] ----- ۱۴۱
اشارة ----- ۱۴۱
بيان ----- ۱۴۱
[۱۰] ----- ۱۴۱
[۱۱] ----- ۱۴۱
[۱۲] ----- ۱۴۱
[۱۳] ----- ۱۴۱
[۱۴] ----- ۱۴۲
[۱۵] ----- ۱۴۲
باب ۹۱ وقت قطع التلبية ----- ۱۴۲
[۱] ----- ۱۴۲
[۲] ----- ۱۴۲
[۳] ----- ۱۴۲
[۴] ----- ۱۴۲
اشارة ----- ۱۴۲
بيان ----- ۱۴۳
[۵] ----- ۱۴۳
[۶] ----- ۱۴۳
اشارة ----- ۱۴۳
بيان ----- ۱۴۳
[۷] ----- ۱۴۳
[۸] ----- ۱۴۳
[۹] ----- ۱۴۴

[۱۰] ۱۴۴
[۱۱] ۱۴۴
[۱۲] ۱۴۴
[۱۳] ۱۴۴
[۱۴] ۱۴۴
[۱۵] ۱۴۴
اشارة ۱۴۴
بيان ۱۴۵
باب ۹۲ دخول المسجد الحرام ۱۴۵
[۱] ۱۴۵
[۲] ۱۴۵
باب ۹۳ استقبال الحجر و استلامه ۱۴۶
[۱] ۱۴۶
اشارة ۱۴۶
بيان ۱۴۶
[۲] ۱۴۶
اشارة ۱۴۶
بيان ۱۴۷
[۳] ۱۴۷
[۴] ۱۴۷
[۵] ۱۴۷
[۶] ۱۴۷
اشارة ۱۴۷
بيان ۱۴۸

[۷] ---------- ۱۴۸
[۸] ---------- ۱۴۸
[۹] ---------- ۱۴۸
[۱۰] ---------- ۱۴۸
اشارة ---------- ۱۴۸
بيان ---------- ۱۴۸
[۱۱] ---------- ۱۴۹
[۱۲] ---------- ۱۴۹
اشارة ---------- ۱۴۹
بيان ---------- ۱۴۹
[۱۳] ---------- ۱۴۹
[۱۴] ---------- ۱۴۹
اشارة ---------- ۱۴۹
بيان ---------- ۱۴۹
[۱۵] ---------- ۱۵۰
اشارة ---------- ۱۵۰
بيان ---------- ۱۵۰
[۱۶] ---------- ۱۵۰
[۱۷] ---------- ۱۵۰
اشارة ---------- ۱۵۰
بيان ---------- ۱۵۰
[۱۸] ---------- ۱۵۰
[۱۹] ---------- ۱۵۱
[۲۰] ---------- ۱۵۱

[۲۱] ---- ۱۵۱

[۲۲] ---- ۱۵۱

باب ۹۴ الطواف و ما يقال فيه ---- ۱۵۲

[۱] ---- ۱۵۲

اشارة ---- ۱۵۲

بيان ---- ۱۵۲

[۲] ---- ۱۵۲

اشارة ---- ۱۵۲

بيان ---- ۱۵۳

[۳] ---- ۱۵۳

[۴] ---- ۱۵۳

اشارة ---- ۱۵۳

بيان ---- ۱۵۴

[۵] ---- ۱۵۴

[۶] ---- ۱۵۴

[۷] ---- ۱۵۴

اشارة ---- ۱۵۴

بيان ---- ۱۵۴

[۸] ---- ۱۵۴

[۹] ---- ۱۵۴

[۱۰] ---- ۱۵۵

اشارة ---- ۱۵۵

بيان ---- ۱۵۵

[۱۱] ---- ۱۵۵

باب ۹۵ استلام الأركان ---------- ۱۵۵
[۱] ---------- ۱۵۵
اشارة ---------- ۱۵۵
بيان ---------- ۱۵۵
[۲] ---------- ۱۵۵
اشارة ---------- ۱۵۶
بيان ---------- ۱۵۶
[۳] ---------- ۱۵۶
[۴] ---------- ۱۵۶
[۵] ---------- ۱۵۶
اشارة ---------- ۱۵۶
بيان ---------- ۱۵۶
[۶] ---------- ۱۵۷
[۷] ---------- ۱۵۷
[۸] ---------- ۱۵۷
[۹] ---------- ۱۵۷
[۱۰] ---------- ۱۵۷
[۱۱] ---------- ۱۵۷
[۱۲] ---------- ۱۵۷
اشارة ---------- ۱۵۷
بيان ---------- ۱۵۸
[۱۳] ---------- ۱۵۸
اشارة ---------- ۱۵۸
بيان ---------- ۱۵۸

[۱۴] ۱۵۸
[۱۵] ۱۵۸
[۱۶] ۱۵۹
اشارة ۱۵۹
بيان ۱۵۹
[۱۷] ۱۵۹
[۱۸] ۱۵۹
اشارة ۱۵۹
بيان ۱۵۹
[۱۹] ۱۵۹
[۲۰] ۱۶۰
[۲۱] ۱۶۰
[۲۲] ۱۶۰
اشارة ۱۶۰
بيان ۱۶۰
[۲۳] ۱۶۰
[۲۴] ۱۶۱
[۲۵] ۱۶۱
باب ۹۶ حد الطواف و آدابه ۱۶۱
[۱] ۱۶۱
[۲] ۱۶۱
[۳] ۱۶۱
[۴] ۱۶۱
[۵] ۱۶۲

[۶] ۱۶۲

اشارة ۱۶۲

بیان ۱۶۲

[۷] ۱۶۲

[۸] ۱۶۲

[۹] ۱۶۲

باب ۹۷ فضل الطواف و ما یستحب منه ۱۶۲

[۱] ۱۶۲

[۲] ۱۶۳

[۳] ۱۶۳

[۴] ۱۶۳

[۵] ۱۶۳

[۶] ۱۶۳

[۷] ۱۶۴

[۸] ۱۶۴

[۹] ۱۶۴

[۱۰] ۱۶۴

[۱۱] ۱۶۴

[۱۲] ۱۶۴

[۱۳] ۱۶۴

اشارة ۱۶۴

بیان ۱۶۵

[۱۴] ۱۶۵

[۱۵] ۱۶۵

[۱۶] ---------- ۱۶۵
[۱۷] ---------- ۱۶۵
[۱۸] ---------- ۱۶۵
[۱۹] ---------- ۱۶۵
[۲۰] ---------- ۱۶۶
[۲۱] ---------- ۱۶۶
[۲۲] ---------- ۱۶۶
باب ۹۸ قطع الطواف ---------- ۱۶۶
[۱] ---------- ۱۶۶
[۲] ---------- ۱۶۶
[۳] ---------- ۱۶۶
[۴] ---------- ۱۶۶
[۵] ---------- ۱۶۷
[۶] ---------- ۱۶۷
[۷] ---------- ۱۶۷
[۸] ---------- ۱۶۷
[۹] ---------- ۱۶۷
[۱۰] ---------- ۱۶۷
[۱۱] ---------- ۱۶۸
[۱۲] ---------- ۱۶۸
[۱۳] ---------- ۱۶۸
اشارة ---------- ۱۶۸
بيان ---------- ۱۶۸
[۱۴] ---------- ۱۶۹

اشارة ----- ۱۶۹
بیان ----- ۱۶۹
[۱۵] ----- ۱۶۹
[۱۶] ----- ۱۶۹
[۱۷] ----- ۱۶۹
[۱۸] ----- ۱۶۹
[۱۹] ----- ۱۷۰
[۲۰] ----- ۱۷۰
[۲۱] ----- ۱۷۰
[۲۲] ----- ۱۷۰
[۲۳] ----- ۱۷۰
باب ۹۹ الشک فی الطواف ----- ۱۷۰
[۱] ----- ۱۷۰
[۲] ----- ۱۷۱
[۳] ----- ۱۷۱
[۴] ----- ۱۷۱
[۵] ----- ۱۷۱
[۶] ----- ۱۷۱
اشارة ----- ۱۷۱
بیان ----- ۱۷۱
[۷] ----- ۱۷۱
اشارة ----- ۱۷۱
بیان ----- ۱۷۲
[۸] ----- ۱۷۲

[۹] ---------- ۱۷۲

اشارة ---------- ۱۷۲

بیان ---------- ۱۷۲

[۱۰] ---------- ۱۷۲

[۱۱] ---------- ۱۷۲

[۱۲] ---------- ۱۷۳

[۱۳] ---------- ۱۷۳

اشارة ---------- ۱۷۳

بیان ---------- ۱۷۳

باب ۱۰۰ السهو و النسیان فی الطواف ---------- ۱۷۳

[۱] ---------- ۱۷۳

[۲] ---------- ۱۷۳

[۳] ---------- ۱۷۴

[۴] ---------- ۱۷۴

اشارة ---------- ۱۷۴

بیان ---------- ۱۷۴

[۵] ---------- ۱۷۴

[۶] ---------- ۱۷۵

اشارة ---------- ۱۷۵

بیان ---------- ۱۷۵

[۷] ---------- ۱۷۵

[۸] ---------- ۱۷۵

[۹] ---------- ۱۷۵

[۱۰] ---------- ۱۷۵

[۱۱] ۱۷۵
[۱۲] ۱۷۶
[۱۳] ۱۷۶
اشارة ۱۷۶
بيان ۱۷۶
[۱۴] ۱۷۶
اشارة ۱۷۶
بيان ۱۷۶
باب ۱۰۱ إخراج الحجر من الطواف ۱۷۶
[۱] ۱۷۶
اشارة ۱۷۷
بيان ۱۷۷
[۲] ۱۷۷
اشارة ۱۷۷
بيان ۱۷۷
[۳] ۱۷۷
[۴] ۱۷۷
باب ۱۰۲ الاتكال على الغير فى الطواف ۱۷۸
[۱] ۱۷۸
[۲] ۱۷۸
اشارة ۱۷۸
بيان ۱۷۸
[۳] ۱۷۸
[۴] ۱۷۸

باب ۱۰۳ الطهارة من الحدث فی الطواف ----- ۱۷۸
[۱] ----- ۱۷۸
[۲] ----- ۱۷۹
[۳] ----- ۱۷۹
[۴] ----- ۱۷۹
[۵] ----- ۱۷۹
[۶] ----- ۱۷۹
اشارة ----- ۱۷۹
بیان ----- ۱۷۹
[۷] ----- ۱۸۰
اشارة ----- ۱۸۰
بیان ----- ۱۸۰
[۸] ----- ۱۸۰
[۹] ----- ۱۸۰
[۱۰] ----- ۱۸۰
[۱۱] ----- ۱۸۰
[۱۲] ----- ۱۸۰
باب ۱۰۴ الطهارة من الغلفة و الخبث فی الطواف ----- ۱۸۱
[۱] ----- ۱۸۱
[۲] ----- ۱۸۱
اشارة ----- ۱۸۱
بیان ----- ۱۸۱
[۳] ----- ۱۸۱
[۴] ----- ۱۸۱

[۵] ---------- ۱۸۲
[۶] ---------- ۱۸۲
باب ۱۰۵ القران بين الأسابيع ---------- ۱۸۲
[۱] ---------- ۱۸۲
[۲] ---------- ۱۸۲
[۳] ---------- ۱۸۲
[۴] ---------- ۱۸۲
[۵] ---------- ۱۸۲
اشارة ---------- ۱۸۳
بيان ---------- ۱۸۳
[۶] ---------- ۱۸۳
[۷] ---------- ۱۸۳
[۸] ---------- ۱۸۳
اشارة ---------- ۱۸۳
بيان ---------- ۱۸۳
باب ۱۰۶ من لا يستطيع الطواف ---------- ۱۸۳
[۱] ---------- ۱۸۴
[۲] ---------- ۱۸۴
[۳] ---------- ۱۸۴
[۴] ---------- ۱۸۴
[۵] ---------- ۱۸۴
[۶] ---------- ۱۸۴
اشارة ---------- ۱۸۴
بيان ---------- ۱۸۴

[۷] ----- ۱۸۵
[۸] ----- ۱۸۵
[۹] ----- ۱۸۵
[۱۰] ----- ۱۸۵
[۱۱] ----- ۱۸۵
[۱۲] ----- ۱۸۵
[۱۳] ----- ۱۸۵
[۱۴] ----- ۱۸۶
[۱۵] ----- ۱۸۶
[۱۶] ----- ۱۸۶
[۱۷] ----- ۱۸۶
[۱۸] ----- ۱۸۶
اشارة ----- ۱۸۶
بیان ----- ۱۸۶
باب ۱۰۷ أن طواف الحامل للغیر یجزی عن نفسه ----- ۱۸۷
[۱] ----- ۱۸۷
اشارة ----- ۱۸۷
بیان ----- ۱۸۷
[۲] ----- ۱۸۷
[۳] ----- ۱۸۷
[۴] ----- ۱۸۸
باب ۱۰۸ الطواف عن الغیر من غیر علة ----- ۱۸۸
[۱] ----- ۱۸۸
باب ۱۰۹ نسیان الطواف و الجهل به ----- ۱۸۸

[۱] ---- ۱۸۸
اشارة ---- ۱۸۸
بيان ---- ۱۸۸
[۲] ---- ۱۸۸
[۳] ---- ۱۸۹
[۴] ---- ۱۸۹
اشارة ---- ۱۸۹
بيان ---- ۱۸۹
باب ۱۱۰ ركعتى الطواف ---- ۱۸۹
[۱] ---- ۱۸۹
[۲] ---- ۱۹۰
[۳] ---- ۱۹۰
[۴] ---- ۱۹۰
[۵] ---- ۱۹۰
[۶] ---- ۱۹۰
[۷] ---- ۱۹۰
[۸] ---- ۱۹۱
[۹] ---- ۱۹۱
[۱۰] ---- ۱۹۱
[۱۱] ---- ۱۹۱
[۱۲] ---- ۱۹۱
[۱۳] ---- ۱۹۱
[۱۴] ---- ۱۹۱
[۱۵] ---- ۱۹۱

[۱۶] ---- ۱۹۲
[۱۷] ---- ۱۹۲
[۱۸] ---- ۱۹۲
[۱۹] ---- ۱۹۲
[۲۰] ---- ۱۹۲
[۲۱] ---- ۱۹۲
اشارة ---- ۱۹۲
بیان ---- ۱۹۳
[۲۲] ---- ۱۹۳
اشارة ---- ۱۹۳
بیان ---- ۱۹۳
[۲۳] ---- ۱۹۳
اشارة ---- ۱۹۳
بیان ---- ۱۹۳
[۲۴] ---- ۱۹۴
اشارة ---- ۱۹۴
بیان ---- ۱۹۴
[۲۵] ---- ۱۹۴
باب ۱۱۱ نسیان رکعتی الطواف و الجهل بهما ---- ۱۹۴
[۱] ---- ۱۹۴
[۲] ---- ۱۹۴
[۳] ---- ۱۹۵
[۴] ---- ۱۹۵
اشارة ---- ۱۹۵

بیان ۱۹۵

[۵] ۱۹۵

[۶] ۱۹۵

[۷] ۱۹۵

[۸] ۱۹۶

[۹] ۱۹۶

[۱۰] ۱۹۶

[۱۱] ۱۹۶

اشارة ۱۹۶

بیان ۱۹۶

[۱۲] ۱۹۶

اشارة ۱۹۷

بیان ۱۹۷

[۱۳] ۱۹۷

[۱۴] ۱۹۷

اشارة ۱۹۷

بیان ۱۹۷

[۱۵] ۱۹۷

اشارة ۱۹۷

بیان ۱۹۸

[۱۶] ۱۹۸

[۱۷] ۱۹۸

اشارة ۱۹۸

بیان ۱۹۸

[۱۸] ---- ۱۹۸
[۱۹] ---- ۱۹۸
[۲۰] ---- ۱۹۸
باب ۱۱۲ استلام الحجر و الشرب من زمزم ---- ۱۹۹
[۱] ---- ۱۹۹
اشارة ---- ۱۹۹
بیان ---- ۱۹۹
[۲] ---- ۱۹۹
[۳] ---- ۱۹۹
[۴] ---- ۱۹۹
اشارة ---- ۱۹۹
بیان ---- ۲۰۰
باب ۱۱۳ الخروج إلى الصفا و الوقوف علیه ---- ۲۰۰
[۱] ---- ۲۰۰
[۲] ---- ۲۰۰
[۳] ---- ۲۰۱
[۴] ---- ۲۰۱
اشارة ---- ۲۰۱
بیان ---- ۲۰۱
[۵] ---- ۲۰۱
[۶] ---- ۲۰۱
[۷] ---- ۲۰۱
اشارة ---- ۲۰۲
بیان ---- ۲۰۲

[۸] ----- ۲۰۲
[۹] ----- ۲۰۲
[۱۰] ----- ۲۰۲
[۱۱] ----- ۲۰۲
باب ۱۱۴ السعی بین الصفا و المروة ----- ۲۰۲
[۱] ----- ۲۰۲
اشارة ----- ۲۰۳
بیان ----- ۲۰۳
[۲] ----- ۲۰۳
اشارة ----- ۲۰۳
بیان ----- ۲۰۳
[۳] ----- ۲۰۳
[۴] ----- ۲۰۴
[۵] ----- ۲۰۴
[۶] ----- ۲۰۴
اشارة ----- ۲۰۴
بیان ----- ۲۰۴
[۷] ----- ۲۰۴
اشارة ----- ۲۰۵
بیان ----- ۲۰۵
[۸] ----- ۲۰۵
اشارة ----- ۲۰۵
بیان ----- ۲۰۵
[۹] ----- ۲۰۵

[۱۰] ---- ۲۰۵
[۱۱] ---- ۲۰۵
[۱۲] ---- ۲۰۵
[۱۳] ---- ۲۰۶
باب ۱۱۵ الرکوب فی السعی و الاستراحة فیه ---- ۲۰۶
[۱] ---- ۲۰۶
[۲] ---- ۲۰۶
[۳] ---- ۲۰۶
[۴] ---- ۲۰۶
[۵] ---- ۲۰۶
[۶] ---- ۲۰۷
[۷] ---- ۲۰۷
[۸] ---- ۲۰۷
باب ۱۱۶ قطع السعی و ترک الطهارة فیه ---- ۲۰۷
[۱] ---- ۲۰۷
[۲] ---- ۲۰۷
[۳] ---- ۲۰۷
[۴] ---- ۲۰۸
اشارة ---- ۲۰۸
بیان ---- ۲۰۸
[۵] ---- ۲۰۸
[۶] ---- ۲۰۸
[۷] ---- ۲۰۸
اشارة ---- ۲۰۸

بیان ----- ۲۰۸
باب ۱۱۷ ترک السعی و السهو فیه ----- ۲۰۹
[۱] ----- ۲۰۹
[۲] ----- ۲۰۹
اشارة ----- ۲۰۹
بیان ----- ۲۰۹
[۳] ----- ۲۰۹
[۴] ----- ۲۰۹
[۵] ----- ۲۱۰
اشارة ----- ۲۱۰
بیان ----- ۲۱۰
[۶] ----- ۲۱۰
[۷] ----- ۲۱۰
[۸] ----- ۲۱۰
[۹] ----- ۲۱۰
[۱۰] ----- ۲۱۰
اشارة ----- ۲۱۱
بیان ----- ۲۱۱
[۱۱] ----- ۲۱۱
[۱۲] ----- ۲۱۱
[۱۳] ----- ۲۱۱
اشارة ----- ۲۱۱
بیان ----- ۲۱۱
[۱۴] ----- ۲۱۱

اشارة ----- ۲۱۱

بیان ----- ۲۱۲

[۱۵] ----- ۲۱۲

[۱۶] ----- ۲۱۲

[۱۷] ----- ۲۱۲

[۱۸] ----- ۲۱۲

[۱۹] ----- ۲۱۳

[۲۰] ----- ۲۱۳

باب ۱۱۸ تقديم السعى على الطواف و تأخيره إلى وقت آخر ----- ۲۱۳

[۱] ----- ۲۱۳

[۲] ----- ۲۱۳

[۳] ----- ۲۱۳

[۴] ----- ۲۱۴

[۵] ----- ۲۱۴

[۶] ----- ۲۱۴

[۷] ----- ۲۱۴

[۸] ----- ۲۱۴

[۹] ----- ۲۱۴

[۱۰] ----- ۲۱۴

باب ۱۱۹ تقصير المتمتع و إحلاله ----- ۲۱۵

[۱] ----- ۲۱۵

[۲] ----- ۲۱۵

[۳] ----- ۲۱۵

[۴] ----- ۲۱۵

[۵] ----- ۲۱۵
[۶] ----- ۲۱۵
[۷] ----- ۲۱۶
[۸] ----- ۲۱۶
اشارة ----- ۲۱۶
بيان ----- ۲۱۶
[۹] ----- ۲۱۶
اشارة ----- ۲۱۶
بيان ----- ۲۱۶
[۱۰] ----- ۲۱۷
اشارة ----- ۲۱۷
بيان ----- ۲۱۷
[۱۱] ----- ۲۱۷
[۱۲] ----- ۲۱۷
اشارة ----- ۲۱۷
بيان ----- ۲۱۷
[۱۳] ----- ۲۱۷
[۱۴] ----- ۲۱۸
[۱۵] ----- ۲۱۸
[۱۶] ----- ۲۱۸
[۱۷] ----- ۲۱۸
[۱۸] ----- ۲۱۸
اشارة ----- ۲۱۸
بيان ----- ۲۱۸

[۱۹] ---- ۲۱۹
[۲۰] ---- ۲۱۹
اشارة ---- ۲۱۹
بيان ---- ۲۱۹
[۲۱] ---- ۲۱۹
باب ۱۲۰ إتيان النساء قبل التقصير ---- ۲۱۹
[۱] ---- ۲۱۹
[۲] ---- ۲۱۹
[۳] ---- ۲۱۹
[۴] ---- ۲۲۰
اشارة ---- ۲۲۰
بيان ---- ۲۲۰
[۵] ---- ۲۲۰
[۶] ---- ۲۲۰
[۷] ---- ۲۲۰
[۸] ---- ۲۲۰
[۹] ---- ۲۲۱
[۱۰] ---- ۲۲۱
[۱۱] ---- ۲۲۱
اشارة ---- ۲۲۱
بيان ---- ۲۲۱
باب ۱۲۱ خروج المتمتع من مكة بعد إحلاله و قبل إحرامه ---- ۲۲۱
[۱] ---- ۲۲۱
اشارة ---- ۲۲۱

بیان ----- ۲۲۲
[۲] ----- ۲۲۲
[۳] ----- ۲۲۲
اشارة ----- ۲۲۲
بیان ----- ۲۲۲
[۴] ----- ۲۲۳
[۵] ----- ۲۲۳
[۶] ----- ۲۲۳
باب ۱۲۲ أنه متی تدرک المتعة و متی تفوت و حکم من فاتته ----- ۲۲۳
[۱] ----- ۲۲۳
[۲] ----- ۲۲۳
[۳] ----- ۲۲۳
[۴] ----- ۲۲۴
اشارة ----- ۲۲۴
بیان ----- ۲۲۴
[۵] ----- ۲۲۴
اشارة ----- ۲۲۴
بیان ----- ۲۲۴
[۶] ----- ۲۲۴
[۷] ----- ۲۲۴
[۸] ----- ۲۲۵
[۹] ----- ۲۲۵
[۱۰] ----- ۲۲۵
[۱۱] ----- ۲۲۵

اشارة ----- ۲۲۵
بیان ----- ۲۲۵
[۱۲] ----- ۲۲۵
[۱۳] ----- ۲۲۶
[۱۴] ----- ۲۲۶
[۱۵] ----- ۲۲۶
[۱۶] ----- ۲۲۶
اشارة ----- ۲۲۶
بیان ----- ۲۲۶
[۱۷] ----- ۲۲۶
[۱۸] ----- ۲۲۶
[۱۹] ----- ۲۲۷
اشارة ----- ۲۲۷
بیان ----- ۲۲۷
[۲۰] ----- ۲۲۷
[۲۱] ----- ۲۲۷
اشارة ----- ۲۲۷
بیان ----- ۲۲۷
[۲۲] ----- ۲۲۸
[۲۳] ----- ۲۲۸
[۲۴] ----- ۲۲۸
اشارة ----- ۲۲۸
بیان ----- ۲۲۸
[۲۵] ----- ۲۲۹

اشارة ----- ۲۲۹
بيان ----- ۲۲۹
باب ۱۲۳ المتمتعة حاضت قبل طواف العمرة ----- ۲۲۹
[۱] ----- ۲۲۹
[۲] ----- ۲۳۰
[۳] ----- ۲۳۰
اشارة ----- ۲۳۰
بيان ----- ۲۳۰
[۴] ----- ۲۳۰
اشارة ----- ۲۳۰
بيان ----- ۲۳۰
[۵] ----- ۲۳۱
[۶] ----- ۲۳۱
[۷] ----- ۲۳۱
اشارة ----- ۲۳۱
بيان ----- ۲۳۱
[۸] ----- ۲۳۱
اشارة ----- ۲۳۲
بيان ----- ۲۳۲
[۹] ----- ۲۳۲
اشارة ----- ۲۳۲
بيان ----- ۲۳۲
[۱۰] ----- ۲۳۲
اشارة ----- ۲۳۲

بيان ----- ۲۳۳
[۱۱] ----- ۲۳۳
اشارة ----- ۲۳۳
بيان ----- ۲۳۳
[۱۲] ----- ۲۳۳
باب ۱۲۴ المتمتعة حاضت بعد الطواف أو فی الأثناء و هل للحائض أن تسعی ----- ۲۳۳
[۱] ----- ۲۳۳
[۲] ----- ۲۳۴
[۳] ----- ۲۳۴
[۴] ----- ۲۳۴
[۵] ----- ۲۳۴
اشارة ----- ۲۳۴
بيان ----- ۲۳۴
[۶] ----- ۲۳۴
[۷] ----- ۲۳۵
اشارة ----- ۲۳۵
بيان ----- ۲۳۵
[۸] ----- ۲۳۵
[۹] ----- ۲۳۵
[۱۰] ----- ۲۳۵
[۱۱] ----- ۲۳۵
اشارة ----- ۲۳۶
بيان ----- ۲۳۶
[۱۲] ----- ۲۳۶

[۱۳] ---------- ۲۳۶
اشارة ---------- ۲۳۶
بيان ---------- ۲۳۶
[۱۴] ---------- ۲۳۶
[۱۵] ---------- ۲۳۶
اشارة ---------- ۲۳۷
بيان ---------- ۲۳۷
[۱۶] ---------- ۲۳۷
اشارة ---------- ۲۳۷
بيان ---------- ۲۳۷
باب ۱۲۵ أن المستحاضة تطوف بالبيت ---------- ۲۳۸
[۱] ---------- ۲۳۸
[۲] ---------- ۲۳۸
[۳] ---------- ۲۳۸
باب ۱۲۶ علاج الحائض ---------- ۲۳۸
[۱] ---------- ۲۳۸
اشارة ---------- ۲۳۸
بيان ---------- ۲۳۹
[۲] ---------- ۲۳۹
اشارة ---------- ۲۳۹
بيان ---------- ۲۳۹
[۳] ---------- ۲۳۹
اشارة ---------- ۲۳۹
بيان ---------- ۲۴۰

[۴] ---------- ۲۴۰
باب ۱۲۷ الإحرام بالحج ---------- ۲۴۰
[۱] ---------- ۲۴۰
[۲] ---------- ۲۴۱
اشارة ---------- ۲۴۱
بيان ---------- ۲۴۱
[۳] ---------- ۲۴۱
اشارة ---------- ۲۴۱
بيان ---------- ۲۴۱
[۴] ---------- ۲۴۱
[۵] ---------- ۲۴۲
اشارة ---------- ۲۴۲
بيان ---------- ۲۴۲
[۶] ---------- ۲۴۲
[۷] ---------- ۲۴۲
اشارة ---------- ۲۴۲
بيان ---------- ۲۴۲
[۸] ---------- ۲۴۳
[۹] ---------- ۲۴۳
اشارة ---------- ۲۴۳
بيان ---------- ۲۴۳
[۱۰] ---------- ۲۴۳
[۱۱] ---------- ۲۴۳
باب ۱۲۸ الخروج إلى منى ---------- ۲۴۴

[۱] ---- ۲۴۴
[۲] ---- ۲۴۴
[۳] ---- ۲۴۴
اشارة ---- ۲۴۴
بيان ---- ۲۴۴
[۴] ---- ۲۴۴
[۵] ---- ۲۴۴
[۶] ---- ۲۴۴
اشارة ---- ۲۴۵
بيان ---- ۲۴۵
[۷] ---- ۲۴۵
[۸] ---- ۲۴۵
[۹] ---- ۲۴۵
[۱۰] ---- ۲۴۵
[۱۱] ---- ۲۴۶
[۱۲] ---- ۲۴۶
[۱۳] ---- ۲۴۶
اشارة ---- ۲۴۶
بيان ---- ۲۴۶
باب ۱۲۹ الغدو إلى عرفات و قطع التلبية ---- ۲۴۶
[۱] ---- ۲۴۶
[۲] ---- ۲۴۶
[۳] ---- ۲۴۷
[۴] ---- ۲۴۷

[۵] ---- ۲۴۷
[۶] ---- ۲۴۷
اشارة ---- ۲۴۷
بیان ---- ۲۴۷
[۷] ---- ۲۴۸
[۸] ---- ۲۴۸
[۹] ---- ۲۴۸
[۱۰] ---- ۲۴۸
[۱۱] ---- ۲۴۸
اشارة ---- ۲۴۸
بیان ---- ۲۴۸
[۱۲] ---- ۲۴۸
[۱۳] ---- ۲۴۸
باب ۱۳۰ حدود عرفات ---- ۲۴۹
[۱] ---- ۲۴۹
[۲] ---- ۲۴۹
اشارة ---- ۲۴۹
بیان ---- ۲۴۹
[۳] ---- ۲۴۹
[۴] ---- ۲۴۹
[۵] ---- ۲۵۰
[۶] ---- ۲۵۰
[۷] ---- ۲۵۰
اشارة ---- ۲۵۰

بيان ---- ۲۵۰
[۸] ---- ۲۵۰
[۹] ---- ۲۵۰
[۱۰] ---- ۲۵۰
[۱۱] ---- ۲۵۱
[۱۲] ---- ۲۵۱
[۱۳] ---- ۲۵۱
باب ۱۳۱ الوقوف بعرفات و الدعاء عنده ---- ۲۵۱
[۱] ---- ۲۵۱
[۲] ---- ۲۵۲
اشارة ---- ۲۵۲
بيان ---- ۲۵۲
[۳] ---- ۲۵۲
[۴] ---- ۲۵۲
[۵] ---- ۲۵۳
اشارة ---- ۲۵۳
بيان ---- ۲۵۳
[۶] ---- ۲۵۳
[۷] ---- ۲۵۴
[۸] ---- ۲۵۴
[۹] ---- ۲۵۴
[۱۰] ---- ۲۵۴
اشارة ---- ۲۵۴
بيان ---- ۲۵۵

[۱۱] ---- ۲۵۵
اشارة ---- ۲۵۵
بيان ---- ۲۵۵
[۱۲] ---- ۲۵۵
[۱۳] ---- ۲۵۵
[۱۴] ---- ۲۵۵
[۱۵] ---- ۲۵۵
باب ۱۳۲ الإفاضة من عرفات ---- ۲۵۶
[۱] ---- ۲۵۶
[۲] ---- ۲۵۶
[۳] ---- ۲۵۶
اشارة ---- ۲۵۶
بيان ---- ۲۵۶
[۴] ---- ۲۵۷
[۵] ---- ۲۵۷
[۶] ---- ۲۵۷
[۷] ---- ۲۵۷
[۸] ---- ۲۵۷
[۹] ---- ۲۵۸
اشارة ---- ۲۵۸
بيان ---- ۲۵۸
[۱۰] ---- ۲۵۸
باب ۱۳۳ نزول مزدلفة و الجمع بين العشاءين بها ---- ۲۵۸
[۱] ---- ۲۵۸

[۲] ۲۵۹
[۳] ۲۵۹
[۴] ۲۵۹
[۵] ۲۵۹
[۶] ۲۵۹
[۷] ۲۵۹
اشارة ۲۵۹
بیان ۲۶۰
[۸] ۲۶۰
اشارة ۲۶۰
بیان ۲۶۰
[۹] ۲۶۰
[۱۰] ۲۶۰
[۱۱] ۲۶۰
[۱۲] ۲۶۱
باب ۱۳۴ حدود المزدلفة و الذکر عندها ۲۶۱
[۱] ۲۶۱
[۲] ۲۶۱
[۳] ۲۶۱
[۴] ۲۶۱
[۵] ۲۶۱
[۶] ۲۶۱
[۷] ۲۶۲
[۸] ۲۶۲

[۹] ---- ۲۶۲
اشارة ---- ۲۶۲
بيان ---- ۲۶۲
باب ۱۳۵ الإفاضة من المشعر ---- ۲۶۲
[۱] ---- ۲۶۲
[۲] ---- ۲۶۲
[۳] ---- ۲۶۳
[۴] ---- ۲۶۳
اشارة ---- ۲۶۳
بيان ---- ۲۶۳
[۵] ---- ۲۶۳
[۶] ---- ۲۶۳
[۷] ---- ۲۶۳
[۸] ---- ۲۶۴
[۹] ---- ۲۶۴
[۱۰] ---- ۲۶۴
[۱۱] ---- ۲۶۴
[۱۲] ---- ۲۶۴
[۱۳] ---- ۲۶۴
[۱۴] ---- ۲۶۴
اشارة ---- ۲۶۴
بيان ---- ۲۶۵
[۱۵] ---- ۲۶۵
[۱۶] ---- ۲۶۵

[۱۷] ---- ۲۶۵

[۱۸] ---- ۲۶۵

[۱۹] ---- ۲۶۵

[۲۰] ---- ۲۶۶

[۲۱] ---- ۲۶۶

[۲۲] ---- ۲۶۶

[۲۳] ---- ۲۶۶

[۲۴] ---- ۲۶۶

اشارة ---- ۲۶۶

بيان ---- ۲۶۷

باب ۱۳۶ من لم يقف بالمشعر ---- ۲۶۷

[۱] ---- ۲۶۷

[۲] ---- ۲۶۷

اشارة ---- ۲۶۷

بيان ---- ۲۶۷

[۳] ---- ۲۶۷

[۴] ---- ۲۶۸

[۵] ---- ۲۶۸

اشارة ---- ۲۶۸

بيان ---- ۲۶۸

[۶] ---- ۲۶۸

[۷] ---- ۲۶۸

[۸] ---- ۲۶۹

[۹] ---- ۲۶۹

باب ۱۳۷ من لم یدرک الموقفین کما ینبغی ----- ۲۶۹
[۱] ----- ۲۶۹
[۲] ----- ۲۶۹
[۳] ----- ۲۶۹
[۴] ----- ۲۶۹
[۵] ----- ۲۷۰
[۶] ----- ۲۷۰
[۷] ----- ۲۷۰
[۸] ----- ۲۷۰
[۹] ----- ۲۷۰
[۱۰] ----- ۲۷۱
[۱۱] ----- ۲۷۱
[۱۲] ----- ۲۷۱
[۱۳] ----- ۲۷۱
[۱۴] ----- ۲۷۱
[۱۵] ----- ۲۷۱
[۱۶] ----- ۲۷۱
[۱۷] ----- ۲۷۲
[۱۸] ----- ۲۷۲
[۱۹] ----- ۲۷۲
اشارة ----- ۲۷۲
بیان ----- ۲۷۲
[۲۰] ----- ۲۷۲
اشارة ----- ۲۷۲

بیان ----- ۲۷۳
[۲۱] ----- ۲۷۳
[۲۲] ----- ۲۷۳
[۲۳] ----- ۲۷۳
اشارة ----- ۲۷۳
بیان ----- ۲۷۳
[۲۴] ----- ۲۷۳
[۲۵] ----- ۲۷۴
باب ۱۳۸ أخذ الحصی و رمی جمرة العقبة ----- ۲۷۴
[۱] ----- ۲۷۴
[۲] ----- ۲۷۴
[۳] ----- ۲۷۴
[۴] ----- ۲۷۴
[۵] ----- ۲۷۴
[۶] ----- ۲۷۵
[۷] ----- ۲۷۵
[۸] ----- ۲۷۵
اشارة ----- ۲۷۵
بیان ----- ۲۷۵
[۹] ----- ۲۷۵
اشارة ----- ۲۷۵
بیان ----- ۲۷۶
[۱۰] ----- ۲۷۶
[۱۱] ----- ۲۷۶

[۱۲] ---- ۲۷۶
[۱۳] ---- ۲۷۶
اشارة ---- ۲۷۶
بيان ---- ۲۷۶
[۱۴] ---- ۲۷۷
اشارة ---- ۲۷۷
بيان ---- ۲۷۷
[۱۵] ---- ۲۷۷
[۱۶] ---- ۲۷۷
[۱۷] ---- ۲۷۷
[۱۸] ---- ۲۷۷
اشارة ---- ۲۷۷
بيان ---- ۲۷۸
[۱۹] ---- ۲۷۸
اشارة ---- ۲۷۸
بيان ---- ۲۷۸
[۲۰] ---- ۲۷۸
اشارة ---- ۲۷۸
بيان ---- ۲۷۸
[۲۱] ---- ۲۷۸
[۲۲] ---- ۲۷۹
[۲۳] ---- ۲۷۹
اشارة ---- ۲۷۹
بيان ---- ۲۷۹

باب ۱۳۹ رمی الجمار فی أيام التشريق ----- ۲۷۹
[۱] ----- ۲۷۹
اشارة ----- ۲۷۹
بيان ----- ۲۷۹
[۲] ----- ۲۸۰
[۳] ----- ۲۸۰
[۴] ----- ۲۸۰
[۵] ----- ۲۸۰
[۶] ----- ۲۸۰
[۷] ----- ۲۸۰
[۸] ----- ۲۸۰
[۹] ----- ۲۸۰
[۱۰] ----- ۲۸۱
[۱۱] ----- ۲۸۱
[۱۲] ----- ۲۸۱
[۱۳] ----- ۲۸۱
[۱۴] ----- ۲۸۱
[۱۵] ----- ۲۸۱
اشارة ----- ۲۸۱
بيان ----- ۲۸۲
[۱۶] ----- ۲۸۲
[۱۷] ----- ۲۸۲
[۱۸] ----- ۲۸۲
اشارة ----- ۲۸۲

بیان ---- ۲۸۲
[۱۹] ---- ۲۸۲
[۲۰] ---- ۲۸۳
اشارة ---- ۲۸۳
بیان ---- ۲۸۳
[۲۱] ---- ۲۸۳
[۲۲] ---- ۲۸۳
اشارة ---- ۲۸۳
بیان ---- ۲۸۳
باب ۱۴۰ من خالف الترتیب فی الرمی أو زاد أو نقص ---- ۲۸۴
[۱] ---- ۲۸۴
اشارة ---- ۲۸۴
بیان ---- ۲۸۴
[۲] ---- ۲۸۴
[۳] ---- ۲۸۴
[۴] ---- ۲۸۴
[۵] ---- ۲۸۴
[۶] ---- ۲۸۴
[۷] ---- ۲۸۵
[۸] ---- ۲۸۵
باب ۱۴۱ جواز الرمی ماشیا و راکبا ---- ۲۸۵
[۱] ---- ۲۸۵
[۲] ---- ۲۸۵
[۳] ---- ۲۸۵

اشارة ----- ۲۸۶
بیان ----- ۲۸۶
[۴] ----- ۲۸۶
[۵] ----- ۲۸۶
[۶] ----- ۲۸۶
[۷] ----- ۲۸۶
[۸] ----- ۲۸۷
اشارة ----- ۲۸۷
بیان ----- ۲۸۷
باب ۱۴۲ جواز الرمی عمن عجز ----- ۲۸۷
[۱] ----- ۲۸۷
[۲] ----- ۲۸۷
[۳] ----- ۲۸۷
[۴] ----- ۲۸۷
[۵] ----- ۲۸۸
[۶] ----- ۲۸۸
[۷] ----- ۲۸۸
[۸] ----- ۲۸۸
باب ۱۴۳ الهدی و الأضحیة علی من یجبان ----- ۲۸۸
[۱] ----- ۲۸۸
اشارة ----- ۲۸۸
بیان ----- ۲۸۸
[۲] ----- ۲۸۹
اشارة ----- ۲۸۹

بیان ---- ۲۸۹
[۳] ---- ۲۸۹
[۴] ---- ۲۸۹
[۵] ---- ۲۸۹
اشارة ---- ۲۹۰
بیان ---- ۲۹۰
[۶] ---- ۲۹۰
[۷] ---- ۲۹۰
[۸] ---- ۲۹۰
[۹] ---- ۲۹۰
[۱۰] ---- ۲۹۰
[۱۱] ---- ۲۹۱
اشارة ---- ۲۹۱
بیان ---- ۲۹۱
[۱۲] ---- ۲۹۱
اشارة ---- ۲۹۱
بیان ---- ۲۹۱
[۱۳] ---- ۲۹۱
[۱۴] ---- ۲۹۱
[۱۵] ---- ۲۹۲
[۱۶] ---- ۲۹۲
[۱۷] ---- ۲۹۲
[۱۸] ---- ۲۹۲
باب ۱۴۴ ما یجزئ من الهدی و الأضحیة و ما یستحب ---- ۲۹۲

[۱] ---------- ۲۹۲
[۲] ---------- ۲۹۲
[۳] ---------- ۲۹۲
اشارة ---------- ۲۹۳
بيان ---------- ۲۹۳
[۴] ---------- ۲۹۳
[۵] ---------- ۲۹۳
اشارة ---------- ۲۹۳
بيان ---------- ۲۹۳
[۶] ---------- ۲۹۳
[۷] ---------- ۲۹۴
[۸] ---------- ۲۹۴
[۹] ---------- ۲۹۴
[۱۰] ---------- ۲۹۴
اشارة ---------- ۲۹۴
بيان ---------- ۲۹۴
[۱۱] ---------- ۲۹۴
[۱۲] ---------- ۲۹۴
[۱۳] ---------- ۲۹۵
اشارة ---------- ۲۹۵
بيان ---------- ۲۹۵
[۱۴] ---------- ۲۹۵
[۱۵] ---------- ۲۹۵
[۱۶] ---------- ۲۹۵

[۱۷] ---------- ۲۹۵
[۱۸] ---------- ۲۹۶
اشارة ---------- ۲۹۶
بيان ---------- ۲۹۶
[۱۹] ---------- ۲۹۶
اشارة ---------- ۲۹۶
بيان ---------- ۲۹۶
[۲۰] ---------- ۲۹۷
اشارة ---------- ۲۹۷
بيان ---------- ۲۹۷
[۲۱] ---------- ۲۹۷
[۲۲] ---------- ۲۹۷
[۲۳] ---------- ۲۹۷
[۲۴] ---------- ۲۹۷
[۲۵] ---------- ۲۹۸
اشارة ---------- ۲۹۸
بيان ---------- ۲۹۸
[۲۶] ---------- ۲۹۸
[۲۷] ---------- ۲۹۸
[۲۸] ---------- ۲۹۸
[۲۹] ---------- ۲۹۸
[۳۰] ---------- ۲۹۸
اشارة ---------- ۲۹۸
بيان ---------- ۲۹۹

[۳۱] ---- ۲۹۹

[۳۲] ---- ۲۹۹

اشارة ---- ۲۹۹

بيان ---- ۲۹۹

[۳۳] ---- ۲۹۹

[۳۴] ---- ۲۹۹

اشارة ---- ۳۰۰

بيان ---- ۳۰۰

[۳۵] ---- ۳۰۰

[۳۶] ---- ۳۰۰

اشارة ---- ۳۰۰

بيان ---- ۳۰۰

[۳۷] ---- ۳۰۰

اشارة ---- ۳۰۰

بيان ---- ۳۰۱

[۳۸] ---- ۳۰۱

اشارة ---- ۳۰۱

بيان ---- ۳۰۱

[۳۹] ---- ۳۰۱

اشارة ---- ۳۰۱

بيان ---- ۳۰۱

[۴۰] ---- ۳۰۲

[۴۱] ---- ۳۰۲

[۴۲] ---- ۳۰۲

[۴۳] ۳۰۲

[۴۴] ۳۰۲

اشارهٔ ۳۰۲

بيان ۳۰۲

[۴۵] ۳۰۲

[۴۶] ۳۰۳

[۴۷] ۳۰۳

اشارهٔ ۳۰۳

بيان ۳۰۳

[۴۸] ۳۰۳

[۴۹] ۳۰۳

[۵۰] ۳۰۳

اشارهٔ ۳۰۴

بيان ۳۰۴

[۵۱] ۳۰۴

تعريف مركز ۳۰۴

الوافی المجلد ۱۳

اشارة

سرشناسه : فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ق.

عنوان و نام پدیدآور : ...الوافی/ محمدمحسن المشتهر بالفیض‌الکاشانی؛ تحقیق مکتبة‌الامام‌امیرالمومنین‌علی علیه‌السلام (اصفهان)، سیدضیاءالدین حسینی «علامه»؛ اشراف السیدکمال‌الدین فقیه‌ایمانی.

مشخصات نشر : اصفهان: عطر عترت، ۱۴۳۰ق.= ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری : ۲۶ ج.

شابک : ۲۰۰۰۰۰۰ ریال: دوره۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۳-۸ : ؛ ج. ۱۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۴-۵ : ؛ ج. ۲۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۵-۲ : ؛ ج. ۳۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۶-۹ : ؛ ج. ۴۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۷-۶ : ؛ ج. ۵۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۳-۳ : ؛ ج. ۶۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۴-۰ : ؛ ج. ۷۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۵-۷ : ؛ ج. ۸۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۶-۴ : ؛ ج. ۹۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۷-۱ : ؛ ج. ۱۰۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۸-۸ : ؛ ج. ۱۱۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۹-۵ : ؛ ج. ۱۲۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۰-۱ : ؛ ج. ۱۳۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۱-۸ : ؛ ج. ۱۴۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۲-۵ : ؛ ج. ۱۵۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۳-۲ : ؛ ج. ۱۶۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۴-۹ : ؛ ج. ۱۷۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۵-۶ : ؛ ج. ۱۸۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۶-۳ : ؛ ج. ۱۹۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۷-۰ : ؛ ج. ۲۰۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۸-۷ : ؛ ج. ۲۱۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۹-۴ : ؛ ج. ۲۲۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۰-۰ : ؛ ج. ۲۳۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۱-۷ : ؛ ج. ۲۴۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۲-۴ : ؛ ج. ۲۵۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۳-۱ : ؛ ج. ۲۶۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۴-۸ :

یادداشت : عربی.

یادداشت : کتابنامه.

مندرجات : ج. ۱. کتاب‌العقل والعلم والتوحید.- ج. ۲ و ۳. کتاب‌الحجة.- ج. ۴ و ۵. کتاب‌الایمان والکفر.- ج. ۶. کتاب‌الطهارة والتزین.- ج. ۷، ۸ و ۹. کتاب‌الصلاة والدعاء والقرآن.- ج. ۱۰. کتاب‌الزکاة والخمس والمیراث.- ج. ۱۱. کتاب‌الصیام والاعتکاف والمعاهدات.- ج. ۱۲، ۱۳ و ۱۴. کتاب‌الحج والعمرة والزیارات.- ج. ۱۵و ۱۶. کتاب‌الحسبة والاحکام والشهادات.- ج. ۱۷و ۱۸. کتاب‌المعایش والمکاسب والمعاملات.- ج. ۱۹ و ۲۰. کتاب‌المطاعم والمشارب والتجملات.- ج. ۲۱، ۲۲ و ۲۳. کتاب‌النکاح والطلاق والولادات.- ج. ۲۴ و ۲۵. کتاب‌الجنائز والفرائض والوصیات.- ج. ۲۶. کتاب‌الروضة.

موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۱۰ق.

شناسه افزوده : علامه، سیدضیاءالدین، ۱۲۹۰ - ۱۳۷۷.

شناسه افزوده : فقیه‌ایمانی، سیدکمال

شناسه افزوده : Faghih Imani, Kamal

شناسه افزوده : کتابخانه عمومی امام امیرالمومنین علی علیه‌السلام(اصفهان)

رده بندی کنگره : BP۱۳۴/ف۹و۲ ۱۳۸۸

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱۲

شماره کتابشناسی ملی : ۱۹۱۱۰۹۴

[تتمة کتاب الحج و العمرة و الزیارات]

[تتمة أبواب آداب السفر و أصناف الحج]

باب ۶۸ حفظ اللسان للمحرم

[۱]

۱۲۸۸۱- ۱ الکافی، ۴/ ۳۳۷/ ۳/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۲۹۶/ ۱/ ۱ الحسین عن فضالة عن ابن عمار و صفوان و ابن أبی عمیر و حماد بن عیسی جمیعا عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا أحرمت فعلیک بتقوی اللّه و ذکر اللّه کثیرا و قلة الکلام إلا بخیر فإن من تمام الحج و العمرة أن یحفظ المرء لسانه إلا من خیر کما قال اللّه عز و جل فإن اللّه تعالی یقول فَمَنْ فَرَضَ فِیهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَ لا فُسُوقَ وَ لا جِدالَ فِی الْحَجِّ و الرفث الجماع و الفسوق الکذب و السباب و الجدال قول الرجل لا و اللّه و بلی و اللّه- الکافی، و اعلم أن الرجل إذا حلف بثلاثة أیمان ولاء فی مقام واحد و هو محرم فقد جادل فعلیه دم یهریقه و یتصدق به و إذا حلف

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۶۶

یمینا واحدة کاذبة فقد جادل و علیه دم یهریقه و یتصدق به- و قال اتق المفاخرة و علیک بورع یحجزک عن معاصی اللّه فإن اللّه عز و جل یقول ثُمَّ لْیَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَ لْیُوفُوا نُذُورَهُمْ وَ لْیَطَّوَّفُوا بِالْبَیْتِ الْعَتِیقِ قال أبو عبد اللّه ع من التفث أن تتکلم فی إحرامک بکلام قبیح فإذا دخلت مکة فطفت بالبیت تکلمت بکلام طیب فکان ذلک کفارة لذلک قال و سألته عن الرجل یقول لا لعمری و بلی لعمری قال لیس هذا من الجدال إنما الجدال لا و اللّه و بلی و اللّه

[۲]

۱۲۸۸۲- ۲ الفقیه، ۲/ ۳۳۳/ ۲۵۹۳ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال اتق المفاخرة الحدیث إلی قوله فکان ذلک کفارة لذلک

[۳]

اشارة

۱۲۸۸۳- ۳ الکافی، ۴/ ۵۴۳/ ۱۵/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن الفقیه، ۲/ ۴۸۴/ ۳۰۳۰ أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل ثُمَّ لْیَقْضُوا تَفَثَهُمْ قال ما یکون من الرجل فی حال إحرامه فإذا دخل مکة و طاف و تکلم بکلام طیب کان ذلک کفارة لذلک الذی کان منه

بیان

کأن المراد بالکلام الطیب ما ذکر اللّه به فی طوافه و یأتی سائر معانی

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۶۷

التفث فی أبواب الأفعال إن شاء اللّه تعالی

[۴]

۱۲۸۸۴- ۴ الکافی، ۴/ ۳۳۸/ ۴/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن أبی بصیر عن أحدهما ع قال إذا حلف ثلاث أیمان متتابعات صادقا فقد جادل و علیه دم و إذا حلف بیمین واحدة کاذبا فقد جادل و علیه دم

[۵]

اشارة

۱۲۸۸۵- ۵ الکافی، ۴/ ۳۳۹/ ۶/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن فضالة عن أبی المغراء عن سلیمان بن خالد قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول فی الجدال شاة و فی السباب و الفسوق بقرة و الرفث فساد الحج

بیان

لعله أرید بالجدال هنا ما کان فوق مرتین أو الکاذب منه کما سبق و بالفسوق الکذب فوق مرتین مع یمین لما یأتی

[۶]

اشارة

۱۲۸۸۶- ۶ الکافی، ۴/ ۳۳۷/ ۱/ ۱ الخمسة الفقیه، ۲/ ۳۲۸/ ۲۵۸۷ محمد و الحلبی جمیعا عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِیهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَ لا فُسُوقَ وَ لا جِدالَ فِی الْحَجِّ فقال إن اللّه عز و جل اشترط علی

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۶۸

الناس شرطا و شرط لهم شرطا قلت فما الذی اشترط علیهم و ما الذی شرط لهم فقال أما الذی اشترط علیهم فإنه قال الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِیهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَ لا فُسُوقَ وَ لا جِدالَ فِی الْحَجِّ و أما ما شرط لهم فإنه قال فَمَنْ تَعَجَّلَ فِی یَوْمَیْنِ فَلا إِثْمَ عَلَیْهِ وَ مَنْ تَأَخَّرَ فَلا إِثْمَ عَلَیْهِ لِمَنِ اتَّقی قال یرجع لا ذنب له قال قلت أ رأیت من ابتلی بالفسوق ما علیه قال لم یجعل اللّه له حدا یستغفر اللّه و یلبی قلت فمن ابتلی بالجدال ما علیه قال إذا جادل فوق مرتین فعلی المصیب دم یهریقه و علی المخطئ بقرة

بیان

لعله أرید بالفسوق هنا الکذب من غیر یمین

[۷]

۱۲۸۸۷- ۷ الکافی، ۴/ ۳۳۷/ ۲/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن النضر عن عبد اللّه بن سنان فی قول اللّه عز و جل وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ

الْعُمْرَةَ لِلّهِ قال إتمامهما أن لا رفث و لا فسوق و لا جدال فی الحج

[۸]

اشارة

۱۲۸۸۸- ۸ الکافی، ۴/ ۳۳۸/ ۵/ ۱ القمیان عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۳۳۳/ ۲۵۹۲ ابن مسکان عن أبی بصیر قال سألته عن المحرم یرید أن یعمل العمل فیقول له صاحبه و اللّه لا

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۶۹

تعمله فیقول و اللّه لأعملنه فیخالفه مرارا یلزمه ما یلزم صاحب الجدال- قال لا- إنما أراد بهذا إکرام أخیه إنما ذلک ما کان لله فیه معصیة

بیان

یعنی بالعمل ما فیه إکرام صاحبه کما یظهر من آخر الحدیث و بما کان لله فیه معصیة ما لم یکن فیه غرض دینی فإن ذلک دخول فی نهی اللّه سبحانه حیث قال وَ لا تَجْعَلُوا اللّهَ عُرْضَةً لِأَیْمانِکُمْ و یأتی فی أبواب القضاء من کتاب الحسبة من حلف بالله کاذبا کفر و من حلف بالله صادقا أثم إن اللّه یقول وَ لا تَجْعَلُوا اللّهَ عُرْضَةً لِأَیْمانِکُمْ

[۹]

اشارة

۱۲۸۸۹- ۹ التهذیب، ۵/ ۲۹۷/ ۳/ ۱ موسی عن علی بن جعفر قال سألت أخی موسی ع عن الرفث و الفسوق و الجدال ما هو- و ما علی من فعله فقال الرفث جماع النساء و الفسوق الکذب و المفاخرة- و الجدال قول الرجل لا و اللّه و بلی و اللّه فمن رفث فعلیه بدنة ینحرها و إن لم یجد فشاة و کفارة الفسوق یتصدق به إذا فعله و هو محرم

بیان

هکذا وجد هذا الحدیث فیما رأیناه من النسخ و لعله سقط من الکلام شیء

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۰

[۱۰]

۱۲۸۹۰- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۳۵/ ۶۵/ ۱ الحسین عن فضالة عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إن الرجل إذا حلف ثلاثة أیمان فی

مقام ولاء و هو محرم فقد جادل و علیه حد الجدال دم یهریقه و یتصدق به

[۱۱]

۱۲۸۹۱- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۳۳۵/ ۶۶/ ۱ عنه عن حماد عن حریز عن محمد عن أبی جعفر ع قال سألته عن الجدال فی الحج فقال من زاد علی مرتین فقد وقع علیه الدم فقیل له الذی یجادل و هو صادق قال علیه شاة و الکاذب علیه بقرة

[۱۲]

۱۲۸۹۲- ۱۲ التهذیب، عنه عن أبان التهذیب، ۵/ ۳۳۵/ ۶۷/ ۱ موسی عن أبان عن أبی بصیر قال إذا حلف الرجل ثلاثة أیمان و هو صادق و هو محرم فعلیه دم یهریقه و إذا حلف یمینا واحدة کاذبا فقد جادل فعلیه دم یهریقه

[۱۳]

اشارة

۱۲۸۹۳- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۳۳۵/ ۶۸/ ۱ العباس بن معروف عن علی عن فضالة عن أبی المغراء عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال إذا جادل الرجل و هو محرم فکذب متعمدا فعلیه جزور

بیان

لعل الجزور للتعمد

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۱

[۱۴]

اشارة

۱۲۸۹۴- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۳۳۵/ ۶۹/ ۱ موسی عن یونس بن یعقوب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المحرم یقول لا و اللّه و بلی و اللّه و هو صادق علیه شیء فقال لا

بیان

حمله فی التهذیبین علی ما إذا کان مرة أو مرتین دون ما إذا زاد

[۱۵]

اشارة

۱۲۸۹۵- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۳۳۶/ ۷۰/ ۱ عنه عن صفوان عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل یقول لا لعمری و هو محرم قال لیس بالجدال إنما الجدال قول الرجل لا-و اللّه و بلی و اللّه و أما قوله لا هاء فإنما طلب الاسم و قوله یا هیأه یا هتاه [هات] فلا بأس- و أما قوله بل شانیک فإنه من قول الجاهلیة

بیان

فإنما طلب الاسم یعنی أنه یقول هاء و یطلب اسما یحلف به فما حلف بعد و یا هیأه یا هتاه کأنه دعوة للاسم لیحلف به و الشانئ المبغض و کأن هذه الکلمة یخاطب بها من نسب إلی نفسه مکروها أو نسب إلیه غیره و یأتی هذا الحدیث من الکافی فی باب أنه لا یحلف إلا بالله من أبواب القضاء من کتاب الحسبة بنحو آخر إن شاء اللّه

[۱۶]

۱۲۸۹۶- ۱۶ الکافی، ۴/ ۳۶۶/ ۴/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین التهذیب، ۵/ ۳۸۶/ ۲۶۱/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۲

الحسین عن ابن بزیع عن حماد بن عیسی عن أبی عبد اللّه ع قال لیس للمحرم أن یلبی من دعاه حتی ینقضی إحرامه قلت کیف یقول قال یقول یا سعد

[۱۷]

۱۲۸۹۷- ۱۷ الفقیه، ۲/ ۳۲۶/ ۲۵۸۳ قال الصادق ع یکره للرجل أن یجیب بالتلبیة إذا نودی و هو محرم

[۱۸]

اشارة

۱۲۸۹۸- ۱۸ الفقیه، ۲/ ۳۲۶/ ۲۵۸۴ و فی خبر آخر إذا نودی المحرم فلا یقل لبیک و لکن یقول یا سعد

بیان

لعله مخفف الإسعاد بمعنی المعونة کما یقال فی سعدیک فکأنه یدعو المعونة فی حاجة أخیه الداعی

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۳

باب ۶۹ ما يتعلق بملك البضع للمحرم

[۱]

۱۲۸۹۹- ۱ الكافی، ۴/ ۳۷۲/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسن بن علی عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع قال المحرم لا ينكح و لا ينكح و لا يخطب و لا يشهد النكاح و إن نكح فنكاحه باطل

[۲]

۱۲۹۰۰- ۲ الكافی، ۴/ ۳۷۲/ ۲/ ۱ أحمد عن صفوان عن حريز التهذيب، ۵/ ۳۲۸/ ۴۳/ ۱ الحسين عن حماد عن حريز عن البصری عن أبی عبد اللّه ع قال إن رجلا من الأنصار تزوج و هو محرم فأبطل رسول اللّه ص نكاحه

[۳]

۱۲۹۰۱- ۳ الكافی، ۴/ ۳۷۲/ ۳/ ۱ التهذيب، ۵/ ۳۲۹/ ۴۶/ ۱ ابن

عيسى عن ابن فضال عن ابن بكير عن إبراهيم بن الحسن عن أبی عبد اللّه ع قال إن المحرم إذا تزوج و هو محرم فرق بينهما ثم لا يتعاودان أبدا

[۴]

۱۲۹۰۲- ۴ التهذيب، ۵/ ۳۲۹/ ۴۵/ ۱ موسى عن العباس عن ابن بكير عن أديم بن الحر الخزاعی عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۵]

۱۲۹۰۳- ۵ الفقيه، ۲/ ۳۶۱/ ۲۷۱۱ و قال يعنی أبا عبد اللّه ع من تزوج امرأة فی إحرامه فرق بينهما و لم تحل له أبدا

[۶]

۱۲۹۰۴- ۶ الفقيه، ۲/ ۳۶۲/ ۲۷۱۲ و فی رواية سماعة لها المهر إن كان دخل بها

[۷]

اشارة

۱۲۹۰۵- ۷ التهذيب، ۵/ ۳۱۵/ ۸۵/ ۱ الحسين عن عثمان عن ابن أبی شجرة عمن ذكره عن الفقيه، ۲/ ۳۶۱/ ۲۷۰۸ أبی عبد اللّه ع فی المحرم يشهد نكاح محلين قال لا يشهد ثم قال يجوز للمحرم أن يشير بصيد على محل

بیان

قال فی الفقیه هذا علی الإنکار لذلک لا علی أنه یجوز و مثله قال فی التهذیبین أراد أنه تمثیل أکد به الحکم للسائل

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۵

[۸]

۱۲۹۰۶- ۸ الکافی، ۴/ ۳۷۲/ ۴/ ۱ الثلاثة و صفوان عن ابن عمار قال المحرم لا یتزوج و لا یزوج فإن فعل فنکاحه باطل

[۹]

۱۲۹۰۷- ۹ التهذیب، ۵/ ۳۲۸/ ۴۲/ ۱ الحسین عن ابن الفضیل عن الکنانی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن محرم یتزوج قال نکاحه باطل

[۱۰]

۱۲۹۰۸- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۳۰/ ۴۹/ ۱ ابن عیسی عن ابن فضال عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع قال المحرم لا ینکح و لا ینکح و لا یشهد فإن نکح فنکاحه باطل

[۱۱]

۱۲۹۰۹- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۳۳۰/ ۵۰/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن الفقیه، ۲/ ۳۶۱/ ۲۷۰۹ الفقیه، ۲/ ۳۶۱/ ۲۷۱۰ عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول لیس ینبغی للمحرم أن یتزوج و لا یزوج محلا- الفقیه، فإن تزوج أو زوج فتزویجه باطل و إن رجلا من الأنصار تزوج و هو محرم فأبطل رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۶

نکاحه

[۱۲]

۱۲۹۱۰- ۱۲ الفقیه، ۳/ ۴۱۰/ ۴۴۳۳ السراد عن یونس بن یعقوب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المحرم یتزوج قال لا و لا یزوج المحرم المحل

[۱۳]

۱۲۹۱۱- ۱۳ الفقیه، ۳/ ۴۱۰/ ۴۴۳۴ و فی خبر آخر إن تزوج أو زوج فنکاحه باطل

[۱۴]

۱۲۹۱۲- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۳۲۸/ ۴۱/ ۱ الحسین عن صفوان و النضر عن ابن سنان و حماد عن ابن المغیرهٔ عن ابن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال لیس للمحرم أن یتزوج و لا یزوج فإن تزوج أو زوج محلا فتزویجه باطل

[۱۵]

اشارهٔ

۱۲۹۱۳- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۳۳۰/ ۴۷/ ۱ موسی عن صفوان و ابن أبی عمیر عن عاصم عن محمد بن قیس عن أبی جعفر ع قال قضی أمیر المؤمنین ع فی رجل ملک بضع امرأهٔ و هو محرم قبل أن یحل فقضی أن یخلی سبیلها و لم یجعل نکاحه شیئا حتی یحل فإذا أحل خطبها إن شاء فإن شاء أهلها زوجوه و إن شاءوا لم یزوجوه

بیان

لعل الرجل کان جاهلا و أرید فیما سبق بمن حکم له بعدم جواز المعاودهٔ للعالم أو کان الرجل لم یدخل بها و ذاک دخل بها

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۷

[۱۶]

۱۲۹۱۴- ۱۶ الکافی، ۴/ ۳۷۲/ ۵/ ۱ العدهٔ عن أحمد و سهل عن السراد عن سماعهٔ عن أبی عبد اللّه ع قال لا ینبغی للرجل الحلال أن یزوج محرما و هو یعلم أنه لا یحل له قلت فإن فعل و دخل بها المحرم قال إن کانا عالمین فإن علی کل واحد منهما بدنهٔ و علی المرأهٔ إن کانت محرمهٔ بدنهٔ و إن لم تکن محرمهٔ فلا شیء علیها إلا أن تکون قد علمت أن الذی تزوجها محرم فإن کانت علمت ثم تزوجته فعلیها بدنهٔ

[۱۷]

۱۲۹۱۵- ۱۷ الکافی، ۴/ ۳۷۲/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن النضر عن عاصم بن حمید التهذیب، ۵/ ۳۸۳/ ۲۴۹/ ۱ موسی عن صفوان و ابن أبی عمیر عن الفقیه، ۲/ ۳۶۲/ ۳۷۱۳ عاصم عن أبی بصیر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول المحرم یطلق و لا یتزوج

[۱۸]

۱۲۹۱۶- ۱۸ الکافی، ۴/ ۳۷۳/ ۷/ ۱ أحمد عن محمد بن سنان عن حماد بن عثمان عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن المحرم یطلق قال نعم

[۱۹]

۱۲۹۱۷- ۱۹ الکافی، ۴/ ۳۷۳/ ۸/ ۱/ أحمد عن البرقی عن سعد بن سعد التهذیب، ۵/ ۳۳۱/ ۵۲/ ۱ ابن عیسی عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۸

الفقیه، ۲/ ۵۲۱/ ۳۱۱۸ سعد بن سعد عن أبی الحسن الرضا ع قال سألته عن المحرم یشتری الجواری أو یبیع قال نعم

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۷۹

باب ۷۰ غشیان النساء للمحرم

[۱]

اشارة

۱۲۹۱۸- ۱ الکافی، ۴/ ۳۷۳/ ۱/ ۱ الأربعة عن زرارة قال سألته عن محرم غشی امرأته و هی محرمة فقال جاهلین أو عالمین قلت أجبنی علی الوجهین جمیعا قال إن کانا جاهلین استغفرا ربهما و مضیا علی حجهما و لیس علیهما شیء و إن کانا عالمین فرق بینهما من المکان الذی أحدثا فیه- و علیهما بدنة و علیهما الحج من قابل فإذا بلغا المکان الذی أحدثا فیه فرق بینهما حتی یقضیا نسکهما و یرجعا إلی المکان الذی أصابا فیه ما أصابا- قلت فأی الحجتین لهما قال الأولی التی أحدثا فیها ما أحدثا و الأخری علیهما عقوبة

بیان

المستفاد من هذا الحدیث وجوب الفرق بینهما من ذلک المکان فی الحجتین

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۸۰

و إن غایة زمان الفرق فی الحجة الثانیة أن یبلغا فی الرجوع إلی ذلک المکان و أما أن الغایة فی الحجة الأولی أیضا ذلک فلا دلالة فیه و هو منصوص علیه فی خبر موسی عن صفوان عن ابن عمار الذی سنورده من التهذیب و یأتی فی کل من الحجتین خبر أن نهایة الفرق بلوغ الهدی محله و فی خبر آخر هی بلوغهما مکة فیما فسد و خروجهما من الإحرام فی حج القضاء کما یأتی

[۲]

اشارة

۱۲۹۱۹- ۲ الکافی، ۴/ ۳۷۳/ ۲/ ۱ علی عن أبیه عن حماد عن أبان رفعه إلی أحدهما ع قال معنی یفرق بینهما أی لا یخلوان و أن یکون معهما ثالث

بیان

الکلمة الثانیة بیان للأولی

[۳]

۱۲۹۲۰- ۳ الکافی، ۴/ ۳۷۳/ ۳/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع فی المحرم یقع علی أهله قال إن کان أفضی إلیها فعلیه بدنة و الحج من قابل و إن لم یکن أفضی إلیها فعلیه بدنة و لیس علیه الحج من قابل- قال و سألت عن رجل وقع علی امرأته و هو محرم قال إن کان جاهلا فلیس علیه شیء و إن لم یکن جاهلا فعلیه سوق بدنة و علیه الحج من قابل فإذا انتهی إلی المکان الذی وقع بها فرق محملاهما فلم یجتمعا فی خباء واحد إلا أن یکون معهما غیرهما حتی یبلغ الهدی محله

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۸۱

[۴]

۱۲۹۲۱- ۴ الکافی، ۴/ ۳۷۴/ ۴/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن زرارة قال قلت لأبی جعفر ع رجل وقع علی أهله و هو محرم قال أ جاهل أو عالم قال قلت جاهل قال یستغفر اللّه و لا یعود و لا شیء علیه

[۵]

۱۲۹۲۲- ۵ الکافی، ۴/ ۳۷۴/ ۵/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن القاسم عن علی بن أبی حمزة قال سألت أبا الحسن ع عن محرم واقع أهله فقال قد أتی عظیما قلت قد ابتلی فقال استکرهها أو لم یستکرهها قلت أفتنی فیهما جمیعا قال إن کان استکرهها فعلیه بدنتان- و إن لم یکن استکرهها فعلیه بدنة و علیها بدنة و یفترقان من المکان الذی کان فیه ما کان حتی ینتهیا إلی مکة و علیهما الحج من قابل لا بد منه- قال قلت فإذا انتهیا إلی مکة فهی امرأته کما کانت فقال نعم هی امرأته کما هی فإذا انتهیا إلی المکان الذی کان منهما ما کان افترقا حتی یحلا فإذا أحلا فقد انقضی عنهما إن أبی کان یقول ذلک

[۶]

۱۲۹۲۳- ۶ الکافی، ۴/ ۳۷۴/ ۵/ ۱ و فی روایة أخری فإن لم یقدر علی بدنة فإطعام ستین مسکینا لکل مسکین مد فإن لم یقدر فصیام ثمانیة عشر یوما- و علیها أیضا کمثله إن لم یکن استکرهها

[۷]

۱۲۹۲۴- ۷ الکافی، ۴/ ۳۷۴/ ۶/ ۱ العدة عن أحمد عن البزنطی عن صباح الحذاء عن إسحاق بن عمار قال قلت لأبی الحسن موسی ع أخبرنی عن رجل محل وقع علی أمة له محرمة قال موسر أو معسر قلت

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۸۲

أجبنی فیهما قال هو أمرها بالإحرام أو لم یأمرها و أحرمت من قبل نفسها- قلت أجبنی فیهما فقال إن کان موسرا و کان عالما أنه لا ینبغی له و کان هو الذی أمرها بالإحرام فعلیه بدنة و إن شاء بقرة و إن شاء شاة و إن لم یکن أمرها بالإحرام فلا شیء علیه موسرا کان أو معسرا و إن کان أمرها و هو معسر فعلیه دم شاة أو صیام

[۸]

۱۲۹۲۵- ۸ الفقیه، ۲/ ۳۲۲/ ۲۵۶۸ وهب بن عبد ربه عن أبی عبد اللّه ع فی رجل کانت معه أم ولد فأحرمت قبل سیدها أ له أن ینقض

إحرامها و يطأها قبل أن يحرم فقال نعم

[۹]

اشارة

١٢٩٢۶- ٩ التهذيب، ۵/ ٣٢٠/ ١۶/ ١ ابن عيسى عن السراد عن ابن رئاب عن ضريس قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أمر جاريته أن تحرم من الوقت فأحرمت و لم يكن هو أحرم فغشيها بعد ما أحرمت قال يأمرها فتغتسل ثم تحرم و لا شيء عليه

بيان

حمله في التهذيبين على ما إذا لم تكن لبت بعد و يمكن حمله على عدم العلم أيضا

[۱۰]

١٢٩٢٧- ١٠ الكافي، ۴/ ٣٧۵/ ٧/ ١ العدة عن أحمد عن الحسين عن

الوافي، ج١٣، ص: ۶٨٣

النضر عن هشام بن سالم عن سليمان بن خالد عن أبي عبد اللّه ع قال سألته عن رجل باشر امرأته و هما محرمان ما عليهما فقال إن كانت المرأة أعانت بشهوة مع شهوة الرجل فعليهما الهدي جميعا و يفرق بينهما حتى يفرغا من المناسك و حتى يرجعا إلى المكان الذي أصابا فيه ما أصابا و إن كانت المرأة لم تعن بشهوة و استكرهها صاحبها فليس عليها شيء

[۱۱]

اشارة

١٢٩٢٨- ١١ الفقيه، ٢/ ٣٣١/ ٢۵٨٩ أبو بصير أنه سأل أبا عبد اللّه ع عن رجل واقع امرأته و هو محرم قال عليه جزور كوماء قال لا يقدر قال ينبغي لأصحابه أن يجمعوا له و لا يفسدوا عليه حجه

بيان

الكوماء الناقة العظيمة السنام

[۱۲]

١٢٩٢٩- ١٢ الفقيه، ٢/ ٣٣٠/ ٢۵٨٨ و قال الصادق ع إن وقعت على أهلك بعد ما تعقد للإحرام و قبل أن تلبي فلا شيء عليك- فإن

جامعت و أنت محرم قبل أن تقف بالمشعر فعليك بدنة و الحج من قابل- و إن جامعت بعد وقوفك بالمشعر فعليك بدنة و ليس عليك الحج من قابل- و إن كنت ناسيا أو ساهيا أو جاهلا فلا شيء عليك

[۱۳]

اشارة

۱۲۹۳۰- ۱۳ التهذيب، ۵/ ۳۳۱/ ۵۳/ ۱ ابن عيسى عن معاوية بن حكيم عن الحكم بن مسكين عن خالد الأصم قال حججت و جماعة من أصحابنا و كانت معنا امرأة فلما قدمنا مكة جاءنا رجل من أصحابنا

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۸۴

فقال يا هؤلاء إني قد بليت قلنا بما ذا قال شكرت بهذه المرأة فاسألوا أبا عبد اللّه ع فسألناه فقال عليه بدنة فقالت المرأة فاسألوا لي فإني قد اشتهيت فسألناه فقال عليها بدنة

بيان

الشكر النكاح

[۱۴]

۱۲۹۳۱- ۱۴ التهذيب، ۵/ ۳۱۸/ ۸/ ۱ موسى عن صفوان عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل محرم وقع على أهله- فقال إن كان جاهلا فليس عليه شيء و إن لم يكن جاهلا فإن عليه أن يسوق بدنة و يفرق بينهما حتى يقضيا المناسك و يرجعا إلى المكان الذي أصابا فيه ما أصابا و عليهما الحج من قابل

[۱۵]

۱۲۹۳۲- ۱۵ التهذيب، ۵/ ۳۱۸/ ۹/ ۱ عنه عن النخعي عن ابن أبي عمير عن جميل بن دراج قال سألت أبا عبد اللّه ع عن محرم وقع على أهله قال عليه بدنة قال فقال له زرارة قد سألته عن الذي سألته عنه فقال لي عليه بدنة قلت عليه شيء غير هذا قال نعم عليه الحج من قابل

[۱۶]

۱۲۹۳۳- ۱۶ التهذيب، ۵/ ۳۱۸/ ۱۰/ ۱ عنه عن صفوان عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل وقع على أهله فيما دون الفرج قال عليه بدنة و ليس عليه الحج من قابل و إن كانت المرأة تابعته على الجماع فعليها مثل ما عليه و إن كان استكرهها فعليه بدنتان

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۸۵

و عليهما الحج من قابل آخر الخبر

[۱۷]

۱۲۹۳۴- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۳۱۹/ ۱۲/ ۱ بهذا الإسناد عن أبی عبد اللّه ع قال إذا وقع الرجل بامرأته دون المزدلفة أو قبل أن یأتی المزدلفة فعلیه الحج من قابل

[۱۸]

۱۲۹۳۵- ۱۸ الکافی، ۴/ ۳۷۹/ ۵/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا وقع المحرم امرأته قبل أن یأتی المزدلفة فعلیه الحج من قابل

[۱۹]

۱۲۹۳۶- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۳۱۹/ ۱۳/ ۱ سعد عن أبی جعفر عن العباس بن معروف عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع فی المحرم یقع علی أهله قال یفرق بینهما و لا یجتمعان فی خباء إلا أن یکون معهما غیرهما حتی یبلغ الهدی محله

[۲۰]

۱۲۹۳۷- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۳۱۹/ ۱۴/ ۱ بهذا الإسناد عن العباس عن حماد بن عیسی عن أبان رفعه إلی أبی جعفر و أبی عبد اللّه ع قال المحرم إذا وقع علی أهله یفرق بینهما یعنی بذلک لا یخلوان و أن یکون معهما ثالث

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۸۷

باب ۷۱ إتیان النساء قبل الطواف

[۱]

۱۲۹۳۸- ۱ الکافی، ۴/ ۳۷۸/ ۱/ ۱ الثلاثة عن الخراز عن سلمة بن محرز قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل وقع علی أهله قبل أن یطوف طواف النساء قال لیس علیه شیء فخرجت إلی أصحابنا فأخبرتهم- فقالوا اتقاک هذا میسر قد سأله عن مثل هذا فقال له علیک بدنة قال فدخلت علیه فقلت جعلت فداک إنی أخبرت أصحابنا بما أجبتنی- فقالوا اتقاک هذا میسر قد سأله عما سألت فقال له علیک بدنة فقال إن ذلک کان بلغه فهل بلغک قلت لا قال لیس علیک شیء

[۲]

۱۲۹۳۹- ۲ التهذیب، ۵/ ۴۸۶/ ۳۷۹/ ۱ محمد بن الحسین عن صفوان عن الخراز عن سلمة بن محرز أنه کان تمتع حتی إذا کان یوم النحر طاف بالبیت و بالصفا و المروة ثم رجع إلی منی و لم یطف طواف النساء فوقع علی أهله فذکره لأصحابه فقالوا فلان قد فعل مثل ذلک

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۸۸

فسأل أبا عبد اللّه ع فأمره أن ینحر بدنة قال سلمة فذهبت إلی أبی عبد اللّه ع فسألته فقال لیس علیک شیء فرجعت إلی أصحابی

فأخبرتهم بما قال فقالوا اتقاك و أعطاك من عين كدرة فرجعت إلى أبى عبد اللّه ع فقلت إنى لقيت أصحابى فقالوا اتقاك و قد فعل فلان مثل ما فعلت فأمره أن ينحر بدنة فقال صدقوا ما اتقيتك و لكن فلان فعله متعمدا و هو يعلم و أنت فعلته و أنت لا تعلم فهل كان بلغك ذلك قال قلت لا و اللّه ما كان بلغنى فقال ليس عليك شيء

[۳]

۱۲۹۴۰- ۳ الفقيه، ۲/ ۵۲۴/ ۳۱۳۰ منصور بن حازم قال سأل سلمة بن محرز أبا عبد اللّه ع و أنا حاضر فقال إنى طفت بالبيت و بين الصفا و المروة ثم أتيت منى فوقعت على أهلي و لم أطف طواف النساء- قال بئس ما صنعت فجهلنى فقلت ابتليت فقال لا- شيء عليك

[۴]

۱۲۹۴۱- ۴ الفقيه، ۲/ ۳۶۳/ ۲۷۱۶ خالد بياع القلانس قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أتى أهله و عليه طواف النساء قال عليه بدنة ثم جاء آخر فسأله عنها فقال عليه بقرة ثم جاء آخر فسأله عنها فقال شاة فقلت بعد ما قاموا أصلحك اللّه كيف قلت عليه بدنة- فقال أنت موسر عليك بدنة و على الوسط بقرة و على الفقير شاة

[۵]

۱۲۹۴۲- ۵ الكافي، ۴/ ۳۷۸/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن سنان عن أبى خالد القماط قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل وقع على امرأته يوم النحر قبل أن يزور قال إن كان وقع عليها بشهوة فعليه بدنة- و إن كان غير ذلك فبقرة قلت أو شاة قال أو شاة

الوافي، ج۱۳، ص: ۶۸۹

[۶]

۱۲۹۴۳- ۶ الكافي، ۴/ ۳۷۸/ ۳/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن متمتع وقع على أهله و لم يزر قال ينحر جزورا- و قد خشيت أن يكون قد ثلم حجه إن كان عالما و إن كان جاهلا- فلا- شيء عليه و سألته عن رجل وقع على امرأته قبل أن يطوف طواف النساء قال عليه جزور سمينة و إن كان جاهلا فليس عليه شيء- قال و سألته عن رجل قبل امرأته و قد طاف طواف النساء و لم تطف هى- قال عليه دم يهريقه من عنده

[۷]

۱۲۹۴۴- ۷ التهذيب، ۵/ ۴۸۵/ ۳۷۸/ ۱ على بن السندى عن حماد عن حريز عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع عن رجل واقع امرأته قبل أن يطوف طواف النساء قال عليه جزور سمينة قلت رجل قبل امرأته و قد طاف طواف النساء و لم تطف هى قال عليه دم يهريقه من عنده

[۸]

۱۲۹۴۵- ۸ التهذیب، ۵/ ۴۸۹/ ۳۹۵/ ۱ موسی بن جعفر بن وهب عن الوشاء عن أحمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أتی امرأته متعمدا و لم تطف طواف النساء قال علیه بدنة و هی تجزی عنهما

[۹]

۱۲۹۴۶- ۹ الکافی، ۴/ ۳۷۹/ ۴/ ۱ القمیان عن صفوان عن عیص بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۹۰

القاسم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل واقع أهله حین ضحی قبل أن یزور البیت قال یهریق دما

[۱۰]

اشارة

۱۲۹۴۷- ۱۰ الکافی، ۴/ ۳۷۹/ ۶/ ۱ العدة عن أحمد و سهل عن الفقیه، ۲/ ۳۹۰/ ۲۷۸۸ السراد عن ابن رئاب عن حمران بن أعین عن أبی جعفر ع قال سألته عن رجل کان علیه طواف النساء وحده فطاف منه خمسة أشواط ثم غمزه بطنه فخاف أن یبدره فخرج إلی منزله فنفض ثم غشی جاریته قال یغتسل ثم یرجع فیطوف بالبیت طوافین تمام ما کان قد بقی علیه من طوافه و یستغفر اللّه و لا یعود- الکافی، و إن کان طاف طواف النساء فطاف منه ثلاثة أشواط ثم خرج فغشی فقد أفسد حجه و علیه بدنة و یغتسل ثم یعود فیطوف أسبوعا

بیان

فنفض بالفاء و الضاد المعجمة کنایة عن قضاء الحاجة و فی الخبر الآتی فقضی حاجته و أرید بإفساد الحج الثلم فیه أو إفساد الطواف

[۱۱]

۱۲۹۴۸- ۱۱ الکافی، ۴/ ۳۷۹/ ۷/ ۱ التهذیب، ۵/ ۳۲۱/ ۲۰/ ۱ السراد عن عبد العزیز العبدی عن عبید بن زرارة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل طاف بالبیت أسبوعا طواف الفریضة ثم سعی بین

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۹۱

الصفا و المروة أربعة أشواط ثم غمزه بطنه فخرج فقضی حاجته ثم غشی أهله قال یغتسل ثم یعود فیطوف ثلاثة أشواط و یستغفر ربه و لا شیء علیه قلت فإن کان طاف بالبیت طواف الفریضة فطاف أربعة أشواط ثم غمزه بطنه فخرج فقضی حاجته فغشی أهله فقال أفسد حجه و علیه بدنة و یغتسل ثم یرجع فیطوف أسبوعا ثم یسعی و یستغفر ربه- قلت کیف لم تجعل علیه حین غشی أهله قبل أن یفرغ من سعیه کما جعلت علیه هدیا حین غشی أهله قبل أن یفرغ من طوافه فقال إن الطواف فریضة و فیه صلاة و السعی سنة من رسول اللّه ص قلت أ لیس اللّه عز و جل یقول إِنَّ الصَّفا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعائِرِ اللّهِ قال بلی و لکن قد قال فیهما وَ مَنْ تَطَوَّعَ خَیْراً فَإِنَّ اللّهَ شاکِرٌ عَلِیمٌ فلو کان السعی فریضة لم یقل و من تطوع خیرا

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۹۳

باب ۷۲ ما دون الوقاع

[۱]

۱۲۹۴۹- ۱ الکافی، ۴/ ۳۸۰/ ۸/ ۱ الثلاثة عن علی بن یقطین التهذیب، ۵/ ۴۷۹/ ۳۴۴/ ۱ ابن یقطین عن أخیه عن أبیه عن أبی الحسن الماضی ع قال سألته عن رجل قال لامرأته أو لجاریته بعد ما حلق و لم یطف بالبیت و لم یسع بین الصفا و المروة اطرحی ثوبک و نظر إلی فرجها قال لا شیء علیه إذا لم یکن غیر النظر

[۲]

۱۲۹۵۰- ۲ الکافی، ۴/ ۳۷۵/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن محرم نظر إلی امرأته فأمنی أو أمذی و هو محرم قال لا شیء علیه و لکن لیغتسل و یستغفر ربه و إن حملها من غیر شهوة فأمنی أو أمذی فلا شیء علیه و إن حملها أو مسها بشهوة فأمنی أو أمذی فعلیه دم و قال فی المحرم ینظر إلی امرأته و ینزلها بشهوة حتی ینزل- قال علیه بدنة

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۹۴

[۳]

۱۲۹۵۱- ۳ الکافی، ۴/ ۳۷۵/ ۲/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن المحرم یضع یده من غیر شهوة علی امرأته قال نعم یصلح علیها خمارها و یصلح علیها ثوبها و محملها قلت أ فیمسها و هی محرمة قال نعم قلت المحرم یضع یده بشهوة قال یهریق دم شاة قلت فإن قبل قال هذا أشد ینحر بدنة

[۴]

۱۲۹۵۲- ۴ الکافی، ۴/ ۳۷۶/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن علی بن أبی حمزة عن أبی الحسن ع قال سألته عن رجل قبل امرأته و هو محرم قال علیه بدنة و إن لم ینزل و لیس له أن یأکل منها

[۵]

۱۲۹۵۳- ۵ الکافی، ۴/ ۳۷۶/ ۴/ ۱ سهل و محمد عن أحمد جمیعا عن السراد عن ابن رئاب عن مسمع قال قال لی أبو عبد اللّه ع یا أبا سیار إن حال المحرم ضیقة فمن قبل امرأته علی غیر شهوة و هو محرم فعلیه دم شاة- و من قبل امرأته علی شهوة فأمنی فعلیه جزور و یستغفر ربه و من مس امرأته بیده و هو محرم علی شهوة فعلیه دم شاة و من نظر إلی امرأته نظر شهوة فأمنی فعلیه جزور و من مس امرأته أو لازمها من غیر شهوة فلا شیء علیه

[۶]

۱۲۹۵۴- ۶ الکافی، ۴/ ۳۷۶/ ۵/ ۱ الخمسة عن صفوان التهذیب، ۵/ ۳۲۴/ ۲۷/ ۱ الحسین عن صفوان عن البجلی قال سألت أبا الحسن

ع عن المحرم یعبث بأهله حتی یمنی

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۹۵

من غیر جماع أو یفعل ذلک فی شهر رمضان ما ذا علیهما قال علیهما جمیعا الکفارة مثل ما علی الذی یجامع

[۷]

اشارة

۱۲۹۵۵- ۷ التهذیب، ۵/ ۳۲۷/ ۳۷/ ۱ موسی عن صفوان و السراد عن البجلی عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یمنی و هو محرم من غیر جماع الحدیث

بیان

المجرور فی علیهما فی الموضعین یرجع إلی المحرم و الصائم و لا تعرض فی هذا الحدیث لوجوب الحج من قابل و قد سبق سقوطه عمن أتی ما دون الفرج

[۸]

اشارة

۱۲۹۵۶- ۸ الکافی، ۴/ ۳۷۶/ ۶/ ۱ علی عن أبیه عن عمرو بن عثمان الخراز عن صباح الحذاء عن إسحاق بن عمار عن أبی الحسن ع قال قلت له ما تقول فی محرم عبث بذکره فأمنی قال أری علیه مثل ما علی من أتی أهله و هو محرم بدنة و الحج من قابل

بیان

قد مضی فی خبرین أن من أتی أهله فیما دون الفرج فلیس علیه الحج من قابل قال فی الإستبصار لا یمتنع أن یکون حکم من عبث بذکره أغلظ من حکم من أتی أهله فیما دون الفرج فإنه ارتکب محظورا لا یستباح علی وجه من الوجوه و من أتی أهله لم یکن ارتکب محظورا إلا من حیث ما فعل فی وقت لم یشرع له فیه إباحة ذلک و یمکن أن یکون هذا الخبر محمولا علی ضرب من التغلیظ و شدة الاستحباب دون أن یکون ذلک واجبا انتهی کلامه و ربما یقال لا یبعد حمل

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۹۶

ذلک علی ما إذا لم یمن

[۹]

۱۲۹۵۷- ۹ الکافی، ۴/ ۳۷۷/ ۷/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل نظر إلی ساق امرأة فأمنی فقال إن کان موسرا فعلیه بدنة و إن کان بین ذلک فبقرة و إن کان فقیرا فشاة أما إنی لم أجعل ذلک علیه من أجل الماء- و لکن من أجل أنه نظر إلی ما لا یحل له

[۱۰]

اشارة

۱۲۹۵۸- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۲۵/ ۲۸/ ۱ موسی عن ابن جبلة عن إسحاق بن عمار عن الفقیه، ۲/ ۳۳۲/ ۲۵۹۰ أبی بصیر قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل محرم نظر إلی ساق امرأة- الفقیه، أو إلی فرجها ش فأمنی فقال إن کان موسرا فعلیه بدنة و إن کان وسطا فعلیه بقرة و إن کان فقیرا فعلیه شاة و قال إنی لم أجعل علیه هذا لأنه أمنی و لکنی جعلته علیه لأنه نظر إلی ما لا یحل له

بیان

لعل المراد أن الموجب للدم لیس الإمناء خاصة بل مع النظر المحرم کما

الوافی، ج۱۳، ص: ۶۹۷

یستفاد من الحدیث الآتی

[۱۱]

۱۲۹۵۹- ۱۱ الکافی، ۴/ ۳۷۷/ ۸/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار فی محرم نظر إلی غیر أهله فأمنی قال علیه دم لأنه نظر إلی غیر ما یحل له و إن لم یکن أنزل فلیتق اللّه و لا یعد و لیس علیه شیء

[۱۲]

۱۲۹۶۰- ۱۲ الکافی، ۴/ ۳۷۷/ ۹/ ۱ أحمد عن محمد بن أحمد النهدی عن محمد بن الولید عن أبان بن عثمان عن الحسین بن حماد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المحرم یقبل أمه قال لا بأس هذه قبلة رحمة إنما یکره قبلة الشهوة

[۱۳]

۱۲۹۶۱- ۱۳ الکافی، ۴/ ۳۷۷/ ۱۰/ ۱ علی عن أبیه عن وهیب بن حفص عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل سمع کلام امرأة من خلف حائط و هو محرم فتشهاها حتی أنزل قال لیس علیه شیء

[۱۴]

۱۲۹۶۲- ۱۴ الکافی، ۴/ ۳۷۷/ ۱۱/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن البزنطی عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع فی محرم استمع

علی رجل یجامع أهله فأمنی قال لیس علیه شیء

[١٥]

١٢٩٦٣- ١٥ التهذیب، ۵/ ٣٢٨/ ٣٩/ ١ سعد عن محمد بن الحسین عن البزنطی عن محمد بن سماعة الصیرفی عن سماعة عن أبی عبد اللّه ع مثله

الوافی، ج١٣، ص: ۶٩٨

[١۶]

١٢٩۶۴- ١۶ الکافی، ۴/ ٣٧٧/ ١٢/ ١ محمد عن محمد بن الحسین عن البزنطی عن محمد بن سماعة عن سماعة عن أبی عبد اللّه ع فی المحرم تنعت له المرأة الجمیلة الخلیقة فیمنی قال لیس علیه شیء

[١٧]

١٢٩۶۵- ١٧ التهذیب، ۵/ ٣٢۵/ ٢٩/ ١ موسی عن حماد عن حریز عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع عن رجل محرم نظر إلی غیر أهله فأنزل قال علیه جزور أو بقرة فإن لم یجد فشاة

[١٨]

١٢٩۶۶- ١٨ التهذیب، ۵/ ٣٢۶/ ٣١/ ١ عنه عن علی بن محمد و درست عن ابن مسکان عن الحلبی قال قلت لأبی عبد اللّه ع المحرم یضع یده علی امرأته قال لا بأس قلت فینزلها من المحمل و یضمها إلیه قال لا بأس قلت فإنه أراد أن ینزلها من المحمل- فلما ضمها إلیه أدرکته الشهوة قال لیس علیه شیء إلا أن یکون طلب ذلک

[١٩]

١٢٩۶٧- ١٩ التهذیب، ۵/ ٣٢۶/ ٣٢/ ١ عنه عن علی بن أبی حمزة عن حماد عن حریز عن الفقیه، ٢/ ٣٣٢/ ٢۵٩١ محمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل محرم حمل امرأته و هو محرم فأمنی أو أمذی قال إن

الوافی، ج١٣، ص: ۶٩٩

کان حملها أو مسها بشیء من الشهوة فأمنی أو لم یمن أمذی أو لم یمذ فعلیه دم شاة یهریقه فإن حملها أو مسها بغیر شهوة أمنی أو أمذی فلیس علیه شیء

[٢٠]

١٢٩۶٨- ٢٠ التهذیب، ۵/ ٣٢۶/ ٣٣/ ١ عنه عن عبد الرحمن عن العلاء عن محمد مثله إلا أنه قال أو لم یمن بدل أو أمذی فی الأخیر

[٢١]

۱۲۹۶۹- ۲۱ الفقيه، ۲/ ۳۶۲/ ۲۷۱۴ سأل سعيد الأعرج أبا عبد اللّٰه ع عن الرجل ينزل المرأة من المحمل فيضمها إليه و هو محرم قال لا بأس إلا أن يتعمد و هو أحق أن ينزلها من غيره

[۲۲]

۱۲۹۷۰- ۲۲ الفقيه، ۲/ ۳۶۲/ ۲۷۱۵ محمد الحلبی قال قلت لأبی عبد اللّٰه ع المحرم ينظر إلی امرأته و هی محرمة قال لا بأس

[۲۳]

اشارة

۱۲۹۷۱- ۲۳ التهذيب، ۵/ ۳۲۷/ ۳۵/ ۱ سعد عن أبی جعفر عن الحسين عن صفوان عن إسحاق عن أبی عبد اللّٰه ع فی محرم نظر إلی امرأته بشهوة فأمنی قال ليس عليه شیء

بيان

حمله فی التهذيبين علی السهو و النسيان دون العمد

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۰۱

باب ۷۳ المعتمر يأتی أهله قبل الفراغ

[۱]

۱۲۹۷۲- ۱ الكافی، ۴/ ۵۳۸/ ۱/ ۱ الثلاثة عن أحمد بن أبی علی عن أبی جعفر ع فی الرجل [رجل] اعتمر عمرة مفردة فوطئ أهله و هو محرم قبل أن يفرغ من طوافه و سعيه قال عليه بدنة لفساد عمرته- و عليه أن يقيم بمكة حتی يدخل شهر آخر فيخرج إلی بعض المواقيت فيحرم منه ثم يعتمر

[۲]

۱۲۹۷۳- ۲ الكافی، ۴/ ۵۳۸/ ۲/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن الفقيه، ۲/ ۴۵۲/ ۲۹۴۶ ابن رئاب عن مسمع عن أبی عبد اللّٰه ع فی الرجل يعتمر عمرة مفردة فيطوف بالبيت طواف الفريضة ثم يغشی أهله قبل أن يسعی بين الصفا و المروة قال قد أفسد عمرته و عليه بدنة و يقيم بمكة محلا حتی يخرج الشهر الذی اعتمر فيه ثم

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۰۲

يخرج إلی الوقت الذی وقته رسول اللّٰه ص لأهل بلاده- فيحرم منه و يعتمر

[۳]

۱۲۹۷۴- ۳ التهذیب، ۵/ ۳۲۴/ ۲۵/ ۱ موسی عن السراد عن الفقیه، ۲/ ۴۵۳/ ۲۹۴۷ ابن رئاب عن العجلی عن أبی جعفر ع مثله علی اختلاف فی ألفاظه

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۷۰۳

باب ۷۴ قتل الدواب للمحرم

[۱]

اشارة

۱۲۹۷۵- ۱ الکافی، ۴/ ۳۶۳/ ۲/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۳۶۵/ ۱۸۶/ ۱ موسی عن إبراهیم عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أحرمت فاتق قتل الدواب کلها إلا الأفعی و العقرب الفأرة- التهذیب، فأما الفأرة- ش فإنها توهی السقاء و تحرق علی أهل البیت و أما العقرب فإن نبی اللّه ص مد یده إلی الحجر فلسعته عقرب فقال لعنک اللّه لا برا تدعین و لا فاجرا و الحیة إذا أرادتک فاقتلها فإن لم تردک فلا تردها و الکلب العقور و السبع إذا أراداک فاقتلهما فإن لم یریداک فلا تردهما و الأسود الغدر فاقتله علی کل حال و ارم الغراب رمیا و الحدأة

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۷۰۴

عن ظهر بعیرک

بیان

الإیهاء الخرق و فی التهذیب و تضرم علی أهل البیت البیت یعنی تحرق و ذلک لأنها تخرج الفتیلة من السراج فترمیها فیصیر ذلک سبب احتراق البیت قیل یدخل فی الکلب العقور کل سبع یعقر یعنی یجرح حتی الذئب و الأسد و منه قوله ع فی دعائه علی کافر اللهم سلط علیه کلبا من کلابک فافترسه أسد و یأتی تفسیره بالذئب أیضا إلا أن عطف السبع علیه یعطی المغایرة.

و قد مضی فی باب صید الحرم أن من قتل أسدا فیه فعلیه کبش یذبحه و الأسود العظیم من الحیات و فیه سواد و الغدر بکسر الدال الذی لا وفاء له و الحدأة بالکسر و قد یفتح طائر یصید الجرذان عن ظهر بعیرک یعنی ارمهما عن سنامه المجروح لئلا یؤذیانه و فی بعض النسخ علی ظهر بعیرک یعنی إذا کانا علی ظهره

[۲]

۱۲۹۷۶- ۲ الکافی، ۴/ ۳۶۳/ ۱/ ۱ الأربعة

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۷۰۵

التهذیب، ۵/ ۳۶۵/ ۱۸۵/ ۱ الحسین عن حماد التهذیب، ۵/ ۴۶۵/ ۲۷۱/ ۱ علی بن السندی عن حماد عن حریز عمن أخبره عن أبی عبد اللّه ع قال کلما خاف المحرم علی نفسه من السباع و الحیات و غیرها فلیقتله و إن لم یردک فلا ترده

[۳]

۱۲۹۷۷- ۳ التهذیب، ۵/ ۳۶۵/ ۱۸۵/ ۱ الحسین عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۴]

۱۲۹۷۸- ۴ الکافی، ۴/ ۳۶۴/ ۱۰/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن العرزمی عن أبی عبد اللّه ع عن أبیه عن علی ع قال یقتل المحرم کل ما خشیه علی نفسه

[۵]

۱۲۹۷۹- ۵ التهذیب، ۵/ ۳۶۶/ ۱۸۷/ ۱ موسی عن العباس عن الحسین بن أبی العلاء عن أبی عبد اللّه ع قال یقتل المحرم الأسود الغدر و الأفعی و العقرب و الفأرة فإن رسول اللّه ص سماها الفاسقة و الفویسقة و یقذف الغراب و قال اقتل کل شیء منهن یریدک

[۶]

اشارة

۱۲۹۸۰- ۶ الفقیه، ۲/ ۳۶۴/ ۲۷۲۲ محمد بن الفضیل عن أبی الحسن ع قال سألته عن المحرم و ما یقتل من الدواب فقال یقتل الأسود و الأفعی و الفأرة و العقرب و کل حیة و إن أرادک السبع

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۰۶

فاقتله و إن لم یردک فلا تقتله و الکلب العقور إن أرادک فاقتله و لا بأس للمحرم أن یرمی الحدأة و إن عرض له اللصوص امتنع منهم

بیان

ینبغی حمل الامتناع من اللصوص علی ما إذا لم یریدوه أو أرید بالامتناع عدم التمکین و دفع الشر مهما أمکن

[۷]

۱۲۹۸۱- ۷ الکافی، ۴/ ۳۶۳/ ۳/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال تقتل فی الحرم و الإحرام الأفعی و الأسود الغدر و کل حیة سوء و العقرب و الفأرة و هی الفویسقة و ترجم الغراب و الحدأة رجما و إن عرض لک لصوص امتنعت منهم

[۸]

۱۲۹۸۲- ۸ الکافی، ۴/ ۳۶۳/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن یحیی عن غیاث بن إبراهیم عن أبی عبد اللّه عن أبیه ع قال یقتل المحرم الزنبور و النسر و الأسود و الذئب و ما خاف أن یعدو علیه قال الکلب العقور هو الذئب

[۹]

۱۲۹۸۳- ۹ الکافی، ۴/ ۳۶۴/ ۵/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۳۶۵/ ۱۸۴/ ۱ الحسین عن فضالة

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۷۰۷

و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن محرم قتل زنبورا قال إن کان خطأ فلیس علیه شی‌ء قلت لا بل متعمدا- قال یطعم شیئا من طعام- الکافی، قلت فإنه أرادنی قال کل شی‌ء أرادک فاقتله

[۱۰]

۱۲۹۸۴- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۴۵/ ۱۰۸/ ۱ موسی عن صفوان عن یحیی الأزرق عن أبی عبد اللّه و أبی الحسن موسی ع مثله إلی قوله من طعام

[۱۱]

اشارة

۱۲۹۸۵- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۳۴۵/ ۱۰۷/ ۱ عنه عن صفوان عن ابن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع محرم قتل عظایة قال کف من طعام

بیان

العظایة بالمهملة ثم المعجمة من کبار الوزغ و یأتی الکلام فی الیربوع و القنفذ و الضب فی باب کفارة ما أصاب المحرم من الوحش

[۱۲]

۱۲۹۸۶- ۱۲ الکافی، ۴/ ۳۶۴/ ۶/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن مثنی بن عبد السلام عن زرارة عن أحدهما ع قال سألته عن المحرم یقتل البقة و البرغوث إذا إرادة قال نعم

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۷۰۹

باب ۷۵ ما یجوز ذبحه للمحرم

[۱]

اشارة

۱۲۹۸۷- ۱ الکافی، ۴/ ۳۶۵/ ۱/ ۱ علی عن أبیه عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال المحرم یذبح البقر و الإبل و الغنم و کل ما لم یصف من الطیر و ما أحل للحلال أن یذبحه فی الحرم و هو محرم فی الحل و الحرم

بيان

قوله و هو محرم متعلق بقوله يذبح و كذا قوله في الحل و الحرم يعنى أنه يذبح المذكورات حال كونه محرما في الحل و الحرم

[۲]

۱۲۹۸۸- ۲ الكافي، ۴/ ۳۶۵/ ۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسين عن موسى بن سعدان عن عبد اللّه بن القاسم عن عبد اللّه بن سنان قال قلت لأبى عبد اللّه ع المحرم ينحر بعيره أو يذبح شاته قال نعم قلت

الوافي، ج۱۳، ص: ۷۱۰

و يحتش لدابته و بعيره قال نعم و يقطع ما شاء من الشجر حتى يدخل الحرم فإذا دخل الحرم فلا

[۳]

۱۲۹۸۹- ۳ التهذيب، ۵/ ۳۶۷/ ۱۹۱/ ۱ موسى عن عبد الرحمن عن حماد عن حريز عن أبى عبد اللّه ع قال المحرم يذبح ما أحل للحلال في الحرم أن يذبحه هو في الحل و الحرم جميعا

الوافي، ج۱۳، ص: ۷۱۱

باب ۷۶ الصيد للمحرم و دلالته عليه و الأكل منه

[۱]

۱۲۹۹۰- ۱ الكافي، ۴/ ۳۸۱/ ۱/ ۱ الخمسة و محمد عن أحمد عن ابن أبى عمير عن حماد عن الحلبي عن أبى عبد اللّه ع قال لا تستحلن شيئا من الصيد و أنت حرام و لا أنت حلال في الحرم و لا تدلن عليه محلا و لا محرما فيصطاده و لا تشر إليه فيستحل من أجلك فإن فيه فداء لمن تعمده

[۲]

۱۲۹۹۱- ۲ الكافي، ۴/ ۳۸۱/ ۲/ ۱ الخمسة التهذيب، ۵/ ۴۶۷/ ۲۸۰/ ۱ ابن أبى عمير عن حفص بن البختري عن منصور بن حازم عن أبى عبد اللّه ع قال المحرم لا يدل على الصيد فإن دل عليه فقتل فعليه الفداء

[۳]

۱۲۹۹۲- ۳ التهذيب، ۵/ ۳۰۰/ ۱۹/ ۱ موسى عن محمد بن عمر بن

الوافي، ج۱۳، ص: ۷۱۲

يزيد عن محمد بن عذافر عن عمر بن يزيد عن أبى عبد اللّه ع قال و اجتنب في إحرامك صيد البر كله و لا تأكل مما صاده غيرك و لا تشر إليه فيصيده

[۴]

اشارة

۱۲۹۹۳- ۴ الکافی، ۴/ ۳۸۱/ ۳/ ۱ التهذیب، ۵/ ۳۱۵/ ۸۳/ ۱ ابن أبی عمیر و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال لا تأکل من الصید و أنت حرام و إن کان أصابه محل و لیس علیک فداء ما أتیته بجهالة إلا الصید فإن علیک فیه الفداء بجهل کان أو بعمد

بیان

یأتی حدیث آخر فی هذا المعنی مع زیادة فی باب اجتماع المحرمین علی الصید إن شاء اللّه

[۵]

۱۲۹۹۴- ۵ الکافی، ۴/ ۳۸۲/ ۱۰/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع ما وطئته أو وطئه بعیرک و أنت محرم فعلیک فداؤه- و قال اعلم أنه لیس علیک فداء شیء أتیته و أنت جاهل به و أنت محرم فی حجک و لا فی عمرتک إلا الصید فإن علیک فیه الفداء بجهالة کان أو بعمد

[۶]

۱۲۹۹۵- ۶ الکافی، ۴/ ۳۸۱/ ۴/ ۱ العدة عن أحمد عن البزنطی عن أبی الحسن الرضا ع قال سألته عن المحرم یصید الصید بجهالة قال علیه کفارة قلت فإن أصابه خطأ قال و أی شیء الخطأ عندک- قلت یرمی هذه النخلة فیصیب نخلة أخری قال نعم هذا الخطأ و علیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۱۳

الکفارة قلت فإنه أخذ طائرا متعمدا فذبحه و هو محرم قال علیه الکفارة قلت أ لست قلت إن الخطأ و الجهالة و العمد لیسوا بسواء فلأی شیء یفضل المتعمد الجاهل و الخاطئ قال بأنه أثم و لعب بدینه

[۷]

۱۲۹۹۶- ۷ التهذیب، ۵/ ۳۶۰/ ۱۶۶/ ۱ الحسین عن البزنطی قال سألت أبا الحسن ع عن المحرم یصیب الصید بجهالة أو خطإ أو عمد أ هم فیه سواء قال لا- قلت جعلت فداک ما تقول فی رجل أصاب صیدا بجهالة و هو محرم قال علیه الکفارة قلت فإن أصابه خطأ الحدیث إلا أنه قال ظبیا مکان طائرا و قال فبأی شیء یفضل المتعمد من الخاطئ

[۸]

۱۲۹۹۷- ۸ الکافی، ۴/ ۳۸۱/ ۵/ ۱ العدة عن سهل و أحمد عن السراد عن ابن رئاب عن مسمع عن أبی عبد اللّه ع قال إذا رمی المحرم صیدا فأصاب اثنین فإن علیه کفارتین جزاؤهما

[۹]

اشارة

۱۲۹۹۸- ۹ الکافی، الخمسة قال المحرم إذا قتل الصید فعلیه جزاؤه و یتصدق بالصید علی مسکین

بیان

حمله فی التهذیب علی ما إذا کان به رمق یحتاج معه إلی الذبح فیذبحه المحل لما

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۱۴

یأتی أن ما قتله المحرم میتة

[۱۰]

۱۲۹۹۹- ۱۰ الکافی، ۴/ ۳۸۲/ ۶/ ۱ الثلاثة و التهذیب، ۵/ ۴۶۸/ ۲۸۳/ ۱ حماد بن عیسی عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا أصاب الرجل الصید فی الحرم و هو محرم فإنه ینبغی له أن یدفنه و لا یأکله أحد و إذا أصابه فی الحل فإن الحلال یأکله و علیه هو الفداء

[۱۱]

۱۳۰۰۰- ۱۱ الکافی، ۴/ ۳۸۲/ ۷/ ۱ القمیان عن صفوان عن منصور بن حازم قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل أصاب من صید أصابه محرم و هو حلال قال فلیأکل منه الحلال فلیس علیه شیء إنما الفداء علی المحرم

[۱۲]

۱۳۰۰۱- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۳۷۵/ ۲۲۰/ ۱ الحسین عن صفوان و فضالة عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أصاب صیدا و هو محرم أ یأکل منه الحلال فقال لا بأس إنما الفداء علی المحرم

[۱۳]

۱۳۰۰۲- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۳۷۵/ ۲۱۸/ ۱ موسی عن عباس عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۱۵

سیف بن عمیرة عن منصور بن حازم قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل أصاب صیدا و هو محرم آکل منه و أنا حلال قال أنا کنت فاعلا- قلت له فرجل أصاب مالا حراما فقال لیس هذا مثل هذا یرحمک اللّه إن ذلک علیه

[۱۴]

اشارة

١٣٠٠٣- ١۴ التهذیب، ۵/ ٣٧۵/ ٢١٩/ ١ عنه عن حماد عن حریز قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أصاب صیدا و هو محرم أ یأکل منه الحلال فقال لا بأس إنما الفداء علی المحرم

بیان

هذه الأخبار حملها فی التهذیبین علی ما إذا لم یذبحه المحرم و إنما اقتصر علی صیده لما یأتی من أن مذبوحه میتة

[١۵]

اشارة

١٣٠٠۴- ١۵ التهذیب، ۵/ ٣٧۵/ ٢٢١/ ١ عنه عن حماد عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن محرم أصاب صیدا و أهدی إلی منه قال لا لأنه صید فی الحرم

بیان

لعله ع إنما علم ذلک بقرینة

[١۶]

١٣٠٠۵- ١۶ التهذیب، ۵/ ٣٧۵/ ٢٢٢/ ١ عنه عن صفوان عن ابن

الوافی، ج١٣، ص: ٧١۶

عمار عن الحکم بن عتیبة قال قلت لأبی جعفر ع ما تقول فی حمام أهلی ذبح فی الحل و أدخل الحرم فقال لا بأس بأکله لمن کان محلا فإن کان محرما فلا و قال إن أدخل الحرم فذبح فیه فإنه ذبح بعد ما دخل مأمنه

[١٧]

١٣٠٠۶- ١٧ التهذیب، ۵/ ٣٧۶/ ٢٢٣/ ١ الحسین عن علی بن النعمان عن ابن مسکان عن منصور بن حازم عن أبی عبد اللّه ع فی حمام ذبح فی الحل قال لا یأکله محرم و إذا أدخل مکة أکله المحل بمکة و إذا دخل الحرم حیا ثم ذبح فی الحرم فلا یأکله لأنه ذبح بعد ما بلغ مأمنه

[١٨]

۱۳۰۰۷- ۱۸ التهذيب، ۵/ ۳۷۷/ ۲۲۸/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی جعفر عن أبيه عن وهب عن جعفر عن أبيه عن علی ع قال إذا ذبح المحرم الصيد لم يأكله الحلال و المحرم و هو كالميتة و إذا ذبح الصيد فی الحرم فهو ميتة حلال ذبحه أو حرام

[۱۹]

۱۳۰۰۸- ۱۹ التهذيب، ۵/ ۳۷۷/ ۲۲۹/ ۱ الصفار عن الخشاب عن إسحاق عن جعفر عن علی ع أنه كان يقول إذا ذبح المحرم الصيد فی غير الحرم فهو ميتة لا يأكله محل و لا محرم فإذا ذبح المحل الصيد فی جوف الحرم فهو ميتة لا يأكله محل و لا محرم

[۲۰]

۱۳۰۰۹- ۲۰ التهذيب، ۵/ ۳۷۸/ ۲۳۳/ ۱ ابن عيسى عن ابن أبی عمير عمن ذكره عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له المحرم يصيب

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۱۷

الصيد فيفديه يطعمه أو يطرحه قال إذا كان عليه فداء آخر فقلت فما يصنع به قال يدفنه

[۲۱]

۱۳۰۱۰- ۲۱ الفقيه، ۲/ ۳۷۲/ ۲۷۳۳ الحديث مرسلا

[۲۲]

۱۳۰۱۱- ۲۲ الكافی، ۴/ ۳۸۲/ ۸/ ۱ الأربعة عن محمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن لحوم الوحش تهدى إلى الرجل و لم يعلم صيدها و لم يأمر به أ يأكله قال لا و سألته أ يأكل قديد الوحش و هو محرم قال لا

[۲۳]

۱۳۰۱۲- ۲۳ التهذيب، ۵/ ۳۱۴/ ۸۲/ ۱ موسى عن ابن أبی عمير عن حماد عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن لحوم الوحش تهدى للرجل و هو محرم لم يعلم بصيده و لم يأمره به أ يأكله قال لا

[۲۴]

۱۳۰۱۳- ۲۴ الكافی، ۴/ ۳۹۷/ ۷/ ۱ محمد رفعه عن أبی عبد اللّه ع فی رجل أكل لحم صيد لا يدری ما هو و هو محرم قال عليه دم شاة

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۱۹

باب ۷۷ الرجل يحرم و فی منزله صيد أو لحم صيد

[۱]

۱۳۰۱۴- ۱ الکافی، ۴/ ۳۸۲/ ۹/ ۱ القمیان عن صفوان عن جمیل قال قلت لأبی عبد اللّه ع الصید یکون عند الرجل من الوحش فی أهله أو من الطیر یحرم و هو فی منزله قال ما به بأس و لا یضره

[۲]

۱۳۰۱۵- ۲ التهذیب، ۵/ ۳۸۵/ ۲۵۸/ ۱ محمد بن أحمد عن إبراهیم بن مهزیار عن علی بن مهزیار قال سألته عن المحرم معه لحم من لحوم الصید فی زاده هل یجوز أن یکون معه و لا یأکله و یدخله مکة و هو محرم فإذا أحل أکله فقال نعم إذا لم یکن صاده

[۳]

۱۳۰۱۶- ۳ الفقیه، ۲/ ۲۵۹/ ۲۳۵۵ محمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یحرم و عنده فی أهله صید إما وحش و إما طیر قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۰

لا بأس

[۴]

۱۳۰۱۷- ۴ التهذیب، ۵/ ۴۶۴/ ۲۶۵/ ۱ أحمد عن السراد عن خالد بن جریر عن أبی الربیع قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل خرج إلی مکة و له فی منزله حمام طیارة فألفها طیر من الصید و کان مع حمامه قال فلینظر أهله فی المقدار إلی الوقت الذی یظنون أنه یحرم فیه- و لا یعرضون لذلک الطیر و لا یفزعونه و یطعمونه حتی یوم النحر و یحل صاحبهم من إحرامه

[۵]

اشارة

۱۳۰۱۸- ۵ التهذیب، ۵/ ۳۶۲/ ۱۷۰/ ۱ الصفار عن یعقوب بن یزید عن ابن أبی عمیر عن أبی سعید المکارم عن أبی عبد اللّه ع قال لا یحرم أحد و معه شیء من الصید حتی یخرجه من ملکه

بیان

ینبغی حمله علی الاستحباب أو حمل ما سبق علی عدم الملکیة

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۱

باب ۷۸ المحرم یضطر إلی الصید و المیتة

[۱]

۱۳۰۱۹- ۱ الکافی، ۴/ ۳۸۳/ ۱/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّٰه ع قال سألته عن المحرم یضطر فیجد المیتة و الصید أیهما یأکل قال یأکل من الصید لیس هو بالخیار أ ما یحب أن یأکل من ماله قلت بلی قال إنما علیه الفداء فلیأکل و لیفده

[۲]

۱۳۰۲۰- ۲ الکافی، ۴/ ۳۸۳/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن یونس بن یعقوب قال سألت أبا عبد اللّٰه ع عن المضطر إلی المیتة و هو یجد الصید قال یأکل الصید قلت إن اللّٰه عز و جل قد أحل له المیتة إذا اضطر إلیها و لم یحل له الصید قال تأکل من مالک أحب إلیک أو میتة قلت من مالی قال هو مالک لأن علیک فداؤه قلت فإن لم یکن عندی مال قال تقضیه إذا رجعت إلی مالک

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۲

[۳]

۱۳۰۲۱- ۳ الکافی، ۴/ ۳۸۳/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن السراد عن شهاب عن بکیر و زرارة عن أبی عبد اللّٰه ع فی رجل اضطر إلی صید و میتة و هو محرم قال یأکل الصید و یفدی

[۴]

اشارة

۱۳۰۲۲- ۴ التهذیب، ۵/ ۳۶۸/ ۱۹۵/ ۱ موسی عن محمد عن سیف بن عمیرة عن منصور بن حازم قال سألته عن محرم اضطر إلی أکل الصید و المیتة قال أیهما أحب إلیک أن تأکل قلت المیتة لأن الصید محرم علی المحرم فقال أیهما أحب إلیک أن تأکل من مالک أو المیتة- قلت آکل من مالی قال فکل الصید وافده

بیان

فی الإستبصار أسنده إلی أبی عبد اللّٰه ع

[۵]

۱۳۰۲۳- ۵ التهذیب، ۵/ ۴۶۷/ ۲۷۸/ ۱ محمد بن الحسین عن النضر بن شعیب عن عبد الغفار الجازی قال سألت أبا عبد اللّٰه ع عن المحرم إذا اضطر إلی میتة فوجدها و وجد صیدا فقال یأکل المیتة و یترک الصید

[۶]

اشارة

۱۳۰۲۴- ۶ التهذیب، ۵/ ۳۶۸/ ۱۹۷/ ۱ الصفار عن الصهبانی عن إسحاق عن جعفر عن أبیه ع أن علیا ع کان یقول إذا اضطر المحرم إلی الصید و إلی المیتة فلیأکل المیتة التی أحل اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۳

له

بیان

حمل فی التهذیبین أولهما علی ما إذا لم یتمکن من الفداء أو وجد الصید غیر مذبوح فإنه یأکل المیتة و یخلی سبیل الصید لأنه إذا قتله کان کمیتة أیضا فتخلیته حیا أولی و احتمل فی الإستبصار حمله علی التقیة لموافقته مذهب العامة و حمل فیهما الثانی علی ما إذا لم یجد الصید أو لم یتمکن من الوصول إلیه.

أقول التقیة أولی محامل الخبرین

[۷]

۱۳۰۲۵- ۷ الفقیه، ۲/ ۳۷۳/ ۲۷۳۴ قال أبو الحسن الثانی ع یذبح الصید و یأکله و یفدی أحب إلی من المیتة

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۵

باب ۷۹ صید البحر للمحرم و صید الجراد و کفارته

[۱]

۱۳۰۲۶- ۱ الکافی، ۴/ ۳۹۲/ ۱/ ۱ الأربعة عمن أخبره عن الفقیه، ۲/ ۳۷۴/ ۲۷۳۹ أبی عبد اللّه ع قال لا بأس بأن یصید المحرم السمک و یأکل مالحه و طریه و یتزود و قال [اللّه] أُحِلَّ لَکُمْ صَیْدُ الْبَحْرِ وَ طَعٰامُهُ مَتٰاعاً لَکُمْ وَ لِلسَّیّٰارَةِ قال هو مالحه الذی یأکلون و فصل ما بینهما کل طیر یکون فی الآجام یبیض فی البر و یفرخ فی البر فهو من صید البر و ما کان من صید البر یکون فی البر و یبیض فی البحر و یفرخ فی البحر فهو من صید البحر

[۲]

۱۳۰۲۷- ۲ التهذیب، ۵/ ۳۶۵/ ۱۸۳/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع مثله إلا أنه قال و ما کان من طیر مکان و ما کان من صید البر

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۶

[۳]

۱۳۰۲۸- ۳ الکافی، ۴/ ۳۹۳/ ۲/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال کل شیء یکون أصله فی البحر و یکون فی البر و

البحر- فلا ينبغي للمحرم أن يقتله فإن قتله فعليه الجزاء كما قال اللّه عز و جل

[۴]

اشارة

۱۳۰۲۹- ۴ التهذيب، ۵/ ۴۶۸/ ۲۸۲/ ۱ علی بن مهزيار عن فضالة عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع الجراد من البحر و كل شیء أصله من البحر الحديث

بيان

إنما جعل الجراد من البحر لأنه يتولد منه أولا ثم يتوالد فی البر كذا يقال

[۵]

۱۳۰۳۰- ۵ الكافی، ۴/ ۳۹۳/ ۶/ ۱ محمد عن الأربعة عن أبی جعفر ع قال مر علی ص علی قوم يأكلون جرادا فقال سبحان اللّه أنتم محرمون فقالوا إنما هو من صيد البحر فقال لهم فارمسوه فی الماء إذن

[۶]

۱۳۰۳۱- ۶ التهذيب، ۵/ ۳۶۳/ ۱۷۶/ ۱ الحسين عن صفوان عن العلاء عن محمد قال الفقيه، ۲/ ۳۷۱/ ۲۷۳۲ مر أبو جعفر ع علی

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۷

ناس و هم يأكلون جرادا فقال سبحان اللّه و أنتم محرمون فقالوا إنما هو من البحر الحديث

[۷]

۱۳۰۳۲- ۷ التهذيب، ۵/ ۳۶۳/ ۱۷۴/ ۱ موسی عن محسن عن يونس بن يعقوب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الجراد يأكله المحرم قال لا

[۸]

۱۳۰۳۳- ۸ التهذيب، ۵/ ۳۶۳/ ۱۷۵/ ۱ عنه عن عبد الرحمن عن محمد بن حمران عن محمد عن أبی جعفر ع قال المحرم لا يأكل الجراد

[۹]

۱۳۰۳۴- ۹ التهذيب، ۵/ ۳۶۳/ ۱۷۷/ ۱ الحسين عن فضالة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال ليس للمحرم أن يأكل جرادا و لا يقتله

قال قلت ما تقول فی رجل قتل جرادة و هو محرم قال تمرة خیر من جرادة و هی من البحر و کل شیء أصله من البحر و یکون فی البر و البحر فلا ینبغی للمحرم أن یقتله فإن قتله متعمدا فعلیه الفداء کما قال اللّه

[۱۰]

۱۳۰۳۵- ۱۰ الکافی، ۴/ ۳۹۳/ ۴/ ۱ الأربعة عمن أخبره عن أبی عبد اللّه ع التهذیب، ۵/ ۳۶۳/ ۱۷۸/ ۱ الحسین عن حماد عن حریز عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع فی محرم قتل جرادة قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۸

یطعم تمرة و تمرة خیر من جرادة

[۱۱]

۱۳۰۳۶- ۱۱ الکافی، ۴/ ۳۹۳/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع قال سألته عن محرم قتل جرادة قال کف من طعام و إن کثیرا فعلیه دم شاة

[۱۲]

۱۳۰۳۷- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۳۶۴/ ۱۸۰/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن العلاء عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن محرم قتل جرادا کثیرا قال کف من طعام و إن کان أکثر فعلیه شاة

[۱۳]

اشارة

۱۳۰۳۸- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۳۶۴/ ۱۷۹/ ۱ محمد بن أحمد عن صالح بن عقبة عن عروة الحناط عن أبی عبد اللّه ع فی رجل أصاب جرادة فأکلها قال علیه دم

بیان

حمله فی التهذیبین علی قتل الجراد الکثیر بإرادة الجنس و إن أطلق علیه لفظ التوحید و فیه بعد و الأولی إبقاؤه علی ظاهره و جعل الدم کفارة للقتل و الأکل جمیعا

[۱۴]

اشارة

۱۳۰۳۹- ۱۴ الکافی، ۴/ ۳۹۳/ ۵/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال اعلم إن ما وطئت من الدباء أو أوطأته بعیرک فعلیک فداؤه

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۲۹

بیان

الدباء أصغر الجراد و النمل

[۱۵]

اشارة

۱۳۰۴۰- ۱۵ الکافی، ۴/ ۳۹۳/ ۷/ ۱ الأربعة عن زرارة عن أحدهما ع قال المحرم یتنکب الجراد إذا کان علی الطریق فإن لم یجد بدا فقتل فلا شیء علیه

بیان

یتنکب الجراد أی یتجنبه

[۱۶]

اشارة

۱۳۰۴۱- ۱۶ الکافی، ۴/ ۳۹۴/ ۸/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق عن أبی بصیر قال سألته عن الجراد یدخل متاع القوم فیدوسونه من غیر تعمد لقتله أو یمرون به فی الطریق فیطئونه قال إن وجدت معدلا فاعدل عنه- و إن قتلته من غیر تعمد فلا بأس

بیان

الدوس الوطء بالأقدام

[۱۷]

۱۳۰۴۲- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۳۶۴/ ۱۸۱/ ۱ موسی عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال علی المحرم أن یتنکب الجراد إذا کان علی طریقه فإن لم یجد بدا فقتل فلا بأس

[۱۸]

۱۳۰۴۳- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۳۶۴/ ۱۸۲/ ۱ الحسین عن فضالة عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۰

ابن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع الجراد یکون علی ظهر الطریق و القوم محرمون فکیف یصنعون قال یتنکبونه ما استطاعوا- قلت فإن قتلوا منه شیئا ما علیهم قال لا شیء علیهم

[۱۹]

۱۳۰۴۴- ۱۹ الکافی، ۴/ ۳۹۴/ ۹/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن الطیار عن أحدهما ع قال لا یأکل المحرم طیر الماء

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۱

باب ۸۰ المحرم یصیب الصید مرارا

[۱]

۱۳۰۴۵- ۱ الکافی، ۴/ ۳۹۴/ ۱/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع فی المحرم یصیب الصید قال علیه الکفارة فی کل ما أصاب

[۲]

۱۳۰۴۶- ۲ التهذیب، ۵/ ۳۷۲/ ۲۰۹/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر عن ابن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع محرم أصاب صیدا قال علیه الکفارة قلت فإن هو عاد قال علیه کلما عاد کفارة

[۳]

۱۳۰۴۷- ۳ الکافی، ۴/ ۳۹۴/ ۲/ ۱ الکافی، ۴/ ۳۹۴/ ۳/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع فی محرم أصاب صیدا قال علیه الکفارة قلت فإن أصاب آخر قال إذا أصاب آخر فلیس علیه کفارة و هو ممن قال اللّه عز و جل وَ مَنْ عادَ فَیَنْتَقِمُ اللّهُ مِنْهُ

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۲

قال ابن أبی عمیر عن بعض أصحابه إذا أصاب المحرم الصید خطأ- فعلیه أبدا فی کل ما أصاب الکفارة و إذا أصابه متعمدا فإن علیه الکفارة فإن عاد فأصاب ثانیا متعمدا فلیس علیه الکفارة و هو ممن قال اللّه عز و جل وَ مَنْ عادَ فَیَنْتَقِمُ اللّهُ مِنْهُ

[۴]

۱۳۰۴۸- ۴ التهذیب، ۵/ ۳۷۲/ ۲۱۱/ ۱ یعقوب بن یزید عن ابن أبی عمیر عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أصاب المحرم الصید خطأ فعلیه کفارة فإن أصابه ثانیا خطأ فعلیه الکفارة أبدا إذا کان خطأ فإن أصابه متعمدا کان علیه الکفارة فإن أصابه ثانیا متعمدا

فهو ممن ینتقم اللّه منه و لم یکن علیه الکفارة

[۵]

۱۳۰۴۹- ۵ التهذیب، ۵/ ۳۷۲/ ۲۱۰/ ۱ الحسین عن التهذیب، ۵/ ۴۶۷/ ۲۷۹/ ۱ الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع قال المحرم إذا قتل الصید فعلیه جزاؤه و یتصدق بالصید علی مسکین فإن عاد فقتل صیدا آخر لم یکن علیه جزاؤه و ینتقم اللّه منه و النقمة فی الآخرة

[۶]

اشارة

۱۳۰۵۰- ۶ التهذیب، ۵/ ۴۶۷/ ۲۸۱/ ۱ السراد عن عبد اللّه بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۳

سنان عن حفص الأعور عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أصاب المحرم الصید فقولوا له هل أصبت صیدا قبل هذا و أنت محرم فإن قال نعم فقولوا له إن اللّه منتقم منک فاحذر النقمة فإن قال لا فاحکموا علیه جزاء ذلک الصید

بیان

حملهما فی التهذیبین علی المتعمد

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۵

باب ۸۱ اجتماع المحرمین علی الصید

[۱]

۱۳۰۵۱- ۱ الکافی، ۴/ ۳۹۱/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن البجلی الکافی، ۴/ ۳۹۱/ ۱/ ۱ علی عن العبیدی عن یونس عن البجلی التهذیب، ۵/ ۴۶۶/ ۲۷۷/ ۱ علی بن السندی عن صفوان عن البجلی قال سألت أبا الحسن ع عن رجلین أصابا صیدا و هما محرمان الجزاء بینهما أم علی کل واحد منهما جزاء قال لا بل علیهما أن یجزی کل واحد منهما للصید قلت إن بعض أصحابنا سألنی عن ذلک فلم أدر ما علیه فقال إذا أصبتم مثل هذا فلم تدروا فعلیکم بالاحتیاط حتی تسألوا عنه فتعلموا

[۲]

۱۳۰۵۲- ۲ التهذیب، ۵/ ۳۵۱/ ۱۳۵/ ۱ موسی عن محمد بن إسماعیل عن أبیه عن إدریس بن عبد اللّه قال سألت أبا عبد اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۶

ع عن محرمین یرمیان صیدا فأصابه أحدهما الجزاء بینهما أو علی کل واحد منهما قال علیهما جمیعا یفدی کل واحد منهما علی حدته

[۳]

۱۳۰۵۳- ۳ الکافی، ۴/ ۳۹۱/ ۲/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۳۵۱/ ۱۳۲/ ۱ الحسین عن فضالة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إن اجتمع قوم علی صید و هم محرمون فی صیده أو أکلوا منه فعلی کل واحد منهم قیمته

[۴]

۱۳۰۵۴- ۴ التهذیب، ۵/ ۳۵۱/ ۱۳۴/ ۱ موسی عن علی بن جعفر عن أخیه موسی ع عن قوم اشتروا ظبیا فأکلوا منه جمیعا و هم حرم ما علیهم قال علی کل من أکل منهم فداء صید کل إنسان منهم علی حدته فداء صید کاملا

[۵]

اشارة

۱۳۰۵۵- ۵ الکافی، ۴/ ۳۹۱/ ۳/ ۱ القمیان عن صفوان عن الحکم بن أیمن عن الفقیه، ۲/ ۳۷۳/ ۲۷۳۵ یوسف الطاطری قال قلت لأبی عبد اللّه ع صید أکله قوم محرمون قال علیهم شاة شاة

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۷

و لیس علی الذی ذبحه إلا شاة

بیان

یعنی لیس علی الذابح إلا شاة واحدة أکل منه أو لم یأکل

[۶]

اشارة

۱۳۰۵۶- ۶ الکافی، ۴/ ۳۹۲/ ۴/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن علی عن أبی بصیر التهذیب، ۵/ ۳۵۱/ ۱۳۳/ ۱ موسی عن الطاطری عن محمد بن أبی حمزة و درست عن ابن مسکان عن الفقیه، ۲/ ۳۷۴/ ۲۷۳۸ أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن قوم محرمین اشتروا صیدا فقالت رفیقة لهم اجعلوا لی فیه بدرهم فجعلوا لها فقال علی کل إنسان منهم فداء

بیان

فی الفقیه و التهذیب شاة مکان فداء

[۷]

۱۳۰۵۷- ۷ الکافی، ۴/ ۳۹۲/ ۵/ ۱ العدة عن سهل [أحمد] عن السراد عن أبی ولاد قال خرجنا ستة نفر من أصحابنا إلی مکة فأوقدوا نارا فی بعض المنازل عظیمة أردنا أن نطرح علیها لحما نکببه و قد کنا محرمین فمر بها طائر صاف قال حمامة أو شبهها فاحترقت جناحاه فسقط فی

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۸

النار فمات فاغتممنا لذلک فدخلت علی أبی عبد اللّه ع بمکة فأخبرته و سألته فقال علیکم فداء واحد دم شاة تشترکون فیه جمیعا لأن ذلک کان منکم علی غیر تعمد فلو کان ذلک منکم تعمدا لیقع فیها الصید فوقع ألزمت کل رجل منکم دم شاة قال أبو ولاد و کان ذلک منا قبل أن ندخل الحرم

[۸]

۱۳۰۵۸- ۸ الکافی، ۴/ ۳۹۲/ ۶/ ۱ أحمد عن السراد عن شهاب عن زرارة عن أحدهما الفقیه، ۲/ ۳۷۴/ ۲۷۳۷ زرارة و بکیر عن أحدهما ع فی محرمین أصابا صیدا فقال علی کل واحد منهما الفداء

[۹]

۱۳۰۵۹- ۹ التهذیب، ۵/ ۳۵۲/ ۱۳۶/ ۱ موسی عن ابن رئاب عن ضریس بن أعین قال سألت أبا جعفر ع عن رجلین محرمین رمیا صیدا فأصابه أحدهما قال علی کل واحد منهما الفداء

[۱۰]

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه‍ ق

الوافی؛ ج۱۳، ص: ۷۳۸

۱۳۰۶۰- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۷۰/ ۲۰۱/ ۱ موسی عن إبراهیم بن أبی سمال [سماک] عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال لا تأکل شیئا من الصید و إن صاده حلال و لیس علیک فداء شیء أتیته و أنت محرم جاهلا به إذا کنت محرما فی حجک أو عمرتک إلا الصید فإن علیک الفداء بجهل کان أو عمد و لأن اللّه قد أوجبه علیک فإن أصبته و أنت حلال فی الحرم فعلیک قیمة واحدة و إن أصبته و أنت حرام فی الحل

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۳۹

فعلیک القیمة و إن أصبته و أنت حرام فی الحرم فعلیک الفداء مضاعفا- و أی قوم اجتمعوا علی صید فأکلوا منه فإن علی کل إنسان منهم قیمة قیمة- و إن اجتمعوا علیه فی صید فعلیهم مثل ذلک

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۴۱

باب ۸۲ المحرم یکسر الصید أو یدمیه

[۱]

۱۳۰۶۱- ۱ الکافی، ۴/ ۳۸۸/ ۱۴/ ۱ علی عن أبیه عن یحیی بن المبارک عن ابن جبلة عن سماعة عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن محرم کسر قرن ظبی قال یجب علیه الفداء قال قلت فإن کسر یده قال إن کسر یده و لم یرع فعلیه دم شاة

[۲]

اشارة

۱۳۰۶۲- ۲ الکافی، ۴/ ۳۸۶/ ۶/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع فی محرم رمی ظبیا فأصابه فی یده فعرج منها قال إن کان الظبی مشی علیها و رعی فعلیه ربع قیمته- و إن کان ذهب علی وجهه فلم یدر ما صنع فعلیه الفداء لأنه لا یدری لعله قد هلک

بیان

فعرج أی صار أعرج

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۴۲

[۳]

اشارة

۱۳۰۶۳- ۳ التهذیب، ۵/ ۳۵۸/ ۱۵۸/ ۱ موسی عن الطاطری عن محمد بن أبی حمزة و درست عن ابن مسکان عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن محرم رمی صیدا فأصاب یده و جرح فقال إن کان الظبی مشی علیها و رعی و هو ینظر إلیه فلا شیء علیه و إن کان الظبی ذهب علی وجهه و هو رافعها فلا یدری ما صنع فعلیه فداؤه لأنه لا یدری لعله قد هلک

بیان

فی الإستبصار فعرج مکان و جرح و حمل فیه لا شیء علیه علی أنه لا یلزمه کفارة بعینها بل یتصدق بما یتمکن منه و البارز فی رافعها راجع إلی الید أی رافع یده

[۴]

۱۳۰۶۴- ۴ التهذیب، ۵/ ۳۵۹/ ۱۵۹/ ۱ عنه عن علی بن جعفر عن أخیه موسی ع قال سألته عن رجل رمی صیدا و هو محرم فکسر یده أو رجله فمضی الصید علی وجهه فلم یدر الرجل ما صنع الصید قال علیه الفداء کاملا إذا لم یدر ما صنع الصید

[۵]

۱۳۰۶۵- ۵ التهذیب، ۵/ ۳۵۹/ ۱۶۰/ ۱ علی بن جعفر عن أخیه موسی ع قال سألته عن رجل رمی صیدا فکسر یده أو رجله- و ترکه فرعی الصید قال علیه ربع الفداء

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۴۳

[۶]

اشارة

۱۳۰۶۶- ۶ التهذیب، ۵/ ۳۵۹/ ۱۶۱/ ۱ موسی عن صفوان عن عبد اللّه بن سنان عن أبی بصیر الفقیه، ۲/ ۳۶۶/ ۲۷۲۶ ابن مسکان عن أبی بصیر قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل رمی ظبیا و هو محرم فکسر یده أو رجله فذهب الظبی علی وجهه فلم یدر ما صنع فقال علیه فداؤه قلت فإنه رآه بعد ذلک- الفقیه، قد رعی و ش مشی قال علیه ربع ثمنه

بیان

رآه بعد ذلک یعنی به بعد زمان انصلح فیه کسره کذا فی التهذیبین

[۷]

اشارة

۱۳۰۶۷- ۷ الکافی، ۴/ ۳۸۳/ ۱۱/ ۱ الأربعة عن جعفر عن أبیه عن آبائه عن علی ع فی المحرم یصیب الصید فیدمیه ثم یرسله قال علیه جزاؤه

بیان

یأتی حدیث آخر من هذا الباب فی باب کفارة ما أصاب المحرم من الوحش إن شاء اللّه تعالی

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۴۵

باب ۸۳ المحرم یشرب من جلد صید أو یصیب عبده صیدا

[١]

١٣٠۶٨- ١ الکافی، ۴/ ٣٩٧/ ٩/ ١ محمد عن أحمد عن علی بن مهزیار قال سألت الرجل عن المحرم یشرب الماء من قربة أو سقاء اتخذ من جلود الصید هل یجوز ذلک أم لا فقال یشرب من جلودها

[٢]

اشارة

١٣٠۶٩- ٢ التهذیب، ۵/ ٣٨٢/ ٢۴۶/ ١ موسی عن صفوان عن عبد اللّه بن سنان و ابن أبی عمیر عن عبد اللّه قال سألت أبا عبد اللّه ع عن محرم معه غلامه لیس بمحرم أصاب صیدا و لم یأمره سیده- قال لیس علی سیده شیء

بیان

قال فی التهذیب هذا الخبر یدل علی أنه إذا کان بأمر السید فإنه یلزمه فداء ما صاد.

أقول لا دلالة فیه علی ذلک لأن مفهوم الشرط لیس بحجة مع أن ذلک

الوافی، ج١٣، ص: ٧۴۶

لیس فی کلام المعصوم ع و إنما هو فی کلام السائل نعم یستفاد هذا الحکم من أخبار أخر کما مرت. و أما إذا کان العبد محرما بإذن سیده فعلی السید الفداء أمره بالصید أو لم یأمر لما مر فی باب حج المملوک أنه کل ما أصاب العبد المحرم فی إحرامه فهو علی سیده إذا أذن له فی الإحرام

[٣]

اشارة

١٣٠٧٠- ٣ التهذیب، ۵/ ٣٨٣/ ٢۴٨/ ١ سعد عن محمد بن الحسن عن محمد بن الحسین عن التمیمی قال سألت أبا الحسن ع عن عبد أصاب صیدا و هو محرم هل علی مولاه شیء من الفداء فقال لا شیء علی مولاه

بیان

حمله فی التهذیبین علی ما إذا لم یأذن له

الوافی، ج١٣، ص: ٧۴٧

باب ٨۴ کفارة ما أصاب المحرم من الوحش

[۱]

۱۳۰۷۱- ۱ الکافی، ۴/ ۳۸۵/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن محرم أصاب نعامة أو حمار وحش قال علیه بدنة قلت فإن لم یقدر علی بدنة قال فلیطعم ستین مسکینا قلت فإن لم یقدر علی أن یتصدق- قال فلیصم ثمانیة عشر یوما و الصدقة مد علی کل مسکین قال و سألته عن محرم أصاب بقرة قال علیه بقرة قلت فإن لم یقدر علی بقرة قال فلیطعم ثلاثین مسکینا قلت فإن لم یقدر علی أن یتصدق- قال فلیصم تسعة أیام قلت فإن أصاب ظبیا قال علیه شاة قلت

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۴۸

فإن لم یقدر قال فإطعام عشرة مساکین فإن لم یجد ما یتصدق به فعلیه صیام ثلاثة أیام

[۲]

۱۳۰۷۲- ۲ التهذیب، ۵/ ۳۴۲/ ۹۹/ ۱ موسی عن الطاطری عن محمد عن [و] درست عن الفقیه، ۲/ ۳۶۵/ ۲۷۲۵ ابن مسکان عن أبی بصیر مثله بأدنی تفاوت إلا أنه ذکر فی التهذیب حمار الوحش مع البقرة دون النعامة و لم یذکر فیهما قوله و الصدقة مد علی کل مسکین

[۳]

۱۳۰۷۳- ۳ الکافی، ۴/ ۳۸۵/ ۲/ ۱ محمد عن التهذیب، ۵/ ۴۸۱/ ۳۵۷/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن داود الرقی التهذیب، ۵/ ۲۳۷/ ۱۳۹/ ۱ محمد بن أحمد عن أحمد عن الفقیه، ۲/ ۳۶۵/ ۲۷۲۴ السراد عن الفقیه، داود عن أبی عبد اللّه ع فی رجل یکون علیه بدنة واجبة فی فداء قال إذا لم یجد بدنة فسبع شیاه فإن لم یقدر صام

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۴۹

ثمانیة عشر یوما- الفقیه، التهذیب، بمکة أو فی منزله

[۴]

۱۳۰۷۴- ۴ الکافی، ۴/ ۳۸۶/ ۳/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه تعالی أَوْ عَدْلُ ذلِکَ صِیاماً قال یثمن قیمة الهدی طعاما ثم یصوم لکل مد یوما فإن زادت الأمداد علی شهرین فلیس علیه أکثر منه

[۵]

۱۳۰۷۵- ۵ الکافی، ۴/ ۳۸۶/ ۴/ ۱ القمیان و محمد عن محمد بن الحسین جمیعا عن صفوان عن یعقوب بن شعیب عن أبی عبد اللّه ع قال قلت المحرم یقتل نعامة قال علیه بدنة من الإبل قلت یقتل حمار وحش قال علیه بدنة قلت فالبقرة قال بقرة

[۶]

۱۳۰۷۶- ۶ الکافی، ۴/ ۳۸۶/ ۵/ ۱ الثلاثة عن جمیل عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع فی محرم قتل نعامة قال علیه بدنة فإن لم یجد

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۵۰

فإطعام ستین مسکینا فقال [و قال] إن کان قیمة البدنة أکثر من إطعام ستین مسکینا لم یزد علی إطعام ستین مسکینا و إن کان قیمة البدنة أقل من إطعام ستین مسکینا لم یکن علیه إلا قیمة البدنة

[۷]

۱۳۰۷۷- ۷ الفقیه، ۲/ ۳۶۴/ ۲۷۲۳ جمیل عن محمد و زرارة عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۸]

۱۳۰۷۸- ۸ الکافی، ۴/ ۳۸۶/ ۷/ ۱ سهل عن الفقیه، ۲/ ۳۶۶/ ۲۷۲۹ البزنطی عن الفقیه، علی عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المحرم قتل ثعلبا قال علیه دم قلت فأرنبا قال مثل ما فی الثعلب

[۹]

۱۳۰۷۹- ۹ التهذیب، ۵/ ۳۴۳/ ۱۰۲/ ۱ موسی عن الکافی، ۴/ ۳۸۷/ ۸/ ۱ الفقیه، ۲/ ۳۶۶/ ۲۷۲۷ البزنطی عن أبی الحسن ع قال سألته عن محرم أصاب أرنبا أو ثعلبا قال فی الأرنب دم شاة

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۵۱

[۱۰]

۱۳۰۸۰- ۱۰ الفقیه، ۲/ ۳۶۶/ ۲۷۲۸ ابن مسکان عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الأرنب یصیبه المحرم فقال شاة هدیا بالغ الکعبة

[۱۱]

۱۳۰۸۱- ۱۱ الکافی، ۴/ ۳۶۴/ ۷/ ۱ العدة عن أحمد و الکافی، ۴/ ۳۸۷/ ۹/ ۱ سهل عن السراد التهذیب، ۵/ ۳۴۴/ ۱۰۵/ ۱ موسی عن السراد عن ابن رئاب عن مسمع الکافی، ۴/ ۳۸۷/ ۹/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن أبی عمیر عن أحمد بن علی عن مسمع عن أبی عبد اللّه ع قال الیربوع و القنفذ و الضب إذا أصابه المحرم فعلیه جدی و الجدی خیر منه و إنما جعل علیه هذا کی ینکل عن صید غیره

[۱۲]

۱۳۰۸۲- ۱۲ الکافی، ۴/ ۳۸۷/ ۱۰/ ۱ محمد عن أحمد عن السراد و العدة عن سهل عن السراد التهذیب، ۵/ ۳۴۱/ ۹۶/ ۱ موسی عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۵۲

التهذیب، ۵/ ۴۶۶/ ۲۷۲/ ۱ السراد عن ابن رئاب عن الحذاء عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أصاب المحرم صیدا و لم یجد ما یکفر من موضعه الذی أصاب فیه الصید قوم جزاؤه من النعم دراهم ثم قومت الدراهم طعاما لکل مسکین نصف صاع فإن لم یقدر علی الطعام صام لکل نصف صاع یوما

[۱۳]

۱۳۰۸۳- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۳۴۲/ ۹۷/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع قال سألته عن قوله أَوْ عَدْلُ ذٰلِکَ صِیٰاماً قال عدل الهدی ما بلغ یتصدق به فإن لم یکن عنده فلیصم بقدر ما بلغ لکل طعام مسکین یوما

[۱۴]

۱۳۰۸۴- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۳۴۱/ ۹۳/ ۱ الحسین عن أبی الفضیل عن الکنانی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن قول اللّه عز و جل فی الصید مَنْ قَتَلَهُ مِنْکُمْ مُتَعَمِّداً فَجَزٰاءٌ مِثْلُ مٰا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ قال فی الظبی شاة و فی حمار وحش بقرة و فی النعامة جزور

[۱۵]

۱۳۰۸۵- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۳۴۱/ ۹۴/ ۱ عنه عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال فی قوله اللّه عز و جل فَجَزٰاءٌ مِثْلُ مٰا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ قال فی النعامة بدنة و فی حمار وحش بقرة و فی الظبی شاة و فی البقر بقرة

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۵۳

[۱۶]

۱۳۰۸۶- ۱۶ التهذیب، ۵/ ۳۴۱/ ۹۵/ ۱ عنه عن النضر عن هشام بن سالم و علی بن النعمان عن ابن مسکان جمیعا عن سلیمان بن خالد قال قال أبو عبد اللّه ع فی الظبی شاة و فی البقر بقرة و فی الحمار بدنة و فی النعامة بدنة و فیما سوی ذلک قیمته

[۱۷]

۱۳۰۸۷- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۳۴۳/ ۱۰۰/ ۱ عنه عن فضالة و ابن أبی عمیر و حماد عن أبی عمار قال قال أبو عبد اللّه ع من أصاب شیئا فداؤه بدنة من الإبل فإن لم یجد ما یشتری به بدنة فأراد أن یتصدق فعلیه أن یطعم ستین مسکینا کل مسکین مدا فإن لم یقدر علی ذلک صام مکان ذلک ثمانیة عشر یوما مکان کل عشرة مساکین ثلاثة أیام و من کان علیه شیء من الصید فداؤه بقرة فإن لم یجد فلیطعم ثلاثین مسکینا فإن لم یجد فلیصم تسعة أیام و من کان علیه شاة فلم یجد فلیطعم عشرة مساکین فمن لم یجد صام ثلاثة أیام

[۱۸]

۱۳۰۸۸- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۳۸۷/ ۲۶۷/ ۱ الصفار عن السندی بن الربیع عن یحیی بن المبارک عن أبی جمیلة عن سماعة عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال قلت فما تقول فی محرم کسر إحدی قرنی غزال فی الحل قال علیه ربع قیمة الغزال قلت و إن کسر قرنیه- قال علیه نصف قیمته یتصدق به قلت فإن هو فقأ عینیه قال علیه قیمته- قلت فإن کسر إحدی یدیه قال علیه نصف قیمته قلت فإن هو کسر إحدی رجلیه قال علیه نصف قیمته قلت فإن هو قتله قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۵۴

علیه قیمته قال قلت فإن هو فعل به و هو محرم فی الحرم قال علیه دم یهریقه و علیه هذه القیمة إذا کان محرما فی الحرم

[۱۹]

اشارة

۱۳۰۸۹- ۱۹ الکافی، ۴/ ۳۸۸/ ۱۳/ ۱ محمـد عن محمد بن الحسـین عن ابن بزیع عن صالح بن عقبة عن یزید بن عبد الملک عن أبی عبد اللّه ع فی رجل مر و هو محرم فأخذ ظبیة فاحتلبها و شرب لبنها قال علیه دم و جزاء فی الحرم

بیان

یأتی هذا الحدیث فی باب کفارة ما أصاب المحرم من الصید الحرم بنحو آخر إن شاء اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۵۵

باب ۸۵ کفارة ما أصاب المحرم من الطیر و البیض

[۱]

۱۳۰۹۰- ۱ الکافی ۴/ ۳۸۹/ ۱/ ۱ التهذیب، ۵/ ۳۴۵/ ۱۱۰/ ۱ علی عـن أبیه عن حمـاد عن حریز عن أبی عبـد اللّه ع قـال المحرم إذا أصاب حمامة ففیها شاة و إن قتل فراخه ففیه حمل و إن وطئ البیض فعلیه درهم

[۲]

۱۳۰۹۱- ۲ الکافی، ۴/ ۳۸۹/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن المحمدین عن الکنانی عن أبی عبد اللّه ع قال فی الحمامة و أشباهها إذا قتلها المحرم شـاة و إن کان فراخا فعـدلها من الحملان و قال فی رجل وطئ بیض نعام ففـدغها و هو محرم قال قضـی فیه علی ع أن یرسـل الفحل علی مثل عدد البیض من الإبل فما لقح و سلم حتی ینتج کان النتاج هدیا بالغ الکعبة

[۳]

اشارة

۱۳۰۹۲- ۳ التهذیب، ۵/ ۳۵۵/ ۱۴۵/ ۱ موسی عن محمد بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۵۶

الفضـیل و صـفوان و غیره عن الکنانی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل وطئ بیض نعام فشدخها قال قضـی أمیر المؤمنین ع الحدیث إلا أنه قال من الإبل الإناث و قال فی آخره قال أبو عبد اللّه ع ما وطئته أو وطأه بعیرک أو دابتک و أنت محرم فعلیک فداؤه

بیان

الفدغ بالفاء و الدال المهملة و الغين المعجمة كسر الشیء المجوف كالشدخ

[۴]

١٣٠٩٣- ۴ التهذيب، ۵/ ٣۵۴/ ١۴٣/ ١ عنه عن ابن أبی عمير عن حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال من أصاب بيض نعام و هو محرم فعليه أن يرسل الفحل فی مثل عدة البيض من الإبل- فإنه ربما فسد كله و ربما خلق كله و ربما صلح بعضه و فسد بعضه فما نتجت الإبل فهديا [فهو هدی] بالغ الكعبة

[۵]

اشارة

١٣٠٩۴- ۵ التهذيب، ۵/ ٣۵۴/ ١۴۴/ ١ و روی أن رجلا سأل أمير المؤمنين علی بن أبی طالب ع فقال له يا أمير المؤمنين إنی خرجت محرما فوطئت ناقتی بيض نعام فكسرته فهل علی كفارة فقال له امض فاسأل ابنی الحسن عنها و كان بحيث يسمع كلامه فتقدم إليه الرجل فسأله فقال له الحسن ع يجب عليك أن ترسل فحولة الإبل فی إناثها بعدد ما انكسر من البيض فما نتج فهو هدی لبيت اللّه تعالی فقال له أمير المؤمنين ع يا بنی كيف قلت ذلك و أنت تعلم أن الإبل ربما أزلقت أو كان فيها ما يزلق فقال يا أمير المؤمنين

الوافی، ج١٣، ص: ٧۵٧

و البيض ربما أمرق أو كان فيها ما يمرق فتبسم أمير المؤمنين و قال له صدقت يا بنی ثم تلا ذُرِّيَّةً بَعْضُها مِنْ بَعْضٍ وَ اللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

بيان

إزلاق الناقة إلقاء ولدها و مرق البيضة فسادها و صيرورتها ماء

[۶]

١٣٠٩۵- ۶ الكافی، ۴/ ٣٨٧/ ١١/ ١ العدة عن سهل عن أحمد عن علی بن أبی حمزة عن أبی الحسن ع قال سألته عن رجل أصاب بيض نعامة و هو محرم قال يرسل الفحل فی الإبل علی عدد البيض قلت فإن البيض يفسد كله و يصلح كله قال ما ينتج من الهدی فهو هدی بالغ الكعبة و إن لم ينتج فليس عليه شیء فمن لم يجد إبلا فعليه لكل بيضة شاة- فإن لم يجد فالصدقة علی عشرة مساكين لكل مسكين مد فإن لم يقدر فصيام ثلاثة أيام

[٧]

اشارة

۱۳۰۹۶ – ۷ التهذیب، ۵/ ۳۵۶/ ۱۴۹/ ۱ موسی عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال فی بیضة النعام شاة فإن لم یجد فصیام ثلاثة أیام فمن لم یستطع فکفارة إطعام عشرة مساکین إذا أصابه و هو محرم

بیان

ینبغی حمل هذا الحدیث و ما فی معناه مما یأتی علی من لم یجد إبلا کما فی

الحدیث السابق أو علی ما إذا خلا البیضة من الفرخ المتحرک و حمل ما یخالفه علی ما إذا کان فی البیضة فرخ یتحرک کما یدل علیه حدیث محمد بن الفضیل الآتی من الفقیه و أما تقدیم الصیام علی الإطعام فی هذا الحدیث و حدیث محمد بن الفضیل فلعله لاختلاف القدرة و العجز فی الناس بالإضافة إلی الأمرین و الأظهر أن فی الکلام تقدیما و تأخیرا و لعله وقع سهوا من الراوی فإن الإطعام أبدا مقدم علی الصیام

[۸]

۱۳۰۹۷ – ۸ الکافی، ۴/ ۳۸۸/ ۱۲/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن أبی عمیر عن ابن رئاب الکافی، ۴/ ۳۸۸/ ۱۲/ ۱ العدة عن سهل عن السراد التهذیب، ۵/ ۳۵۵/ ۱۴۸/ ۱ موسی عن التهذیب، ۵/ ۴۶۶/ ۲۷۴/ ۱ السراد عن ابن رئاب عن الحذاء عن أبی جعفر ع قال سألته عن رجل اشتری لرجل محرم بیض نعامة فأکله المحرم قال علی الذی اشتری للمحرم فداء و علی المحرم فداء قلت و ما علیهما قال علی المحل جزاء قیمة البیض لکل بیضة درهم و علی المحرم الجزاء لکل بیضة شاة

[۹]

۱۳۰۹۸ – ۹ الفقیه، ۲/ ۳۶۷/ ۲۷۳۰ محمد بن الفضیل قال سألت أبا الحسن ع عن رجل قتل حمامة من حمام الحرم و هو محرم فقال إن قتلها و هو محرم فی الحرم فعلیه شاة و قیمة الحمامة درهم و إن قتلها فی

الحرم و هو غیر محرم فعلیه قیمتها و هو درهم یتصدق به أو یشتری به طعاما لحمام الحرم و إن قتلها و هو محرم فی غیر الحرم فعلیه دم شاة فإن قتل فرخا و هو محرم فی غیر الحرم فعلیه حمل قد فطم و لیس علیه قیمته لأنه لیس فی الحرم و یذبح الفداء إن شاء فی منزله بمکة و إن شاء بالحزورة بین الصفا و المروة قریبا من موضع النخاسین و هو معروف فإن قتله و هو محرم فی الحرم فعلیه حمل و قیمة الفرخ نصف درهم و فی البیضة ربع درهم و فی القطاة حمل قد فطم من اللبن و رعی من الشجر و إذا أصاب المحرم بیض نعام- ذبح عن کل بیضة شاة بقدر عدد البیض فإن لم یجد شاة فعلیه صیام ثلاثة أیام فإن لم یقدر فإطعام عشرة مساکین و إذا وطئ بیض نعام ففدغها و هو محرم و فیها أفراخ تتحرک فعلیه أن یرسل فحولة من البدن علی الإناث بقدر عدد البیض فما لقح و سلم حتی ینتج فهو هدی لبیت اللّه الحرام فإن لم ینتج شیئا فلیس علیه شیء فإن وطئ بیض قطاة فشدخه فعلیه أن یرسل فحولة من الغنم علی عددها من الإناث بقدر عدد البیض فما سلم فهو هدی لبیت اللّه الحرام

[۱۰]

اشارة

۱۳۰۹۹- ۱۰ الفقیه، ۲/ ۳۶۹/ ۲۷۳۱ و قال الصادق ع ما وطئت أو وطئه [وطأه] بعیرك و أنت محرم فعلیك فداؤه

بیان

قد مضی هذا الحدیث مسندا من الکافی فی باب الصید للمحرم

[۱۱]

۱۳۱۰۰- ۱۱ الفقیه، ۲/ ۳۷۴/ ۲۷۳۶ ابن رئاب عن أبان بن تغلب عن أبی عبد اللّه ع فی قوم حاج محرمین أصابوا أفراخ نعام

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۷۶۰

فأكلوا جمیعا قال علیهم مكان كل فرخ أكلوه بدنة یشتركون فیها جمیعا- فیشترونها علی عدد الفراخ و علی عدد الرجال

[۱۲]

۱۳۱۰۱- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۳۵۳/ ۱۴۰/ ۱ موسی عن اللؤلئی عن السراد عن أبی جمیلة و ابن رئاب مثله و زاد قلت فإن منهم من لا یقدر علی شیء قال یقوم بحساب ما یصیبه من البدن و یصوم لكل بدنة ثمانیة عشر یوما

[۱۳]

۱۳۱۰۲- ۱۳ الکافی، ۴/ ۳۸۹/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد و سهل عن البزنطی عن المفضل بن صالح عن أبی عبد اللّه ع قال إذا قتل المحرم قطاة فعلیه حمل قد فطم من اللبن و رعی من الشجر

[۱۴]

۱۳۱۰۳- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۳۴۴/ ۱۰۳/ ۱ موسی عن صفوان عن البجلی و عن ابن مسكان عن سلیمان بن خالد عن أبی عبد اللّه ع قال وجدنا فی كتاب علی ع فی القطاة إذا أصابها المحرم حمل قد فطم من اللبن و أكل من الشجر

[۱۵]

۱۳۱۰۴- ۱۵ الکافی، ۴/ ۳۸۹/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن سنان عن ابن

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۷۶۱

مسكان عن منصور بن حازم عن سلیمان بن خالد قال سألته عن محرم وطئ بیض قطاة فشدخه قال یرسل الفحل فی عدد البیض من الغنم كما یرسل الفحل فی عدد بیض النعام من الإبل

[۱۶]

۱۳۱۰۵- ۱۶ التهذیب، ۵/ ۳۵۶/ ۱۵۰/ ۱ موسی عن صفوان عن منصور بن حازم و ابن مسکان عن سلیمان بن خالد عن أبی عبد اللّه ع قالا سألناه عن محرم الحدیث

[۱۷]

اشارة

۱۳۱۰۶- ۱۷ الکافی، ۴/ ۳۸۹/ ۵/ ۱ القمیان عن صفوان عن البجلی عن سلیمان بن خالد قال قال أبو عبد اللّه ع فی کتاب علی ص فی بیض القطاة بکارة من الغنم إذا أصابه المحرم مثل ما فی بیض النعام بکارة من الإبل

بیان

البکارة بالفتح و الکسر جمع البکر بالضم و الفتح و هو ولد الناقة أو الفتی منها أو الذی لم یبزل حمله فی التهذیبین علی ما إذا کان البیض مما قد تحرک فیه الفرخ و استدل علیه بالخبر الآتی و أنت خبیر بأن هذا التأویل و هذین الخبرین جمیعا ینافی حدیث محمد بن الفضیل السابق فالأولی أن یحمل الخبران علی ما إذا أصابها بالید بالکسر و الأکل کما مر فی حدیث أبان بن تغلب دون الوطء کما فی

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۶۲

الأخبار الأخر فإن بینهما فرقا بینا حیث أن أحدهما تعمد بخلاف الآخر فإنه لا یستلزمه

[۱۸]

۱۳۱۰۷- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۳۵۵/ ۱۴۷/ ۱ موسی عن علی بن جعفر قال سألت أخی ع عن رجل کسر بیض النعام و فی البیض فراخ قد تحرک فقال علیه لکل فرخ تحرک بعیر ینحره فی المنحر

[۱۹]

۱۳۱۰۸- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۳۵۶/ ۱۵۱/ ۱ موسی عن معاویة بن حکیم عن ابن رباط عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن بیض القطاة قال یصنع فیه فی الغنم کما یصنع فی بیض النعام فی الإبل

[۲۰]

اشارة

۱۳۱۰۹- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۳۵۶/ ۱۵۲/ ۱ عنه عن محمد عن أحمد عن عبد الملک عن سلیمان بن خالد قال سألته عن رجل وطئ بیض

قطاة فشدخه قال یرسل الفحل فی عدد البیض من الغنم کما یرسل الفحل فی عدد البیض من الإبل و من أصاب بیضة فعلیه مخاض من الغنم

بیان

حمل فی التهذیبین آخر الحدیث علی ما إذا کان فی البیض فرخ مستدلا

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۶۳

بالحدیث الآتی و فی دلالته علیه نظر و الأولی حمل الإصابة علی الإصابة بالید کالأخذ و الأکل و نحو ذلک کما أشرنا إلیه سابقا و المخاض التی لقحت أو صلحت للقاح

[۲۱]

اشارة

۱۳۱۱۰- ۲۱ التهذیب، ۵/ ۳۵۷/ ۱۵۳/ ۱ عنه عن صفوان عن سلیمان بن خالد عن أبی عبد اللّه ع قال فی کتاب علی ع فی بیض القطاة کفارة مثل ما فی بیض النعام

بیان

إن حملت المماثلة علی أنه یفعل فی کفارتها ما یفعل فی کفارة النعام و إن اختلف الجنس توافقت الأخبار

[۲۲]

۱۳۱۱۱- ۲۲ الکافی، ۴/ ۳۹۰/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن رجل قتل فرخا و هو محرم فی غیر الحرم فقال علیه حمل و لیس علیه قیمته لأنه لیس فی الحرم

[۲۳]

۱۳۱۱۲- ۲۳ التهذیب، ۵/ ۳۴۶/ ۱۱۴/ ۱ الحسین عن النضر عن ابن سنان عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی محرم ذبح طیرا إن علیه دم شاة یهریقه فإن کان فرخا فجدی أو حمل صغیر من الضأن

[۲۴]

۱۳۱۱۳- ۲۴ التهذیب، ۵/ ۳۴۶/ ۱۱۵/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال و إن وطئ

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۶۴

المحرم بیضة و کسرها فعلیه درهم کل هذا یتصدق به بمکة و منی و هو قول اللّه- تَنالُهُ أَیْدِیکُمْ وَ رِماحُکَمْ

[۲۵]

اشارة

۱۳۱۱۴- ۲۵ الکافی، ۴/ ۳۹۰/ ۷/ ۱ محمد عن ابن عیسی عن یاسین الضریر التهذیب، ۵/ ۳۷۱/ ۲۰۶/ ۱ سعد عن محمد بن عیسی عن یاسین عن حریز عمن حدثه عن التهذیب، ۵/ ۴۶۶/ ۲۷۶/ ۱ سلیمان بن خالد قال سألت أبا عبد اللّه ع عما فی القمری و الدبسی و السمانی و العصفور و البلبل قال قیمته فإن أصابه و هو محرم فی الحرم فقیمتان لیس علیه فیه دم

بیان

فی التهذیب فی روایة سعد الزنجی مکان الدبسی و السمانی کحباری طائر

[۲۶]

۱۳۱۱۵- ۲۶ الکافی، ۴/ ۳۹۰/ ۸/ ۱ القمیان عن صفوان التهذیب، ۵/ ۳۴۴/ ۱۰۶/ ۱ موسی عن صفوان التهذیب، ۵/ ۴۶۶/ ۲۷۵/ ۱ علی بن السندی عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۶۵

صفوان عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع فی القنبرة و العصفور و الصعوة یقتله المحرم قال علیه مد من طعام لکل واحد

[۲۷]

۱۳۱۱۶- ۲۷ الکافی، ۴/ ۳۹۰/ ۹/ ۱ محمد بن جعفر عن محمد بن عبد الحمید عن سیف عن منصور عن سلیمان بن خالد عن أبی جعفر ع قال فی کتاب أمیر المؤمنین ع من أصاب قطاة أو حجلة أو دراجة أو نظیرهن فعلیه دم

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۶۷

باب ۸۶ کفارة ما أصاب المحرم من صید الحرم

[۱]

۱۳۱۱۷- ۱ الکافی، ۴/ ۳۹۵/ ۱/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال إن قتل المحرم حمامة فی الحرم فعلیه شاة و ثمن الحمامة درهم أو شبهه- یتصدق به أو یطعمه حمام مکة فإن قتلها فی الحرم و لیس بمحرم فعلیه ثمنها

[۲]

۱۳۱۱۸- ۲ الفقيه، ۲/ ۲۵۷/ ۲۳۵۰ زرارة عن أبی جعفر ع قال إذا أصاب المحرم فی الحرم حمامة إلی أن يبلغ الظبی فعليه دم يهريقه و يتصدق بمثل ثمنه فإن أصاب منه و هو حلال فعليه أن يتصدق بمثل ثمنه

[۳]

۱۳۱۱۹- ۳ الكافی، ۴/ ۳۹۵/ ۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسين عن ابن بزيع عن صالح بن عقبة عن الحارث بن المغيرة عن أبی عبد اللّه ع قال سئل عن رجل أكل بيض حمام الحرم و هو محرم قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۶۸

عليه دم لكل بيضة و عليه ثمنها قال سدس أو ربع الدرهم الوهم من صالح ثم قال إن الدماء لزمته لأكله و هو محرم و إن الجزاء لزمه لأخذه بيض حمام الحرم

[۴]

۱۳۱۲۰- ۴ الكافی، ۴/ ۳۹۵/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن الحسين عن ابن بزيع التهذيب، ۵/ ۳۷۱/ ۲۰۵/ ۱ الصفار عن التهذيب، ۵/ ۴۶۶/ ۲۷۳/ ۱ الزيات عن ابن بزيع عن صالح بن عقبة عن يزيد بن عبد الملك عن أبی عبد اللّه ع فی رجل محرم مر و هو فی الحرم فأخذ عنق ظبية فاحتلبها و شرب من لبنها قال عليه دم و جزاؤه فی الحرم ثمن اللبن

[۵]

۱۳۱۲۱- ۵ الكافی، ۴/ ۳۹۵/ ۴/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إن أصبت الصيد و أنت محرم [حرام] فی الحرم فالفداء مضاعف عليك و إن أصبته و أنت حلال فی الحرم فالفداء قيمة واحدة و إن أصبته و أنت حرام فی الحل فإنما عليك فداء واحد

[۶]

۱۳۱۲۲- ۶ الكافی، ۴/ ۳۹۵/ ۵/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسن بن علی عن بعض رجاله عن أبی عبد اللّه ع قال إنما يكون الجزاء مضاعفا

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۶۹

فيما دون البدنة حتی يبلغ البدنة فإذا بلغ البدنة فلا يضاعف لأنه أعظم ما يكون قال اللّه عز و جل وَ مَنْ يُعَظِّمْ شَعائِرَ اللّهِ فَإِنَّها مِنْ تَقْوَی الْقُلُوبِ

[۷]

۱۳۱۲۳- ۷ التهذيب، ۵/ ۳۷۲/ ۲۰۷/ ۱ الصفار عن موسی بن عمر الصيقل عن ابن أسباط عن ابن فضال عن رجل قد سماه عن أبی عبد اللّه ع فی الصيد يضاعفه ما بينه و بين البدنة فإذا بلغ البدنة فليس عليه التضعيف

[۸]

۱۳۱۲۴- ۸ الکافی، ۴/ ۳۹۶/ ۶/ ۱ علی عن محمد بن عیسی عن السراد عن أبی ولاد الحناط عن حمران بن أعین عن أبی جعفر ع قال قلت له محرم قتل طائرا فیما بین الصفا و المروة عمدا قال علیه الفداء و الجزاء و یعزر قال قلت فإن قتله فی الکعبة عمدا قال علیه الفداء و الجزاء و یضرب دون الحد و یقام للناس کی ینکل غیره

[۹]

۱۳۱۲۵- ۹ التهذیب، ۵/ ۳۷۰/ ۲۰۳/ ۱ موسی عن محمد بن أبی بکر عن زکریا عن ابن عمار قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول فی محرم اصطاد طیرا فی الحرم فضرب به الأرض فقتله قال علیه ثلاث قیمات قیمة لإحرامه و قیمة للحرم و قیمة لاستصغاره إیاه

[۱۰]

۱۳۱۲۶- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۴۷/ ۱۱۶/ ۱ موسی عن الطاطری عن محمد بن أبی حمزة و درست عن ابن مسکان عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۰

قال سألته عن محرم قتل حمامة من حمام الحرم خارجا من الحرم قال فقال علیه شاة قلت فإن قتلها فی جوف الحرم قال علیه شاة و قیمة الحمامة قلت فإنه قتلها فی الحرم و هو حلال قال علیه ثمنها لیس علیه غیره قلت فمن قتل فرخا من فراخ الحمام و هو محرم قال علیه حمل

[۱۱]

اشارة

۱۳۱۲۷- ۱۱ الفقیه، ۲/ ۲۶۳/ ۲۳۷۵ علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع فی رجل قتل طیرا من طیور الحرم و هو محرم فی الحرم فقال علیه شاة و قیمة الحمامة درهم یعلف به حمام الحرم و إن کان فرخا فعلیه حمل و قیمة الفرخ نصف درهم یعلف به حمام الحرم

بیان

قد مر خبر آخر فی هذا المعنی فی باب حکم صید الحرم

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۱

باب ۸۷ موضع ذبح الکفارة و مصرفها

[۱]

۱۳۱۲۸- ۱ الکافی، ۴/ ۳۸۴/ ۲/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن بعض رجاله عن أبی عبد اللّه ع قال من وجب علیه هدی فی إحرامه-

فله أن ینحره حیث شاء إلا فداء الصید فإن اللّه عز و جل یقول هَدْیاً بالِغَ الْکَعْبَةِ

[۲]

۱۳۱۲۹- ۲ الکافی، ۴/ ۳۸۴/ ۳/ ۱ القمیان عن صفوان عن عبد اللّه بن سنان قال قال أبو عبد اللّه ع من وجب علیه فداء صید أصابه و هو محرم فإن کان حاجا نحر هدیه الذی یجب علیه بمنی و إن کان معتمرا نحره بمکة قبالة الکعبة

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۲

[۳]

اشارة

۱۳۱۳۰- ۳ الکافی، ۴/ ۳۸۴/ ۴/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن زرارة عن أبی جعفر ع أنه قال فی المحرم إذا أصاب صیدا فوجب علیه الفداء فعلیه أن ینحره إن کان فی الحج بمنی حیث ینحر الناس و إن کان فی عمرة نحره بمکة و إن شاء ترکه إلی أن یقدم فیشتریه فإنه یجزئ عنه

بیان

فوجب علیه الفداء أی شراؤه و قوله إن شاء ترکه رخصة لتأخیر شراء الفداء إلی أن یقدم مکة أو منی فیحمل الحدیث الآتی علی الأفضل کذا فی التهذیبین

[۴]

۱۳۱۳۱- ۴ الکافی، ۴/ ۳۸۴/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار قال یفدی المحرم فداء الصید من حیث أصابه

[۵]

اشارة

۱۳۱۳۲- ۵ التهذیب، ۵/ ۳۷۴/ ۲۱۶/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن أبی عمیر عن منصور بن حازم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن کفارة العمرة المفردة أین تکون فقال بمکة إلا أن یشاء صاحبها أن یؤخرها إلی منی و یجعلها بمکة أحب إلی و أفضل

بیان

حمله فی التهذیبین علی کفارة غیر الصید لخبر أول الباب و فی الإستبصار جوز

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۳

أن یکون مکة أفضل فی الصید و إن جاز منی أیضا و الأول هو الصواب و فی حکمه الخبر الآتی

[۶]

۱۳۱۳۳- ۶ الکافی، ۴/ ۵۳۹/ ۵/ ۱ القمی عن الکوفی عن علی بن مهزیار عن فضالة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن کفارة العمرة أین تکون قال بمکة إلا أن یؤخرها إلی الحج فتکون بمنی و تعجیلها أفضل و أحب إلی

[۷]

اشارة

۱۳۱۳۴- ۷ الکافی، ۴/ ۴۸۸/ ۴/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له الرجل یجرح من حجته شیئا یلزمه فیه دم یجزیه أن یذبحه إذا رجع إلی أهله فقال نعم و قال فیما أعلم یتصدق به قال إسحاق و قلت لأبی إبراهیم ع الرجل یجرح من حجته ما یجب علیه الدم فلا یهریقه حتی یرجع إلی أهله فقال یهریقه فی أهله و یأکل منه الشیء

بیان

یجرح بالجیم قبل المهملتین بمعنی یکسب فی الموضعین و قد مضی نظیره فی باب من یحج عن غیره و قد صحفه بعض النساخ

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۴

[۸]

۱۳۱۳۵- ۸ التهذیب، ۵/ ۴۸۱/ ۱۳۵۸/ ۱ صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له الرجل یخرج من حجه- و علیه شیء یلزمه فیه دم یجزیه أن یذبحه إذا رجع إلی أهله فقال نعم- و قال فیما أعلم یتصدق به

[۹]

۱۳۱۳۶- ۹ الکافی، ۴/ ۵۰۰/ ۵/ ۱ الخمسة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن فداء الصید یأکل صاحبه من لحمه قال یأکل من أضحیته و یتصدق بالفداء

[۱۰]

۱۳۱۳۷- ۱۰ الفقیه، ۲/ ۴۹۴/ ۳۰۵۷ الحدیث مرسلا

[۱۱]

۱۳۱۳۸- ۱۱ التهذيب، ۵/ ۲۲۴/ ۹۷/ ۱ محمد بن أحمد عن الحسن بن علی عن العباس بن عامر عن أبان عن البصری عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الهدی ما يأكل منه أ شیء يهديه فی المتعة أو غير ذلك قال كل هدی من نقصان الحج فلا تأكل منه و كل هدی من تمام الحج فكل

[۱۲]

اشارة

۱۳۱۳۹- ۱۲ التهذيب، ۵/ ۲۲۵/ ۱۰۰/ ۱ عنه عن بنان عن أبيه عن ابن المغيرة عن السكونی عن جعفر عن أبيه ع قال إذا أكل الرجل من الهدی تطوعا فلا شیء عليه و إن كان واجبا فعليه قيمة ما أكل

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۵

بيان

ينبغی حمله علی هدی النقصان فيكون إيجاب القيمة فداء لأكله

[۱۳]

۱۳۱۴۰- ۱۳ الكافی، ۴/ ۵۰۰/ ۸/ ۱ علی عن أبيه عن ابن مرار عن يونس عن ابن مسكان عن أبی بصير قال سألته عن رجل أهدی هديا فانكسر قال إن كان مضمونا و المضمون ما كان فی يمين يعنی نذرا أو جزاء فعليه فداؤه قلت أ يأكل منه قال لا- إنما هو للمساكين فإن لم يكن مضمونا فليس عليه شیء قلت أ يأكل منه قال يأكل منه

[۱۴]

۱۳۱۴۱- ۱۴ الكافی، ۴/ ۵۰۰/ ۸/ ۱ و روی أيضا أنه يأكل منه مضمونا كان أو غير مضمون

[۱۵]

۱۳۱۴۲- ۱۵ التهذيب، ۵/ ۲۲۵/ ۹۸/ ۱ سعد عن أبی جعفر عن السراد عن الكاهلی عن أبی عبد اللّه ع قال يؤكل الهدی كله مضمونا كان أو غير مضمون

[۱۶]

۱۳۱۴۳- ۱۶ التهذيب، ۵/ ۲۲۵/ ۹۹/ ۱ عنه عن الزيات عن جعفر بن بشير عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن البدن التی

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۶

تكون جزاء الإيمان و النساء و لغيره يؤكل منها قال نعم يؤكل من كل البدن

[۱۷]

اشارة

۱۳۱۴۴- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۴۸۴/ ۳۶۹/ ۱ أحمد عن البرقی عن ابن سنان عن عبد الملک القمی عن أبی عبد اللّه ع قال یؤکل من کل هدی نذرا کان أو جزاء

بیان

حمل خبری سعد فی التهذیبین علی حال الضرورة و ألزم صاحبها فداءها مستدلا بخبر السکونی السابق و فی حکمهما هذا الخبر و تأتی أخبار أخر من هذا الباب فی باب الهدی یهلک أو یکسر أو یضل و فی باب مصرف الهدی إن شاء اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۷

باب ۸۸ المحصور و المصدود

[۱]

۱۳۱۴۵- ۱ الکافی، ۴/ ۳۶۹/ ۳/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۴۲۳/ ۱۱۳/ ۱ الحسین عن فضالة التهذیب، ۵/ ۴۶۴/ ۲۶۷/ ۱ علی بن مهزیار عن فضالة عن الفقیه، ۲/ ۵۱۴/ ۳۱۰۴ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول المحصور غیر المصدود المحصور المریض- و المصدود الذی یرده المشرکون کما ردوا رسول اللّه ص و الصحابة لیس من مرض و المصدود تحل له النساء و المحصور لا تحل له النساء- الکافی، قال و سألته عن رجل أحصر فبعث بالهدی قال یواعد أصحابه میعادا إن کان فی الحج فمحل الهدی یوم

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۸

النحر فإذا کان یوم النحر فلیقصر من رأسه و لا یجب علیه الحلق حتی یقضی المناسک و إن کان فی عمرة فلینظر مقدار دخول أصحابه مکة و الساعة التی یعدهم فیها فإذا کان تلک الساعة قصر و أحل و إن کان مرض فی الطریق بعد ما أحرم فأراد الرجوع إلی أهله رجع و نحر بدنة أو أقام مکانه حتی یبرأ إذا کان فی عمرة فإذا برأ فعلیه العمرة واجبة و إن کان علیه الحج فرجع أو أقام ففاته الحج فإن علیه الحج من قابل فإن الحسین بن علی ص خرج معتمرا فمرض فی الطریق و بلغ علیا ع ذلک و هو فی المدینة فخرج فی طلبه فأدرکه بالسقیا و هو مریض بها فقال یا بنی ما تشتکی فقال أشتکی رأسی فدعا علی ع ببدنة فنحرها و حلق رأسه و رده إلی المدینة فلما برأ من وجعه اعتمر قلت أ رأیت حین برأ من وجعه قبل أن یخرج إلی العمرة حل له النساء قال لا- تحل له النساء حتی یطوف بالبیت و بالصفا و المروة قلت فما بال رسول اللّه ص حین رجع من الحدیبیة حلت له النساء و لم یطف بالبیت قال لیسا سواء کان النبی ص مصدودا و الحسین ع محصورا

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۷۹

[۲]

۱۳۱۴۶- ۲ التهذیب، ۵/ ۴۲۱/ ۱۱۱/ ۱ موسى عن صفوان عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أحصر فبعث بالهدى الحدیث على اختلاف فی ألفاظه و زاد بعد قوله فإن علیه الحج من قابل فإن ردوا الدراهم علیه و لم یجدوا هدیا ینحرونه و قد أحل لم یکن علیه شیء و لکن یبعث من قابل و یمسک أیضا

[۳]

اشارة

۱۳۱۴۷- ۳ الفقیه، ۲/ ۵۱۶/ ۳۱۰۷ رفاعة عن أبی عبد اللّه ع قال خرج الحسین ع معتمرا و قد ساق بدنة حتى انتهى إلى السقیا فبرسم فحلق شعر رأسه و نحرها مکانه ثم أقبل حتى جاء فضرب الباب فقال علی ع ابنی و رب الکعبة افتحوا له و کان قد حموه الماء فأکب علیه فشرب ثم اعتمر بعد

بیان

و لا یجب علیه الحلق حتى یقضی المناسک یعنی حتى یقضیها إذا تمکن منها و لو من قابل و السقیا موضع بین المدینة و الصفراء و یمسک أیضا یعنی عن النساء و هذه الزیادة تأتی من الکافی فی حدیث آخر مع شیء زائد فبرسم بالبناء للمفعول أی عرض له البرسام و هو علة فی الرأس و لعل الإحصار عرض له ع مرتین و به یحصل التوفیق بین الخبرین قد حموه من الحمیة یعنی منعوه فی الطریق الماء حتى عطش عطشا شدیدا حین قدم و المستفاد من أخبار هذا الباب أن للمحصور أن ینحر بدنته فی المکان الذی أحصر فیه کما أن له أن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۸۰

یبعث إلى منى أو مکة سواء ساق بدنة أو لم یسق بل اشترى هناک و یأتی خبر آخر بالنص فیه

[۴]

اشارة

۱۳۱۴۸- ۴ الکافی، ۴/ ۳۶۸/ ۱/ ۱ العدة سهل عن البزنطی عن داود بن سرحان عن عبد اللّه بن فرقد عن حمران عن أبی جعفر ع قال إن رسول اللّه ص حین صد بالحدیبیة قصر و أحل و نحر ثم انصرف منها و لم یجب علیه الحلق حتى یقضی النسک فأما المحصور فإنما یکون علیه التقصیر

بیان

إن قیل المستفاد من هذا الحدیث عدم الفرق بین المصدود و المحصور فی عدم وجوب الحلق علیهما فلم غیر أسلوب الکلام فی المحصور قلنا ذلک لوضوح هذا الحکم فی حقه حیث هو مرجو الإتمام فی العام غالبا بخلاف المصدود

[۵]

۱۳۱۴۹- ۵ الکافی، ۴/ ۳۶۹/ ۲/ ۱ العدة عن سهل و محمد عن التهذیب، ۵/ ۴۶۴/ ۲۶۸/ ۱ أحمد عن البزنطی قال سألت أبا الحسن ع عن محرم انکسرت ساقه أی شیء یکون حاله و أی شیء علیه قال هو حلال من کل شیء فقلت من النساء و الثیاب و الطیب فقال نعم من جمیع ما یحرم علی المحرم و قال أ ما بلغک قول أبی عبد اللّه ع و حلنی حیث حبستنی لقدرک الذی قدرت علی قلت أصلحک اللّه ما تقول فی الحج قال لا بد أن یحج من قابل قلت أخبرنی عن المحصور و المصدود هما سواء فقال لا قلت

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۸۱

فأخبرنی عن النبی ص حین صده المشرکون قضی عمرته قال لا و لکنه اعتمر بعد ذلک

[۶]

اشارة

۱۳۱۵۰- ۶ الکافی، ۴/ ۳۷۰/ ۴/ ۱ العدة عن أحمد و سهل عن السراد التهذیب، ۵/ ۴۲۲/ ۱۱۲/ ۱ موسی عن السراد عن ابن رئاب عن زرارة عن أبی جعفر ع قال إذا أحصر بعث بهدیه- فإذا أفاق و وجد عن نفسه خفة فلیمض إن ظن أنه یدرک الناس فإن قدم مکة قبل أن ینحر الهدی فلیقم علی إحرامه حتی یفرغ من جمیع المناسک- و ینحر هدیه و لا شیء علیه و إن قدم مکة و قد نحر هدیه فإن علیه الحج من قابل أو العمرة قلت فإن مات و هو محرم قبل أن ینتهی إلی مکة قال یحج عنه إن کان حجة الإسلام و یعتمر إنما هو شیء علیه

بیان

قوله من قابل قید للحج خاصة دون العمرة و إنما یحج من قابل إذا نحر هدیه و فات وقت مناسکه و قوله أو العمرة یعنی إن کان إحرامه للعمرة

[۷]

اشارة

۱۳۱۵۱- ۷ الکافی، ۴/ ۳۷۰/ ۵/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۲/ ۵۱۵/ ۳۱۰۶ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی المحصور و لم یسق الهدی قال ینسک و یرجع فإن لم یجد ثمن هدی صام

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۸۲

بیان

ینسک أی ینحر بدنة هناك و فی الفقیه ینسک و یرجع قیل فإن لم یجد هدیا قال یصوم

[۸]

۱۳۱۵۲- ۸ الکافی، ۴/ ۳۷۰/ ۶/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن مثنی عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أحصر الرجل فبعث بهدیه فآذاه رأسه قبل أن ینحر هدیه فإنه یذبح شاة فی المکان الذی أحصر فیه أو یصوم أو یتصدق و الصوم ثلاثة أیام و الصدقة علی ستة مساکین نصف صاع لکل مسکین

[۹]

۱۳۱۵۳- ۹ الفقیه، ۲/ ۵۱۵/ ۳۱۰۵ قال الصادق ع المحصور و المضطر ینحران بدنتهما فی المکان الذی یضطران فیه

[۱۰]

۱۳۱۵۴- ۱۰ الکافی، ۴/ ۳۷۱/ ۷/ ۱ سهل عن البزنطی عن رفاعة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یشترط و هو ینوی المتعة فیحصر هل یجزیه أن لا یحج من قابل قال یحج من قابل و الحاج مثل ذلک إذا أحصر قلت رجل ساق الهدی ثم أحصر قال یبعث بهدیه قلت هل

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۸۳

یستمتع من قابل قال لا و لکن یدخل فی مثل ما خرج منه

[۱۱]

۱۳۱۵۵- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۴۲۳/ ۱۱۵/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن مثنی عن زرارة عن أبی جعفر ع قال إذا أحصر الرجل فبعث بهدیه و آذاه رأسه قبل أن ینحر فحلق رأسه فإنه یذبح فی المکان الذی أحصر فیه أو یصوم أو یطعم ستة مساکین

[۱۲]

اشارة

۱۳۱۵۶- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۴۲۳/ ۱۱۴/ ۱ الحسین عن النضر عن عاصم عن محمد عن أبی جعفر ع و فضالة عن ابن أبی عمیر عن رفاعة عن أبی عبد اللّه ع أنهما قالا القارن یحصر و قد قال و اشترط فحلنی حیث حبستنی قال یبعث بهدیه قلت هل یتمتع فی قابل قال لا و لکن یدخل فی مثل ما خرج منه

بیان

فی الفقیه أورد مضمون الحدیث مرسلا مقطوعا إلا أنه قال فلا یبعث بهدیه و یستفاد منه سقوط وجوب البعث بالاشتراط کما دل علیه

ظاهر حدیث مکسور الساق و یدل علیه صریحا حدیث آخر الباب

[۱۳]

۱۳۱۵۷- ۱۳ الکافی، ۴/ ۳۷۱/ ۸/ ۱ محمد عن أحمد عن الفضل بن یونس التهذیب، ۵/ ۴۶۵/ ۲۶۹/ ۱ أحمد عن السراد عن الفضل عن أبی الحسن الأول ع قال سألته عن رجل عرض له سلطان فأخذه ظالما له یوم عرفة قبل أن یعرف فبعث به إلی مکة فحبسه

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۸۴

فلما کان یوم النحر خلی سبیله کیف یصنع قال یلحق فیقف بجمع ثم ینصرف إلی منی فیرمی و یذبح و یحلق و لا شیء علیه قلت فإن خلی عنه یوم النفر کیف یصنع قال هذا مصدود عن الحج إن کان دخل مکة متمتعا بالعمرة إلی الحج فلیطف بالبیت سبوعا ثم یسعی سبوعا- و یحلق رأسه و یذبح شاة و إن کان دخل مکة مفردا للحج فلیس علیه ذبح- الکافی، و لا شیء علیه التهذیب، و لا حلق

[۱۴]

اشارة

۱۳۱۵۸- ۱۴ الفقیه، ۲/ ۵۱۵/ ۳۱۰۶ الحدیث مرسلا مقطوعا

بیان

التعریف الوقوف بعرفات یقال عرف الناس تعریفا إذا شهدوا عرفات و سبوع بالضم لغة فی الأسبوع قلیلة

[۱۵]

۱۳۱۵۹- ۱۵ الکافی، ۴/ ۳۷۱/ ۹/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن المیثمی عن أبان عن زرارة عن أبی جعفر ع قال المصدود یذبح حیث صد- و یرجع صاحبه و یأتی النساء و المحصور یبعث بهدیه و یعدهم یوما فإذا بلغ الهدی أحل هذا فی مکانه قلت أ رأیت إن ردوا علیه دراهمه و لم یذبحوا عنه و قد أحل و أتی النساء قال فلیعد و لیس علیه شیء و لیمسک الآن

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۸۵

عن النساء إذا بعث

[۱۶]

اشارة

۱۳۱۶۰- ۱۶ التهذیب، ۵/ ۴۲۳/ ۱۱۶/ ۱ الحسین عن الحسن عن زرعة قال سألته عن رجل أحصر فی الحج قال فلیبعث بهدیه إذا کان مع أصحابه و محله أن یبلغ الهدی محله و محله منی یوم النحر إذا کان فی الحج- و إن کان فی عمرة نحر بمکة و إنما علیه أن

یعدهم لذلک یوما فإذا کان ذلک الیوم فقد وفی و إن اختلفوا فی المیعاد لم یضره إن شاء اللّه

بیان

فلیبعث بهدیه إذا کان یعنی إذا کان معه هدی و المحل بکسر الحاء یقع علی الموضع الذی یحل فیه نحر الهدی و علی الزمان الذی یحل فیه الخروج عن الإحرام

[۱۷]

۱۳۱۶۱- ۱۷ الکافی، ۴/ ۳۳۳/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن الفقیه، ۲/ ۵۱۷/ ۳۱۰۸ حمزة بن حمران قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الذی یقول حلنی حیث حبستنی فقال هو حل حیث حبسه قال أو لم یقل

[۱۸]

۱۳۱۶۲- ۱۸ الفقیه، ۲/ ۳۲۰/ ۲۵۶۱ حمران بن أعین أنه سأل

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۸۶

أبا عبد اللّه ع الحدیث

[۱۹]

اشارة

۱۳۱۶۳- ۱۹ الکافی، ۴/ ۳۳۳/ ۷/ ۱ الثلاثة عن حماد عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال هو حل إذا حبس اشترط أو لم یشترط

بیان

قال فی الفقیه و لا یسقط الاشتراط عنه الحج من قابل.
أقول و لکنه یسقط وجوب بعث الهدی کما أشرنا إلیه من دلالة بعض الأخبار علیه و لا ینافی هذا التسویة بین الاشتراط و عدمه فإن التسویة إنما هی فی أصل الإحلال

[۲۰]

اشارة

۱۳۱۶۴- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۸۰/ ۷۶/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن ابن مسکان عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل

يشترط في الحج أن حلني حيث حبستني أ عليه الحج من قابل قال نعم

بيان

حمله في التهذيبين على حجة الإسلام دون التطوع

[۲۱]

۱۳۱۶۵- ۲۱ التهذيب، ۵/ ۸۱/ ۷۷/ ۱ عنه عن محمد بن الفضيل عن الكناني قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل يشترط في الحج

الوافي، ج۱۳، ص: ۷۸۷

كيف يشترط قال يقول حين يريد أن يحرم أن حلني حيث حبستني فإن حبستني فهي عمرة فقلت له فعليه الحج من قابل قال نعم- و قال صفوان قد روى هذه الرواية عدة من أصحابنا كلهم يقول إن عليه الحج من قابل

[۲۲]

اشارة

۱۳۱۶۶- ۲۲ التهذيب، ۵/ ۸۱/ ۷۸/ ۱ ابن عيسى عن السراد عن جميل بن صالح عن ذريح عن أبي عبد اللّه ع قال سألته عن رجل تمتع بالعمرة إلى الحج و أحصر بعد ما أحرم كيف يصنع قال فقال أ و ما اشترط على ربه قبل أن يحرم أن يحله من إحرامه عند عارض عرض له من أمر اللّه فقلت بلى قد اشترط ذلك قال فليرجع إلى أهله حلا- لا إحرام عليه إن اللّه أحق من وفى بما اشترط عليه قلت أ فعليه الحج من قابل قال لا

بيان

حمله في التهذيبين على التطوع

الوافي، ج۱۳، ص: ۷۸۹

باب ۸۹ النوادر

[۱]

۱۳۱۶۷- ۱ الكافي، ۴/ ۳۹۶/ ۱/ ۱ الثلاثة و حماد بن عيسى عن ابن عمار عن أبي عبد اللّه ع في قول اللّه عز و جل لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنالُهُ أَيْدِيكُمْ وَ رِماحُكُمْ قال حشرت لرسول اللّه ص في عمرة الحديبية الوحش حتى نالتها أيديهم و رماحهم

[۲]

۱۳۱۶۸- ۲ التهذیب، ۵/ ۳۰۰/ ۲۰/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر الکافی، ۴/ ۳۹۶/ ۲/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن قول اللّه عز و جل یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لَیَبْلُوَنَّکُمُ اللّهُ بِشَیْءٍ مِنَ الصَّیْدِ تَنالُهُ أَیْدِیکُمْ وَ رِماحُکُمْ قال حشر علیهم الصید فی کل مکان حتی دنا منهم لیبلوهم اللّه به

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۹۰

[۳]

۱۳۱۶۹- ۳ الکافی، ۴/ ۳۹۷/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد رفعه فی قول اللّه عز و جل تَنالُهُ أَیْدِیکُمْ وَ رِماحُکُمْ قال ما تناله الأیدی البیض و الفراخ و ما تناله الرماح فهو ما لا تصل إلیه الأیدی

[۴]

۱۳۱۷۰- ۴ الکافی، ۴/ ۳۹۷/ ۵/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع عن قول اللّه عز و جل- یَحْکُمُ بِهِ ذَوا عَدْلٍ مِنْکُمْ قال العدل رسول اللّه ص و الإمام من بعده ثم قال هذا مما أخطأت به الکتاب

[۵]

۱۳۱۷۱- ۵ الکافی، ۴/ ۳۹۶/ ۳/ ۱ علی عن أبیه عن حماد بن عیسی عن الیمانی عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۶]

اشارة

۱۳۱۷۲- ۶ الکافی، ۸/ ۲۰۵/ ۲۴۷/ ۱ الثلاثة عن حماد بن عثمان قال تلوت عند أبی عبد اللّه ع ذَوا عَدْلٍ مِنْکُمْ فقال ذو عدل منکم هذا مما أخطأت فیه الکتاب

بیان

یعنی أن رسم الألف فی ذو عدل من تصرف النساخ و الصواب محوها لأنها تفید أن الحاکم اثنان و الحال أنه واحد إذ المراد به الرسول فی زمانه ثم کل إمام

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۹۱

فی زمانه علی سبیل البدل

[۷]

۱۳۱۷۳- ۷ الکافی، ۴/ ۳۹۷/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن بعض أصحابه عن أبی جمیلة عن الشحام عن أبی عبد اللّه ع فی

قول اللّه عز و جل وَ مَنْ عٰادَ فَيَنْتَقِمُ اللّٰهُ مِنْهُ قال إن رجلا- انطلق و هو محرم فأخذ ثعلبا فجعل يقرب النار إلی وجهه و جعل الثعلب یصیح و یحدث من استه- و جعل أصحابه ینهونه عما یصنع ثم أرسله بعد ذلک فبینا الرجل نائم إذ جاءت حیة فدخلت فی فیه فلم تدعه حتی جعل یحدث کما أحدث الثعلب ثم خلت عنه

[۸]

۱۳۱۷۴- ۸ الکافی، ۴/ ۵۴۱/ ۳/ ۱ الخمسة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل لبی بحجة أو عمرة و لیس یرید الحج قال لیس بشیء و لا ینبغی له أن یفعل

آخر أبواب آداب السفر و أصناف الحج و وظائف الإحرام و الحمد لله أولا و آخرا

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۹۵

أبواب أفعال العمرة و الحج و مقدماتها و لواحقها

الآیات

اشارة

قال اللّه عز و جل لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنٰاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذٰا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفٰاتٍ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرٰامِ وَ اذْكُرُوهُ كَمٰا هَدٰاكُمْ وَ إِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضّٰالِّينَ ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفٰاضَ النّٰاسُ وَ اسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ.

و قال جل اسمه وَ إِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثٰابَةً لِلنّٰاسِ وَ أَمْناً وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَقٰامِ إِبْرٰاهِيمَ مُصَلًّى وَ عَهِدْنٰا إِلىٰ إِبْرٰاهِيمَ وَ إِسْمٰاعِيلَ أَنْ طَهِّرٰا بَيْتِيَ لِلطّٰائِفِينَ وَ الْعٰاكِفِينَ وَ الرُّكَّعِ السُّجُودِ.

و قال تعالی إِنَّ الصَّفٰا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعٰائِرِ اللّٰهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلٰا جُنٰاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمٰا وَ مَنْ تَطَوَّعَ خَيْراً فَإِنَّ اللّٰهَ شٰاكِرٌ عَلِيمٌ.

و قال سبحانه وَ الْبُدْنَ جَعَلْنٰاهٰا لَكُمْ مِنْ شَعٰائِرِ اللّٰهِ لَكُمْ فِيهٰا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهٰا صَوٰافَّ فَإِذٰا وَجَبَتْ جُنُوبُهٰا فَكُلُوا مِنْهٰا وَ أَطْعِمُوا الْقٰانِعَ وَ الْمُعْتَرَّ كَذٰلِكَ سَخَّرْنٰاهٰا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ لَنْ يَنٰالَ اللّٰهَ لُحُومُهٰا وَ لٰا دِمٰاؤُهٰا وَ لٰكِنْ يَنٰالُهُ التَّقْوىٰ مِنْكُمْ كَذٰلِكَ سَخَّرَهٰا لَكُمْ

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۹۶

لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلىٰ مٰا هَدٰاكُمْ وَ بَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ.

و قال تعالی لِيَشْهَدُوا مَنٰافِعَ لَهُمْ وَ يَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فِي أَيّٰامٍ مَعْلُومٰاتٍ عَلىٰ مٰا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعٰامِ فَكُلُوا مِنْهٰا وَ أَطْعِمُوا الْبٰائِسَ الْفَقِيرَ ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَ لْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَ لْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ذٰلِكَ وَ مَنْ يُعَظِّمْ حُرُمٰاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ.

و قال جل ذکره فَإِذٰا قَضَيْتُمْ مَنٰاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَذِكْرِكُمْ آبٰاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْراً فَمِنَ النّٰاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنٰا آتِنٰا فِي الدُّنْيٰا وَ مٰا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلٰاقٍ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنٰا آتِنٰا فِي الدُّنْيٰا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنٰا عَذٰابَ النّٰارِ أُولٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِمّٰا كَسَبُوا وَ اللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسٰابِ وَ اذْكُرُوا اللّٰهَ فِي أَيّٰامٍ مَعْدُودٰاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلٰا إِثْمَ عَلَيْهِ وَ مَنْ تَأَخَّرَ فَلٰا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقىٰ وَ اتَّقُوا اللّٰهَ وَ اعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ.

بیان

فَضْلًا قيل تجارة فی أيام الحج و قيل مغفرة و كلاهما مروى فَإِذا أَفَضْتُم أى أنفسكم فإن الإفاضة الدفع بكثرة من إفاضة الماء و هى صبه بكثرة ثُمَّ أَفِيضُوا قيل أريد به الإفاضة من عرفات و قيل بل الإفاضة من المشعر و كلاهما مروى و ظاهر سياق الآية الثانى إلا أنه يؤيد الأول ما روى أن قريشا كانوا لا يقفون بعرفات مع سائر العرب بل بالمزدلفة كأنهم يرون أن لهم ترفعا على الناس فلا يساوونهم فی الموقف و يقولون نحن أهل حرم اللّه فلا نخرج منه فأمرهم

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۹۷

اللّه بموافقة سائر العرب كما يأتی فی باب الإفاضة من عرفات و على هذا فثم للتراخی فی المرتبة لا الزمان كقوله سبحان كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ- مَثابَةً مرجعا فيه إشارة إلى استحباب تكرير الحج فإن الرجوع يقتضی العودة إلى ما كان عليه و أَمْناً ذا أمن وَ اتَّخِذُوا على صيغة الماضی أو الأمر على اختلاف القراءتين مَقامِ إِبْراهِيمَ هو محل الصخرة التی فيها أثر قدميه ص وَ عَهِدْنا أمرناهما أَنْ طَهِّرا من الأصنام و عبادة الأوثان و سائر الأقذار مِنْ شَعائِرِ اللّهِ أعلام طاعة اللّه فَلا جُناحَ عَلَيْهِ قيل إن المسلمين كانوا فی بدو الإسلام يرون أن فيه جناحا بسبب ما حكی أن إسافا و نائلة زنيا فی الكعبة فمسخا حجرين و وضعا على الصفا و المروة للعبرة فلما طال الزمان توهم أن الطواف كان تعظيما للصنمين فلما جاء الإسلام و كسرت الأصنام تحرج المسلمون من السعی بينهما فرفع اللّه ذلك التحرج و يأتی ما يقرب منه مرويا وَ الْبُدْنَ جمع بدنة و هی من الإبل خاصة سميت بها لعظم بدنها صَوافَّ حال كونها قائمات فی صف واحد وَجَبَتْ جُنُوبُها سقطت أقطارها على الأرض و سكنت و بردت الْقانِعَ قيل هو الراضی بما معه و بما يعطى من غير سؤال من قنع يقنع بالكسر و قيل بل هو الخاضع السائل من قنع يقنع بالفتح فيهما وَ الْمُعْتَرَّ على الأول المتعرض للسؤال و على الثانی المتعرض من غير سؤال و الأيام المعلومات عشر ذی الحجة و الذكر فيها التسمية على الذبح و النحر كما سبق فی أول الكتاب و الْبائِسَ من البؤس و هی الشدة كَذِكْرِكُمْ آباءَكُمْ كانت العرب إذا وقفوا بالمشعر يتفاخرون بآبائهم و يعدون مناقبهم فأمرهم اللّه أن يذكروا اللّه و يثنون على اللّه كذا ورد.

و الخلاق النصيب و الأيام المعدودات هی أيام التشريق الحادی عشر

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۹۸

و الثانی عشر و الثالث عشر الذكر فيها التكبير المأثور عقيب الصلوات كما مضى فی كتاب الصلاة فَمَنْ تَعَجَّلَ يعنی النفر من منى و من تأخر يعنی إلى اليوم الثالث لِمَنِ اتَّقى يعنی الصيد أو الكبائر و هو متعلق بالتخيير فإن من لم يتق ليس له إلا التأخير كما يأتی

الوافی، ج۱۳، ص: ۷۹۹

باب ۹۰ دخول الحرم و مكة

[۱]

۱۳۱۷۵- ۱ الكافی، ۴/ ۳۹۸/ ۱/ ۱ العدة عن البرقی عن أبيه عن القاسم بن إبراهيم عن أبان بن تغلب قال كنت مع أبی عبد اللّه ع مزاملة فيما بين مكة و المدينة فلما انتهى إلى الحرم نزل و اغتسل و أخذ نعليه بيديه ثم دخل الحرم حافيا فصنعت مثل ما صنع فقال يا أبان من صنع مثل ما رأيتنی صنعت تواضعا لله محا اللّه عنه مائة ألف سيئة- و كتب له مائة ألف حسنة و بنى اللّه عز و جل له مائة ألف درجة و قضى له مائة ألف حاجة

[۲]

۱۳۱۷۶- ۲ الكافی، ۴/ ۳۹۸/ ۲/ ۱ علی عن صالح بن السندی عن حماد بن عيسى عن الحسين بن المختار الكافی، ۴/ ۳۹۸/ ۲/ ۱

محمد عن محمد بن الحسين عن علی بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۰

الحكم عن الحسين بن المختار عن الحذاء قال زاملت أبا جعفر ع فيما بين مكة و المدينة فلما انتهى إلى الحرم اغتسل و أخذ نعليه بيديه ثم مشى فی الحرم ساعة

[۳]

۱۳۱۷۷- ۳ الكافی، ۴/ ۳۹۸/ ۵/ ۱ القميان عن صفوان عن ذريح قال سألته عن الغسل فی الحرم قبل دخوله أو بعد دخوله قال لا يضرك أی ذلك فعلت و إن اغتسلت بمكة فلا بأس و إن اغتسلت فی بيتك حين تنزل بمكة فلا بأس

[۴]

۱۳۱۷۸- ۴ الكافی، ۴/ ۴۰۰/ ۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا انتهيت إلى الحرم إن شاء اللّه فاغتسل حين تدخله- و إن تقدمت فاغتسل من بئر ميمون أو من فخ أو من منزلك بمكة

[۵]

۱۳۱۷۹- ۵ الكافی، ۴/ ۳۹۸/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحكم عن علی عن أبی بصير عن أبی عبد اللّه ع قال إذا دخلت الحرم فتناول من الإذخر فامضغه و كان يأمر بذلك أم فروة

[۶]

اشارة

۱۳۱۸۰- ۶ الكافی، ۴/ ۳۸۹/ ۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا دخلت الحرم فخذ من الإذخر فامضغه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۱

بيان

قال صاحب الكافی رحمه اللّه سألت بعض أصحابنا عن هذا فقال يستحب ذلك ليطيب به الفم لتقبيل الحجر

[۷]

۱۳۱۸۱- ۷ الكافی، ۴/ ۳۹۹/ ۱/ ۲ محمد عن أحمد ابن فضال عن يونس بن يعقوب قال قلت لأبی عبد اللّه ع من أين أدخل مكة و قد جئت من المدينة فقال ادخل من أعلى مكة فإذا خرجت تريد المدينة فاخرج من أسفل مكة

[۸]

۱۳۱۸۲- ۸ الكافی، ۴/ ۳۹۹/ ۲/ ۱ محمـد عن أحمـد عن محمد بن يحيى عن طلحة بن زيد عن جعفر عن أبيه عن علی ع أنه كان إذا قدم مكة بدأ بمنزله قبل أن يطوف

[۹]

اشارة

۱۳۱۸۳- ۹ الكافی، ۴/ ۴۰۰/ ۳/ ۱ حميد عن ابن سماعة عن غير واحد عن أبان عن محمد الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال إن اللّه عز و جل يقول فی كتابه وَ طَهِّرْ بَيْتِیَ لِلطّائِفِينَ وَ الْقائِمِينَ وَ الرُّكَّعِ السُّجُودِ فينبغی للعبـد أن لا يـدخل مكـة إلا و هو طاهر و قد غسل عرقه و الأذى و تطهر

بيان

فی سورة البقرة أَنْ طَهِّرا بَيْتِیَ و فی سورة الحج وَ طَهِّرْ بَيْتِیَ لِلطّائِفِينَ وَ الْقائِمِينَ

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۲

فتدبر و يأتی هذا الحديث من التهذيب أيضا هكذا فی باب زيارة البيت إن شاء اللّه

[۱۰]

۱۳۱۸۴- ۱۰ الكافی، ۴/ ۴۰۰/ ۵/ ۱ الخمسة قال أمرنا أبو عبد اللّه ع أن نغتسل من فخ قبل أن ندخل مكة

[۱۱]

۱۳۱۸۵- ۱۱ الكافی، ۴/ ۴۰۰/ ۶/ ۱ الاثنان و محمـد عن أحمـد عن الوشاء عن أبان عن عجلان قال قال أبو عبد اللّه ع إذا انتهيت إلى بئر ميمون أو بئر عبد الصمد فاغتسل و اخلع نعليك و امش حافيا و عليك السكينة و الوقار

[۱۲]

۱۳۱۸۶- ۱۲ الكافی، ۴/ ۴۰۰/ ۸/ ۱ القميان عن صـفوان عن البجلی قال سألت أبا إبراهيم ع عن الرجل يغتسل لـدخول مكـة ثم ينام- فيتوضأ قبل أن يدخل أ يجزيه ذلك أو يعيد قال لا يجزيه لأنه إنما دخل بوضوء

[۱۳]

۱۳۱۸۷- ۱۳ الكافی، ۴/ ۴۰۰/ ۷/ ۱ العـدة عن أحمـد و سـهل عن الـبزنطی عن علی بن أبی حمزة عن أبی الحسن ع قـال قـال لی إن

اغتسلت بمكة ثم نمت قبل أن تطوف فأعد غسلك

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۳

[۱۴]

۱۳۱۸۸- ۱۴ الكافی، ۴/ ۴۰۰/ ۹/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من دخلها بسكينة غفر له ذنبه قلت كيف يدخلها بسكينة قال يدخل غير متكبر و لا متجبر

[۱۵]

۱۳۱۸۹- ۱۵ الكافی، ۴/ ۴۰۱/ ۱۰/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع أنه قال لا يدخل مكة رجل بسكينة إلا غفر له قلت و ما السكينة قال بتواضع

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۵

باب ۹۱ وقت قطع التلبية

[۱]

۱۳۱۹۰- ۱ الكافی، ۴/ ۳۹۹/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار التهذيب، ۴/ ۹۴/ ۱۱۷/ ۱ موسى عن إبراهيم بن أبی سمال عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا دخلت مكة و أنت متمتع فنظرت إلى بيوت مكة فاقطع التلبية و حد بيوت مكة التی كانت قبل اليوم عقبة المدنيين الكافی، و إن الناس قد أحدثوا بمكة ما لم يكن- ش فاقطع التلبية و عليك بالتكبير و التهليل و التمجيد و الثناء على اللّه عز و جل ما استطعت- التهذيب، و إن كنت قارنا بالحج فلا تقطع التلبية حتى يوم

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۶

عرفة عند زوال الشمس و إن كنت معتمرا فاقطع التلبية إذا دخلت الحرم

[۲]

۱۳۱۹۱- ۲ الكافی، ۴/ ۳۹۹/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن إسماعيل عن حنان بن سدير عن أبيه قال قال أبو جعفر و أبو عبد اللّه ع إذا رأيت أبيات مكة فاقطع التلبية

[۳]

۱۳۱۹۲- ۳ الكافی، ۴/ ۳۹۹/ ۳/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال الفقيه، ۲/ ۲۵۶/ ۲۹۵۸ المتمتع إذا نظر إلى بيوت مكة قطع التلبية

[۴]

اشارة

۱۳۱۹۳- ۴ الكافی، ۴/ ۳۹۹/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن البزنطی عن أبی الحسن الرضا ع أنه سئل عن المتمتع متی یقطع التلبیة قال إذا نظر إلی أعراش مكة عقبة ذی طوی قلت بیوت مكة قال نعم

بیان

أعراش مكة بیوتها جمع عرش بالضم و ربما یخص ببیوتها القدیمة و یفتح أیضا

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۷

[۵]

۱۳۱۹۴- ۵ التهذیب، ۵/ ۴۶۸/ ۲۸۴/ ۱ أحمد عن الحسین عن فضالة عن أبان عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته أین یمسك المتمتع عن التلبیة فقال إذا دخل البیوت بیوت مكة لا بیوت الأبطح

[۶]

اشارة

۱۳۱۹۵- ۶ التهذیب، ۵/ ۹۵/ ۱۲/ ۱ سعد عن موسی بن الحسن عن محمد بن عبد الحمید عن أبی جمیلة عن الشحام عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن تلبیة المتعة متی یقطع قال حین یدخل الحرم

بیان

حمله فی الإستبصار علی الجواز و أخبار النظر إلی البیوت علی الفضل

[۷]

۱۳۱۹۶- ۷ الكافی، ۴/ ۵۳۷/ ۱/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۲/ ۴۵۵/ ۲۹۵۷ مرازم عن أبی عبد اللّه ع قال یقطع صاحب العمرة المفردة التلبیة إذا وضعت الإبل أخفافها فی الحرم

[۸]

۱۳۱۹۷- ۸ الكافی، ۴/ ۵۳۷/ ۲/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن زرارة عن أبی جعفر ع قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۰۸

الفقیه، ۲/ ۴۵۵/ ۲۹۵۴ یقطع تلبیة العمرة إذا دخل الحرم

[۹]

۱۳۱۹۸- ۹ الفقيه، ۲/ ۴۵۵/ ۲۹۵۳ و روى أنه يقطع التلبية إذا نظر إلى المسجد الحرام

[۱۰]

۱۳۱۹۹- ۱۰ الكافي، ۴/ ۵۳۷/ ۳/ ۱ علي عن أبيه عن صفوان عن ابن عمار عن أبي عبد اللّه ع قال من اعتمر من التنعيم فلا يقطع التلبية حتى ينظر إلى المسجد

[۱۱]

۱۳۲۰۰- ۱۱ التهذيب، ۵/ ۹۴/ ۱۱۹/ ۱ محمد بن عيسى عن محمد بن عبد الحميد عن أبي خالد مولى علي بن يقطين قال سألت أبا عبد اللّه ع- عمن أحرم من حوالي مكة من الجعرانة و الشجرة من أين يقطع التلبية قال يقطع التلبية عند عروش مكة و عروش مكة ذي طوى

[۱۲]

۱۳۲۰۱- ۱۲ التهذيب، ۵/ ۹۵/ ۱۲۱/ ۱ موسى عن محمد بن عمر بن يزيد عن محمد بن عذافر عن عمر بن يزيد عن أبي عبد اللّه ع قال من دخل مكة مفردا للعمرة فليقطع التلبية حين تضع الإبل أخفافها في الحرم

[۱۳]

۱۳۲۰۲- ۱۳ التهذيب، ۵/ ۹۵/ ۱۲۲/ ۱ عنه عن محمد بن أحمد عن

الوافي، ج۱۳، ص: ۸۰۹

الفقيه، ۲/ ۴۵۵/ ۲۹۵۶ يونس بن يعقوب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل يعتمر عمرة مفردة من أين يقطع التلبية قال إذا رأيت بيوت ذي طوى فاقطع التلبية

[۱۴]

۱۳۲۰۳- ۱۴ الفقيه، ۲/ ۴۵۴/ ۲۹۵۲ التهذيب، ۵/ ۹۵/ ۱۲۳/ ۱ عمر بن يزيد عن أبي عبد اللّه ع قال من أراد أن يخرج من مكة ليعتمر أحرم من الجعرانة و الحديبية أو ما أشبهها و من خرج من مكة يريد العمرة ثم دخل معتمرا لم يقطع التلبية حتى ينظر إلى الكعبة

[۱۵]

اشارة

۱۳۲۰۴- ۱۵ الفقيه، ۲/ ۴۵۵/ ۲۹۵۵ التهذيب، ۵/ ۹۶/ ۱۲۴/ ۱ فضيل بن يسار قال سألت أبا عبد اللّه ع قلت دخلت بعمرة فأين أقطع

التلبیة قال حیال العقبة عقبة المدنیین قلت أین عقبة المدنیین قال حیال القصارین

بیان

قال فی الفقیه هذه الأخبار کلها صحیحة متفقة لیست بمختلفة و المعتمر عمرة مفردة فی ذلک بالخیار یحرم من أی میقات من هذه المواقیت شاء و یقطع التلبیة فی أی موضع من هذه المواضع شاء و هو موسع علیه و لا قوة إلا بالله.

و فی التهذیبین حمل الأخیر علی من اعتمر من طریق المدینة و خبر النظر إلی

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۰

الکعبة علی من خرج من مکة للعمرة و خبر ذی طوی علی من اعتمر من طریق العراق و قال علی هذا لیست بمتنافیة حتی تحمل علی التخییر کما ظنه أبو جعفر ابن بابویه و لو کانت متنافیة لکان الوجه الذی ذکره صحیحا

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۱

باب ۹۲ دخول المسجد الحرام

[۱]

۱۳۲۰۵- ۱ الکافی، ۴/ ۴۰۱/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا دخلت المسجد الحرام فادخله حافیا علی السکینة و الوقار و الخشوع و قال من دخله بخشوع غفر اللّه له إن شاء اللّه قلت ما الخشوع قال السکینة لا یدخل بتکبر فإذا انتهیت إلی باب المسجد فقم و قل السلام علیک أیها النبی و رحمة اللّه و برکاته بسم اللّه و باللّه و من اللّه و ما شاء اللّه و السلام علی أنبیاء اللّه و رسله و السلام علی رسول اللّه و السلام علی إبراهیم و الحمد للّه رب العالمین فإذا دخلت المسجد فارفع یدیک و استقبل البیت و قل اللهم إنی أسألک فی مقامی هذا فی أول مناسکی أن تقبل توبتی و أن تجاوز عن خطیئتی و تضع عنی وزری الحمد للّه الذی بلغنی بیته الحرام اللهم إنی أشهد أن هذا بیتک الحرام جعلته مثابة للناس و أمنا مبارکا و هدی للعالمین- اللهم إنی عبدک و البلد بلدک و البیت بیتک جئت أطلب رحمتک و أؤم طاعتک مطیعا لأمرک راضیا بقدرک أسألک مسألة المضطر إلیک الخائف

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۲

لعقوبتک اللهم افتح لی أبواب رحمتک و استعملنی بطاعتک و مرضاتک

[۲]

۱۳۲۰۶- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۰۰/ ۱۲/ ۱ علی بن مهزیار عن الحسن عن زرعة عن سماعة عن الکافی، ۴/ ۴۰۲/ ۲/ ۱ أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال تقول و أنت علی باب المسجد بسم اللّه و باللّه و من اللّه التهذیب، و إلی اللّه- ش و ما شاء اللّه و علی ملة رسول اللّه ص و خیر الأسماء للّه و الحمد للّه و السلام علی رسول اللّه السلام علی محمد بن عبد اللّه السلام علیک أیها النبی و رحمة اللّه و برکاته السلام علی أنبیاء اللّه و رسله و السلام علی إبراهیم خلیل الرحمن السلام علی المرسلین- و الحمد للّه رب العالمین السلام علینا و علی عباد اللّه الصالحین اللهم صل علی محمد و آل محمد و بارک علی محمد و آل محمد و ارحم محمدا و آل محمد کما صلیت و بارکت و ترحمت علی إبراهیم و آل إبراهیم إنک حمید مجید- اللهم صل علی محمد و آل محمد عبدک و رسولک و علی إبراهیم خلیلک و علی أنبیائک و رسلک و سلم علیهم و سلام علی المرسلین و الحمد للّه رب العالمین- اللهم افتح لی أبواب

رحمتک و استعملنی فی طاعتک و مرضاتک و احفظنی

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۳

بحفظ الإیمان أبـدا ما أبقیتنی جل ثناء وجهک و الحمـد لله الذی جعلنی من وفده و زواره و جعلنی ممن یعمر مساجده و جعلنی ممن ینـاجیه اللهم إنی عبـدک و زائرک فی بیتـک و علی کـل مـأتی حق لمن أتـاه و زاره و أنت خیر مأتی و أکرم مزور فأسألک یا الله یا رحمان و بأنک أنت اللّه الذی لا إله إلا أنت وحدک لا شـریک لک و بأنک واحد أحد صمد لم تلد و لم تولد و لم یکن لک کفوا أحـد و أن محمـدا عبـدک و رسولـک صـلی اللّه علیه و علی أهـل بیته- یـا جواد یا کریم یا ماجـد یا جبار یا کریم أسألک أن تجعل تحفتـک إیـای من زیـارتی [بزیـارتی] إیاک أن تعطینی فکاک رقبتی من النار اللهم فک رقبتی من النار تقولها ثلاثا و أوسع علی من رزقک الحلال الطیب- و ادرأ عنی شر شیاطین الجن و الإنس و شر فسقة العرب و العجم

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۵

باب ۹۳ استقبال الحجر و استلامه

[۱]

اشارة

۱۳۲۰۷- ۱ الکافی، ۴/ ۴۰۲/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا دنوت من الحجر الأسود فارفع یدیک و أحمد اللّه و أثن علیه و صل علی النبی ص و اسأل اللّه أن یتقبل منک ثم اسـتلم الحجر و قبله فإن لم تستطع أن تقبله فاستلمه بیدک و إن لم تسـتطع أن تسـتلمه بیدک فأشر إلیه و قل اللهم أمانتی أدیتها و میثاقی تعاهدته لیشهد لی بالموافاة اللهم تصدیقا بکتابک و علی سنة نبیک أشـهد أن لا إله إلا اللّه وحده لا شـریک له و أن محمدا عبده و رسوله آمنت بالله و کفرت بالجبت و الطاغوت و باللات و العزی و عبادة الشیطان و عبادة کل ند یدعی من دون اللّه فإن لم تستطع أن تقول هذا [کله] فبعضه- و قل اللهم إلیک بسطت یدی و فیمـا عنـدک عظمت رغبـتی فاقبـل سـبحتی و اغفر لی و ارحمنی اللهم إنی أعوذ بـک من الکفر و الفقر و مواقف الخزی فی الـدنیا و الآخرة

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۶

بیان

استلام الحجر لمسه إما بالقبلة أو بالید أو بغیر ذلک و السبحة تقال للذکر و لصلاة النفل و هی من التسبیح کالسخرة من التسخیر و فی بعض للنسخ مسیحتی أی مسیری

[۲]

اشارة

۱۳۲۰۸- ۲ الکافی، ۴/ ۴۰۳/ ۲/ ۱ و فی روایة أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال إذا دخلت المسجد الحرام فامش حتی تدنو من الحجر الأسود فتستقبله و تقول الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لو لا أن هدانا اللّه سبحان اللّه و الحمد لله و لا إله إلا اللّه و اللّه أکبر أکبر من خلقه و أکبر مما أخشی و أحذر لا إله إلا اللّه وحده لا شریک له له الملک و له الحمد یحیی و یمیت و یمیت و یحیی بیده الخیر و هو علی کل شیء قدیر- و تصلی علی النبی و آل النبی ص و تسلم علی المرسلین کما فعلت حین دخلت المسجد ثم تقول اللهم إنی أؤمن بوعدک و أوفی بعهدک ثم ذکر کما ذکر معاویة

بیان

کما فعلت حین دخلت المسجد أشار به إلی ما ذکر فی حدیث أبی بصیر المذکور فی الباب السابق من التسلیم و الدعاء کما ذکر معاویة یعنی ابن عمار أشار به إلی ما ذکر فی حدیث أول الباب من الاستلام و التقبیل و الدعاء

[۳]

۱۳۲۰۹- ۳ الکافی، ۴/ ۴۰۳/ ۳/ ۱ الأربعة عمن ذکره عن أبی جعفر

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۷

ع قال إذا دخلت المسجد الحرام و حاذیت الحجر الأسود فقل أشهد أن لا إله إلا اللّه وحده لا شریک له و أشهد أن محمدا عبده و رسوله- آمنت بالله و کفرت بالجبت و الطاغوت و باللات و العزی و بعبادة الشیطان- و بعبادة کل ند یدعی من دون اللّه ثم ادن من الحجر و استمله بیمینک ثم تقول بسم اللّه و اللّه أکبر اللهم أمانتی أدیتها و میثاقی تعاهدته لیشهد لی عندک بالموافاة

[۴]

۱۳۲۱۰- ۴ الکافی، ۴/ ۴۰۷/ ۴/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن یعقوب بن شعیب قال قلت لأبی عبد اللّه ع ما أقول إذا استقبلت الحجر فقال کبر و صل علی محمد و آل محمد قال و سمعته یقول إذا أتی الحجر قال اللّه أکبر السلام علی رسول اللّه

[۵]

۱۳۲۱۱- ۵ الکافی، ۴/ ۴۰۴/ ۱/ ۱ بهذا الإسناد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن استلام الرکن قال استلامه أن تلصق بطنک به و المسح أن تمسحه بیمینک [بیدک]

[۶]

اشارة

۱۳۲۱۲- ۶ الکافی، ۴/ ۴۰۶/ ۹/ ۱ العدة عن البرقی عن أحمد بن موسی [الکاظم] عن علی بن جعفر عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص استملوا الرکن فإنه یمین اللّه فی خلقه یصافح بها خلقه مصافحة العبد أو الرجل و یشهد لمن استمله بالموافاة

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۸

بیان

أراد بالرکن الحجر الأسود لأنه موضوع فی الرکن و إنما شبهه بالیمین لأنه واسطة بین اللّه و بین عباده فی النیل و الوصول و التحبب و الرضا کالیمین حین التصافح مصافحة العبد أو الرجل کان التردید من الراوی و فی بعض النسخ أو الدخیل أی الملتجئ و هو أوضح یعنی المصافحة التی یفعلها السید مع عبده الملتجئ إلیه أو مع من یلتجئ إلیه و معنی شهادته بالموافاة قد مضی

[۷]

۱۳۲۱۳- ۷ الکافی، ۴/ ۴۰۶/ ۱۰/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن النعمان عن سعید الأعرج عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن استلام الحجر من قبل الباب فقال أ لیس إنما ترید أن تستلم الرکن فقلت نعم فقال یجزیک حیثما نالت یدک

[۸]

۱۳۲۱۴- ۸ الکافی، ۴/ ۴۰۵/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذیب، ۵/ ۱۰۳/ ۵/ ۱ الحسین عن صفوان عن سیف التمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع أتیت الحجر الأسود فوجدت علیه زحاما فلم ألق إلا رجلا من أصحابنا فسألته فقال لا بد من استلامه فقال إن وجدته خالیا و إلا فسلم من بعید

[۹]

۱۳۲۱۵- ۹ الکافی، ۴/ ۴۰۵/ ۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۱۹

التهذیب، ۵/ ۱۰۴/ ۹/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل حج و لم یستلم الحجر التهذیب، و لم یدخل الکعبة ش فقال هو من السنة فإن لم یقدر علیه فالله أولی بالعذر

[۱۰]

اشارة

۱۳۲۱۶- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۰۵/ ۵/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن یعقوب بن شعیب قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی لا أخلص إلی الحجر الأسود فقال إذا طفت طواف الفریضة فلا یضرک

بیان

لا أخلص من الخلوص بمعنى الوصول

[۱۱]

۱۳۲۱۷- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۰۵/ ۶/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن محمد الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الحجر إذا لم أستطع مسه و کثر الزحام قال أما الشیخ الکبیر و الضعیف و المریض فمرخص و ما أحب أن تدع مسه إلا أن لا تجد بدا

[۱۲]

اشارة

۱۳۲۱۸- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۰۵/ ۸/ ۱ الثلاثة عن الخراز عن أبی بصیر عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۰

أبی عبد اللّه ع قال لیس على النساء جهر بالتلبیة و لا استلام الحجر و لا دخول البیت و لا سعی بین الصفا و المروة یعنی الهرولة

بیان

قد سبق هذا الحدیث من الکتب الثلاثة على اختلاف فی سنده و متنه و اقتصار فی الکافی على صدره فی باب وقت التلبیة و کیفیتها

[۱۳]

۱۳۲۱۹- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۴۶۸/ ۲۸۷/ ۱ الحسین عن النضر عن ابن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال إنما الاستلام على الرجال- و لیس على النساء بمفروض

[۱۴]

اشارة

۱۳۲۲۰- ۱۴ الکافی، ۴/ ۴۲۸/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن علی بن النعمان عن داود بن فرقد عن عبد الأعلى قال رأیت أم فروة تطوف بالکعبة علیها کساء متنکرة فاستلمت الحجر بیدها الیسرى فقال لها رجل ممن یطوف یا أمة اللّه أخطأت السنة فقالت إنا لأغنیاء عن علمک

بیان

أم فروة هذه أم أبی عبد اللّه ع و لعله کان بیمینها ما یمنع من الاستلام بها

[۱۵]

اشارة

۱۳۲۲۱- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۳۹۹/ ۳۳/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن امرأة حجت معنا

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۱

و هی حبلی و لم تحج قط یزاحم بها حتی تستلم الحجر قال لا تغرروا بها قلت فموضوع عنها قال کنا نقول لا بد من استلامه فی أول سبع واحدة- ثم رأینا الناس قد کثروا و حرصوا فلا و سألت أبا عبد اللّه ع عن المرأة تحمل فی المحمل فتستلم الحجر و تطوف بالبیت من غیر مرض و لا علة- فقال إنی لأکره ذلک لها و أما أن تحمل فتستلم الحجر کراهیة الزحام- فلا بأس به حتی إذا استلمت طافت ماشیة

بیان

یزاحم بها استفهام و ربما یوجد الهمزة فی بعض النسخ لا تغرروا بها من التغریر أی لا تلقوها فی الخطر و الغفلة عن العاقبة فی أول سبع یعنی من الأشواط واحدة أی مرة واحدة و حرصوا یعنی علی الاستلام

[۱۶]

۱۳۲۲۲- ۱۶ الکافی، ۴/ ۴۰۵/ ۷/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن البزنطی عن محمد بن عبید اللّه قال سئل الرضا ع عن الحجر الأسود هل یقاتل علیه الناس إذا کثروا قال إذا کان کذلک فأوم إلیه إیماء بیدک

[۱۷]

اشارة

۱۳۲۲۳- ۱۷ الکافی، ۴/ ۴۰۴/ ۱/ ۲ الثلاثة عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع کنا نقول لا بد من أن یستفتح بالحجر و یختم به

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۲

فأما الیوم فقد کثر الناس

بیان

أرید بالاستفتاح بالحجر استلامه أولا لا ابتداء الطواف به فإنه واجب و کذا الختم

[۱۸]

۱۳۲۲۴- ۱۸ الکافی، ۴/ ۴۰۴/ ۲/ ۱ الخمسة و صفوان عن البجلی عن أبی عبد اللّه ع قال کنت أطوف و سفیان الثوری قریب منی فقال یا أبا عبد اللّه کیف کان رسول اللّه ص یصنع بالحجر إذا انتهی إلیه فقلت کان رسول اللّه ص یستلمه فی کل طواف فریضة و نافلة قال فتخلف عنی قلیلا فلما انتهیت إلی الحجر جزت و مشیت و لم أستلمه فلحقنی فقال یا أبا عبد اللّه أ لم تخبرنی أن رسول اللّه ص کان یستلم الحجر فی کل طواف فریضة أو نافلة قلت بلی قال فلقد مررت به و لم تستلم فقلت إن الناس کانوا یرون لرسول اللّه ص ما لا یرون لی کان إذا انتهی إلی الحجر أفرجوا له حتی یستلمه و إنی أکره الزحام

[۱۹]

۱۳۲۲۵- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۱۰۴/ ۱۰/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال قال له أبو بصیر إن أهل مکة أنکروا علیک أنک لم تقبل الحجر و قد قبله رسول اللّه ص فقال إن رسول اللّه ص کان إذا انتهی إلی الحجر یفرجوا له و أنا لا یفرجون لی

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۳

[۲۰]

۱۳۲۲۶- ۲۰ الکافی، ۴/ ۴۰۹/ ۱۷/ ۱ الاثنان عن الوشاء أو غیره عن حماد بن عثمان قال کان بمکة رجل مولی لبنی أمیة یقال له ابن أبی عوانة له عبادة فکان إذا دخل إلی مکة أبو عبد اللّه ع أو شیخ من أشیاخ آل محمد ص یعبث به و أنه أتی أبا عبد اللّه ع و هو فی الطواف فقال یا با عبد اللّه ما تقول فی استلام الحجر فقال استلمه رسول اللّه ص فقال له ما لی ما أراک تستلمه قال أکره أن أوذی ضعیفا أو أتأذی فقال قد زعمت أن رسول اللّه ص استلمه فقال نعم و لکن کان رسول اللّه ص إذا رأوه عرفوا له حقه و أنا فلا یعرفون لی حقی

[۲۱]

۱۳۲۲۷- ۲۱ الکافی، ۴/ ۴۲۷/ ۱/ ۱ محمد و غیره عن أحمد بن هلال عن أحمد بن محمد عن رجل عن الفقیه، ۲/ ۵۲۵/ ۳۱۳۲ أبی عبد اللّه ع قال أول ما یظهر القائم من العدل أن ینادی منادیه أن یسلم صاحب النافلة لصاحب الفریضة الحجر الأسود و الطواف بالبیت

[۲۲]

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه ق

الوافی؛ ج۱۳، ص: ۸۲۳

۱۳۲۲۸- ۲۲ الکافی، ۴/ ۴۱۰/ ۱۸/ ۱ الأربعة عن جعفر عن آبائه ع أن علیا ع سئل کیف یستلم الأقطع قال یستلم الحجر من حیث القطع فإن کانت مقطوعة من المرفق استلم الحجر بشماله

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۵

باب ۹۴ الطواف و ما یقال فیه

[۱]

اشارة

۱۳۲۲۹- ۱ الکافی، ۴/ ۴۰۶/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال طف بالبیت سبعة أشواط تقول فی الطواف اللهم إنی أسألک باسمک الذی یمشی به علی طلل الماء کما یمشی به علی جدد الأرض و أسألک باسمک الذی یهتز له عرشک و أسألک باسمک الذی یهتز له أقدام ملائکتک و أسألک باسمک الذی دعاک به موسی من جانب الطور فاستجبت له و ألقیت علیه محبة منک و أسألک باسمک الذی غفرت به لمحمد ص ما تقدم من ذنبه و ما تأخر و أتممت نعمتک علیه أن تفعل بی کذا و کذا ما أحببت من الدعاء و کلما انتهیت إلی باب الکعبة فصل علی محمد النبی ص و تقول فیما بین الرکن الیمانی و الحجر الأسود رَبَّنا آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَ فِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً- وَ قِنا عَذابَ النّارِ و قل فی الطواف اللهم إنی إلیک فقیر و إنی خائف مستجیر فلا تغیر جسمی و لا تبدل اسمی

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۶

بیان

طلل الماء بالمهملة ظهره و جدد الأرض بالجیم و المهملتین وجهها من ذنبه یعنی به الذنب الذی ألقی علیه من شیعة علی ع ضمانا من اللّه تعالی له بالمغفرة و إلا فالرسول معصوم من الذنب کذا عن الصادقین ع.
و روی الشیخ الصدوق رحمه اللّه بإسناده عن الرضا ع أنه سأله المأمون عن هذه الآیة فقال ع لم یکن أحد عند مشرکی أهل مکة أعظم ذنبا من رسول اللّه ص لأنهم کانوا یعبدون من دون اللّه ثلاثمائة و ستین صنما فلما جاءهم ع بالدعوة إلی کلمة الإخلاص- کبر ذلک علیهم و عظم و قالوا أ جعل الآلهة إلها واحدا إلی قولهم إن هذا إلا اختلاق فلما فتح اللّه تعالی علی نبیه مکة قال یا محمد إِنّا فَتَحْنا لَکَ فَتْحاً مُبِیناً- لِیَغْفِرَ لَکَ اللّهُ ما تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِکَ وَ ما تَأَخَّرَ عند مشرکی أهل مکة بدعائک إلی توحید اللّه فیما تقدم و ما تأخر.
أقول ذکر أصحاب السیر أن المشرکین کانوا یقولون إن مکن اللّه تعالی محمدا من بیته و حکمه فی حرمة تبینا أنه نبی حق فلما یسر اللّه له ع فتح مکة دخلوا فی دین اللّه أفواجا و أذعنوا بنبوته کما نطق به الکلام العزیز و زال إنکارهم علیه فی الدعوة إلی ترک عبادة الأصنام و صار ذنبه مغفورا و تغییر الجسم کأنه کنایة عن الابتلاء بالعاهات فی الدنیا و بالصور القبیحة فی الآخرة و تبدیل الاسم عن الشقاوة بعد السعادة

[۲]

اشارة

۱۳۲۳۰- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۰۴/ ۱۱/ ۱ موسی عن إبراهیم بن أبی

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۷

سمال عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال ثم تطوف بالبیت سبعة أشواط و تقول فی الطواف اللهم إنی أسألک الدعاء کما مر و زاد قال أبو إسحاق روی هذا الدعاء معاویة بن عمار عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع و کلما انتهیت إلی باب الکعبة فصل علی النبی ص و تقول فی الطواف اللهم إنی إلیک فقیر الدعاء کما مر و زاد فإذا انتهیت إلی مؤخر الکعبة و هو المستجار دون الرکن الیمانی بقلیل فی الشوط السابع فابسط یدیک علی الأرض و ألصق خدک و بطنک بالبیت ثم قل اللهم البیت بیتک و العبد عبدک و هذا مکان العائذ بک من النار ثم أقر لربک بما عملت من الذنوب فإنه لیس من عبد مؤمن یقر لربه بذنوبه فی هذا المکان إلا غفر له إن شاء اللّه فإن أبا عبد اللّه ع قال لغلمانه أمیطوا عنی حتی أقر لربی بما عملت اللهم من قبلک الروح و الفرج و العافیة اللهم إن عملی ضعیف فضاعفه اللهم لی و اغفر لی ما اطلعت علیه منی و خفی علی خلقک و تستجیر بالله من النار- و تختار لنفسک من الدعاء ثم استقبل الرکن الیمانی و الرکن الذی فیه الحجر الأسود و اختم به فإن لم تستطع فلا یضرک و تقول اللهم قنعنی بما رزقتنی و بارک لی فیما أتیتنی ثم تأتی مقام إبراهیم ع و تصلی رکعتین و اجعله إماما و اقرأ فیهما بسورة التوحید قل هو اللّه أحد و فی الرکعة الثانیة قل یا أیها الکافرون ثم تشهد و أحمد اللّه و أثن علیه و صل علی النبی ص و اسأله أن یتقبل منک فهاتان الرکعتان هما الفریضة لیس یکره لک أن تصلیهما فی أی ساعة شئت عند طلوع الشمس و عند غروبها ثم تأتی الحجر الأسود فتقبله و تستلمه أو تشیر إلیه فإنه لا بد من ذلک

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۲۸

بیان

فابسط یدیک علی الأرض کذا فی النسخ التی رأیناها و الصواب علی البیت کما فی الکافی فی هذا الحدیث بعینه کما یأتی فی أواخر الباب الآتی إن شاء اللّه تعالی فإن أبا عبد اللّه ع أرید به الحسین ع أو هو من کلام الراوی و أرید به الصادق ع و الثانی و إن کان لا یخلو من تکلف إلا أنه یأتی فی الباب الآتی ما یؤیده أمیطوا عنی أی نحوا أنفسکم عنی و ابعدوا

[۳]

۱۳۲۳۱- ۳ الکافی، ۴/ ۴۰۷/ ۲/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسکان قال حدثنی أیوب أخو أدیم عن الشیخ- قال قال لی کان أبی إذا استقبل المیزاب قال اللهم أعتق رقبتی من النار و وسع علی من الرزق الحلال و ادرأ عنی شر فسقة الجن و الإنس- و أدخلنی الجنة برحمتک

[۴]

اشارة

۱۳۲۳۲- ۴ الکافی، ۴/ ۴۰۷/ ۵/ ۱ الثلاثة عن عمرو بن عاصم عن أبی عبد اللّه ع قال کان علی بن الحسین ص إذا بلغ الحجر قبل أن یبلغ المیزاب یرفع رأسه ثم یقول اللهم أدخلنی الجنة برحمتک و هو ینظر إلی المیزاب و أجرنی من النار برحمتک و عافنی من السقم و أوسع علی من الرزق الحلال و ادرأ عنی شر فسقة الجن و الإنس و شر فسقة العرب و العجم

بيان

الحجر بالكسر و التسكين و كذا في الخبر الآتي

الوافي، ج۱۳، ص: ۸۲۹

[۵]

۱۳۲۳۳- ۵ التهذيب، ۵/ ۱۰۵/ ۱۲/ ۱ موسى عن ابن أبي عمير عن عاصم بن حميد عن أبي عبد اللّه ع مثله بدون قوله و هو ينظر إلى الميزاب و أجرني من النار برحمتك

[۶]

۱۳۲۳۴- ۶ الكافي، ۴/ ۴۰۷/ ۶/ ۱ الثلاثة عن ابن أذينة قال سمعت أبا عبد اللّه ع يقول لما انتهى إلى ظهر الكعبة حين يجوز الحجر يا ذا المن و الطول و الجود و الكرم إن عملي ضعيف فضاعفه لي و تقبله مني- إنك أنت السميع العليم

[۷]

اشارة

۱۳۲۳۵ – ۷ الكافي، ۴/ ۴۰۸/ ۷/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسين عن النضر عن عبد اللّه بن سنان عن أبي عبد اللّه ع قال يستحب أن تقول بين الركن و الحجر اللهم آتِنا فِي الدُّنْيا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنا عَذابَ النّارِ و قال إن ملكا موكلا يقول آمين

بيان

أريد بالركن اليماني و الحجر الحجر الأسود

[۸]

۱۳۲۳۶- ۸ الكافي، ۴/ ۴۰۷/ ۳/ ۱ أحمد عن الحسين عن إبراهيم بن أبي البلاد عن عبد السلام بن عبد الرحمن بن نعيم قال قلت لأبي عبد اللّه ع دخلت طواف الفريضة فلم يفتح لي شيء من الدعاء إلا الصلاة على محمد و آل محمد و سعيت فكان كذلك فقال ما أعطي أحد ممن سأل أفضل مما أعطيت

الوافي، ج۱۳، ص: ۸۳۰

[۹]

۱۳۲۳۷- ۹ الكافي، ۴/ ۴۲۷/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن عبد الكريم بن عمرو عن أيوب أخي أديم قال قلت لأبي عبد اللّه ع

القراءة و أنا أطوف أفضل أو ذكر اللّه قال القراءة قلت فإن مر بسجدة و هو يطوف قال يومئ برأسه إلى الكعبة

[۱۰]

اشارة

۱۳۲۳۸- ۱۰ التهذيب، ۵/ ۱۲۷/ ۸۹/ ۱ محمد بن أحمد عن عمران عن محمد بن عبد الحميد عن محمد بن فضيل قال إنه سأل محمد بن علي الرضا ع فقال له سعيت شوطا ثم طلع الفجر قال صل ثم عد فأتم سعيك و طواف الفريضة لا ينبغي أن تتكلم فيه إلا بالدعاء و ذكر اللّه و قراءة القرآن قال و النافلة يلقى الرجل أخاه فيسلم عليه و يحدثه بالشيء من أمر الآخرة و الدنيا لا بأس به

بيان

حمل في الإستبصار قوله ع لا ينبغي أن يتكلم فيه على ضرب من الاستحباب دون الفرض و الإيجاب جمعا بينه و بين الخبر الآتي

[۱۱]

۱۳۲۳۹- ۱۱ التهذيب، ۵/ ۱۲۷/ ۹۰/ ۱ ابن عيسى عن ابن يقطين عن أخيه عن أبيه قال سألت أبا الحسن ع عن الكلام في الطواف و إنشاد الشعر و الضحك في الفريضة أو غير الفريضة أ يستقيم ذلك قال لا بأس به و الشعر ما كان لا بأس به مثله [منه]

الوافي، ج۱۳، ص: ۸۳۱

باب ۹۵ استلام الأركان

[۱]

اشارة

۱۳۲۴۰- ۱ الكافي، ۴/ ۴۰۸/ ۸/ ۱ أحمد عن محمد بن يحيى عن غياث بن إبراهيم عن جعفر عن أبيه ع قال كان رسول اللّه ص لا يستلم إلا الركن الأسود و اليماني ثم يقبلهما و يضع خده عليهما و رأيت أبي يفعله

بيان

يعني بالركن الأسود الحجر الأسود فإنه موضوع في الركن يفعله يعني التقبيل و وضع الخد

[۲]

اشارة

۱۳۲۴۱- ۲ الکافی، ۴/ ۴۰۸/ ۹/ ۱ التهذیب، ۵/ ۱۰۶/ ۱۴/ ۱ أحمد عن ابن أبی عمیر عن جمیل بن صالح عن أبی عبد اللّه ع قال کنت أطوف بالبیت فإذا رجل یقول ما بال هذین الرکنین یستلمان

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۳۲

و لا یستلم هذان فقلت إن رسول اللّه ص استلم هذین و لم یعرض لهذین فلا تعرض لهما إذ لم یعرض لهما رسول اللّه ص قال جمیل و رأیت أبا عبد اللّه ع یستلم الأرکان کلها

بیان

لم یعرض أی لم یتعرض فإن عرض و تعرض بمعنی قال فی الإستبصار یعنی لیس فی استلامهما من الفضل و الترغیب فی الثواب ما فی استلام الرکن العراقی و الیمانی لا أن استلامهما محظور أو مکروه و لأجل ما قلناه حکی جمیل أنه رأی أبا عبد اللّه ع أنه یستلم الأرکان کلها فلو لم یکن جائزا لما فعله ع

[۳]

۱۳۲۴۲- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۰۶/ ۱۵/ ۱ ابن عیسی عن الخراسانی قال قلت للرضا ع أستلم الیمانی و الشامی و الغربی قال نعم

[۴]

۱۳۲۴۳- ۴ الکافی، ۴/ ۴۰۸/ ۱۰/ ۱ أحمد عن البرقی رفعه عن الشحام قال کنت أطوف مع أبی عبد اللّه ع و کان إذا انتهی إلی الحجر مسحه بیده و قبله و إذا انتهی إلی الرکن الیمانی التزمه فقلت جعلت فداک تمسح الحجر بیدک و تلتزم الیمانی فقال قال رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۳۳

ما أتیت الرکن الیمانی إلا وجدت جبرئیل ع قد سبقنی إلیه یلتزمه

[۵]

اشارة

۱۳۲۴۴- ۵ الکافی، ۴/ ۴۰۸/ ۱۱/ ۱ أحمد عن الحسن بن علی عن ربعی عن العلاء بن المقعد قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول إن اللّه وکل بالرکن الیمانی ملکا هجیرا یؤمن علی دعائکم

بیان

الهجير كسجيل الدأب و العادة و الديدن كأنه أراد به ذا عادة كما يستفاد من الخبر الآتى و يقال الهجير على فعيل أيضا للنجيب و الجميل و الفاضل و الجيد من كل شىء

[۶]

۱۳۲۴۵- ۶ الكافى، ۴/ ۴۰۸/ ۱۲/ ۱ الثلاثة عن العلاء بن المقعد قال سمعت أبا عبد اللّه ع يقول إن ملكا موكلا بالركن اليمانى منذ خلق اللّه السماوات و الأرض ليس له هجير إلا التأمين على دعائكم فلينظر عبد بما يدعو فقلت له ما الهجير قال كلام من كلام العرب أى ليس له عمل

الوافى، ج۱۳، ص: ۸۳۴

[۷]

۱۳۲۴۶- ۷ الكافى، ۴/ ۴۰۸/ ۱۲/ ۱ و فى رواية أخرى ليس له عمل غير ذلك

[۸]

۱۳۲۴۷- ۸ الكافى، ۴/ ۴۰۹/ ۱۳/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبى عبد اللّه ع قال الركن اليمانى باب من أبواب الجنة لم يغلقه اللّه تعالى منذ فتحه

[۹]

۱۳۲۴۸- ۹ الكافى، ۴/ ۴۰۹/ ۱۳/ ۱ و فى رواية أخرى بابنا إلى الجنة الذى ندخل منه

[۱۰]

۱۳۲۴۹- ۱۰ الفقيه، ۲/ ۲۰۸/ ۲۱۶۰ الفقيه، ۲/ ۲۰۸/ ۲۱۶۱ الفقيه، ۲/ ۲۰۸/ ۲۱۶۲ و قال ع الركن اليمانى بابنا الذى ندخل منه الجنة و قال فيه باب من أبواب الجنة لم يغلق منذ فتح و فيه نهر من الجنة يلقى فيه أعمال العباد

[۱۱]

۱۳۲۵۰- ۱۱ الفقيه، ۲/ ۲۰۸/ ۲۱۶۳ و روى أنه يمين اللّه فى أرضه يصافح بها خلقه

[۱۲]

اشارة

۱۳۲۵۱- ۱۲ الكافى، ۴/ ۵۲۵/ ۳/ ۱ محمد عن ابن فضال عن يونس قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الملتزم لأى شىء يلتزم و أى شىء

یذکر فیه فقال عنده نهر من أنهار الجنة یلقی فیه أعمال العباد عند کل خمیس

بیان

شبه الرکن الیمانی بباب الجنة لأن استلامه وسیلة إلی دخولها و بالنهر لأنه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۳۵

یغسل به الذنوب و أما تشبیه الرکن بالیمین فلأنه واسطة بین اللّه و بین عباده فی النیل و الوصول و التحبب کالیمین حین التصافح کما مضی نظیره فی الحجر الأسود

[۱۳]

اشارة

۱۳۲۵۲- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۰۹/ ۱۴/ ۱ العدة عن سهل عن الحسن بن علی بن النعمان عن إبراهیم بن سنان عن أبی مریم قال کنت مع أبی جعفر ع أطوف فکان لا یمر فی طواف من طوافه بالرکن الیمانی إلا استلمه ثم یقول اللهم تب علی حتی أتوب و اعصمنی حتی لا أعود

بیان

لما کان مبدأ التوبة من اللّه تعالی قال ع تب علی حتی أتوب و ذلک لأنه عز و جل أولا یلقی فی قلب العبد التوبة أی الندم و العزم علی ترک الذنب ثم یتوب العبد و یقررها فی نفسه ثم یقبل اللّه توبته فالتوبة و الرجوع من اللّه سبحان مرتان و من العبد مرة بینهما و التواب یطلق علی اللّه و علی العبد جمیعا إلا أن التوبة من اللّه تتعدی بعلی و من العبد بإلی یقال تاب اللّه علیه تارة بمعنی وفقه للتوبة و رجع به و أخری بمعنی قبل توبته و رجع علیه و تاب العبد إلی اللّه أی رجع عن المعصیة

[۱۴]

۱۳۲۵۳- ۱۴ الکافی، ۴/ ۴۱۰/ ۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع أنه کان إذا انتهی إلی الملتزم قال لموالیه أمیطوا عنی حتی أقر لربی بذنوبی فی هذا المکان فإن هذا مکان لم یقر عبد لربه بذنوبه ثم استغفر إلا غفر اللّه له

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۳۶

[۱۵]

۱۳۲۵۴- ۱۵ الکافی، ۴/ ۴۰۹/ ۱۵/ ۱ العدة عن سهل عن یعقوب بن یزید عن أبی الفرج السندی عن أبی عبد اللّه ع قال کنت أطوف معه بالبیت فقال أی هذا أعظم حرمة فقلت جعلت فداک أنت أعلم بهذا منی فأعاد علی فقلت له داخل البیت فقال الرکن الیمانی علی باب من أبواب الجنة مفتوح لشیعة آل محمد مسدود عن غیرهم و ما من مؤمن یدعو بدعاء عنده إلا صعد دعاؤه حتی یلصق بالعرش

ما بینه و بین اللّه حجاب

[۱۶]

اشارة

۱۳۲۵۵- ۱۶ الکافی، ۴/ ۴۰۹/ ۱۶/ ۱ الخمسة عن حفص بن البختری عن أبی عبد اللّه ع قال فی هذا الموضع یعنی حین یجوز الرکن الیمانی ملک أعطی سماع أهل الأرض فمن صلی علی رسول اللّه ص حین یبلغه أبلغه إیاه

بیان

أعطی سماع أهل الأرض یعنی أعطاه اللّه قوة یسمع بها کلام من فی الأرض و البارز فی یبلغه یرجع إلی الموضع و فی أبلغه إلی الصلاة باعتبار القول

[۱۷]

۱۳۲۵۶- ۱۷ الکافی، ۴/ ۴۱۰/ ۱۹/ ۱ محمد عمن ذکره عن محمد بن جعفر النوفلی عن إبراهیم بن عیسی عن أبیه عن أبی الحسن ع الفقیه، ۲/ ۲۴۰/ ۲۲۹۵ أن رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۳۷

طاف بالکعبة حتی إذا بلغ الرکن الیمانی رفع رأسه إلی الکعبة ثم قال الحمد لله الذی شرفک و عظمک و الحمد لله الذی بعثنی نبیا و جعل علیا إماما اللهم اهد له خیار خلقک و جنبه شرار خلقک

[۱۸]

اشارة

۱۳۲۵۷- ۱۸ الکافی، ۴/ ۴۱۰/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن العلاء عن محمد عن أبی عبد اللّه [أبی جعفر] ع قال قلت له من أین أستلم الکعبة إذا فرغت من طوافی قال من دبرها

بیان

المراد بالفراغ من الطواف الإشراف علی الفراغ و بدبر الکعبة مؤخرها الذی بحذاء الباب قریبا من الرکن الیمانی و الحجر الموضوع هناک یسمی بالملتزم و المستجار و المتعوذ لأن الناس یلتزمونه و یجأرون و یتعوذون بالتزامه من النار

[۱۹]

۱۳۲۵۸- ۱۹ الکافی، ۴/ ۴۱۰/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن المحمدین عن الکنانی عن أبی عبد اللّه ع قال [إنه] سئل عن استلام الکعبة فقال من دبرها

[۲۰]

۱۳۲۵۹- ۲۰ الکافی، ۴/ ۴۱۰/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن النضر عن عبد اللّه بن سنان قال قال أبو عبد اللّه ع إذا کنت فی الطواف السابع فأت المتعوذ و هو إذا قمت فی دبر الکعبة حذاء الباب فقل اللهم البیت بیتک و العبد عبدک و هذا مقام العائذ بک من النار اللهم من

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۳۸

قبلک الروح و الفرج ثم استلم الرکن الیمانی ثم ائت الحجر فاختم به

[۲۱]

۱۳۲۶۰- ۲۱ الکافی، ۴/ ۴۱۱/ ۵/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا فرغت من طوافک و بلغت مؤخر الکعبة و هو بحذاء المستجار دون الرکن الیمانی بقلیل فابسط یدیک علی البیت و ألصق بطنک و خدک بالبیت و قل اللهم البیت بیتک و العبد عبدک و هذا مقام العائذ بک من النار ثم أقر لربک بما عملت فإنه لیس من عبد مؤمن- یقر لربه بذنوبه فی هذا المکان إلا غفر اللّه له إن شاء اللّه و تقول اللهم من قبلک الروح و الفرج و العافیة اللهم إن عملی ضعیف فضاعفه لی- و اغفر لی ما اطلعت علیه منی و خفی علی خلقک ثم تستجیر بالله من النار- و تخیر لنفسک من الدعاء ثم استلم الرکن الیمانی ثم ائت الحجر الأسود

[۲۲]

اشارة

۱۳۲۶۱- ۲۲ الکافی، ۴/ ۴۲۹/ ۱۶/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن الکاهلی قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول طاف رسول اللّه ص علی ناقته القصواء و جعل یستلم الأرکان بمحجنه و یقبل المحجن

بیان

القصواء بالقاف و الصاد المهملة المقطوع طرف أذنها و فی بعض النسخ

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۳۹

العضباء مکان القصواء و قد سبق ذکرهما فی کتاب الحجة و المحجن العصا المعوجة

[۲۳]

۱۳۲۶۲- ۲۳ الفقیه، ۲/ ۴۰۲/ ۲۸۱۸ محمد قال سمعت أبا جعفر ع یقول حدثنی أبی ع أن رسول اللّه ص طاف علی راحلته و استلم

الحجر بمحجنه و سعی بین الصفا و المروة

[۲۴]

۱۳۲۶۳- ۲۴ الفقيه، ۲/ ۴۰۲/ ۲۸۱۹ و فی خبر آخر أنه كان يقبل المحجن

[۲۵]

۱۳۲۶۴- ۲۵ التهذيب، ۵/ ۱۰۸/ ۲۲/ ۱ ابن عيسى عن ابن يقطين عن أخيه عن أبيه عن أبی الحسن ع قال سألته عمن نسی أن يلتزم فی آخر طوافه حتى جاز الركن اليمانی أ يصلح أن يلتزم بين الركن اليمانی و بين الحجر أو يدع ذلك قال يترك اللزوم و يمضی و عمن قرن عشرة أسابيع أو أكثر أو أقل أ له أن يلتزم فی آخرها التزاما واحدا قال لا أحب ذلك

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۱

باب ۹۶ حد الطواف و آدابه

[۱]

۱۳۲۶۵- ۱ الكافی، ۴/ ۴۱۳/ ۱/ ۱ محمد و غيره عن محمد بن أحمد عن محمد بن عيسى عن ياسين الضرير عن حريز عن محمد قال سألته عن حد الطواف بالبيت الذی من خرج منه لم يكن طائفا بالبيت قال كان الناس على عهد رسول اللّه ص يطوفون بالبيت و المقام و أنتم اليوم تطوفون ما بين المقام و بين البيت فكان الحد موضع المقام اليوم- فمن جازه ليس بطائف و الحد قبل اليوم و اليوم واحد قدر ما بين المقام و بين البيت من نواحی البيت كلها فمن طاف فتباعد من نواحيه أبعد من مقدار ذلك كان طائفا لغير البيت بمنزلة من طاف بالمسجد لأنه طاف فی غير حد و لا طواف له

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۲

[۲]

۱۳۲۶۶- ۲ الفقيه، ۲/ ۳۹۹/ ۲۸۰۹ أبان عن محمد الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الطواف خلف المقام قال ما أحب ذلك و ما أرى به بأسا فلا تفعله إلا أن لا تجد منه بدا

[۳]

۱۳۲۶۷- ۳ الكافی، ۴/ ۴۱۳/ ۱/ ۲ العدة عن ابن عيسى عن البرقی عن عبد الرحمن بن سيابة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الطواف- فقلت أسرع و أكثر أو أمشی و أبطئ قال مشی بين المشيين

[۴]

۱۳۲۶۸- ۴ الفقيه، ۲/ ۴۱۱/ ۲۸۴۲ سأل سعيد الأعرج عن المسرع و المبطئ فی الطواف فقال كل واسع ما لم يؤذ أحدا

[۵]

۱۳۲۶۹- ۵ الكافی، ۴/ ۴۲۹/ ۱۵/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن يونس بن يعقوب قال قلت لأبی عبد اللّه ع هل نشرب و نحن فی الطواف قال نعم

[۶]

اشارة

۱۳۲۷۰- ۶ الكافی، ۴/ ۴۲۷/ ۴/ ۱ سهل عن أحمد عن مثنی عن زياد بن يحيی الحنظلی عن أبی عبد اللّه ع قال لا تطوفن بالبيت و عليك برطلة

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۳

بيان

البرطلة نوع من القلنسوة طويلة

[۷]

۱۳۲۷۱- ۷ التهذيب، ۵/ ۱۳۴/ ۱۱۵/ ۱ الحسين عن الفقيه، ۲/ ۴۱۰/ ۲۸۳۹ صفوان عن يزيد بن خليفة قال رآنی أبو عبد اللّه ع أطوف حول الكعبة و علی برطلة فقال لی بعد ذلك قد رأيتك تطوف حول الكعبة و عليك برطلة لا تلبسها حول الكعبة فإنها من زی اليهود

[۸]

۱۳۲۷۲- ۸ التهذيب، ۵/ ۴۷۶/ ۳۲۳/ ۱ يعقوب بن يزيد عن ابن أبی عمير عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال لا تطوف المرأة بالبيت و هی متنقبة

[۹]

۱۳۲۷۳- ۹ الفقيه، ۲/ ۵۲۱/ ۳۱۱۹ حريز عن أبی عبد اللّه ع فی رجل قدم مكة فی وقت العصر قال يبدأ بالعصر ثم يطوف

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۵

باب ۹۷ فضل الطواف و ما يستحب منه

[۱]

۱۳۲۷۴- ۱ الكافی، ۴/ ۴۱۱/ ۱/ ۱ العدة عن البرقی عن الحسن بن يوسف عن زكريا المؤمن عن علی بن ميمون الصائغ قال قدم رجل

علی أبی الحسن ع فقال قدمت حاجا فقال نعم فقال تدری ما للحاج قال لا قال من قدم حاجا و طاف بالبیت و صلی رکعتین- کتب اللّه له سبعین ألف حسنة و محا عنه سبعین ألف سیئة و رفع له سبعین ألف درجة و شفعه فی سبعین أهل بیت و قضی له سبعین ألف حاجة- و کتب له عتق سبعین ألف رقبة قیمة کل رقبة عشرة آلاف درهم

[۲]

۱۳۲۷۵- ۲ الفقیه، ۲/ ۲۰۶/ ۲۱۵۱ الفقیه، ۲/ ۲۰۶/ ۲۱۵۲ قال ع من قدم حاجا الحدیث و زاد و فی خبر آخر هذا الثواب لمن طاف بالبیت حین تزول الشمس حاسرا عن رأسه حافیا یقارب بین خطاه و یغض بصره

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۶

و یستلم الحجر فی کل طواف من غیر أن یؤذی أحدا و لا یقطع ذکر اللّه عن لسانه

[۳]

۱۳۲۷۶- ۳ الفقیه، ۲/ ۲۰۷/ ۲۱۵۴ روی أن من طاف بالبیت خرج من ذنوبه

[۴]

۱۳۲۷۷- ۴ الکافی، ۴/ ۴۱۱/ ۲/ ۱ علی عن أبیه عن حماد بن عیسی عن الیمانی عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال کان أبی یقول من طاف بهذا البیت سبوعا و صلی الرکعتین فی أی جوانب المسجد شاء کتب اللّه له ستة آلاف حسنة و محا عنه ستة آلاف سیئة و رفع له ستة آلاف درجة و قضی له ستة آلاف حاجة فما عجل منها فبرحمة اللّه و ما أخر منها فشوقا إلی دعائه

[۵]

۱۳۲۷۸- ۵ الکافی، ۴/ ۴۱۲/ ۳/ ۱ علی عن أبیه عن حماد بن عیسی عمن أخبره عن العبد الصالح ع قال دخلت علیه یوما و أنا أرید أن أسأله عن مسائل کثیرة فلما رأیته عظم علی کلامه ع- فقلت له ناولنی یدک أو رجلک أقبلها فناولنی یده فقبلتها فذکرت رسول اللّه ص فدمعت عینای فلما رآنی مطأطئا رأسی قال قال رسول اللّه ص ما من طائف یطوف بهذا البیت حین تزول الشمس حاسرا عن رأسه حافیا یقارب بین خطاه و یغض بصره و یستلم الحجر فی کل طواف من غیر أن یؤذی أحدا- فلا یقطع ذکر اللّه عز و جل عن لسانه إلا کتب اللّه عز و جل له بکل خطوة سبعین ألف حسنة و محا عنه سبعین ألف سیئة و رفع له سبعین ألف درجة

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۷

و أعتق عنه سبعین ألف رقبة ثمن کل رقبة عشرة آلاف درهم و شفع فی سبعین من أهل بیته و قضیت له سبعون ألف حاجة إن شاء فعاجلة و إن شاء فآجلة

[۶]

۱۳۲۷۹- ۶ الکافی، ۴/ ۴۱۲/ ۱/ ۱ الخمسة عن الفقیه، ۲/ ۴۱۲/ ۲۸۴۵ هشام بن الحکم عن الفقیه، ۲/ ۲۰۷/ ۲۱۵۷ أبی عبد اللّه ع قال من أقام بمکة سنة فالطواف أفضل له من الصلاة و من أقام سنتین خلط من ذا و من ذا- و من أقام ثلاث سنین کان الصلاة أفضل له

من الطواف

[۷]

۱۳۲۸۰- ۷ التهذیب، ۵/ ۴۴۷/ ۲۰۲/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن ابن أبی عمیر عن حفص بن البختری و حماد و هشام بن الحکم عن أبی عبد اللّه ع مثله بأدنی تفاوت فی ألفاظه

[۸]

۱۳۲۸۱- ۸ الفقیه، ۲/ ۲۰۷/ ۲۱۵۷ الحدیث مرسلا مقطوعا

[۹]

۱۳۲۸۲- ۹ الکافی، ۴/ ۴۱۲/ ۲/ ۱ علی عن أبیه عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال الطواف لغیر أهل مکة أفضل من الصلاة- و الصلاة لأهل مکة أفضل

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۸

[۱۰]

۱۳۲۸۳- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۴۴۶/ ۲۰۱/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد عن حریز قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الطواف یعنی لأهل مکة ممن جاور بها أفضل أو الصلاة فقال الطواف للمجاورین أفضل و الصلاة لأهل مکة و القاطنین بها أفضل من الطواف

[۱۱]

۱۳۲۸۴- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۱۲/ ۳/ ۲ العدة عن سهل عن ابن فضال عن القداح عن أبی عبد اللّه ع قال طواف قبل الحج أفضل من سبعین طوافا بعد الحج

[۱۲]

۱۳۲۸۵- ۱۲ الفقیه، ۲/ ۲۰۷/ ۲۱۵۶ الحدیث مرسلا

[۱۳]

اشارة

۱۳۲۸۶- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۲۹/ ۱۷/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن أبی عمیر عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه قال طواف فی العشر أفضل من سبعین طوافا فی الحج

بيان

يعنى عشر ذى الحجة

[۱۴]

۱۳۲۸۷- ۱۴ الكافى، ۴/ ۴۲۹/ ۱۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار التهذيب، ۵/ ۴۷۱/ ۳۰۲/ ۱ فضالة عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۴۹

الفقيه، ۲/ ۴۱۱/ ۲۸۴۰ ابن عمار عن أبى عبد اللّه ع قال يستحب أن تطوف ثلاثمائة و ستين أسبوعا عدد أيام السنة فإن لم تستطع فثلاثمائة و ستين شوطا فإن لم تستطع فما قدرت عليه من الطواف

[۱۵]

۱۳۲۸۸- ۱۵ التهذيب، ۵/ ۴۷۱/ ۳۰۱/ ۱ أحمد عن البزنطى عن على عن أبى بصير عن أبى عبد اللّه ع قال يستحب أن يطاف بالبيت عدد أيام السنة كل أسبوع لسبعة أيام فذلك اثنان و خمسون أسبوعا

[۱۶]

۱۳۲۸۹- ۱۶ الكافى، ۴/ ۴۲۸/ ۵/ ۱ محمد عن أحمد عن على بن الحكم عن أبى الفرج قال الفقيه، ۲/ ۴۱۱/ ۲۸۴۱ سأل أبان أبا عبد اللّه ع أ كان لرسول اللّه ص طواف يعرف به- فقال كان رسول اللّه ص يطوف بالليل و النهار عشرة أسابيع ثلاثة أول الليل و ثلاثة آخر الليل و اثنين إذا أصبح و اثنين بعد الظهر فكان فيما بين ذلك راحته

[۱۷]

۱۳۲۹۰- ۱۷ الكافى، ۴/ ۴۲۸/ ۸/ ۱ على عن أبيه عن زياد القندى قال قلت لأبى الحسن ع جعلت فداك إنى أكون فى المسجد الحرام و أنظر إلى الناس يطوفون بالبيت و أنا قاعد فأغتم لذلك فقال يا زياد

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۰

لا عليك فإن المؤمن إذا خرج من بيته يؤم الحج لا يزال فى طواف و سعى حتى يرجع

[۱۸]

۱۳۲۹۱- ۱۸ الكافى، ۴/ ۴۲۹/ ۱۰/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن أبى عمير عن محمد بن أبى حمزة عن بعض أصحابنا عن الفقيه، ۲/ ۵۲۲/ ۳۱۲۲ أبى عبد اللّه ع قال دع الطواف و أنت تشتهيه

[۱۹]

۱۳۲۹۲- ۱۹ الکافی، ۴/ ۴۳۹/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن رفاعة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یطوف بالبیت و یسعی أ یتطوع بالطواف قبل أن یقصر قال ما یعجبنی

[۲۰]

۱۳۲۹۳- ۲۰ الفقیه، ۲/ ۴۰۹/ ۲۸۳۵ عاصم بن حمید عن محمد عن أبی جعفر ع مثله

[۲۱]

۱۳۲۹۴- ۲۱ التهذیب، ۵/ ۴۹۱/ ۴۰۹/ ۱ صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال لا یطوف المعتمر بالبیت بعد طواف الفریضة حتی یقصر

[۲۲]

۱۳۲۹۵- ۲۲ الفقیه، ۲/ ۴۱۲/ ۲۸۴۶ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع أنه قال یستحب أن تحصی أسبوعک فی کل یوم و لیلة

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۱

باب ۹۸ قطع الطواف

[۱]

۱۳۲۹۶- ۱ الکافی، ۴/ ۴۱۳/ ۱/ ۳ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۱۱۹/ ۶۰/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن ابن أبی عمیر عن جمیل عن أبان بن تغلب عن أبی عبد اللّه ع فی رجل طاف شوطا أو شوطین ثم خرج مع رجل فی حاجة فقال إن کان طواف نافلة بنی علیه و إن کان طواف فریضة لم یبن علیه

[۲]

۱۳۲۹۷- ۲ الکافی، ۴/ ۴۱۴/ ۲/ ۱ الثلاثة عن بعض أصحابنا عن أحدهما ع فی الرجل یحدث فی طواف الفریضة و قد طاف بعضه قال یخرج فیتوضأ فإن کان جاز النصف بنی علی طوافه و إن کان أقل من النصف أعاد الطواف

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۲

[۳]

۱۳۲۹۸- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۱۸/ ۵۶/ ۱ موسی عن النخعی عن ابن أبی عمیر عن جمیل عن بعض أصحابنا عن أحدهما ع مثله

[۴]

۱۳۲۹۹- ۴ الکافی، ۴/ ۴۱۴/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن فضالة عن حماد بن عیسی عن عمران الحلبی قال سألت أبا عبد

اللّه ع عن رجل طاف بالبيت ثلاثة أطواف من الفريضة ثم وجد خلوة من البيت فدخله كيف يصنع فقال نقض طوافه و خالف السنة فليعد طوافه

[۵]

۱۳۳۰۰- ۵ التهذيب، ۵/ ۱۱۸/ ۵۸/ ۱ موسى عن ابن أبى عمير عن حماد عن الحلبى عن أبى عبد اللّه ع قال سألته عن رجل طاف بالبيت ثلاثة أشواط ثم وجد من البيت خلوة فدخله كيف يصنع- قال يعيد طوافه و خالف السنة

[۶]

۱۳۳۰۱- ۶ التهذيب، ۵/ ۱۱۸/ ۵۹/ ۱ عنه عن على عنهما عن ابن مسكان قال حدثنى من سأله عن رجل طاف بالبيت طواف الفريضة ثلاثة أشواط ثم وجد من البيت خلوة فدخله قال نقض طوافه و خالف السنة فليعد

[۷]

۱۳۳۰۲- ۷ الفقيه، ۲/ ۳۹۴/ ۲۷۹۷ ابن أبى عمير عن حفص بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۳

البخترى عن أبى عبد اللّه ع فيمن كان يطوف بالبيت فيعرض له دخول الكعبة فدخلها قال يستقبل طوافه

[۸]

۱۳۳۰۳- ۸ الكافی، ۴/ ۴۱۴/ ۴/ ۱ الخمسة عن أبى عبد اللّه ع قال إذا طاف الرجل بالبيت أشواطا ثم اشتكى أعاد الطواف يعنى الفريضة

[۹]

۱۳۳۰۴- ۹ الكافی، ۴/ ۴۱۴/ ۵/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن ابن رئاب عن إسحاق بن عمار عن أبى الحسن ع فی رجل طاف طواف الفريضة ثم اعتل علة لا يقدر معها على تمام الطواف قال إن كان طاف أربعة أشواط أمر من يطوف عنه ثلاثة أشواط و قد تم طوافه- و إن كان طاف ثلاثة أشواط و لا يقدر على الطواف فإن هذا مما غلب اللّه عليه فلا بأس بأن يؤخر الطواف يوما أو يومين فإن خلته العلة عاد فطاف سبوعا فإذا طالت علته أمر من يطوف عنه سبوعا و يصلى هو الركعتين- و يسعى عنه و قد خرج من إحرامه و كذلك يفعل فی السعى و فی رمى الجمار

[۱۰]

۱۳۳۰۵- ۱۰ الكافی، ۴/ ۴۱۴/ ۶/ ۱ العدة عن أحمد عن على بن الحكم عن على بن عبد العزيز عن أبى عزة قال مر بى أبو عبد اللّه ع و أنا فی الشوط الخامس من الطواف فقال لی انطلق حتى نعود هاهنا

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۴

رجلا- فقلت له إنما أنا فی خمسة أشواط فأتم أسبوعی قال اقطعه و احفظه من حیث تقطع حتی تعود إلی الموضع الذی قطعت منه فتبنی علیه

[۱۱]

۱۳۳۰۶- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۱۹/ ۶۲/ ۱ موسی عن عباس عن الکاهلی عن أبی الفرج قال طفت مع أبی عبد اللّه ع خمسة أشواط ثم قلت إنی أرید أن أعود مریضا فقال احفظ مکانک ثم اذهب فعده ثم ارجع فأتم طوافک

[۱۲]

۱۳۳۰۷- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۱۴/ ۷/ ۱ أحمد عن ابن بزیع عن أبی إسماعیل السراج عن سکین بن عمار عن رجل من أصحابنا یکنی أبا أحمد قال کنت مع أبی عبد اللّه ع فی الطواف یده فی یدی أو یدی فی یده إذ عرض لی رجل له إلی حاجة فأومأت إلیه بیدی فقلت له کما أنت حتی أفرغ من طوافی فقال لی أبو عبد اللّه ع ما هذا قلت أصلحک اللّه رجل جاءنی فی حاجة فقال مسلم هو قلت نعم قال لی اذهب معه فی حاجته قلت له أصلحک اللّه فأقطع الطواف قال نعم قلت له أصلحک اللّه و إن کان فی المفروض قال نعم و إن کنت فی المفروض قال و قال أبو عبد اللّه ع من مشی مع أخیه المسلم فی حاجة کتب اللّه له ألف ألف حسنة و محا عنه ألف ألف سیئة و رفع له ألف ألف درجة

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۵

[۱۳]

اشارة

۱۳۳۰۸- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۲۰/ ۶۴/ ۱ التهذیب، ۵/ ۱۲۰/ ۶۵/ ۱ موسی عن محمد بن سعید بن غزوان عن أبیه عن أبان بن تغلب قال کنت مع أبی عبد اللّه ع فی الطواف فجاءنی رجل من إخوانی فسألنی أن أمشی معه فی حاجته ففطن بی أبو عبد اللّه ع فقال یا أبان من هذا الرجل- قلت رجل من موالیک سألنی أن أذهب معه فی حاجة فقال یا أبان اقطع طوافک و انطلق معه فی حاجته فاقضها له فقلت إنی لم أتم طوافی- فقال أحص ما طفت و انطلق معه فی حاجته فقلت و إن کان فی فریضة قال نعم و إن کان فی فریضة قال یا أبان و هل تدری ما ثواب من طاف بهذا البیت أسبوعا فقلت لا و اللّه ما أدری قال یکتب له ستة آلاف حسنة و یمحی عنه ستة آلاف سیئة و یرفع له ستة آلاف درجة- قال و روی إسحاق بن عمار و یقضی له ستة آلاف حاجة- و لقضاء حاجة مؤمن خیر من طواف و طواف حتی عد عشرة أسابیع فقلت له جعلت فداک أ فریضة أم نافلة فقال یا أبان إنما یسأل اللّه العباد عن الفرائض لا عن النوافل

بیان

و لقضاء حاجة مؤمن من تمام الحدیث الأول و قال و روی معترض و کأن مراد السائل أن قضاء حاجة المؤمن من فریضة أم نافلة فأجابه ع بأنه فریضة و أن النوافل لا یسأل عنها و لیس فیها هذا التأکید

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۶

[۱۴]

اشارة

۱۳۳۰۹- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۱۲۰/ ۶۶/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن النخعی و جمیل عن بعض أصحابنا عن أحدهما ع قال فی الرجل یطوف ثم یعرض له الحاجة فقال لا بأس أن یذهب فی حاجته و حاجة غیره و یقطع الطواف و إن أراد أن یستریح و یقعد فلا بأس بذلک- فإذا رجع بنی علی طوافه و إن کان نافلة بنی علی الشوط و الشوطین و إن کان طواف فریضة ثم خرج فی حاجة مع رجل لم یبن و لا فی حاجة نفسه

بیان

قوله لم یبن یعنی علی الشوط و الشوطین لجواز البناء فی الفریضة أیضا إذا جاوز النصف کما مر

[۱۵]

۱۳۳۱۰- ۱۵ الفقیه، ۲/ ۳۹۳/ ۲۷۹۵ فی نوادر ابن أبی عمیر عن بعض أصحابنا عن أحدهما ع الحدیث إلی قوله بنی علی طوافه قال و إن کان أقل من النصف

[۱۶]

۱۳۳۱۱- ۱۶ الفقیه، ۲/ ۳۹۵/ ۲۷۹۹ صفوان الجمال قال قلت لأبی عبد اللّه ع الرجل یأتی أخاه و هو فی الطواف فقال یخرج معه فی حاجته ثم یرجع و یبنی علی طوافه

[۱۷]

۱۳۳۱۲- ۱۷ الکافی، ۴/ ۴۱۶/ ۴/ ۱ العدة عن أحمد عن السراد عن ابن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۷

رئاب قال قلت لأبی عبد اللّه ع الرجل یعی فی الطواف أ له أن یستریح قال نعم یستریح ثم یقوم فیبنی علی طوافه فی فریضة أو غیرها- و یفعل ذلک فی سعیه و جمیع مناسکه

[۱۸]

۱۳۳۱۳- ۱۸ الکافی، ۴/ ۴۱۶/ ۵/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن حماد عن ابن أبی یعفور عن أبی عبد اللّه ع أنه سئل عن الرجل یستریح فی طوافه فقال نعم أنا قد کانت توضع لی مرفقة فأجلس علیها

[۱۹]

۱۳۳۱۴- ۱۹ الکافی، ۴/ ۴۱۵/ ۱/ ۱ محمـد عن أحمـد عن السـراد عن شـهاب عن هشام عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی رجل کان فی طواف الفریضة فأدرکته صلاة فریضة قال یقطع طوافه و یصلی الفریضة- ثم یعود فیتم ما بقی علیه من طوافه

[۲۰]

۱۳۳۱۵- ۲۰ الکافی، ۴/ ۴۱۵/ ۳/ ۱ علی عن أبیه عن الفقیه، ۲/ ۳۹۳/ ۲۷۹۴ ابن المغیرة عن عبد اللّه بن سنان قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل کان فی طواف النساء [الفریضة] فأقیمت الصلاة قال یصلی معهم الفریضة فإذا فرغ بنی من حیث قطع

[۲۱]

۱۳۳۱۶- ۲۱ الکافی، ۴/ ۴۱۵/ ۲/ ۱ القمیان عن صفوان عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۸

الفقیه، ۲/ ۳۹۴/ ۲۷۹۶ البجلی عن أبی إبراهیم ع قال سألته عن الرجل یکون فی الطواف قد طاف بعضه و بقی علیه بعضه فیطلع الفجر فیخرج من الطواف إلی الحجر أو إلی بعض المسجد إذا کان لم یوتر فیوتر ثم یرجع إلی مکانه فیتم طوافه أ فتری ذلک أفضل أو یتم طوافه ثم یوتر و إن أسفر بعض الإسفار قال ابدأ بالوتر و اقطع الطواف إذا خفت ذلک ثم أتم الطواف بعد

[۲۲]

۱۳۳۱۷- ۲۲ الفقیه، ۲/ ۳۹۲/ ۲۷۹۳ یونس بن یعقوب قـال قلت لأبی عبـد اللّه ع رأیت فی ثوبی شـیئا من دم و أنا أطوف قال فاعرف الموضع ثم اخرج فاغسله ثم عد فابن علی طوافک

[۲۳]

۱۳۳۱۸- ۲۳ الفقیه، ۲/ ۳۹۵/ ۲۷۹۸ حماد بن عثمان عن حبیب بن مظاهر قال ابتدأت فی طواف الفریضة و طفت شوطا فإذا

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۵۹

إنسان قد أصاب أنفی فأدماه فخرجت فغسـلته ثم جئت فابتدأت الطواف فذکرت ذلک لأبی عبد اللّه ع فقال بئسما صنعت کان ینبغی لک أن تبنی علی ما طفت ثم قال أما أنه لیس علیک شیء

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۶۱

باب ۹۹ الشک فی الطواف

[۱]

۱۳۳۱۹- ۱ الکافی، ۴/ ۴۱۶/ ۱/ ۱ القمیان عن صـفوان عن منصور بن حازم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل طاف طواف الفریضة- فلم یدر ستة طاف أم سبعة قال فلیعد طوافه قلت ففاته قال ما أری علیه شیئا و الإعادة أحب إلی و أفضل

[۲]

۱۳۳۲۰- ۲ الکافی، ۴/ ۴۱۶/ ۲/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع فی رجل لم یدر ستة طاف أو سبعة قال یستقبل

[۳]

۱۳۳۲۱- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۱۰/ ۲۹/ ۱ موسی عن النخعی عن ابن أبی عمیر عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۴]

۱۳۳۲۲- ۴ الکافی، ۴/ ۴۱۷/ ۳/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۶۲

سألته عن رجل طاف بالبیت طواف الفریضة فلم یدر ستة طاف أو سبعة قال یستقبل قلت ففاته ذلک قال لا شیء علیه

[۵]

۱۳۳۲۳- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۱۰/ ۲۸/ ۱ موسی عن عبد الرحمن بن سیابة عن حماد عن حریز عن محمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل طاف بالبیت فلم یدر أ ستة طاف أم سبعة طواف فریضة قال فلیعد طوافه قیل إنه قد خرج و فاته ذلک قال لیس علیه شیء

[۶]

اشارة

۱۳۳۲۴- ۶ الفقیه، ۲/ ۳۹۷/ ۲۸۰۴ الفقیه، ۲/ ۳۹۷/ ۲۸۰۵ رفاعة عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی رجل لا یدری ستة طاف أو سبعة قال یبنی علی یقینه و سأله رجل لا یدری ثلاثة طاف أو أربعة قال طواف نافلة أو فریضة قیل أجبنی فیهما جمیعا قال إن کان طواف نافلة فابن علی ما شئت و إن کان طواف فریضة فأعد الطواف فإن طفت بالبیت طواف الفریضة و لم تدر ستة طفت أو سبعة فأعد طوافک فإن خرجت و فاتک ذلک فلیس علیک شیء

بیان

قوله یبنی علی یقینه محمول علی طواف النافلة کما یظهر من آخر الحدیث

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۶۳

[۷]

اشارة

۱۳۳۲۵- ۷ الکافی، ۴/ ۴۱۷/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّٰه ع عن رجل شک فی طواف الفریضة قال یعید کلما شک قلت جعلت فداک شک فی طواف نافلة قال یبنی علی الأقل

بیان

کلما شک یعنی متی شک لیکون موافقا للأخبار الأخر و أما جعل ما موصولة و فصلها عن لفظة کل فی الکتابة لیصیر المعنی إعادة الشوط المشکوک فیه فمخالفة لسائر الأخبار الواردة فی هذا الباب و کذا الکلام فی الخبر الآتی و یؤید ما قلناه أنه لو لم یحمل علی هذا المعنی لم یبق فرق بین شقی التردید فی الحدیثین و هو خلاف الظاهر من العبارة

[۸]

۱۳۳۲۶- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۱۰/ ۳۱/ ۱ موسی عن إسماعیل عن أحمد بن عمر المرهبی عن أبی الحسن الثانی ع قال سألته قلت رجل شک فی طوافه ستة طاف أم سبعة قال إن کان فی فریضة أعاد کلما شک فیه و إن کان نافلة بنی علی ما هو أقل

[۹]

اشارة

۱۳۳۲۷- ۹ التهذیب، ۵/ ۱۱۰/ ۳۰/ ۱ عنه عن سیف عن منصور بن حازم قال قلت لأبی عبد اللّٰه ع إنی طفت فلم أدر أ ستة طفت أو سبعة فطفت طوافا آخر فقال هلا استأنفت قلت قد

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۶۴

طفت و ذهبت قال لیس علیک شیء

بیان

طوافا آخر أی شوطا آخر

[۱۰]

۱۳۳۲۸- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۱۷/ ۶/ ۱ علی عن أبیه عن ابن مرار عن یونس عن سماعة عن أبی بصیر قال قلت رجل طاف بالبیت طواف الفریضة- فلم یدر ستة طاف أم سبعة أم ثمانیة قال یعید طوافه حتی یحفظ- قلت فإنه قد طاف و هو متطوع ثمان مرات و هو ناس قال فلیتمه طوافین ثم یصلی أربع رکعات فأما الفریضة فلیعد حتی یتم سبعة أشواط

[۱۱]

۱۳۳۲۹- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۱۷/ ۷/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن إسماعیل عن حنان بن سدیر قال قلت لأبی عبد اللّه ع ما تقول فی رجل طاف فأوهم فقال طفت أربعة و قال طفت ثلاثة فقال أبو عبد اللّه ع أی الطوافین کان طواف نافلة أو طواف فریضة ثم قال إن کان طواف فریضة فلیلق ما فی یده و لیستأنف و إن کان طواف نافلة فاستیقن الثلاث و هو فی شک من الرابع أنه طاف فلیبن علی الثالث فإنه یجوز له

[۱۲]

۱۳۳۳۰- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۱۱۴/ ۴۲/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۶۵

عن حماد عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل طاف بالبیت طواف فریضة فلم یدر أ سبعة طاف أو ثمانیة فقال أما السبعة فقد استیقن و إنما وقع وهمه علی الثامن فلیصل رکعتین

[۱۳]

اشارة

۱۳۳۳۱- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۱۳/ ۴۰/ ۱ عنه عن الطاطری عنهما عن ابن مسکان عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل طاف فلم یدر أ سبعة طاف أم ثمانیة قال یصلی رکعتین

بیان

قال فی التهذیبین و ذلک لأنه قد استوفی السبعة و تحققها و إنما شک فیما زاد فلا یلتفت إلیه بخلاف ما سبق فإنه لم یکن له طریق إلی استیفاء السبعة علی الیقین

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۶۷

باب ۱۰۰ السهو و النسیان فی الطواف

[۱]

۱۳۳۳۲- ۱ الکافی، ۴/ ۴۱۸/ ۸/ ۱ القمیان عن الفقیه، ۲/ ۳۹۵/ ۲۸۰۰ صفوان عن إسحاق بن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل طاف بالبیت ثم خرج إلی الصفا فطاف بین الصفا و المروة فبینا هو یطوف إذ ذکر أنه قد ترک بعض طوافه بالبیت قال یرجع إلی البیت فیتم طوافه ثم یرجع إلی الصفا و المروة فیتم ما بقی

[۲]

۱۳۳۳۳- ۲ الکافی، ۴/ ۴۱۸/ ۹/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۱۰۹/ ۲۶/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۸۶۸
عن الفقیه، ۲/ ۳۹۶/ ۲۸۰۳ الحسن بن عطیة قال سأله سلیمان بن خالد و أنا معه عن رجل طاف بالبیت ستة أشواط فقال أبو عبد اللّه ع و کیف طاف ستة أشواط فقال استقبل الحجر و قال اللّه أکبر و عقد واحدا فقال أبو عبد اللّه ع یطوف شوطا- قال سلیمان فإنه فاته ذلک حتی أتی أهله قال یأمر من یطوف عنه

[۳]

۱۳۳۳۴- ۳ الکافی، ۴/ ۴۱۷/ ۵/ ۱ محمد عن أحمد عن التهذیب، ۵/ ۱۱۱/ ۳۳/ ۱ الحسین عن النضر عن یحیی الحلبی عن هارون بن خارجة عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل طاف بالبیت ثمانیة أشواط المفروض قال یعید حتی یثبته

[۴]

اشارة

۱۳۳۳۵- ۴ الکافی، ۴/ ۴۱۸/ ۱۰/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۸۶۹
التهذیب، ۵/ ۱۱۳/ ۳۹/ ۱ محمد بن یعقوب عن محمد بن أحمد عن محمد بن الحسین عن ابن فضال عن علی بن عقبة عن أبی کهمس قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل نسی فطاف ثمانیة أشواط قال إن ذکر قبل أن یبلغ الرکن فلیقطعه- التهذیب، و قد أجزأ عنه و إن لم یذکر حتی یبلغه فلیتم أربعة عشر شوطا و لیصل أربع رکعات

بیان

لم نجد فی نسخ الکافی هذا الإسناد الذی نسبه فی التهذیب إلی محمد بن یعقوب و لا هذه الزیادة فی آخر الحدیث و لیس فی الإستبصار ذکر محمد بن یعقوب فی الإسناد و هو الصواب ثم الظاهر أن المراد بالرکن الرکن الذی فیه الحجر حتی یتم الشوط الثامن ببلوغه و یحتمل أن یکون المراد الرکن الأول الذی یبلغه فی الشوط و ما یستفاد من آخر هذا الحدیث و ما فی معناه محمول علی الرخصة لیوافق خبر أبی بصیر السابق من الحکم بالإعادة فی الفریضة

[۵]

۱۳۳۳۶- ۵ التهذیب، ۵/ ۴۶۹/ ۲۹۰/ ۱ ابن محبوب عن محمد بن عیسی عن الفقیه، ۲/ ۳۹۶/ ۲۸۰۲ القاسم بن محمد عن علی بن أبی حمزة قال سئل أبو عبد اللّه ع و أنا حاضر عن رجل طاف بالبیت ثمانیة أشواط قال نافلة أو فریضة فقال فریضة فقال

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۸۷۰
یضیف إلیها ستة فإذا فرغ صلی رکعتین عند مقام إبراهیم ثم خرج إلی الصفا و المروة فطاف بهما فإذا فرغ صلی رکعتین أخراوین [أخیرتین] فکان طواف نافلة و طواف فریضة

[۶]

اشارهٔ

۱۳۳۳۷- ۶ التهذیب، ۵/ ۴۷۲/ ۳۰۷/ ۱ علی بن مهزیار عن فضالهٔ عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال قلت له رجل طاف بالبیت فاستیقن أنه طاف ثمانیهٔ أشواط قال یضیف إلیها ستهٔ- و کذلک إذا استیقن أنه طاف بین الصفا و المروهٔ ثمانیهٔ فلیضف إلیها ستهٔ

بیان

یأتی هذا الخبر فی باب ترک السعی و السهو فیه بأدنی تفاوت مع الکلام فیه إن شاء اللّه

[۷]

۱۳۳۳۸- ۷ الفقیه، ۲/ ۳۹۶/ ۲۸۰۱ الخراز قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل طاف بالبیت ثمانیهٔ أشواط طواف الفریضهٔ قال فلیضم إلیها ستهٔ ثم یصلی أربع رکعات

[۸]

۱۳۳۳۹- ۸ الفقیه، ۲/ ۳۹۶/ ۲۸۰۱ و فی خبر آخر أن الفریضهٔ هی الطواف الثانی و الرکعتین الأولیین لطواف الفریضهٔ و الرکعتان الأخریان و الطواف الأول تطوع

[۹]

۱۳۳۴۰- ۹ التهذیب، ۵/ ۱۱۱/ ۳۴/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۱

العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال سألته عن رجل طاف طواف الفریضهٔ ثمانیهٔ قال یضیف إلیها ستهٔ

[۱۰]

۱۳۳۴۱- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۱۲/ ۳۵/ ۱ عنه عن عباس عن رفاعهٔ قال کان علی ع یقول إذا طاف ثمانیهٔ فلیتم أربعهٔ عشر- قلت یصلی أربع رکعات قال یصلی رکعتین

[۱۱]

۱۳۳۴۲- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۱۲/ ۳۶/ ۱ عنه عن عبد الرحمن عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول من طاف بالبیت فوهم حتی یدخل فی الثامن فلیتم أربعهٔ عشر شوطا ثم یصلی رکعتین

[۱۲]

۱۳۳۴۳- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۱۱۲/ ۳۷/ ۱ عنه عن عبد الرحمن عن ابن وهب عن أبی عبد اللّه ع قال إن علیا ع طاف ثمانیة فزاد ستة ثم رکع أربع رکعات

[۱۳]

اشارة

۱۳۳۴۴- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۱۲/ ۳۸/ ۱ عنه عن عبد الرحمن عن حماد عن حریز عن زرارة عن أبی جعفر ع قال إن علیا ع طاف طواف الفریضة ثمانیة فترک سبعة و بنی علی واحد و أضاف إلیها ستة ثم صلی رکعتین خلف المقام ثم خرج إلی الصفا و المروة فلما فرغ من السعی بینهما رجع فصلی الرکعتین اللتین ترک فی المقام الأول

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۲

بیان

لا- تنافی بین هذه الأخبار لأن الطائف فی هذه الصور مخیر بین الاقتصار علی الرکعتین لیکون الطواف الثانی إعادة للفریضة و الأول ملغی و بین الأربع رکعات موصولة أو مفصولة لیکون أحد الطوافین نافلة

[۱۴]

اشارة

۱۳۳۴۵- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۱۵۱/ ۲۳/ ۱ موسی عن صفوان عن عبد اللّه بن محمد عن أبی الحسن ع قال الطواف المفروض إذا زدت علیه مثل الصلاة فإذا زدت علیها فعلیک الإعادة و کذا السعی

بیان

حمله فی التهذیبین علی العامد

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۳

باب ۱۰۱ إخراج الحجر من الطواف

[۱]

اشارة

۱۳۳۴۶ - ۱ الکافی، ۴/ ۴۱۹/ ۲/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۲/ ۳۹۸/ ۲۸۰۷ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من اختصر فی الحجر فی الطواف فلیعد طوافه من الحجر الأسود الکافی، إلی الحجر الأسود

بیان

الحجر بالتسکین و یعنی بالاختصار فیه أنه لم یدخل الحجر فی الطواف و إنما قال من الحجر الأسود إلی الحجر الأسود لئلا یتوهم إعادته من ابتداء الحجر إلی انتهائه

[۲]

اشارة

۱۳۳۴۷- ۲ الکافی، ۴/ ۴۱۹/ ۱/ ۱ الثلاثة عن حفص بن البختری عن أبی

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۴

عبد اللّه ع فی الرجل یطوف بالبیت قال یقضی ما اختصر من طوافه

بیان

بالبیت یعنی بالبیت وحده من دون إدخال الحجر فی الطواف و یحتمل أن یکون قد سقط من الحدیث شیء و کان هکذا یطوف بالبیت فاختصر فی الحجر کما یستفاد من الأخبار الأخر و من عنوان الباب فی الکافی فإنه یکون فی الأکثر مأخوذا من لفظ الحدیث و قد عنونه هنا بباب من طاف فاختصر فی الحجر

[۳]

۱۳۳۴۸- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۰۹/ ۲۵/ ۱ موسی عن صفوان و ابن أبی عمیر عن الفقیه، ۲/ ۳۹۸/ ۲۸۰۶ ابن مسکان عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل طاف بالبیت فاختصر شوطا واحدا فی الحجر الفقیه، کیف یصنع قال یعید الطواف الواحد

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۵

التهذیب، قال یعید ذلک الشوط

[۴]

۱۳۳۴۹ - ۴ الفقیه، ۲/ ۳۹۹/ ۲۸۰۸ الحسین بن سعید عن إبراهیم بن سفیان قال کتبت إلی أبی الحسن الرضا ع امرأة طافت طواف الحج فلما کانت فی الشوط السابع اختصرت فطافت فی الحجر و صلت رکعتی الفریضة و سعت و طافت طواف النساء ثم أتت منی

فکتب تعید

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۷

باب ۱۰۲ الاتکال علی الغیر فی الطواف

[۱]

۱۳۳۵۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۲۷/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن النعمان عن الفقیه، ۲/ ۴۱۰/ ۲۸۳۸ سعید الأعرج قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الطواف أ یکتفی الرجل بإحصاء صاحبه قال نعم

[۲]

اشارة

۱۳۳۵۱- ۲ الفقیه، ۲/ ۴۱۰/ ۲۸۳۷ ابن مسکان عن الهذیل عن أبی عبد اللّه ع فی رجل یتکل علی عدد صاحبته فی الطواف أ یجزیه عنهما و عن الصبی فقال نعم أ لا تری أنک تأتم بالإمام إذا صلیت خلفه فهو مثله

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۸

بیان

عنهما بدل من البارز فی یجزیه و إنما أبدل عنه لیعطف علیه و عن الصبی

[۳]

۱۳۳۵۲- ۳ الکافی، ۴/ ۴۲۹/ ۱۲/ ۱ علی عن أبیه عن صفوان قال سألته عن ثلاثة دخلوا فی الطواف فقال واحد منهم لصاحبه تحفظوا الطواف فلما ظنوا أنهم قد فرغوا قال واحد معی سبعة أشواط و قال الآخر معی ستة أشواط و قال الثالث معی خمسة أشواط قال إن شکوا کلهم فلیستأنفوا- و إن لم یشکوا و علم کل واحد ما فی یده فلیبنوا

[۴]

۱۳۳۵۳- ۴ التهذیب، ۵/ ۴۶۹/ ۲۹۱/ ۱ إبراهیم بن هاشم عن صفوان قال سألت أبا الحسن ع عن ثلاثة الحدیث

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۷۹

باب ۱۰۳ الطهارة من الحدث فی الطواف

[۱]

۱۳۳۵۴- ۱ الکافی، ۴/ ۴۲۰/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن مثنی [حنان] عن زرارة عن أبی جعفر ع قال سألته عن الرجل یطوف بغیر وضوء أ یعتد بذلک الطواف قال لا

[۲]

۱۳۳۵۵- ۲ الکافی، ۴/ ۴۲۰/ ۴/ ۱ محمد عن العمرکی عن التهذیب، ۵/ ۴۷۰/ ۲۹۴/ ۱ علی بن جعفر عن أخیه ع قال سألته عن رجل طاف بالبیت و هو جنب فذکر و هو فی الطواف قال یقطع طوافه و لا یعتد بشیء مما طاف- الکافی، و سألته عن رجل طاف ثم ذکر أنه علی غیر وضوء- قال یقطع طوافه و لا یعتد به

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۸۰

[۳]

۱۳۳۵۶- ۳ الکافی، ۴/ ۴۲۰/ ۲/ ۱ سهل عن السراد عن أبی حمزة عن أبی جعفر ع أنه سئل أ ینسک المناسک و هو علی غیر وضوء فقال نعم إلا الطواف بالبیت فإن فیه صلاة

[۴]

۱۳۳۵۷- ۴ الکافی، ۴/ ۴۲۰/ ۲/ ۱ الثلاثة عن جمیل عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۵]

۱۳۳۵۸ – ۵ التهذیب، ۵ / ۱۵۴ / ۳۵ / ۱ موسی عن صفوان عن ابن أبی عمیر عن رفاعة قال قلت لأبی عبد اللّه ع أشهد شیئا من المناسک و أنا علی غیر وضوء قال نعم إلا الطواف بالبیت فإن فیه صلاة

[۶]

اشارة

۱۳۳۵۹- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۵۴/ ۳۴/ ۱ عنه عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۳۹۹/ ۲۸۱۰ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال لا بأس أن یقضی المناسک کلها علی غیر وضوء إلا الطواف فإن فیه صلاة و الوضوء أفضل

بیان

یعنی فی سائر المناسک

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۸۱

[۷]

اشارة

۱۳۳۶۰- ۷ التهذیب، ۵/ ۴۷۰/ ۲۹۵/ ۱ الشحام عن أبی عبد اللّه ع فی رجل طاف بالبیت علی غیر وضوء قال لا بأس

بیان

حمله فی التهذیبین علی السهو و النسیان و یأباه بعض الأخبار الآتیة و الصواب حمله علی طواف النافلة کما فی سائر الأخبار و کذلک جمع بین الأخبار فی الإستبصار

[۸]

۱۳۳۶۱- ۸ الکافی، ۴/ ۴۲۰/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۰۰/ ۲۸۱۱ العلاء عن محمد قال سألت أحدهما ع عن رجل طاف طواف الفریضة و هو علی غیر طهور- فقال یتوضأ و یعید طوافه و إن کان تطوعا توضأ و صلی رکعتین

[۹]

۱۳۳۶۲- ۹ التهذیب، ۵/ ۱۱۷/ ۵۴/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن بکیر عن عبید بن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل طاف علی غیر وضوء فقال إن کان تطوعا فلیتوضأ و لیصل

[۱۰]

۱۳۳۶۳- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۱۷/ ۵۵/ ۱ عنه عن النخعی عن ابن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۸۲

أبی عمیر عن ابن بکیر عن عبید بن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له إنی أطوف طواف النافلة و أنا علی غیر وضوء فقال توضأ و صل و إن کنت متعمدا

[۱۱]

۱۳۳۶۴- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۱۸/ ۵۷/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع فی رجل طاف تطوعا و صلی رکعتین و هو علی غیر وضوء فقال یعید الرکعتین و لا یعد الطواف

[۱۲]

۱۳۳۶۵- ۱۲ الفقیه، ۲/ ۴۰۰/ ۲۸۱۲ عبید بن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال لا بأس بأن یطوف الرجل النافلة علی غیر وضوء- ثم یتوضأ

و يصلى و إن طاف متعمدا على غير وضوء فليتوضأ و ليصل و من طاف تطوعا و صلى ركعتين على غير وضوء فليعد الركعتين و لا يعيد الطواف

الوافي، ج۱۳، ص: ۸۸۳

باب ۱۰۴ الطهارة من الغلفة و الخبث في الطواف

[۱]

۱۳۳۶۶- ۱ الكافي، ۴/ ۲۸۱/ ۱/ ۲ القميان عن صفوان عن إبراهيم بن ميمون التهذيب، ۵/ ۱۲۵/ ۸۴/ ۱ الحسين عن صفوان التهذيب، ۵/ ۴۶۹/ ۲۹۲/ ۱ الصهباني عن صفوان عن الفقيه، ۲/ ۴۰۱/ ۲۸۱۵ ابن مسكان عن إبراهيم بن ميمون عن أبي عبد اللّه ع في رجل يسلم و يريد أن يختتن و قد حضر الحج أ يحج أم يختتن فقال لا يحج حتى يختتن

[۲]

اشارة

۱۳۳۶۷- ۲ التهذيب، ۵/ ۱۲۶/ ۸۵/ ۱ الحسين عن ابن أبي عمير عن ابن عمار عن أبي عبد اللّه ع قال الأغلف لا يطوف بالبيت

الوافي، ج۱۳، ص: ۸۸۴

و لا بأس أن تطوف المرأة

بيان

الأغلف الغير المختون لأن حشفته في غلاف أن تطوف المرأة يعني من غير ختان و ختانها يسمى بالخفض

[۳]

۱۳۳۶۸- ۳ الكافي، ۴/ ۲۸۱/ ۲/ ۲ علي عن أبيه عن حماد عن حريز التهذيب، ۵/ ۱۲۶/ ۸۶/ ۱ سعد عن أحمد عن التميمي و الحسين عن حماد عن الفقيه، ۲/ ۴۰۱/ ۲۸۱۴ اليماني و حريز عن أبي عبد اللّه ع قال لا بأس أن تطوف المرأة غير مخفوضة فأما الرجل فلا يطوفن إلا و هو مختون

[۴]

۱۳۳۶۹- ۴ التهذيب، ۵/ ۱۲۶/ ۸۷/ ۱ محمد بن أحمد عن بنان عن محسن بن أحمد عن يونس بن يعقوب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل يرى في ثوبه الدم و هو في الطواف قال ينظر الموضع الذي رأى فيه

الوافي، ج۱۳، ص: ۸۸۵

الدم فيعرفه ثم يخرج فيغسله ثم يعود فيتم طوافه

[۵]

۱۳۳۷۰- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۲۶/ ۸۸/ ۱ سعد عن الزیات عن أحمد عن البزنطی عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل فی ثوبه دم مما لا تجوز الصلاة فی مثله فطاف فی ثوبه فقال أجزأه الطواف فیه ثم ینزعه و یصلی فی ثوب طاهر

[۶]

۱۳۳۷۱- ۶ الفقیه، ۲/ ۵۲۱/ ۳۱۲۱ الحدیث مرسلا

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۸۷

باب ۱۰۵ القران بین الأسابیع

[۱]

۱۳۳۷۲- ۱ الکافی، ۴/ ۴۱۸/ ۱/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن الحسین عن محمد بن سنان عن الفقیه، ۲/ ۴۰۱/ ۲۸۱۶ ابن مسکان عن زرارة قال قال أبو عبد اللّه ع إنما یکره أن یجمع الرجل بین الأسبوعین- و الطوافین فی الفریضة و أما فی النافلة فلا بأس

[۲]

۱۳۳۷۳- ۲ الکافی، ۴/ ۴۱۹/ ۳/ ۱ أحمد عن محمد بن أحمد النهدی عن محمد بن الولید عن عمر بن یزید قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول إنما یکره القران فی الفریضة فأما فی النافلة فلا و اللّه ما به بأس

[۳]

۱۳۳۷۴- ۳ الکافی، ۴/ ۴۱۸/ ۲/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن علی بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۸۸

أبی حمزة قال سألت أبا الحسن ع عن الرجل یطوف یقرن بین أسبوعین فقال إن شئت رویت لک عن أهل مکة [المدینة] قال فقلت لا و اللّه ما لی فی ذلک من حاجة جعلت فداک و لکن أرو لی ما أدین اللّه عز و جل به فقال لا تقرن بین أسبوعین کلما طفت سبوعا فصل رکعتین و أما أنا فربما قرنت الثلاثة و الأربعة فنظرت إلیه ع فقال إنی مع هؤلاء

[۴]

۱۳۳۷۵- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۱۵/ ۴۷/ ۱ ابن عیسی عن ابن أشیم عن صفوان و البزنطی قال سألنا عن قران الطواف السبوعین و الثلاثة- قال لا إنما هو سبوع و رکعتان و قال کان أبی یطوف مع محمد بن إبراهیم فیقرن و إنما کان ذلک منه لحال التقیة

[۵]

اشارة

۱۳۳۷۶- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۱۶/ ۴۸/ ۱ عنه عن البزنطی قال سأل رجل أبا الحسن ع عن الرجل یطوف الأسابیع جمیعا فیقرن فقال لا إلا سبوع و رکعتان و إنما قرن أبو الحسن ع لأنه کان یطوف مع محمد بن إبراهیم لحال التقیة

بیان

فی التهذیبین حمل ترک القران فی النافلة علی الاستحباب و الفضل لا أن یکون القران غیر جائز فیها و جوز فی الإستبصار تخصیص الکراهیة بالفریضة دون

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۸۹

النافلة کما صرح به فی خبری أول الباب

[۶]

۱۳۳۷۷- ۶ التهذیب، ۵/ ۴۷۰/ ۲۹۶/ ۱ یعقوب بن یزید عن ابن أبی عمیر عن جمیل عن زرارة قال طفت مع أبی جعفر ع ثلاثة عشر أسبوعا قرنها جمیعا و هو آخذ بیدی ثم خرج فتنحی ناحیة فصلی ستا و عشرین رکعة و صلیت معه

[۷]

۱۳۳۷۸- ۷ الفقیه، ۲/ ۴۰۲/ ۲۸۱۷ قال زرارة ربما طفت مع أبی جعفر ع و هو ممسک بیدی الطوافین و الثلاثة ثم ننصرف و نصلی الرکعات ستا

[۸]

اشارة

۱۳۳۷۹- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۱۶/ ۴۹/ ۱ ابن عیسی عن محمد بن یحیی عن طلحة بن زید عن جعفر عن أبیه ع أنه کان یکره أن ینصرف فی الطواف إلا علی وتر من طوافه

بیان

حمله فی التهذیب علی القارن بین الأسابیع و مثل بأن ینصرف عن ثلاث أسابیع دون أسبوعین فإنه مکروه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۱

باب ۱۰۶ من لا یستطیع الطواف

[۱]

۱۳۳۸۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۲۲/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن المحمدین عن الربیع بن خیثم قال شهدت أبا عبد اللّه ع و هو یطاف به حول الکعبة فی محمل و هو شدید المرض فکان کلما بلغ الرکن الیمانی أمرهم فوضعوه علی الأرض فأدخل یده فی کوة المحمل حتی یجرها علی الأرض ثم یقول ارفعونی فلما فعل ذلک مرارا فی کل شوط قلت له جعلت فداک- یا ابن رسول اللّه إن هذا یشق علیک فقال إنی سمعت اللّه عز و جل یقول لِیَشْهَدُوا مَنافِعَ لَهُمْ فقلت منافع الدنیا أو منافع للآخرة فقال لکل

[۲]

۱۳۳۸۱- ۲ الفقیه، ۲/ ۴۰۳/ ۲۸۲۰ روی عن أبی بصیر أن أبا عبد اللّه ع مرض فأمر غلمانه أن یحملوه و یطوفوا به فأمرهم أن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۲

یخطوا برجله الأرض حتی تمس الأرض قدماه فی الطواف

[۳]

۱۳۳۸۲- ۳ الفقیه، ۲/ ۴۰۳/ ۲۸۲۰ و فی روایة محمد بن الفضیل عن الربیع بن خثیم أنه کان یفعل ذلک کلما بلغ إلی الرکن الیمانی

[۴]

۱۳۳۸۳- ۴ الکافی، ۴/ ۴۲۲/ ۳/ ۱ القمیان عن صفوان التهذیب، ۵/ ۱۲۳/ ۷۱/ ۱ موسی عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۰۳/ ۲۸۲۱ إسحاق بن عمار عن أبی إبراهیم ع قال سألته عن المریض المغلوب یطاف عنه بالکعبة قال لا و لکن یطاف به

[۵]

۱۳۳۸۴- ۵ الفقیه، ۲/ ۴۰۳/ ۲۸۲۱ و قد روی حریز رخصة فی أن یطاف عنه و عن المغمی علیه و یرمی عنه

[۶]

اشارة

۱۳۳۸۵- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۲۳/ ۷۲/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد التهذیب، ۵/ ۱۲۳/ ۷۵/ ۱ سعد عن ابن عیسی عن الحسین عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال المریض المغلوب و المغمی علیه یرمی عنه و یطاف عنه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۳

بیان

فی روایة موسی و یطاف به مکان و یطاف عنه و هی لا تلائم ما فی الفقیه کما مر

[۷]

۱۳۳۸۶- ۷ التهذیب، ۵/ ۱۲۳/ ۷۳/ ۱ موسی عن صفوان قال سألت أبا الحسن ع عن الرجل المریض یقدم مکة فلا یستطیع أن یطوف بالبیت و لا یأتی بین الصفا و المروة قال یطاف به محمولا یخط الأرض برجلیه حتی تمس الأرض قدمیه فی الطواف ثم یوقف به فی أصل الصفا و المروة إذا کان معتلا

[۸]

۱۳۳۸۷- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۲۳/ ۷۴/ ۱ عنه عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن رجل یطاف به و یرمی عنه- قال فقال نعم إذا کان لا یستطیع

[۹]

۱۳۳۸۸- ۹ الکافی، ۴/ ۴۲۲/ ۲/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۱۲۴/ ۷۶/ ۱ سعد عن أبی جعفر عن الحسین عن ابن أبی عمیر عن البجلی عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال المبطون و الکسیر یطاف عنهما و یرمی عنهما الجمار

[۱۰]

۱۳۳۸۹- ۱۰ الفقیه، ۲/ ۴۰۴/ ۲۸۲۲ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال الکسیر یحمل فیرمی الجمار و المبطون یرمی عنه و یصلی عنه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۴

[۱۱]

۱۳۳۹۰- ۱۱ الفقیه، ۲/ ۴۰۴/ ۲۸۲۲ الفقیه، ۲/ ۴۰۴/ ۲۸۲۳ و قد روی ابن عمار عنه رخصة فی الطواف و الرمی عنهما و قال فی الصبیان یطاف بهم و یرمی عنهم

[۱۲]

۱۳۳۹۱- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۱۲۴/ ۷۷/ ۱ سعد عن الزیات عن البزنطی عن حبیب الخثعمی عن أبی عبد اللّه ع قال أمر رسول اللّه ص أن یطاف عن المبطون و الکسیر

[۱۳]

۱۳۳۹۲- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۲۴/ ۷۸/ ۱ موسی عن أبی جعفر محمد الأحمسی عن یونس بن عبد الرحمن البجلی قال سألت أبا الحسن ع أو کتبت إلیه عن سعید بن یسار أنه سقط من جمله فلا یستمسک بطنه أطوف عنه و أسعی قال لا و لکن دعه فإن برأ قضی هو- و

إلا فاقض أنت عنه

[۱۴]

۱۳۳۹۳- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۱۲۴/ ۷۹/ ۱ عنه عن اللؤلئی عن السراد عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا الحسن موسی ع عن رجل طاف بالبیت بعض طوافه طواف الفریضة ثم اعتل علة لا یقدر معها علی تمام طوافه قال إذا طاف أربعة أشواط أمر من یطوف عنه ثلاثة

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۵

أشواط و قد تم طوافه و إن کان طاف ثلاثة أشواط و کان لا یقدر علی التمام فإن هذا مما غلب اللّٰه علیه فلا بأس أن یؤخره یوما أو یومین فإن کانت العافیة و قدر علی الطواف طاف أسبوعا فإن طالت علته أمر من یطوف عنه أسبوعا و یصلی عنه و قد خرج من إحرامه و فی رمی الجمار مثل ذلک

[۱۵]

۱۳۳۹۴- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۱۲۵/ ۸۰/ ۱ و فی روایة محمد بن یعقوب و یصلی هو

[۱۶]

۱۳۳۹۵- ۱۶ الکافی، ۴/ ۴۲۲/ ۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّٰه ع قال الصبیان یطاف بهم و یرمی عنهم قال و قال أبو عبد اللّٰه ع إذا کانت المرأة مریضة لا تعقل یطاف بها أو یطاف عنها

[۱۷]

۱۳۳۹۶- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۳۹۸/ ۳۲/ ۱ موسی عن إبراهیم الأسدی عن ابن عمار عن أبی عبد اللّٰه ع قال إذا کانت المرأة مریضة لا تعقل فلیحرم عنها و علیها ما یتقی علی المحرم و یطاف بها أو یطاف عنها و یرمی عنها

[۱۸]

اشارة

۱۳۳۹۷- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۱۲۵/ ۸۱/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّٰه ع قال الکسیر یحمل فیطاف به- و المبطون یرمی و یطاف عنه و یصلی عنه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۶

بیان

جمع فی التهذیبین بین هذه الأخبار بأن من یستمسک الطهارة یطاف به و من لا یستمسکها یتربص به فإن برأ و إلا طیف عنه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۷

باب ۱۰۷ أن طواف الحامل للغیر یجزی عن نفسه

[۱]

اشارة

۱۳۳۹۸- ۱ الکافی، ۴/ ۴۲۸/ ۹/ ۱ القمیان عن الفقیه، ۲/ ۴۰۹/ ۲۸۳۶ صفوان عن هیثم التمیمی قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل کانت معه صاحبته لا تستطیع القیام علی رجلها فحملها زوجها فی محمل فطاف بها طواف الفریضة بالبیت و بالصفا و المروة أ یجزیه ذلک الطواف عن نفسه طوافه بها قال إیها اللّه إذا

بیان

هذه الکلمة وجدت فی الکافی و الفقیه بهذه الصورة و لعل الصواب فی کتابتها إی ها اللّه ذا و المراد نعم و اللّه یجزیه هذا قال فی الصحاح ها للتنبیه و قد یقسم بها کما یقال لا ها اللّه ما فعلت معناه لا و اللّه أبدلت الهاء من الواو و إن شئت حذفت الألف التی بعد الهاء و إن شئت أثبت و قولهم لا ها اللّه ذا أصله لا و اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۸

هذا ففرقت بین ها و ذا و جعلت الاسم بینهما و جررته بحرف التنبیه و التقدیر لا و اللّه ما فعلت هذا فحذف و اختصر لکثرة استعمالهم هذا فی کلامهم و قدم ها کما قدم فی قولهم ها هو ذا و ها أنا ذا و قال الرضی و یفصل بین اسم الإشارة و بین ها بالقسم نحو ها اللّه ذا قال و یجب جر لفظة اللّه لنیابة ها عن الجار.

و قال فی القاموس ها للتنبیه و یدخل علی اسم اللّه فی القسم عند حذف الحرف یقال ها اللّه بقطع الهمزة و وصلها و کلاهما مع إثبات ألف ها و حذفها قیل و یحتمل أن یکون إیها کلمة واحدة قال فی الغریبین إیها تصدیق و ارتضاء کأنه قال صدقت.

أقول و یشکل حینئذ تصحیح ما بعدها و الظاهر أن وصلها تصحیف و کذلک إذا فی مکان ذا و ربما یوجد فی بعض النسخ إذن بالنون و یمکن تصحیحها فإن إذن هو إذ الظرفیة و التنوین فیه عوض عن المضاف إلیه فیصیر المعنی هکذا نعم و اللّه یجزیه إذ کان کذا و بهذا یصحح إذا أیضا و الأخبار الآتیة کلها تعطی الإجزاء

[۲]

۱۳۳۹۹- ۲ التهذیب، ۵/ ۳۹۸/ ۳۱/ ۱ موسی عن محمد بن الهیثم التمیمی عن أبیه قال حججت بامرأتی و کانت قد أقعدت بضع عشرة سنة قال فلما کان فی اللیل وضعتها فی شق محمل و حملتها أنا بجانب المحمل و الخادم بالجانب الآخر قال فطفت بها طواف الفریضة و بین الصفا و المروة و اعتددت به أنا لنفسی ثم لقیت أبا عبد اللّه ع فوصفت له ما صنعته فقال قد أجزأ عنک

[۳]

۱۳۴۰۰- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۲۵/ ۸۲/ ۱ سعد عن الزیات عن جعفر بن بشیر عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۸۹۹

الفقیه، ۲/ ۵۲۲/ ۳۱۲۳ الهیثم بن عروة التمیمی عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له إنی حملت امرأتی ثم طفت بها و کانت مریضة و قلت له إنی طفت بها بالبیت فی طواف الفریضة- و بالصفا و المروة و احتسبت بذلک لنفسی فهل یجزینی قال نعم

[۴]

۱۳۴۰۱- ۴ الکافی، ۴/ ۴۲۹/ ۱۳/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۱۲۵/ ۸۳/ ۱ سعد عن أبی جعفر عن الحسین عن ابن أبی عمیر عن حفص بن البختری عن أبی عبد اللّه ع فی المرأة تطوف بالصبی و تسعی به هل یجزی ذلک عنها و عن الصبی قال نعم

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۰۱

باب ۱۰۸ الطواف عن الغیر من غیر علة

[۱]

۱۳۴۰۲- ۱ الکافی، ۴/ ۴۲۲/ ۵/ ۲ علی عن أبیه عن حماد عن الیمانی عن إسماعیل بن عبد الخالق قال کنت إلی جنب أبی عبد اللّه ع و عنده ابنه عبد اللّه و ابنه الذی یلیه فقال له رجل أصلحک اللّه یطوف الرجل عن الرجل و هو مقیم بمکة لیس به علة فقال لا لو کان ذلک یجزی لأمرت ابنی فلانا فطاف عنی سمی الأصغر و هما یسمعان

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۰۳

باب ۱۰۹ نسیان الطواف و الجهل به

[۱]

اشارة

۱۳۴۰۳- ۱ التهذیب، ۵/ ۱۲۸/ ۹۳/ ۱ علی بن جعفر عن أخیه ع قال سألته عن رجل نسی طواف الفریضة حتی قدم بلاده و واقع النساء کیف یصنع قال یبعث بهدی إن کان ترکه فی حج بعث به فی حج و إن کان ترکه فی عمرة بعث به فی عمرة و کل من یطوف عنه ما ترک من طوافه

بیان

بعث به فی حج یعنی فی موسم حج إلی منی و بعث به فی عمرة أی فی موسم عمرة إلی مکة فإن کانت المتمتع بها إلی الحج ففی أیامها و إلا ففی أی وقت شاء

[۲]

۱۳۴۰۴- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۲۷/ ۹۱/ ۱ محمد بن أحمد عن العباس بن معروف عن حماد بن عیسی عن علی بن أبی حمزة قال سئل عن رجل

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۰۴

جهل [سها] أن یطوف بالبیت حتی رجع إلی أهله قال إذا کان علی جهة الجهالة أعاد الحج و علیه بدنة

[۳]

۱۳۴۰۵- ۳ الفقیه، ۲/ ۴۱۲/ ۲۸۴۴ علی بن أبی حمزة عن أبی الحسن ع أنه سئل عن رجل سها أن یطوف الحدیث

[۴]

اشارة

۱۳۴۰۶- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۲۷/ ۹۲/ ۱ موسی عن صفوان عن البجلی عن علی بن یقطین قال سألت أبا الحسن ع عن رجل جهل أن یطوف بالبیت طواف الفریضة قال إن کان علی وجه جهالة فی الحج أعاد و علیه بدنة

بیان

فی التهذیبین حمل الخبر الأول علی طواف النساء قال لأن الاستنابة لا تجوز فی طواف الحج و فیه بعد لأن طواف الفریضة إنما یطلق علی طواف الحج و أیضا فإن الأخیرین صریحان فی الجاهل و الأول فی الناسی فلا تنافی بینهما و لا بعد فی أن یکون حکم الجاهل حکم العامد لتمکنه من التعلم بخلاف الناسی.

و أیضا لو لم یکن حکم أحدهما مخالفا للآخر لما حسن قوله إن کان علی وجه جهالة لأنه إذا وجب إعادة الحج علی الجاهل وجب إعادته علی العامد بطریق أولی فلم یبق إلا الناسی و یأتی فی باب زیارة البیت أن من نسیها إلی أن یرجع إلی أهله لا یضره إذا کان قضی مناسکه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۰۵

باب ۱۱۰ رکعتی الطواف

[۱]

۱۳۴۰۷- ۱ الکافی، ۴/ ۴۲۳/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا فرغت من طوافک فأت مقام إبراهیم ع فصل رکعتین و اجعله أمامک و اقرأ فی الأولی منهما سورة التوحید قل هو اللّه أحد و فی الثانیة قل یا أیها الکافرون ثم تشهد و أحمد اللّه و أثن علیه و صل علی النبی ص و سله أن یتقبل منک- و هاتان الرکعتان هما الفریضة لیس یکره لک أن تصلیهما فی أی ساعة من الساعات شئت عند طلوع الشمس و عند غروبها و لا تؤخرهما ساعة تطوف و تفرغ فصلهما

[۲]

۱۳۴۰۸- ۲ التهذيب، ۵/ ۱۳۶/ ۱۲۰/ ۱ موسى عن إبراهيم بن أبى سمال عن ابن عمار عن أبى عبد اللّه ع قال ثم تأتى مقام إبراهيم فتصلى فيه ركعتين و اجعله أماما و اقرأ فيهما سورة التوحيد قل هو اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۰۶

أحد و فى الركعة الثانية قل يا أيها الكافرون ثم تشهد و أحمد اللّه و أثن عليه

[۳]

۱۳۴۰۹- ۳ التهذيب، ۵/ ۱۳۶/ ۱۲۱/ ۱ عنه عن سليمان بن سفيان عن معاذ بن مسلم قال قال أبو عبد اللّه ع اقرأ فى الركعتين للطواف قل هو اللّه أحد و قل يا أيها الكافرون

[۴]

۱۳۴۱۰- ۴ الكافى، ۴/ ۴۲۳/ ۲/ ۱ الثلاثة عن حسين التهذيب، ۵/ ۱۴۰/ ۱۳۶/ ۱ سعد عن موسى بن الحسن و الحسن بن على عن أحمد بن هلال عن أمية بن على عن حسين قال رأيت أبا الحسن موسى ع يصلى ركعتى طواف الفريضة بحيال المقام قريبا من ظلال المسجد- التهذيب، لكثرة الناس

[۵]

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه‍ ق

الوافی؛ ج۱۳، ص: ۹۰۶

۱۳۴۱۱- ۵ الكافى، ۴/ ۴۲۴/ ۸/ ۱ الاثنان عن بعض أصحابنا عن أبان عن زرارة عن أحدهما ع قال لا ينبغى أن تصلى ركعتى طواف الفريضة إلا عند مقام إبراهيم ع فأما التطوع فحيث شئت من المسجد

[۶]

۱۳۴۱۲- ۶ الكافى، ۴/ ۴۲۳/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن الخراسانى قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۰۷

قلت للرضا ع أصلى ركعتى طواف الفريضة خلف المقام حيث هو الساعة أو حيث كان على عهد رسول اللّه ص فقال حيث هو الساعة

[۷]

۱۳۴۱۳- ۷ الكافى، ۴/ ۴۲۴/ ۶/ ۱ الثلاثة عن جميل بن دراج عن بعض أصحابنا قال أحدهما ع يصلى الرجل ركعتى الطواف

طواف الفريضة و النافلة بقل هو اللّه أحد و قل يا أيها الكافرون

[۸]

۱۳۴۱۴- ۸ التهذيب، ۵/ ۲۸۵/ ۵/ ۱ موسى عن جميل عن بعض أصحابنا عن أبي عبد اللّه ع مثله

[۹]

۱۳۴۱۵- ۹ التهذيب، ۵/ ۲۸۵/ ۵/ ۱ بهذا الإسناد عن أبي عبد اللّه ع مثله- إلا أنه قال بدل و النافلة خلف المقام

[۱۰]

۱۳۴۱۶- ۱۰ التهذيب، ۵/ ۲۸۵/ ۶/ ۱ موسى عن صفوان عمن حدثه عن أبي عبد اللّه ع مثل الأخير

[۱۱]

۱۳۴۱۷- ۱۱ الكافي، ۴/ ۴۲۳/ ۳/ ۱ الأربعة عن محمد قال سألت أبا جعفر ع عن رجل طاف طواف الفريضة ففرغ من طوافه حين غربت الشمس قال وجبت عليك تلك الساعة الركعتان فليصلهما قبل المغرب

الوافي، ج۱۳، ص: ۹۰۸

[۱۲]

۱۳۴۱۸- ۱۲ الكافي، ۴/ ۴۲۴/ ۵/ ۱ القميان عن صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبي الحسن ع قال ما رأيت الناس أخذوا عن الحسن و الحسين ع إلا الصلاة بعد العصر و بعد الغداة في طواف الفريضة

[۱۳]

۱۳۴۱۹- ۱۳ الكافي، ۴/ ۴۲۴/ ۷/ ۱ الثلاثة عن رفاعة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل يطوف الطواف الواجب بعد العصر- أ يصلي ركعتين حين يفرغ من طوافه فقال نعم أ ما بلغك قول رسول اللّه ص يا بني عبد المطلب لا تمنعوا الناس من الصلاة بعد العصر فتمنعوهم من الطواف

[۱۴]

۱۳۴۲۰- ۱۴ الكافي، ۴/ ۴۲۱/ ۴/ ۱ أحمد عن الحسين عن فضالة عن الفقيه، ۲/ ۴۰۵/ ۲۸۲۸ رفاعة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل يطوف بالبيت فيدخل وقت العصر أ يسعى قبل أن يصلي أو يصلي قبل أن يسعى قال لا بل يصلي ثم يسعى

[۱۵]

۱۳۴۲۱- ۱۵ الکافی، ۴/ ۴۲۴/ ۹/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن حماد بن عثمان عن یحیی الأزرق الفقیه، ۲/ ۴۱۱/ ۲۸۴۳ علی بن النعمان عن یحیی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۰۹

عن أبی الحسن ع قال قلت له إنی طفت أربعة أسابیع فأعییت- أ فأصلی رکعاتها و أنا جالس قال لا قلت فکیف یصلی الرجل إذا اعتل و وجد فترة صلاة اللیل جالسا و هذا لا یصلی قال فقال یستقیم أن تطوف و أنت جالس قلت لا قال فصل و أنت قائم

[۱۶]

۱۳۴۲۲- ۱۶ التهذیب، ۵/ ۱۳۷/ ۱۲۳/ ۱ موسی عن صفوان عمن حدثه عن أبی عبد اللّه ع قال لیس لأحد أن یصلی رکعتی الطواف الفریضة إلا خلف المقام لقول اللّه عز و جل وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَقامِ إِبْراهِیمَ مُصَلًّی فإن صلیتهما فی غیره فعلیک إعادة الصلاة

[۱۷]

۱۳۴۲۳- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۱۳۸/ ۱۲۶/ ۱ عنه عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن أبی عبد اللّه الأبزاری قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل نسی فصلی رکعتی طواف الفریضة فی الحجر قال یعیدهما خلف المقام لأن اللّه تعالی یقول وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَقامِ إِبْراهِیمَ مُصَلًّی- یعنی بذلک رکعتی طواف الفریضة

[۱۸]

۱۳۴۲۴- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۱۴۱/ ۱۳۷/ ۱ عنه عن أبی الفضل الثقفی عن ابن بکیر عن میسر عن أبی عبد اللّه ع قال صل رکعتی طواف الفریضة بعد الفجر کان أو بعد العصر

[۱۹]

۱۳۴۲۵- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۱۴۱/ ۱۳۸/ ۱ عنه عن محمد بن سیف بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۰

عمیرة عن منصور بن حازم عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن رکعتی طواف الفریضة قال لا تؤخرها ساعة إذا طفت فصل

[۲۰]

۱۳۴۲۶- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۱۴۱/ ۱۳۹/ ۱ عنه عن حماد عن حریز عن محمد قال سألت أبا جعفر ع عن رکعتی طواف الفریضة- فقال وقتهما إذا فرغت من طوافک و أکرهه عند اصفرار الشمس و عند طلوعها

[۲۱]

اشارة

۱۳۴۲۷- ۲۱ التهذیب، ۵/ ۱۴۱/ ۱۴۰/ ۱ عنه عن صفوان عن العلاء عن محمد قال سئل أحدهما ع عن الرجل یدخل مکة بعد الغداة أو بعد العصر قال یطوف و یصلی الرکعتین ما لم یکن عند طلوع الشمس أو عند احمرارها

بیان

حملهما فی الإستبصار علی التقیة و جوز حمل الأخیر علی رکعتی طواف النافلة قال فإن ذلک مکروه فی هذین الوقتین علی ما یقتضیه أکثر الروایات ثم استدل علیه بالخبرین الآتیین و دلالتهما علی ذلک کما تری و الصواب أن یرجع البارز فی أکرهه إلی الطواف دون الصلاة و قد مضت أخبار أخر تناسب هذا الباب فی باب الأوقات المکروهة للصلاة و فی باب الصلوات التی تصلی فی کل وقت من أبواب مواقیت الصلاة

[۲۲]

اشارة

۱۳۴۲۸- ۲۲ التهذیب، ۵/ ۱۴۲/ ۱۴۱/ ۱ عنه عن عباس عن حکیم بن أبی العلاء عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الطواف

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۱

بعد العصر فقال طف طوافا و صل رکعتین قبل صلاة المغرب عند غروب الشمس و إن طفت طواف آخر فصل الرکعتین بعد المغرب- و سألته عن الطواف بعد الفجر فقال طف حتی إذا طلعت الشمس فارکع الرکعات

بیان

کأنه ع أرشد السائل إلی التقیة بأن یؤخر الصلاة بعد العصر و بعد الغداة إلی قبیل الغروب و بعید الطلوع لئلا یشنع علیه

[۲۳]

اشارة

۱۳۴۲۹- ۲۳ التهذیب، ۵/ ۱۴۲/ ۱۴۲/ ۱ ابن عیسی عن ابن بزیع قال سألت الرضا ع عن صلاة التطوع بعد العصر فقال لا فذکرت له قول بعض آبائه إن الناس لم یأخذوا عن الحسن و الحسین ع إلا الصلاة بعد العصر بمکة فقال نعم و لکن إذا رأیت الناس یقبلون علی شیء فاجتنبه فقلت إن هؤلاء یفعلون فقال لستم مثلهم

بیان

یقبلون علیه شیء أراد ع بذلک مبالغة العامة فی إنکار الصلاة بعد العصر و بعد الغداة لستم مثلهم یعنی به أنهم یؤاخذونکم بما لا

يؤاخذون به أصحابهم

[۲۴]

اشارة

۱۳۴۳۰- ۲۴ التهذيب، ۵/ ۱۴۲/ ۱۴۳/ ۱ عنه ابن يقطين عن أخيه عن أبيه قال سألت أبا الحسن ع عن الذی يطوف بعد

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۲

الغداة و بعد العصر و هو فی وقت الصلاة أ يصلی ركعات الطواف نافلة كانت أو فريضة قال لا

بيان

قال فی الإستبصار و ذلك لعدم جواز ركعتی الطواف إلا بعد أن يفرغ من الفريضة الحاضرة. أقول و الأولی أن يحمل وقت الصلاة فيه علی وقت صلاة الطواف يعنی له وقت يمكنه أن يصلی فيه صلاة الطواف قبل الطلوع أو الغروب و إنما نهاه ع لمكان التقية

[۲۵]

۱۳۴۳۱- ۲۵ التهذيب، ۵/ ۱۴۳/ ۱۴۷/ ۱ موسی عن صفوان و غيره عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال تدعو بهذا الدعاء فی دبر ركعتی طواف الفريضة تقول بعد التشهد اللهم ارحمنی بطواعيتی إياك- و طواعيتی رسولك ص اللهم جنبنی أن أتعدی حدودك- و اجعلنی ممن يحبك و يحب رسولك و ملائكتك و عبادك الصالحين

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۳

باب ۱۱۱ نسيان ركعتی الطواف و الجهل بهما

[۱]

۱۳۴۳۲- ۱ الكافی، ۴/ ۴۲۵/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن المحمدين عن الكنانی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل نسی أن يصلی الركعتين عند مقام إبراهيم فی طواف الحج و العمرة فقال إن كان بالبلد صلی الركعتين عند مقام إبراهيم فإن اللّه عز و جل يقول وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَقامِ إِبْراهِيمَ مُصَلًّی و إن كان قد ارتحل فلا آمره أن يرجع

[۲]

۱۳۴۳۳- ۲ التهذيب، ۵/ ۱۴۰/ ۱۳۳/ ۱ موسی عن السراد عن ابن رئاب عن أبی بصير قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل نسی أن يصلی ركعتی طواف الفريضة خلف المقام و قد قال اللّه تعالی وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَقامِ إِبْراهِيمَ مُصَلًّی حتی ارتحل فقال إن كان ارتحل فإنی لا أشق عليه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۴

و لا آمره أن یرجع و لکن یصلی حیث یذکر

[۳]

۱۳۴۳۴- ۳ الکافی، ۴/ ۴۲۶/ ۵/ ۱ الثلاثة عن حماد بن عیسی عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع فی رجل طاف طواف الفریضة و نسی الرکعتین حتی طاف بین الصفا و المروة قال یعلم ذلک الموضع ثم یعود- فیصلی الرکعتین ثم یعود إلی مکانه

[۴]

اشارة

۱۳۴۳۵- ۴ الفقیه، ۲/ ۴۰۷/ ۲۸۳۱ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع مثله قال و قد رخص له أن یتم طوافه ثم یرجع و یرکع خلف المقام روی ذلک محمد بن مسلم عن أبی جعفر ع

بیان

قال فی الفقیه فبأی الخبرین أخذ جاز

[۵]

۱۳۴۳۶- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۴۳/ ۱۴۶/ ۱ الحسین عن صفوان و فضالة عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال سألته عن رجل یطوف بالبیت ثم ینسی أن یصلی الرکعتین حتی یسعی بین الصفا و المروة خمسة أشواط أو أقل من ذلک قال ینصرف حتی یصلی الرکعتین- ثم یأتی إلی مکانه الذی کان فیه و یتم سعیه

[۶]

۱۳۴۳۷- ۶ الکافی، ۴/ ۴۲۵/ ۲/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۴۷۱/ ۲۹۹/ ۱ فضالة عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۵

الفقیه، ۲/ ۴۰۷/ ۲۸۳۱ ابن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل نسی الرکعتین خلف مقام إبراهیم فلم یذکر حتی ارتحل من مکة فقال فلیصلهما حیث ذکر فإن ذکرهما و هو بالبلد فلا یبرح حتی یقضیهما

[۷]

۱۳۴۳۸- ۷ الفقیه، ۲/ ۴۰۸/ ۲۸۳۲ و فی روایة عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع إن کان قد مضی قلیلا فلیرجع فلیصلهما أو یأمر بعض الناس فلیصلهما عنه

[۸]

۱۳۴۳۹- ۸ الکافی، ۴/ ۴۲۵/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر التهذیب، ۵/ ۱۳۸/ ۱۲۸/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن بکیر عن عبید بن زرارة عن أبی عبد اللّه ع فی رجل طاف طواف الفریضة و لم یصل الرکعتین حتی طاف بین الصفا و المروة ثم طاف طواف النساء و لم یصل الرکعتین حتی ذکر بالأبطح فصلی أربعا- قال یرجع فلیصل عند المقام أربعا

[۹]

۱۳۴۴۰- ۹ الکافی، ۴/ ۴۲۶/ ۶/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان التهذیب، ۵/ ۱۳۸/ ۱۲۷/ ۱ موسی عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال سئل عن رجل طاف

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۶

طواف الفریضة و لم یصل الرکعتین حتی طاف بین الصفا و المروة و طاف بعد ذلک طواف النساء و لم یصل أیضا لذلک الطواف حتی ذکر و هو بالأبطح قال یرجع إلی مقام إبراهیم فیصلی

[۱۰]

۱۳۴۴۱- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۴۰/ ۱۳۴/ ۱ موسی عن أحمد بن عمر الحلال الفقیه، ۲/ ۴۰۸/ ۲۸۳۳ الحسین بن سعید عن أحمد بن عمر قال سألت أبا الحسن ع عن رجل نسی أن یصلی رکعتی الطواف الفریضة فلم یذکر حتی أتی منی قال یرجع إلی مقام إبراهیم فیصلیهما

[۱۱]

اشارة

۱۳۴۴۲ - ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۴۰/ ۱۳۵/ ۱ الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عمن سأله عن الرجل نسی رکعتی طواف الفریضة حتی یخرج قال یوکل قال ابن مسکان و فی حدیث آخر إن کان جاوز میقات أهل أرضه فلیرجع و لیصلهما فإن اللّه عز و جل یقول وَ اتَّخِذُوا مِنْ مَقامِ إِبْراهِیمَ مُصَلًّی

بیان

هکذا فی النسخ التی رأیناها و لعله سقط من الکلام شیء بأن یکون إن کان

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۷

جاوز متعلقا بیوکل و الساقط و إن لم یجاوز میقات أهل أرضه أو و إلا

[۱۲]

اشارة

۱۳۴۴۳- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۲۶/ ۷/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی بن أبی حمزة عن أبی إبراهیم ع قال سألته عن رجل دخل مکة بعد العصر فطاف بالبیت و قد علمناه کیف یصلی فنسی فقعد حتی غابت الشمس ثم رأی الناس یطوفون فقام فطاف طوافا آخر قبل أن یصلی الرکعتین لطواف الفریضة فقال جاهل قلت نعم قال لیس علیه شیء

بیان

لعل المراد بالجاهل الغیر المتعمد

[۱۳]

۱۳۴۴۴- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۲۶/ ۸/ ۱ أحمد عن محمد بن الحسن زعلان عن الحسین بن بشار عن هشام بن المثنی و حنان قالا طفنا بالبیت طواف النساء و نسینا الرکعتین فلما صرنا بمنی ذکرناهما فأتینا أبا عبد اللّه ع فسألناه فقال صلیاهما بمنی

[۱۴]

اشارة

۱۳۴۴۵- ۱۴ الکافی، ۴/ ۴۲۶/ ۴/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۱۳۹/ ۱۳۲/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن هشام [هاشم] بن المثنی قال نسیت رکعتی الطواف خلف مقام إبراهیم حتی انتهیت إلی منی فرجعت إلی مکة فصلیتهما فذکرنا ذلک لأبی عبد اللّه ع فقال ألا صلاهما حیث ذکر

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۸

بیان

فذکرنا ذلک من کلام ابن أبی عمیر

[۱۵]

اشارة

۱۳۴۴۶- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۱۳۸/ ۱۲۹/ ۱ موسی عن النخعی عن حنان بن سدیر قال زرت فنسیت رکعتی الطواف فأتیت أبا عبد اللّه ع و هو بقرن الثعالب فسألته فقال صل فی مکانک

بيان

قرن الثعالب هو قرن المنازل الذی هو میقات أهل الطائف کما مر

[۱۶]

۱۳۴۴۷- ۱۶ التهذیب، ۵/ ۱۳۹/ ۱۳۱/ ۱ عنه عن الطاطری عن محمد بن أبی حمزة و درست عن ابن مسکان عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع أنه سأله عن رجل نسی أن یصلی رکعتی الفریضة عند مقام إبراهیم حتی أتی منی قال یصلیهما بمنی

[۱۷]

اشارة

۱۳۴۴۸- ۱۷ الفقیه، ۲/ ۴۰۸/ ۲۸۳۳ التهذیب، ۵/ ۴۷۱/ ۳۰۰/ ۱ ابن مسکان عن عمر بن البراء عن أبی عبد اللّه ع مثله

بيان

حمل فی الفقیه ترک الرجوع علی الرخصة و فی التهذیبین علی ما إذا شق علیه العود و جوز فی الإستبصار الحمل علی الرخصة أیضا

[۱۸]

۱۳۴۴۹- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۱۴۳/ ۱۴۵/ ۱ موسی عن محمد بن عذافر

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۱۹

عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال من نسی أن یصلی رکعتی طواف الفریضة حتی خرج من مکة فعلیه أن یقضی أو یقضی عنه ولیه أو رجل من المسلمین

[۱۹]

۱۳۴۵۰- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۴۷۱/ ۲۹۸/ ۱ فضالة عن العلاء عن محمد عن محمد عن أحدهما ع قال سألته عن رجل نسی أن یصلی الرکعتین قال یصلی عنه

[۲۰]

۱۳۴۵۱- ۲۰ الفقیه، ۲/ ۴۰۸/ ۲۸۳۴ فی روایة جمیل بن دراج عن أحدهما ع أن الجاهل فی ترک الرکعتین عند مقام إبراهیم ع بمنزلة الناسی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۲۱

باب ۱۱۲ استلام الحجر و الشرب من زمزم

[۱]

اشارة

۱۳۴۵۲- ۱ الکافی، ۴/ ۴۳۰/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا فرغت من الرکعتین فأت الحجر الأسود فقبله و استلمه أو أشر إلیه فإنه لا بد من ذلک و قال إن قدرت أن تشرب من ماء زمزم قبل أن تخرج إلی الصفا فافعل و تقول حین تشرب اللهم اجعله علما نافعا و رزقا واسعا و شفاء من کل داء و سقم قال و بلغنا أن رسول اللّه ص قال حین نظر إلی زمزم لو لا أن أشق علی أمتی لأخذت منه ذنوبا أو ذنوبین

بیان

الذنوب بفتح المعجمة الدلو الملأی ماء و المراد بأخذها أما استعمالها جمیعا فی الشرب و الصب أو استصحابها معه إلی بلده

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۲۲

[۲]

۱۳۴۵۳- ۲ الکافی، ۴/ ۴۳۰/ ۲/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال إذا فرغ الرجل من طوافه و صلی رکعتین فلیأت زمزم و لیستق منه ذنوبا أو ذنوبین فلیشرب منه و لیصب علی رأسه و ظهره و بطنه و یقول اللهم اجعله علما نافعا و رزقا واسعا و شفاء من کل داء و سقم ثم یعود إلی الحجر الأسود

[۳]

۱۳۴۵۴- ۳ الکافی، ۴/ ۴۳۰/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن مهزیار قال رأیت أبا جعفر الثانی ع لیلة الزیارة طاف طواف النساء و صلی خلف المقام ثم دخل زمزم فاستقی منها بیده بالدلو الذی یلی الحجر فشرب منها و صب علی بعض جسده ثم اطلع فی زمزم مرتین و أخبرنی بعض أصحابنا أنه رآه بعد ذلک بسنة فعل ذلک

[۴]

اشارة

۱۳۴۵۵- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۴۵/ ۳/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر عن حفص بن البختری عن أبی الحسن موسی ع و ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قالا یستحب أن تستقی من ماء زمزم دلوا و دلوین فتشرب منه و تصب علی رأسک و جسدک- و لیکن ذلک من الدلو الذی بحذاء الحجر

بيان

قد مضى أن ماء زمزم لما شرب له و أنه شفاء من كل داء و أنه مما يستهدى من البلاد

الوافي، ج‏١٣، ص: ٩٢٣

باب ١١٣ الخروج إلى الصفا و الوقوف عليه

[١]

١٣٤٥٦- ١ الكافي، ٤/ ٤٣١/ ١/ ١ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبي عبد اللّه ع إن رسول اللّه ص حين فرغ من طوافه و ركعتيه قال ابدءوا بما بدأ اللّه به من إتيان الصفا إن اللّه عز و جل يقول إِنَّ الصَّفا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعائِرِ اللَّهِ- قال أبو عبد اللّه ع ثم اخرج إلى الصفا من الباب الذي خرج منه رسول اللّه ص و هو الباب الذي يقابل الحجر الأسود حتى تقطع الوادي و عليك السكينة و الوقار و اصعد على الصفا حتى تنظر إلى البيت و تستقبل الركن الذي فيه الحجر الأسود فاحمد اللّه و أثن عليه و اذكر من آلائه و بلائه و حسن ما صنع

الوافي، ج‏١٣، ص: ٩٢٤

إليك ما قدرت على ذكره ثم كبر اللّه عز و جل سبعا و احمده سبعا و هلله سبعا و قل لا إله إلا اللّه وحده لا شريك له له الملك و له الحمد يحيي و يميت و هو حي لا يموت و هو على كل شي‏ء قدير ثلاث مرات- ثم صل على النبي ص و قل اللّه أكبر على ما هدانا و الحمد لله على ما أبلانا و الحمد لله الحي القيوم و الحمد لله الحي الدائم ثلاث مرات- و قل أشهد أن لا إله إلا اللّه و أشهد أن محمدا عبده و رسوله لا نعبد إلا إياه مخلصين له الدين و لو كره المشركون ثلاث مرات اللهم إني أسألك العفو و العافية و اليقين في الدنيا و الآخرة ثلاث مرات اللهم آتِنا فِي الدُّنْيا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنا عَذابَ النَّارِ ثلاث مرات- ثم كبر اللّه مائة مرة و هلل مائة مرة و احمد مائة مرة و سبح مائة مرة- و تقول لا إله إلا اللّه أنجز وعده و نصر عبده و غلب الأحزاب وحده فله الملك و له الحمد وحده وحده اللهم بارك لي في الموت و فيما بعد الموت اللهم إني أعوذ بك من ظلمة القبر و وحشته اللهم أظلني في ظل عرشك يوم لا ظل إلا ظلك و أكثر من أن تستودع ربك دينك و نفسك و أهلك- ثم تقول أستودع اللّه الرحمن الرحيم الذي لا يضيع ودائعه ديني و نفسي و أهلي اللهم استعملني على كتابك و سنة نبيك و توفني على ملته و أعذني من الفتنة ثم تكبر ثلاثا ثم تعيدها مرتين ثم تكبر واحدة ثم تعيدها فإن لم تستطع هذا فبعضه و قال أبو عبد اللّه ع إن رسول اللّه ص قام على الصفا بقدر ما يقرأ سورة البقرة مترسلا

[٢]

١٣٤٥٧- ٢ التهذيب، ٥/ ١٤٥/ ٥/ ١ موسى عن صفوان و ابن أبي

الوافي، ج‏١٣، ص: ٩٢٥

عمير عن عبد الحميد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الباب الذي يخرج منه إلى الصفا فإن أصحابنا قد اختلفوا على فيه فبعضهم يقول هو الباب الذي يستقبل السقاية و بعضهم يقول هو الباب الذي يستقبل الحجر فقال أبو عبد اللّه ع هو الباب الذي يستقبل الحجر الأسود و الذي يستقبل السقاية محدث صنعه داود أو فتحه داود

[۳]

۱۳۴۵۸- ۳ الكافی، ۴/ ۴۳۲/ ۴/ ۱ أحمد عن الحسين عن الفقيه، ۲/ ۴۱۲/ ۲۸۴۷ صفوان عن عبد الحميد بن سعد قال سألت أبا إبراهيم ع الحديث بأدنى تفاوت

[۴]

اشارة

۱۳۴۵۹- ۴ الكافی، ۴/ ۴۳۲/ ۵/ ۱ أحمد عن علی بن حديد عن علی بن النعمان يرفعه قال كان أمير المؤمنين ع إذا صعد الصفا استقبل الكعبة ثم رفع يديه ثم يقول اللهم اغفر لی كل ذنب أذنبته قط فإن عدت فعد علی بالمغفرة فإنك أنت الغفور الرحيم اللهم افعل بی ما أنت أهله- فإنك إن تفعل بی ما أنت أهله ترحمنی و إن تعذبنی فأنت غنی عن عذابی- و أنا محتاج إلی رحمتك فيا من أنا محتاج إلی رحمته ارحمنی اللهم و لا- تفعل بی ما أنا أهله فإنك إن تفعل بی ما أنا أهله تعذبنی و لن تظلمنی أصبحت أتقی عدلك و لا أخاف جورك فيا من هو عدل لا يجور ارحمنی

بيان

قال فی القاموس قط يختص بالنفی ماضيا و العامة تقول لا أفعله قط و هو لحن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۲۶

و فی مواضع من البخاری جاء بعد المثبت منها فی صلاة الكسوف أطول صلاة صليتها قط و أثبته ابن مالك فی الشواهد لغة قال و هی مما خفی علی كثير من النحاة.

أقول فلأمير المؤمنين ع أسوة بالنبی ص فی استعمالها بعد المثبت و هما أفصح الناس صلوات اللّه عليهما

[۵]

۱۳۴۶۰- ۵ الكافی، ۴/ ۴۳۲/ ۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسين عن صفوان عن يعقوب بن شعيب عن جميل قال قلت لأبی عبد اللّه ع هل من دعاء موقت أقوله علی الصفا و المروة فقال تقول إذا صعدت علی الصفا لا إله إلا اللّه وحده لا شريك له له الملك و له الحمد يحيی و يميت- و هو علی كل شیء قدير ثلاث مرات

[۶]

۱۳۴۶۱- ۶ الكافی، ۴/ ۴۳۲/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسين عن فضالة عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع كيف يقول الرجل علی الصفا و المروة قال يقول لا إله إلا اللّه إلی آخره كما مر

[۷]

اشارة

۱۳۴۶۲- ۷ الکافی، ۴/ ۴۳۳/ ۹/ ۱ علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد عن أحمد بن الجهم الخزاز عن محمد بن عمر بن یزید عن بعض أصحابه قال کنت وراء أبی الحسن موسی ع علی الصفا أو علی المروة و هو لا یزید علی حرفین اللهم إنی أسألک حسن الظن بک علی کل حال و صدق النیة فی التوکل علیک

بیان

لعله ع کان یکرر هذین الحرفین فلا ینافی طول وقوفه علی أحدهما

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۲۷

مع أنه مستحب

[۸]

۱۳۴۶۳- ۸ الکافی، ۴/ ۴۳۳/ ۷/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن الحسن بن أبی الحسن عن صالح بن أبی الأسود عن أبی الجارود عن أبی جعفر ع قال لیس علی الصفا شیء موقت

[۹]

۱۳۴۶۴- ۹ الکافی، ۴/ ۴۳۳/ ۸/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن مولی لأبی عبد اللّه ع من أهل المدینة قال رأیت أبا الحسن موسی ع صعد المروة فألقی نفسه علی الحجر الذی فی أعلاها فی میسرتها- و استقبل الکعبة

[۱۰]

۱۳۴۶۵- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۳۳/ ۶/ ۱ محمد عن حمدان بن سلیمان عن الحسن بن الولید رفعه عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۲/ ۲۰۹/ ۲۱۶۹ من أراد أن یکثر ماله- فلیطل الوقوف علی الصفا و المروة

[۱۱]

۱۳۴۶۶- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۴۷/ ۸/ ۱ موسی عن النخعی عن عبید بن الحارث عن حماد المنقری قال قال لی أبو عبد اللّه ع إن أردت أن تکثر مالک فأکثر الوقوف علی الصفا

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۲۹

باب ۱۱۴ السعی بین الصفا و المروة

[۱]

اشارة

۱۳۴۶۷- ۱ الکافی، ۴/ ۴۳۴/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذیب، ۵/ ۱۴۸/ ۱۳/ ۱ الحسین عن الحسن عن زرعة عن سماعة قال سألته عن السعی بین الصفا و المروة قال إذا انتهیت إلی الدار التی عن یمینک عند أول الوادی فاسع حتی تنتهی إلی أول زقاق عن یمینک بعد ما تجاوز الوادی إلی المروة فإذا انتهیت إلیه فکف عن السعی و امش مشیا فإذا جئت من عند المروة فابدأ من عند الزقاق الذی وصفت لک فإذا انتهیت إلی الباب الذی من قبل الصفا بعد ما تجاوز الوادی فاکفف عن السعی و امش مشیا و إنما السعی علی الرجال و لیس علی النساء سعی

بیان

یعنی بالسعی السرعة فی المشی دون العدو

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۳۰

[۲]

اشارة

۱۳۴۶۸- ۲ الکافی، ۴/ ۴۳۴/ ۶/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال انحدر من الصفا ماشیا إلی المروة و علیک السکینة و الوقار حتی تأتی المنارة و هی طرف المسعی فاسع ملء فروجک و قل بسم اللّه و اللّه أکبر و صلی اللّه علی محمد و علی أهل بیته اللهم اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم و أنت الأعز الأکرم حتی تبلغ المنارة الأخری فإذا جاوزتها فقل یا ذا المن و الفضل و الکرم و النعماء و الجود اغفر لی ذنوبی إنه لا یغفر الذنوب إلا أنت ثم امش و علیک السکینة و الوقار حتی تأتی المروة فاصعد علیها حتی یبدو لک البیت فاصنع علیها کما صنعت علی الصفا و طف بینهما سبعة أشواط تبدأ بالصفا و تختم بالمروة

بیان

فاسع ملء فروجک یعنی أسرع فی مسیرک جمع فرج و هو ما بین الرجلین یقال للفرس ملء فرجه و فروجه إذا عدا و أسرع و به سمی فرج الرجل و المرأة لأنه ما بین الرجلین

[۳]

۱۳۴۶۹- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۴۸/ ۱۲/ ۱ موسی عن إبراهیم بن أبی سمال عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال ثم انحدر ماشیا- و علیک السکینة و الوقار حتی تأتی المنارة و هی طرف المسعی فاسع ملء فروجک و قل بسم اللّه و اللّه أکبر و صلی اللّه علی محمد و آله و قل اللهم اغفر و ارحم و اعف عما تعلم إنک أنت الأعز الأکرم حتی تبلغ المنارة الأخری- قال و کان المسعی أوسع مما هو الیوم و

لكن الناس ضيقوه ثم امش و عليك السكينة و الوقار حتى تأتي المروة فاصعد عليها حتى يبدو لك البيت

الوافي، ج۱۳، ص: ۹۳۱

فاصنع عليها كما صنعت على الصفا ثم طف بينهما سبعة أشواط تبدأ بالصفا و تختم بالمروة ثم قص من رأسك من جوانبه و لحيتك و خذ من شاربك و قلم أظفارك و أبق منها لحجك فإذا فعلت ذلك فقد أحللت من كل شيء يحل منه المحرم و أحرمت منه

[۴]

۱۳۴۷۰- ۴ الكافي، ۴/ ۴۳۴/ ۲/ ۱ أحمد عن محمد بن يحيى عن غياث بن إبراهيم عن جعفر عن أبيه ع قال كان أبي يسعى بين الصفا و المروة ما بين باب ابن عباد إلى أن يرفع قدميه من المسيل لا يبلغ زقاق آل أبي حسين

[۵]

۱۳۴۷۱- ۵ الكافي، ۴/ ۴۳۵/ ۷/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن مولى لأبي عبد اللّه ع من أهل المدينة قال رأيت أبا الحسن ع يبتدئ السعي من دار القاضي المخزومي و يمضي كما هو إلى زقاق العطارين

[۶]

اشارة

۱۳۴۷۲- ۶ الكافي، ۴/ ۴۳۵/ ۸/ ۱ العدة عن أحمد عن معاوية بن حكيم عن ابن أبي عمير عن الوشاء عن بعض أصحابنا قال سئل أبو عبد اللّه ع

الوافي، ج۱۳، ص: ۹۳۲

عن السعي بين الصفا و المروة فريضة أو سنة فقال فريضة- فقلت أ و ليس إنما قال اللّه عز و جل فَلا جُناحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِما قال كان ذلك في عمرة القضاء إن رسول اللّه ص شرط عليهم- أن يرفعوا الأصنام عن الصفا و المروة فتشاغل رجل حتى انقضت الأيام و أعيدت الأصنام فجاءوا إليه فقالوا يا رسول اللّه ص إن فلانا لم يسع بين الصفا و المروة و قد أعيدت الأصنام فأنزل اللّه عز و جل إِنَّ الصَّفا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعائِرِ اللّهِ إلى قوله فَلا جُناحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِما أي و عليهما الأصنام

بيان

يعني شرط على المشركين أن يرفعوا أصنامهم التي كانت على الصفا و المروة حتى ينقضي أيام المناسك ثم يعيدوها فتشاغل رجل من المسلمين عن السعي ففاته السعي حتى انقضت الأيام و أعيدت الأصنام فزعم المسلمون عدم جواز السعي حال كون الأصنام على الصفا و المروة

[۷]

اشارة

۱۳۴۷۳ - ۷ الکافی، ۴/ ۴۳۶/ ۹/ ۱ العدة عن أحمد عن السراد عن مالک بن عطیة عن سعید الأعرج قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل ترک شیئا من الرمل فی سعیه بین الصفا و المروة قال لا شیء علیه

بیان

الرمل محرکة بین العدو و المشی و فی معناه الهرولة

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۳۳

[۸]

اشارة

۱۳۴۷۴ - ۸ الفقیه، ۲/ ۵۲۱/ ۳۱۱۷ التهذیب، ۵/ ۴۵۳/ ۲۲۷/ ۱ روی عن أبی عبد اللّه و أبی الحسن ع أنهما قالا من سها عن السعی حتی یصیر من السعی علی بعضه أو کله ثم ذکر فلا یصرف وجهه منصرفا و لکن یرجع القهقری إلی المکان الذی یجب منه السعی

بیان

المراد بالسعی فی هذا الحدیث ما یرادف الرمل و الهرولة یصیر من السعی یعنی من موضع السعی و یجوز إرادة أصل السعی هنا

[۹]

۱۳۴۷۵ - ۹ الکافی، ۴/ ۴۳۶/ ۹/ ۱ و روی أن المسعی کان أوسع مما هو الیوم و لکن الناس ضیقوه

[۱۰]

۱۳۴۷۶ - ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۳۴/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن محمد بن أسلم عن یونس عن أبی بصیر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول ما من بقعة أحب إلی اللّه تعالی من المسعی لأنه یذل فیها کل جبار

[۱۱]

۱۳۴۷۷ - ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۳۴/ ۳/ ۱ و فی روایة أنه سئل لم جعل السعی - فقال مذلة للجبارین

[۱۲]

۱۳۴۷۸- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۳۴/ ۴/ ۱ العدة عن سهل رفعه قال لیس لله منسک أحب إلیه من السعی و ذاک أنه یذل فیه الجبارین

[۱۳]

۱۳۴۷۹- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۳۴/ ۵/ ۱ أحمد عن التیملی عن الحسین بن أحمد

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۳۴

الحلبی عن أبیه عن رجل عن أبی عبد اللّه ع قال قال جعل السعی بین الصفا و المروة مذلة للجبارین

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۳۵

باب ۱۱۵ الرکوب فی السعی و الاستراحة فیه

[۱]

۱۳۴۸۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۳۷/ ۱/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن السعی بین الصفا و المروة علی الدابة قال نعم و علی المحمل

[۲]

۱۳۴۸۱- ۲ الکافی، ۴/ ۴۳۷/ ۲/ ۱ التهذیب، ۵/ ۱۵۵/ ۳۷/ ۱ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یسعی بین الصفا و المروة راکبا قال لا بأس و المشی أفضل

[۳]

۱۳۴۸۲- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۵۵/ ۳۸/ ۱ سعد عن ابن عیسی عن الحسین عن فضالة و حماد بن عیسی و صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۱۶/ ۲۸۵۱ ابن عمار عن أبی عبد اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۳۶

ع عن المرأة تسعی بین الصفا و المروة علی دابة أو علی بعیر فقال لا بأس بذلک و سألته عن الرجل یفعل ذلک فقال لا بأس- الفقیه، به و المشی أفضل

[۴]

۱۳۴۸۳- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۵۵/ ۳۹/ ۱ عنه عن الزیات عن جعفر بن بشیر عن حجاج الخشاب قال سمعت أبا عبد اللّه ع یسأل زرارة فقال أ سعیت بین الصفا و المروة فقال نعم قال و ضعفت قال لا و اللّه لقد قویت قال فإن خشیت الضعف فارکب- فإنه أقوی لک علی الدعاء

[۵]

۱۳۴۸۴- ۵ الکافی، ۴/ ۴۳۷/ ۶/ ۱ صفوان عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۱۵۵/ ۴۰/ ۱ سعد عن أحمد عن الحسین عن فضالة عن الفقیه، ۲/ ۴۱۷/ ۲۸۵۳ ابن عمار عن أبی عبد اللّٰه ع قال لیس علی الراکب سعی و لکن لیسرع شیئا

[۶]

۱۳۴۸۵- ۶ الکافی، ۴/ ۴۳۷/ ۵/ ۱ القمیان عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۱۶/ ۲۸۵۲ البجلی قال سألت أبا

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۳۷

إبراهیم ع عن النساء یطفن علی الإبل و الدواب أ یجزیهن أن یقفن تحت الصفا و المروة حیث یرین البیت فقال نعم

[۷]

۱۳۴۸۶- ۷ الکافی، ۴/ ۴۳۷/ ۳/ ۱ التهذیب، ۵/ ۱۵۶/ ۴۱/ ۱ ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّٰه ع عن الرجل یطوف بین الصفا و المروة أ یستریح قال نعم إن شاء جلس علی الصفا و المروة و بینهما فیجلس

[۸]

۱۳۴۸۷- ۸ الکافی، ۴/ ۴۳۷/ ۴/ ۱ الاثنان عن بعض أصحابنا عن أبان عن الفقیه، ۲/ ۴۱۷/ ۲۸۵۴ البصری عن أبی عبد اللّٰه ع قال لا یجلس بین الصفا و المروة إلا من جهد

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۳۹

باب ۱۱۶ قطع السعی و ترک الطهارة فیه

[۱]

۱۳۴۸۸- ۱ الکافی، ۴/ ۴۳۸/ ۱/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۱۵۶/ ۴۴/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن فضالة عن الفقیه، ۲/ ۴۱۷/ ۲۸۵۵ ابن عمار قال قلت لأبی عبد اللّٰه ع الرجل یدخل فی السعی بین الصفا و المروة فیدخل وقت الصلاة أ یخفف أو یقطع و یصلی ثم یعود أو یثبت کما هو علی حاله حتی یفرغ قال لا بل یصلی ثم یعود أ و لیس علیهما مسجد- الکافی، قلت یجلس علیهما قال أ و لیس هو ذا یسعی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۰

علی الدواب- الفقیه، قلت و یجلس علی الصفا و المروة قال نعم

[۲]

۱۳۴۸۹- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۵۶/ ۴۳/ ۱ سعد عن أحمد عن الفقیه، ۲/ ۴۱۸/ ۲۸۵۷ ابن فضال قال سأل محمد بن علی أبا الحسن ع فقال له سعیت شوطا واحدا ثم طلع الفجر- فقال صل ثم عد فأتم سعیک

[۳]

۱۳۴۹۰- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۵۷/ ۴۵/ ۱ عنه عن أحمد عن الحسین عن الفقیه، ۲/ ۴۱۷/ ۲۸۵۶ صفوان و علی بن النعمان عن یحیی الأزرق قال سألت أبا الحسن ع عن الرجل یدخل فی السعی بین الصفا و المروة فیسعی ثلاثة أشواط أو أربعة ثم یلقاه صدیق له فیدعوه إلی الحاجة أو إلی الطعام قال إن أجابه فلا بأس- الفقیه، و لکن یقضی حق اللّه أحب إلی من أن یقضی حاجة صاحبه

[۴]

اشارة

۱۳۴۹۱- ۴ التهذیب، ۵/ ۴۷۲/ ۳۰۸/ ۱ صفوان عن یحیی الأزرق مثله بتمامه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۱

بیان

قد مضی أن السعی فی حاجة المؤمن أفضل من الطواف بأضعافه فینبغی حمل آخر هذا الحدیث علی حاجة لا یفوت بالتأخیر و یجوز أن یکون فضل الإتمام مختصا بالسعی

[۵]

۱۳۴۹۲- ۵ الکافی، ۴/ ۴۳۸/ ۲/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن حماد بن عثمان عن یحیی الأزرق الفقیه، ۲/ ۴۰۰/ ۲۸۱۳ صفوان عن یحیی الأزرق عن أبی الحسن ع قال قلت له الرجل یسعی بین الصفا و المروة ثلاثة أشواط أو أربعة ثم یبول أ یتم سعیه بغیر وضوء قال لا بأس و لو أتم نسکه بوضوء لکان أحب إلی

[۶]

۱۳۴۹۳- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۵۴/ ۳۲/ ۱ سعد عن موسی بن الحسن عن محمد بن عبد الحمید عن أبی جمیلة عن الشحام عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یسعی بین الصفا و المروة علی غیر وضوء فقال لا بأس

[۷]

اشارة

۱۳۴۹۴- ۷ الکافی، ۴/ ۴۳۸/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال قال قال أبو الحسن ع لا تطوف و لا تسعی إلا علی وضوء

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۲

بیان

حمله فی التهذیبین علی الجمع بینهما أما إذا انفرد السعی فلا بأس و جوز فی الإستبصار حمله علی الاستحباب و هو الصواب و قد مضی فی باب الطهارة من الحدث فی الطواف ما یدل علی نفی اشتراط الطهارة فی السعی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۳

باب ۱۱۷ ترک السعی و السهو فیه

[۱]

۱۳۴۹۵- ۱ الکافی، ۴/ ۴۳۶/ ۱۰/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۴۷۱/ ۲۹۷/ ۱ یعقوب بن یزید عن ابن أبی عمیر عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع فی رجل ترک السعی متعمدا قال علیه الحج من قابل

[۲]

اشارة

۱۳۴۹۶- ۲ الکافی، ۴/ ۴۸۴/ ۱/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل نسی السعی بین الصفا و المروة قال یعید السعی قلت فاته ذلک حتی خرج قال یرجع فیعید السعی- إن هذا لیس کرمی الجمار إن الرمی سنة و السعی بین الصفا و المروة فریضة

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۴

بیان

لهذا الحدیث صدر و فیه أن من فاته رمی الجمار حتی خرج فلیس علیه شیء کما یأتی و لذا قال ما قال

[۳]

۱۳۴۹۷- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۵۰ موسی عن النخعی عن ابن أبی عمیر عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل نسی السعی بین الصفا و المروة قال یعید السعی قلت فإنه خرج قال یرجع فیعید السعی إن هذا لیس کرمی الجمار إن الرمی سنة و السعی بین الصفا و المروة فریضة و قال فی رجل ترک السعی متعمدا قال لا حج له

[۴]

۱۳۴۹۸- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۵۰/ ۱۸/ ۱ سعد عن موسی بن الحسن عن محمد بن عبد الحمید عن أبی جمیلة عن الشحام عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن رجل نسی أن یطوف بین الصفا و المروة حتی یرجع إلی أهله فقال یطاف عنه

[۵]

اشارة

۱۳۴۹۹- ۵ التهذیب، ۵/ ۴۷۲/ ۳۰۴/ ۱ محمد بن الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۱۳/ ۲۸۴۸ العلاء عن محمد عن أحدهما ع مثله بدون قوله حتی یرجع إلی أهله

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۵

بیان

حمل الاستنابة فی الإستبصار علی من لم یتمکن من الرجوع إلی مکة

[۶]

۱۳۵۰۰- ۶ الکافی، ۴/ ۴۳۶/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی بن أبی حمزة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل بدأ بالمروة قبل الصفا قال یعید أ لا تری أنه لو بدأ بشماله قبل یمینه فی الوضوء- أراد أن یعید الوضوء

[۷]

۱۳۵۰۱- ۷ الکافی، ۴/ ۴۳۶/ ۴/ ۱ علی عن أبیه عن ابن مرار عن یونس عن علی الصائغ قال سئل أبو عبد اللّه ع و أنا حاضر عن رجل بدأ بالمروة قبل الصفا قال یعید أ لا تری أنه لو بدأ بشماله قبل یمینه کان علیه أن یبدأ بیمینه ثم یعید علی شماله

[۸]

۱۳۵۰۲- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۵۱/ ۲۰/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من بدأ بالمروة قبل الصفا فلیطرح ما سعی و یبدأ بالصفا قبل المروة

[۹]

۱۳۵۰۳- ۹ الکافی، ۴/ ۴۳۶/ ۲/ ۱ القمیان عن صفوان التهذیب، ۵/ ۴۷۲/ ۳۰۶/ ۱ محمد بن الحسین عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۶

صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۱۵/ ۲۸۵۰ البجلی عن أبی إبراهیم ع فی رجل سعی بین الصفا و المروة ثمانیة أشواط ما علیه فقال إن کان خطأ طرح واحدا و اعتد بسبعة

[۱۰]

اشارة

۱۳۵۰۴- ۱۰ الفقیه، ۲/ ۴۱۶/ ۲۸۵۰ و فی روایة محمد عن أحدهما ع قال یضیف إلیها ستة

بیان

یأتی الکلام فی هذه الروایة إن شاء اللّه

[۱۱]

۱۳۵۰۵- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۳۷/ ۵/ ۱ الثلاثة عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من طاف بین الصفا و المروة خمسة عشر شوطا طرح ثمانیة و اعتد بسبعة و إن بدأ بالمروة فلیطرح و لیبدأ بالصفا

[۱۲]

۱۳۵۰۶- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۳۶/ ۳/ ۱ علی عن أبیه عن البزنطی عن جمیل بن دراج قال حججنا و نحن صرورة فسعینا بین الصفا و المروة أربعة عشر شوطا فسألت أبا عبد اللّه ع عن ذلک فقال لا بأس سبعة لک و سبعة تطرح

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۴۷

[۱۳]

اشارة

۱۳۵۰۷- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۵۲/ ۲۶/ ۱ سعد عن أحمد عن الحسین عن ابن أبی عمیر التهذیب، ۵/ ۴۷۳/ ۳۰۹/ ۱ أحمد عن البرقی عن ابن أبی عمیر عن هشام بن سالم قال سعیت بین الصفا و المروة أنا و عبید اللّه بن راشد فقلت له تحفظ علی فجعل یعد ذاهبا و جائیا شوطا واحدا فبلغ مثل ذلک فقلت له کیف تعد قال ذاهبا و جائیا شوطا واحدا فأتممنا أربعة عشر شوطا فذکرنا ذلک لأبی عبد اللّه ع فقال قد زادوا علی ما علیهم لیس علیهم شیء

بیان

فی بعض النسخ فبلغ منا ذلک و فی آخر فبلغ بنا ذلک و علی التقادیر فیه إبهام یفسره ما بعده

[۱۴]

اشارة

۱۳۵۰۸- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۱۵۲/ ۲۷/ ۱ موسی عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال إن فی کتاب علی ع إذا طاف الرجل بالبیت ثمانیة أشواط الفریضة و استیقن ثمانیة أضاف إلیها ستا و کذا إذا استیقن أنه سعی ثمانیة أضاف إلیها ستا

بیان

مضی هذا الخبر بأدنی تفاوت و فیه إشکال لأن السعی لیس مثل الطواف

الوافي، ج۱۳، ص: ۹۴۸

عبادة برأسها لیکون الثانی نافلة کما یظهر من سائر الأخبار علی أنه لو کان عبادة برأسها أیضا فلا یجدی إضافة الستة إلی الثمانیة و ذلک لوجوب البدأة فیه من الصفا فالثامن باطل لا حکم له لوقوع البدأة فیه من المروة فلا یصح السعی الثانی معه نعم إذا استیقن الثمانیة و هو علی المروة و کانت البدأة أولا من المروة أمکن صحة الثانی و کان الأول باطلا لکون بنائه علی البدأة بالمروة إلا أنه خلاف الظاهر من الحدیث و إنما یصح إضافة الستة إذا سعی تسعة أشواط کما فی الحدیث الآتی لجواز الاعتداد بالتاسع و طرح الباقی لأنه إذا أتی بالثامن فقد أبطل سعیه بالإتیان بالزائد فصح ما بعده لأنه خارج عن السعی الباطل و له أن یطرح الزائد و یعتد بسبعة کما فی الأخبار السابقة و قد مضی فی باب السهو و النسیان فی الطواف أن الزیادة فی السعی توجب الإعادة کالصلاة و أن فی التهذیبین حمله علی العامد و یجوز حمله علی الأفضل

[۱۵]

۱۳۵۰۹- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۴۷۲/ ۳۰۵/ ۱ محمد بن الحسین عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّٰه ع قال إن طاف الرجل بین الصفا و المروة تسعة أشواط فلیسع علی واحد و لیطرح ثمانیة و إن طاف بین الصفا و المروة ثمانیة أشواط فلیطرحها و یستأنف السعی و إن بدأ بالمروة فلیطرح ما سعی و یبدأ بالصفا

[۱۶]

۱۳۵۱۰- ۱۶ الفقیه، ۲/ ۴۱۳/ ۲۸۴۹ الحدیث مرسلا مقطوعا

[۱۷]

۱۳۵۱۱- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۱۵۳/ ۲۸/ ۱ الحسین عن فضالة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّٰه ع مثله و زاد فإن

الوافي، ج۱۳، ص: ۹۴۹

سعی الرجل أقل من سبعة أشواط ثم رجع إلی أهله فعلیه أن یرجع فیسعی تمامه و لیس علیه شیء و إن کان لم یعلم ما نقص فعلیه أن یسعی سبعا

[۱۸]

۱۳۵۱۲- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۱۵۳/ ۲۹/ ۱ الحسین عن صفوان و علی بن النعمان عن سعید بن یسار قال قلت لأبی عبد اللّٰه ع رجل متمتع

سعی بین الصفا و المروة ستة أشواط ثم رجع إلی منزله و هو یری أنه قد فرغ منه و قلم أظافیره و أحل ثم ذکر أنه سعی ستة أشواط- فقال لی یحفظ أنه قد سعی ستة أشواط فإن کان یحفظ أنه قد سعی ستة أشواط فلیعد و لیتم شوطا و لیرق دما فقلت دم ما ذا قال بقرة قال و إن لم یکن حفظ أنه سعی ستة فلیعد فلیبتدئ السعی حتی یکمل سبعة أشواط ثم لیرق دم بقرة

[۱۹]

۱۳۵۱۳- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۱۵۳/ ۳۰/ ۱ عنه عن محمد بن سنان عن ابن مسکان قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل طاف بین الصفا و المروة ستة أشواط و هو یظن أنها سبعة فذکر بعد ما أحل و واقع النساء أنه إنما طاف ستة أشواط فقال علیه بقرة یذبحها و یطوف شوطا آخر

[۲۰]

۱۳۵۱۴- ۲۰ الفقیه، ۲/ ۴۱۳/ ۲۸۴۹ الحدیث مرسلا

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۱

باب ۱۱۸ تقدیم السعی علی الطواف و تأخیره إلی وقت آخر

[۱]

۱۳۵۱۵- ۱ الکافی، ۴/ ۴۲۱/ ۲/ ۱ النیسابوریان عن صفوان عن منصور بن حازم قال سألت أبا عبد اللّه عن رجل طاف بین الصفا و المروة قبل أن یطوف بالبیت فقال یطوف بالبیت ثم یعود إلی الصفا و المروة فیطوف بینهما

[۲]

۱۳۵۱۶- ۲ الکافی، ۴/ ۴۲۱/ ۱/ ۱ القمیان عن الفقیه، ۲/ ۴۰۴/ ۲۸۲۴ صفوان عن إسحاق بن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل طاف بالکعبة ثم خرج فطاف بین الصفا و المروة فبینا هو یطوف إذ ذکر أنه قد ترک من طوافه بالبیت قال یرجع إلی البیت فیتم طوافه ثم یرجع إلی الصفا و المروة فیتم ما بقی قلت فإنه بدأ بالصفا و المروة قبل أن یبدأ بالبیت فقال یأتی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۲

البیت فیطوف به ثم یستأنف طوافه بین الصفا و المروة قلت فما فرق بین هذین قال لأن هذا قد دخل فی شیء من الطواف و هذا لم یدخل فی شیء منه

[۳]

۱۳۵۱۷- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۲۹/ ۹۹/ ۱ موسی عن محمد عن سیف بن عمیرة عن منصور بن حازم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل بدأ بالسعی بین الصفا و المروة قال یرجع فیطوف بالبیت ثم یستأنف السعی قلت إن ذلک قد فاته قال علیه دم أ لا تری أنک إذا غسلت شمالک قبل یمینک کان علیک أن تعید علی شمالک

[۴]

۱۳۵۱۸- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۳۰/ ۱۰۰/ ۱ عنه عن ابن جبلة عن أبی المغراء عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن رجل طاف بالبیت ثم خرج إلی الصفا فطاف به ثم ذکر أنه قد بقی علیه من طوافه شیء فأمره أن یرجع إلی البیت فیتم ما بقی من طوافه ثم یرجع إلی الصفا فیتم ما بقی فقلت له فإنه طاف بالصفا و ترک البیت قال یرجع إلی البیت فیطوف به ثم یستقبل طواف الصفا فقلت له ما الفرق بین هذین قال لأنه قد دخل فی شیء من الطواف و هذا لم یدخل فی شیء منه

[۵]

۱۳۵۱۹- ۵ الکافی، ۴/ ۴۲۱/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن النضر

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۳

عن عبد اللّه بن سنان التهذیب، ۵/ ۱۲۸/ ۹۵/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن الفقیه، ۲/ ۴۰۵/ ۲۸۲۵ عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یقدم حاجا [مکة] قد اشتد علیه الحر فیطوف بالکعبة و یؤخر السعی إلی أن یبرد قال لا بأس به و ربما فعلته- التهذیب، قال و ربما رأیته و یؤخر السعی إلی اللیل

[۶]

۱۳۵۲۰- ۶ الفقیه، ۲/ ۴۰۵/ ۲۸۲۶ و فی حدیث آخر یؤخره إلی اللیل

[۷]

۱۳۵۲۱- ۷ التهذیب، ۵/ ۱۲۹/ ۹۶/ ۱ عنه عن صفوان عن العلاء عن محمد قال سألت أحدهما ع عن رجل طاف بالبیت فأعیا- أ یؤخر الطواف بین الصفا و المروة قال نعم

[۸]

۱۳۵۲۲- ۸ الکافی، ۴/ ۴۲۲/ ۵/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۴

الفقیه، ۲/ ۴۰۵/ ۲۸۲۷ العلاء الفقیه، عن محمد عن أحدهما ع ش قال سألته عن رجل طاف بالبیت فأعیا أ یؤخر الطواف بین الصفا و المروة إلی غد قال لا

[۹]

۱۳۵۲۳- ۹ الکافی، ۴/ ۴۲۱/ ۴/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن فضالة عن رفاعة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یطوف بالبیت فیدخل وقت العصر أ یسعی قبل أن یصلی أو یصلی قبل أن یسعی قال لا بل یصلی ثم یسعی

[۱۰]

۱۳۵۲۴- ۱۰ الفقیه، ۲/ ۳۸۱/ ۲۷۶۱ صفوان عن البجلی قال سألت أبا إبراهیم ع عن رجل کانت معه امرأة فقدمت مکة و هی لا تصلی فلم تطهر إلی [إلا-] یوم الترویة فطهرت و طافت بالبیت و لم تسع بین الصفا و المروة حتی شخصت إلی عرفات هل تعتد بذلک الطواف أو تعید قبل الصفا و المروة قال تعتد بذلک الطواف الأول و تبنی علیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۵

باب ۱۱۹ تقصیر المتمتع و إحلاله

[۱]

۱۳۵۲۵- ۱ الکافی، ۴/ ۴۳۸/ ۱/ ۲ الخمسة و صفوان و العدة عن أحمد عن الحسین عن فضالة و حماد بن عیسی جمیعا عن الفقیه، ۲/ ۳۷۵/ ۲۷۴۱ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا فرغت من سعیک و أنت متمتع فقصر من شعر رأسک من جوانبه و لحیتک و خذ من شاربک و قلم أظفارک و أبق منها لحجک فإذا فعلت ذلک فقد أحللت من کل شیء یحل منه المحرم و أحرمت منه فطف بالبیت تطوعا ما شئت

[۲]

۱۳۵۲۶- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۵۷/ ۴۷/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال و سمعته یقول طواف المتمتع أن یطوف بالکعبة و یسعی بین الصفا و المروة و یقصر من شعره

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۶

فإذا فعل ذلک فقد أحل

[۳]

۱۳۵۲۷- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۵۷/ ۴۸/ ۱ عنه عن محمد بن عمر عن محمد بن عذافر عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال ثم ائت منزلک فقصر من شعرک و حل لک کل شیء

[۴]

۱۳۵۲۸- ۴ الکافی، ۴/ ۴۳۹/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن إسماعیل قال رأیت أبا الحسن ع أحل من عمرته و أخذ من أطراف شعره کله علی المشط ثم أشار إلی شاربه فأخذ منه الحجام ثم أشار إلی أطراف لحیته فأخذ منه ثم قام

[۵]

۱۳۵۲۹- ۵ الکافی، ۴/ ۴۳۹/ ۴/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۲/ ۳۷۸/ ۲۷۴۹ جمیل بن دراج و حفص بن البختری و غیرهما عن أبی عبد اللّه ع فی محرم یقصر من بعض و لا یقصر من بعض قال یجزئه

[۶]

۱۳۵۳۰- ۶ الكافی، ۴/ ۴۳۹/ ۵/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین بن أسلم قال لما أراد أبو جعفر ع یعنی ابن الرضا أن یقصر من شعره للعمرة- أراد الحجام أن یأخذ من جوانب الرأس فقال له ابدأ بالناصیة فبدأ بها

[۷]

۱۳۵۳۱- ۷ التهذیب، ۵/ ۲۴۴/ ۱۸/ ۱ ابن عیسى عن الحسن بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۷

مسلم عن بعض الصادقین ع قال لما أراد أن یقصر- الحدیث

[۸]

اشارة

۱۳۵۳۲- ۸ الكافی، ۴/ ۴۳۹/ ۶/ ۱ الثلاثة و صفوان عن الفقیه، ۲/ ۳۷۷/ ۲۷۴۵ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن متمتع قص أظفاره و أخذ من شعره بمشقص قال لا بأس لیس كل أحد یجد جلما

بیان

فی الفقیه قرض من أظفاره بأسنانه مكان قص أظفاره و المشقص كمنبر نصل عریض و الجلم بالجیم و التحریك المقراض

[۹]

اشارة

۱۳۵۳۳- ۹ التهذیب، ۵/ ۱۵۸/ ۵۰/ ۱ الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسكان عن إسحاق بن عمار عن الفقیه، ۲/ ۳۷۷/ ۲۷۴۶ أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المتمتع أراد أن یقصر فحلق رأسه قال علیه دم یهریقه فإذا كان یوم النحر أمر الموسى على رأسه حین یرید أن یحلق

بیان

حمله فی الإستبصار على العامد دون الناسی و استدل علیه بخبر
جمیل بن دراج قال سألت أبا عبد اللّه ع عن متمتع حلق رأسه بمكة قال إن كان
الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۸
جاهلا فلیس علیه شیء و إن تعمد ذلك فی أول شهر الحج بثلاثین یوما منها- فلیس علیه شیء و إن تعمد بعد الثلاثین التی یوفر فیها

الشعر للحج فإن علیه دما یهریقه.

و قد مضی فی باب توفیر الشعر و فی دلالته علی مدعاه مع بعده نظر

[۱۰]

اشارة

۱۳۵۳۴- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۶۰/ ۵۸/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أحرمت فعقصت رأسک أو لبدته فقد وجب علیک الحلق و لیس لک التقصیر و إن أنت لم تفعل فمخیر لک التقصیر و الحلق فی الحج و لیس فی المتعة إلا التقصیر

بیان

العقص اللی و الفتل و إدخال أطراف الشعر فی أصوله و التلبید أن یجعل فی الشعر شیء من صمغ لئلا یشعث و یقمل اتقاء علی الشعر و إنما یعقص أو یلبد من یطول مکثه فی الإحرام

[۱۱]

۱۳۵۳۵- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۶۰/ ۵۹/ ۱ موسی عن صفوان عن عیص قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل عقص رأسه و هو متمتع ثم قدم مکة فقضی نسکه و حل عقاص رأسه فقصر و ادهن و أحل قال علیه دم شاة

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۵۹

[۱۲]

اشارة

۱۳۵۳۶- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۴۷۳/ ۳۱۰/ ۱ محمد بن الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۳۷۶/ ۲۷۴۴ عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع مثله

بیان

العقاص ککتاب خیط یشد به أطراف الذوائب و لعل الدم لترکه الحلق

[۱۳]

۱۳۵۳۷- ۱۳ الکافی، ۴/ ۵۰۳/ ۱۱/ ۱ التهذیب، ۵/ ۲۴۴/ ۱۷/ ۱ ابن عیسی عن ابن أبی عمیر عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع قال

تقصر المرأة من شعرها لعمرتها قدر أنملة

[۱۴]

۱۳۵۳۸- ۱۴ الفقیه، ۱/ ۲۹۸/ ۹۰۸ روی أنه یکفیها من التقصیر مثل طرف الأنملة

[۱۵]

۱۳۵۳۹- ۱۵ الکافی، ۴/ ۴۴۰/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن النضر عن الفقیه، ۲/ ۳۷۵/ ۲۷۴۲ عبد اللّه بن سنان عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۶۰

أبی عبد اللّه ع فی رجل متمتع نسی أن یقصر حتی أحرم بالحج- قال یستغفر اللّه و لا شیء علیه

[۱۶]

۱۳۵۴۰- ۱۶ الکافی، ۴/ ۴۴۰/ ۲/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۱۵۹/ ۵۶/ ۱ الحسین عن حماد و صفوان و فضالة عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أهل بالعمرة و نسی أن یقصر حتی دخل فی الحج قال یستغفر اللّه و لا شیء علیه و تمت عمرته

[۱۷]

۱۳۵۴۱- ۱۷ الکافی، ۴/ ۴۴۰/ ۳/ ۱ القمیان عن صفوان عن البجلی قال سألت أبا إبراهیم ع عن رجل تمتع بالعمرة إلی الحج فدخل مکة فطاف و سعی و لبس ثیابه و أحل و نسی أن یقصر حتی خرج إلی عرفات قال لا بأس به یبنی علی العمرة و طوافها و طواف الحج علی أثره

[۱۸]

اشارة

۱۳۵۴۲- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۱۵۸/ ۵۲/ ۱ الحسین عن صفوان عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۶۱

الفقیه، ۲/ ۳۷۵/ ۲۷۴۲ إسحاق بن عمار قال قلت لأبی إبراهیم ع الرجل یتمتع فینسی أن یقصر حتی یهل بالحج- فقال علیه دم یهریقه

بیان

قال فی الفقیه الدم علی الاستحباب و الاستغفار یجزی عنه و الخبران غیر مختلفین و حمل فی التهذیبین قوله لا شیء علیه علی نفی العقاب

[۱۹]

۱۳۵۴۳- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۱۵۹/ ۵۴/ ۱ موسی عن صفوان عن إسحاق عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال المتمتع إذا طاف و سعی ثم لبی قبل أن یقصر فلیس له أن یقصر و لیس له متعة

[۲۰]

اشارة

۱۳۵۴۴- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۹۰/ ۱۰۴/ ۱ الصفار عن أحمد عن محمد بن سنان عن العلاء بن الفضیل قال سألته عن رجل متمتع فطاف ثم أهل بالحج قبل أن یقصر قال بطلت متعته هی حجة مبتولة

بیان

حملهما فی التهذیبین علی ما إذا تعمد

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۶۲

[۲۱]

۱۳۵۴۵- ۲۱ الکافی، ۴/ ۴۴۱/ ۸/ ۱ الثلاثة عن حفص بن البختری عن غیر واحد عن الفقیه، ۲/ ۳۷۷/ ۲۷۴۸ أبی عبد اللّه ع قال ینبغی للمتمتع بالعمرة إلی الحج إذا أحل أن لا یلبس قمیصا و لیتشبه بالمحرمین

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۶۳

باب ۱۲۰ إتیان النساء قبل التقصیر

[۱]

۱۳۵۴۶- ۱ الکافی، ۴/ ۴۴۰/ ۴/ ۱ الخمسة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل طاف بالبیت و بالصفا و المروة و قد تمتع ثم عجل فقبل امرأته قبل أن یقصر من رأسه فقال علیه دم یهریقه و إن جامع فعلیه جزور أو بقرة

[۲]

۱۳۵۴۷- ۲ الفقیه، ۲/ ۳۷۶/ ۲۷۴۳ سأل حمران الحلبی أبا عبد اللّه ع عن رجل الحدیث

[۳]

۱۳۵۴۸- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۶۰/ ۶۰/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۹۶۴
حماد عن الحلبی الحدیث بأدنی تفاوت

[۴]

اشارة

۱۳۵۴۹- ۴ التهذیب، ۵/ ۴۷۳/ ۳۱۲/ ۱ الصهبانی عن محمد بن سنان عن العلاء بن فضیل قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل و امرأة تمتعا جمیعا فقصرت امرأته و لم یقصر فقبلها قال یهریق دما

بیان

فی بعض النسخ أنه قال فعلی کل واحد منهما أن یهریق دما و الأول هو الصحیح

[۵]

۱۳۵۵۰- ۵ الکافی، ۴/ ۴۴۰/ ۵/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۱۶۱/ ۶۲/ ۱ موسی عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۳۷۷/ ۲۷۴۵ ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن متمتع وقع علی امرأته قبل أن یقصر قال ینحر جزورا و قد خفت أن یکون قد ثلم حجه- الکافی، الفقیه، إن کان عالما و إن کان جاهلا فلا شی‌ء علیه

[۶]

۱۳۵۵۱- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۶۱/ ۶۱/ ۱ موسی عن الطاطری عن محمد بن أبی حمزة
الوافی، ج‌۱۳، ص: ۹۶۵
و درست عن ابن مسکان عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع مثله إلی قوله قد ثلم حجه

[۷]

۱۳۵۵۲- ۷ التهذیب، ۵/ ۱۶۱/ ۶۳/ ۱ بهذا الإسناد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن متمتع وقع علی امرأته قبل أن یقصر قال علیه دم شاة

[۸]

۱۳۵۵۳- ۸ الکافی، ۴/ ۴۴۱/ ۶/ ۱ الخمسة قال قلت لأبی عبد اللّه ع جعلت فداک إنی لما قضیت نسکی للعمرة أتیت أهلی و لم أقصر قال علیک بدنة قال قلت إنی لما أردت ذاک منها و لم تکن قصرت امتنعت فلما غلبتها قرضت بعض شعرها بأسنانها فقال رحمها اللّه- کانت أفقه منک علیک بدنة و لیس علیها شی‌ء

[۹]

۱۳۵۵۴- ۹ الفقیه، ۲/ ۳۷۸/ ۲۷۵۱ حماد بن عثمان قال قال رجل لأبی عبد اللّه ع الحدیث

[۱۰]

۱۳۵۵۵- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۶۲/ ۶۶/ ۱ الحسین عن فضالة عن الفقیه، ۲/ ۳۷۷/ ۲۷۴۷ أبی المغراء عن أبی بصیر قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل أحل من إحرامه و لم تحل امرأته

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۶۶

فوقع علیها قال علیها بدنة یغرمها زوجها

[۱۱]

اشارة

۱۳۵۵۶- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۶۲/ ۶۷/ ۱ عنه عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن محمد الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن امرأة متمتعة عاجلها زوجها قبل أن تقصر فلما تخوفت أن یغلبها أهوت إلی قرونها فقرضت منها بأسنانها و قرضت بأظافرها هل علیها شیء فقال لا لیس کل أحد یجد المقاریض

بیان

قد دلت أخبار هذا الباب علی عدم وجوب طواف النساء علی المتمتع بالعمرة إلی الحج حیث لم یذکر فی مقام البیان و قد مضی التصریح به أیضا فی باب صفة أصناف الحج و العمرة

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۶۷

باب ۱۲۱ خروج المتمتع من مکة بعد إحلاله و قبل إحرامه

[۱]

اشارة

۱۳۵۵۷- ۱ الکافی، ۴/ ۴۴۱/ ۱/ ۱ علی عن أبیه عن حماد بن عیسی عن أبی عبد اللّه ع قال من دخل مکة متمتعا فی أشهر الحج لم یکن له أن یخرج حتی یقضی الحج فإن عرضت له حاجة إلی عسفان أو إلی الطائف أو إلی ذات عرق خرج محرما و دخل ملبیا بالحج فلا یزال علی إحرامه فإن رجع إلی مکة رجع محرما و لم یقرب البیت حتی یخرج مع الناس إلی منی علی إحرامه و إن شاء کان وجهه ذلک إلی منی قلت فإن هو جهل فخرج إلی المدینة أو إلی نحوها بغیر إحرام ثم رجع فی إبان الحج فی

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۹۶۸
أشهر الحج یرید الحج أ یدخلها محرما أو بغیر إحرام فقال إن رجع فی شهره دخل بغیر إحرام و إن دخل فی غیر الشهر دخل محرما قلت فأی الإحرامین و المتعتین متعته الأولی أو الأخیرة قال الأخیرة هی عمرته- و هی المحتبس بها التی وصلت بحجته قلت فما فرق ما بین المفردة و بین عمرة المتعة إذا دخل فی أشهر الحج قال أحرم بالعمرة و هو ینوی العمرة- ثم أحل منها و لم یکن علیه دم و لم یکن محتبسا بها لأنه لا یکون ینوی الحج

بیان

کان وجهه ذلک إلی منی یعنی لم یرجع إلی مکة و یذهب کما کان إلی منی لما لم یجز للمتمتع أن یخرج من مکة بعد عمرته حتی یقضی مناسک حجة إلا أن یکون له عذر فی الخروج بالشروط المذکورة فمن فعل ذلک من غیر عذر فکأنه أفسد عمرته التی یرید أن یوصلها بحجة إلا أن یرجع فی ذلک الشهر بعینه فإن أخر إلی شهر آخر فلا بد له من عمرة أخری یوصلها بحجه فأی الإحرامین و المتعتین یعنی بهما العمرتین هی عمرته أی متعته.
و سؤاله عن الفرق بین العمرتین مسألة أخری أحرم بالعمرة أی العمرة المفردة المبتولة عن الحج و لم یکن علیه دم لأن عمرته مفردة لا حج معها حتی یلزمه الدم لأنه لا یکون ینوی الحج یعنی موصولا بتلک العمرة

[۲]

۱۳۵۵۸- ۲ الکافی، ۴/ ۴۴۲/ ۲/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق قال سألت أبا الحسن ع عن المتمتع یجیء فیقضی متعته ثم یبدو له
الوافی، ج‌۱۳، ص: ۹۶۹
الحاجة فیخرج إلی المدینة أو إلی ذات عرق أو إلی بعض المعادن [المنازل] قال یرجع إلی مکة بعمرة إن کان فی غیر الشهر الذی تمتع فیه لأن لکل شهر عمرة و هو مرتهن بالحج قلت فإنه دخل فی الشهر الذی خرج فیه قال کان أبی مجاورا هاهنا فخرج یتلقی بعض هؤلاء فلما رجع فبلغ ذات عرق أحرم من ذات عرق بالحج و دخل و هو محرم بالحج

[۳]

اشارة

۱۳۵۵۹- ۳ الکافی، ۴/ ۴۴۳/ ۳/ ۱ الخمسة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یتمتع بالعمرة إلی الحج یرید الخروج إلی الطائف قال یهل بالحج من مکة و ما أحب له أن یخرج منها إلا محرما و لا یجاوز الطائف إنها قریبة من مکة

بیان

إنها قریبة یعنی به أنه لا یفوته الحج بخروجه إلیها فلا بأس به و أما مجاوزتها فلا

[۴]

۱۳۵۶۰- ۴ الکافی، ۴/ ۴۴۳/ ۴/ ۱ التهذیب، ۵/ ۱۶۴/ ۷۳/ ۱ ابن أبی عمیر عن حفص بن البختری عن أبی عبد اللّه ع فی رجل قضی متعته و عرضت له حاجة أراد أن یخرج إلیها قال فقال فلیغتسل للإحرام- و لیهل بالحج و لیمض فی حاجته فإن لم یقدر علی الرجوع إلی مکة مضی إلی عرفات

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۰

[۵]

۱۳۵۶۱- ۵ الکافی، ۴/ ۴۴۳/ ۵/ ۱ الاثنان عمن ذکره عن أبان عمن أخبره عن أبی عبد اللّه ع قال المتمتع هو محتبس لا یخرج من مکة حتی یخرج إلی الحج إلا أن یأبق غلامه أو تضل راحلته فیخرج محرما- و لا یجاوز إلا قدر ما لا یفوته عرفة

[۶]

۱۳۵۶۲- ۶ الفقیه، ۲/ ۳۷۸/ ۲۷۵۲ قال الصادق ع إذا أراد المتمتع الخروج من مکة إلی بعض المواضع فلیس له ذلک لأنه مرتبط بالحج حتی یقضیه إلا أن یعلم أنه لا یفوته الحج فإذا علم و خرج و عاد فی الشهر الذی خرج فیه دخل مکة محلا و إن دخلها فی غیر ذلک الشهر دخلها محرما

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۱

باب ۱۲۲ أنه متی تدرک المتعة و متی تفوت و حکم من فاتته

[۱]

۱۳۵۶۳- ۱ الکافی، ۴/ ۴۴۳/ ۳/ ۲ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن بعض أصحابنا أنه سأل أبا عبد اللّه ع عن المتعة متی تکون قال یتمتع ما ظن أنه یدرک الناس بمنی

[۲]

۱۳۵۶۴- ۲ الکافی، ۴/ ۴۴۳/ ۱/ ۱ الثلاثة الفقیه، ۲/ ۳۸۴/ ۲۷۶۸ ابن أبی عمیر عن هشام و مرازم و شعیب عن أبی عبد اللّه ع فی الرجل المتمتع یدخل لیلة عرفة فیطوف و یسعی ثم یحل ثم یحرم و یأتی منی قال لا بأس

[۳]

۱۳۵۶۵- ۳ الکافی، ۴/ ۴۴۳/ ۲/ ۱ العدة عن أحمد عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۲

الفقیه، ۲/ ۳۸۴/ ۲۷۶۹ الحسین عن الفقیه، حماد بن عیسی عن محمد بن میمون قال قدم أبو الحسن ع متمتعا لیلة عرفة فطاف و أحل و أتی بعض جواریه- ثم أهل بالحج و خرج

[۴]

اشارة

۱۳۵۶۶- ۴ الکافی، ۴/ ۴۴۴/ ۴/ ۱ علی عن أبیه عن ابن مرار عن یونس عن یعقوب بن شعیب المیثمی قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول لا بأس للمتمتع إن لم یحرم من لیلة الترویة متی ما تیسر له ما لم یخف فوات الموقفین

بیان

فی بعض النسخ أن یحرم من لیلة عرفة مکان إن لم یحرم من لیلة الترویة متی ما تیسر له یعنی یحرم متی ما تیسر له

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۳

[۵]

اشارة

۱۳۵۶۷- ۵ الکافی، ۴/ ۴۴۴/ ۵/ ۱ العدة عن سهل رفعه عن أبی عبد اللّه ع فی متمتع دخل یوم عرفة قال متعته تامة إلی أن تقطع التلبیة

بیان

یعنی إلی أن یقطع الناس تلبیتهم و هو زوال الشمس من یوم عرفة فإنه وقت قطع التلبیة أراد ع أنه إذا دخل مکة قبل زوال الشمس أمکنه إدراک المتعة تامة

[۶]

۱۳۵۶۸- ۶ الکافی، ۴/ ۴۴۷/ ۸/ ۱ العدة عن التهذیب، ۵/ ۴۷۵/ ۳۲۱/ ۱ أحمد عن الحسین عن النضر عن محمد بن أبی حمزة عن بعض أصحابه عن الفقیه، ۲/ ۳۸۵/ ۲۷۷۰ أبی بصیر قال قلت لأبی عبد اللّه ع المرأة تجیء متمتعة فتطمث قبل أن تطوف بالبیت فیکون طهرها لیلة عرفة فقال إن کانت تعلم أنها تطهر و تطوف بالبیت و تحل من إحرامها و تلحق بالناس فلتفعل

[۷]

۱۳۵۶۹- ۷ الفقیه، ۲/ ۳۸۵/ ۲۷۷۱ النضر عن العرقوفی قال خرجت أنا و حدید فانتهینا إلی البستان یوم الترویة فتقدمت علی حمار

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۴

فقدمت مکة فطفت و سعیت و أحللت من تمتعی ثم أحرمت بالحج و قدم حدید من اللیل فکتبت إلی أبی الحسن ع أستفتیه فی أمره فکتب إلی مره یطوف و یسعی و یحل من متعته و یحرم بالحج و یلحق الناس بمنی و لا یبیتن بمکة

[۸]

۱۳۵۷۰- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۷۰/ ۱۱/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال المتمتع یطوف بالبیت و یسعی بین الصفا و المروة ما أدرک الناس بمنی

[۹]

۱۳۵۷۱- ۹ التهذیب، ۵/ ۱۷۱/ ۱۳/ ۱ سعد عن الزیات عن البزنطی عن مرازم بن حکیم قال قلت لأبی عبد اللّه ع المتمتع یدخل لیلة عرفة مکة أو المرأة الحائض متی تکون لهما المتعة فقال ما أدرکوا الناس بمنی

[۱۰]

۱۳۵۷۲- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۷۱/ ۱۵/ ۱ سعد عن محمد بن عیسی عن ابن أبی عمیر عن جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع قال المتمتع له المتعة إلی زوال الشمس من یوم عرفة و له الحج إلی زوال الشمس من یوم النحر

[۱۱]

اشارة

۱۳۵۷۳- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۷۱/ ۱۶/ ۱ عنه عن عبد اللّه بن جعفر عن محمد بن سرو قال کتبت إلی أبی الحسن الثالث ع ما تقول فی رجل متمتع بالعمرة إلی الحج وافی غداة عرفة و خرج الناس من منی إلی عرفات أ عمرته قائمة أو قد ذهبت منه إلی أی وقت عمرته قائمة إذا کان

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۵

متمتعا بالعمرة إلی الحج فلم یواف یوم الترویة و لا لیلة الترویة فکیف یصنع فوقع ع ساعة یدخل مکة إن شاء اللّه یطوف و یصلی رکعتین و یسعی و یقصر و یخرج بحجته و یمضی إلی الموقف و یفیض مع الإمام

بیان

قال الشیخ حسن بن زین الدین رحمهما اللّه محمد بن سرو هو ابن جزک و الغلط وقع فی اسم أبیه من الناسخین

[۱۲]

۱۳۵۷۴- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۱۷۲/ ۱۹/ ۱ موسی عن الحسن عن العلاء عن محمد قال قلت لأبی عبد اللّه ع إلی متی تکون للحاج عمرة قال إلی السحر من لیلة عرفة

[۱۳]

۱۳۵۷۵- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۷۲/ ۲۰/ ۱ عنه عن صفوان عن العیص بن القاسم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المتمتع یقدم مکة یوم الترویة صلاة العصر تفوته المتعة قال لا له ما بینه و بین غروب الشمس و قال قد صنع ذلک رسول اللّه ص

[۱۴]

۱۳۵۷۶- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۱۷۲/ ۲۱/ ۱ عنه عن محمد بن سهل عن أبیه عن إسحاق بن عبد اللّه قال سألت أبا الحسن موسی ع عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۶

المتمتع یدخل مکة یوم التروية فقال للمتمتع ما بینه و بین اللیل

[۱۵]

۱۳۵۷۷- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۱۷۲/ ۲۲/ ۱ عنه عن محمد بن عذافر عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال إذا قدمت مکة یوم التروية و أنت متمتع فلک ما بینک و بین اللیل أن تطوف بالبیت و تسعی و تجعلها متعة

[۱۶]

اشارة

۱۳۵۷۸- ۱۶ التهذیب، ۵/ ۱۷۲/ ۲۴/ ۱ عنه قال و روی لنا الثقة من أهل البیت عن أبی الحسن موسی ع أنه قال أهل بالمتعة بالحج یرید یوم التروية إلی زوال الشمس و بعد العصر و بعد المغرب و بعد العشاء ما بین ذلک کله واسع

بيان

إلی زوال الشمس متعلق بأهل و یرید یوم التروية معترض من کلام الراوی

[۱۷]

۱۳۵۷۹- ۱۷ التهذیب، ۵/ ۱۷۳/ ۲۵۱/ ۱ عنه عن محمد بن سهل عن زکریا بن عمران قال سألت أبا الحسن ع عن المتمتع إذا دخل یوم عرفة قال لا متعة له یجعلها عمرة مفردة

[۱۸]

۱۳۵۸۰- ۱۸ التهذیب، ۵/ ۱۷۳/ ۲۶/ ۱ عنه عن محمد بن سهل عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۷

أبیه عن إسحاق بن عبد اللّه عن أبی الحسن ع قال المتمتع إذا قدم لیلة عرفة فلیست له متعة یجعلها حجة مفردة إنما المتعة إلی یوم التروية

[۱۹]

اشارة

۱۳۵۸۱ – ۱۹ التهذیب، ۵/ ۱۷۳/ ۲۷/ ۱ عنه عن محمد بن سهل عن أبیه عن موسی بن عبد اللّه قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المتمتع یقدم مکة لیلة عرفة قال لا متعة له یجعلها حجة مفردة و یطوف بالبیت و یسعی بین الصفا و المروة و یخرج إلی منی و لا هدی علیه إنما الهدی علی المتمتع

بیان

هذا الخبر یحتمل معنیین أحدهما أن یکون فی الکلام تقدیما و تأخیرا و یکون المعنی أنه یجعلها حجة مفردة و یعتمر بعدها فیکون الطواف و السعی المذکوران هما اللذان فی العمرة المفردة التی بعد الحج ثم عاد إلی الکلام السابق فقال و یخرج إلی منی و لا هدی علیه و الثانی أنه لما فاتته العمرة فیطوف و یسعی للحج تقدیما لئلا یخلو قدومه مکة من طواف و سعی و سیأتی جواز هذا التقدیم إما مطلقا أو لذوی الأعذار و المعنی الأخیر أقرب من جهة اللفظ و الأول أصوب من جهة المعنی و العلم عند اللّه

[۲۰]

۱۳۵۸۲– ۲۰ التهذیب، ۵/ ۱۷۳/ ۲۸/ ۱ عنه عن صفوان عن عبد الرحمن بن أعین عن علی بن یقطین قال سألت أبا الحسن موسی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۸

ع عن الرجل و المرأة یتمتعان بالعمرة إلی الحج ثم یدخلان مکة یوم عرفة کیف یصنعان قال یجعلانها حجة مفردة و حد المتعة إلی یوم التروية

[۲۱]

اشارة

۱۳۵۸۳– ۲۱ التهذیب، ۵/ ۱۷۳/ ۲۹/ ۱ عنه عن محمد بن عذافر عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال إذا قدمت مکة یوم التروية و قد غربت الشمس فلیس لک متعة امض کما أنت بحجک

بیان

هذه الأخبار حملها فی التهذیبین علی من خاف فوت الموقفین إن اشتغل بالإحلال و الإحرام مستدلا بالخبرین الآتیین و لا دلالة فیهما علی ذلک و إن کان لتأویله وجه إلا أنه لا یوافقه المعنی الأخیر من المعنیین اللذین فسرنا بهما خبر موسی بن عبد اللّه الماضی و سیأتی تمام الکلام فی هذا فی أواخر هذا الباب إن شاء اللّه

[۲۲]

۱۳۵۸۴- ۲۲ التهذیب، ۵/ ۱۷۴/ ۳۰/ ۱ ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أهل بالحج و العمرة جمیعا ثم قدم مکة و الناس بعرفات فخشی إن هو طاف و سعی بین الصفا و المروة أن یفوته الموقف فقال یدع العمرة فإذا أتم حجه صنع کما صنعت عائشة و لا هدی علیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۷۹

[۲۳]

۱۳۵۸۵- ۲۳ التهذیب، ۵/ ۱۷۴/ ۳۱/ ۱ عنه عن السراد عن ابن رئاب عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع عن الرجل یکون فی یوم عرفة و بینه و بین مکة ثلاثة أمیال و هو متمتع بالعمرة إلی الحج فقال یقطع التلبیة تلبیة المتعة و یهل بالحج بالتلبیة إذا صلی الفجر و یمضی إلی عرفات فیقف مع الناس و یقضی جمیع المناسک و یقیم بمکة حتی یعتمر عمرة المحرم و لا شیء علیه

[۲۴]

اشارة

۱۳۵۸۶- ۲۴ التهذیب، ۵/ ۳۹۱/ ۱۲/ ۱ ابن عیسی عن ابن بزیع قال سألت أبا الحسن الرضا ع عن المرأة تدخل مکة متمتعة- فتحیض قبل أن تحل متی تذهب متعتها قال کان جعفر ع یقول زوال الشمس من یوم الترویة و کان موسی ع یقول- صلاة الصبح من یوم الترویة فقلت جعلت فداک عامة موالیک یدخلون یوم الترویة و یطوفون و یسعون ثم یحرمون بالحج فقال زوال الشمس- فذکرت له روایة عجلان أبی صالح فقال لا إذا زالت الشمس ذهبت المتعة فقلت فهی علی إحرامها أو تجدد إحرامها للحج فقال لا هی علی إحرامها فقلت فعلیها هدی قال لا إلا أن تحب أن تتطوع ثم

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۰

قال أما نحن فإذا رأینا هلال ذی الحجة قبل أن نحرم فاتتنا المتعة

بیان

متی تذهب متعها یعنی إن لم تطهر حتی ضاق الوقت و أشار بروایة عجلان إلی ما یأتی ذکره فی الباب الآتی إن شاء اللّه فاتتنا المتعة کأنهم ع لم یحبوا أن یجمعوا بین العبادتین فی شهر واحد و قد مضی فیه کلام فی باب أن فی کل شهر عمرة قال فی التهذیبین بعد ذکر هذا الخبر و الأصل فی فوت المتعة ما قدمناه و هو أنه متی غلب علی ظن الإنسان أنه إن أخر الخروج عن وقته الذی هو فیه فاته الموقف فإنه لا متعة له. و متی علم أو غلب ظنه أنه یلحق الناس بعرفات إذا قضی ما علیه من مناسک العمرة فقد تمت عمرته.

و قال فی الإستبصار إلا أن مراتب الناس تتفاضل فی الفضل و الثواب و ما ورد أن من لم یدرک یوم الترویة فاتته المتعة أرید به فوت الکمال.
أقول النظر فی مجموع هذه الأخبار یقتضی أن یحکم بأن أفضل أنواع التمتع أن تکون عمرته قبل ذی الحجة ثم یتلوه ما یکون عمرته قبل یوم الترویة ثم ما یکون قبل لیلة عرفة ثم ما یمکن معها إدراک الموقفین ثم من کانت فریضته التمتع یکتفی بإدراک الأخیر منها و من یتطوع بالحج و لم تتیسر له العمرة إلا بعد الترویة أو عرفة فالمستفاد من بعض الأخبار أن العدول إلی الإفراد أولی له و علیه بناء خبر موسی بن عبد اللّه علی المعنی الأخیر

[۲۵]

اشارة

۱۳۵۸۷- ۲۵ التهذیب، ۵/ ۴۳۸/ ۱۶۸/ ۱ قد روی أصحابنا و غیرهم أن المتمتع إذا فاتته عمرة المتعة اعتمر بعد الحج و هو الذی أمر به رسول اللّه ص عائشة و قال أبو عبد اللّه ع قد جعل اللّه فی ذلک فرجا للناس و قالوا قال أبو عبد اللّه ع المتمتع إذا فاتته

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه‍ ق

الوافی؛ ج۱۳، ص: ۹۸۱
الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۱
عمرة المتعة أقام إلی هلال المحرم اعتمر فأجزأت عنه مکان عمرة المتعة

بیان

یعنی تجزیه عن عمرة المتعة و له ثواب المتمتع لأن الأعمال إنما تکون بالنیات و قد نوی التمتع
الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۳

باب ۱۲۳ المتمتعة حاضت قبل طواف العمرة

[۱]

۱۳۵۸۸- ۱ الکافی، ۴/ ۴۴۵/ ۱/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن ابن أبی عمیر عن حفص بن البختری عن العلاء بن صبیح و البجلی و ابن رئاب و عبد اللّه بن صالح کلهم یروونه عن أبی عبد اللّه ع قال المرأة المتمتعة إذا قدمت مکة ثم حاضت تقیم ما بینها و بین الترویة فإن طهرت طافت بالبیت و سعت بین الصفا و المروة و إن لم تطهر إلی یوم الترویة اغتسلت و احتشت و سعت بین الصفا و المروة ثم خرجت إلی منی فإذا قضت المناسک و زارت البیت طافت بالبیت طوافا لعمرتها ثم طافت طوافا للحج ثم خرجت فسعت فإذا فعلت ذلک فقد أحلت من کل شیء یحل منه المحرم إلا فراش زوجها فإذا طافت أسبوعا آخر حل لها فراش زوجها

[۲]

۱۳۵۸۹- ۲ الكافی، ۴/ ۴۴۶/ ۳/ ۱ محمد عن سلمة بن الخطاب عن ابن رباط عن درست عن عجلان أبی صالح قال قلت لأبی عبد اللّه ع متمتعة قدمت مكة فرأت الدم كيف تصنع قال تسعى

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۴

بين الصفا و المروة و تجلس فی بيتها فإن طهرت طافت بالبيت و إن لم تطهر فإذا كان يوم التروية أفاضت عليها الماء و أهلت بالحج و خرجت إلى منى فقضت المناسك كلها فإذا فعلت ذلك فقد حل لها كل شیء ما عدا فراش زوجها قال و كنت أنا و عبيد اللّه بن صالح سمعنا هذا الحديث فی المسجد فدخل عبيد اللّه على أبی الحسن ع فخرج إلی فقال قد سألت أبا الحسن عن رواية عجلان فحدثنی بنحو ما سمعنا من عجلان

[۳]

اشارة

۱۳۵۹۰- ۳ الكافی، ۴/ ۴۴۶/ ۲/ ۱ أحمد عن محمد بن إسماعيل عن درست مثله إلى قوله فراش زوجها إلا أنه قال و أهلت بالحج فی بيتها و زاد بعد قوله فقضت المناسك كلها فإذا قدمت مكة طافت بالبيت طوافين و سعت بين الصفا و المروة

بيان

كأنه سقطت الزيادتان من الحديث الأول و ينبغی حمل تقديمها السعی على التربص على ما إذا ضاق عليها الوقت و لم ترج الطهر قبل إدراك المناسك و تأخيرها إياه عنه كما فی الرواية الأولى على ما إذا رجت إدراك السعی طاهرا

[۴]

اشارة

۱۳۵۹۱- ۴ الكافی، ۴/ ۴۴۷/ ۶/ ۱ العدة عن البرقی عن ابن أسباط عن درست عن عجلان أنه سمع أبا عبد اللّه ع يقول إذا اعتمرت المرأة ثم اعتلت قبل أن تطوف قدمت السعی و شهدت المناسك فإذا

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۵

طهرت و انصرفت من الحج قضت طواف العمرة و طواف الحج و طواف النساء ثم أحلت من كل شیء

بيان

اعتلت أی حاضت

[۵]

۱۳۵۹۲- ۵ الفقیه، ۲/ ۳۸۰/ ۲۷۵۶ درست عن عجلان قال سألت أبا عبد اللّه ع [عن] متمتعة دخلت مکة فحاضت- فقال تسعی بین الصفا و المروة ثم تخرج مع الناس حتی تقضی طوافها بعد

[۶]

۱۳۵۹۳- ۶ التهذیب، ۵/ ۳۹۰/ ۹/ ۱ الحسین عن صفوان و ابن أبی عمیر و فضالة عن الفقیه، ۲/ ۳۸۱/ ۲۷۵۹ جمیل بن دراج قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المرأة الحائض إذا قدمت مکة یوم الترویة قال تمضی کما هی إلی عرفات فتجعلها حجة ثم تقیم حتی تطهر و تخرج إلی التنعیم فتحرم فتجعلها [و تجعلها] عمرة- التهذیب، قال ابن أبی عمیر کما صنعت عائشة

[۷]

اشارة

۱۳۵۹۴- ۷ الکافی، ۴/ ۴۴۷/ ۵/ ۱ محمد عمن حدثه عن التمیمی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۶

الکافی، ۴/ ۴۴۸/ ۱۰/ ۱ العدة عن سهل عن التمیمی عن مثنی الحناط عن أبی بصیر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول فی المرأة المتمتعة إذا أحرمت و هی طاهر ثم حاضت قبل أن تقضی متعتها سعت- و لم تطف حتی تطهر ثم تقضی طوافها و قد قضت عمرتها و إن هی أحرمت و هی حائض لم تسع و لم تطف حتی تطهر

بیان

هذا الخبر یجمع بین الخبر الأخیر و الأخبار السابقة علیه بتقیید إطلاق کل منهما بلا غبار إلا أن فی التهذیبین عمل علی إطلاق الأخیر و أول الأولة علی الحجة المفردة دون المتعة أو علی ما إذا رأت الدم بعد ما جاوزت النصف من طوافها معللا بتعلیلات علیلة یظهر خللها بأدنی تأمل و یمکن القول بالتخییر لورود الخبرین المطلقین و إن کان التفصیل أولی.

قال فی الفقیه و إنما لا تسعی الحائض التی حاضت قبل الإحرام بین الصفا و المروة و تقضی المناسک کلها لأنها لا تقدر أن تقف بعرفة إلا عشیة عرفة و لا بالمشعر إلا یوم النحر و لا ترمی الجمار إلا بمنی و هذا إذا طهرت قضته.

أقول و لعله طاب ثراه أراد بذلک أنها إنما تعدل إلی الإفراد لأنها لم تدرک شیئا من عمرتها طاهرا و قد ضاق علیها وقت الحج و وقت العمرة باق به بخلاف التی حاضت بعد الإحرام فإنها قد أدرکت إحرام العمرة طاهرا فیجوز لها البناء علیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۷

[۸]

اشارة

۱۳۵۹۵- ۸ التهذیب، ۵/ ۳۹۰/ ۱۱/ ۱ موسی عن ابن جبلة عن إسحاق بن عمار الفقیه، ۲/ ۳۸۱/ ۲۷۶۰ صفوان عن إسحاق عن أبی الحسن ع قال سألته عن المرأة تجیء متمتعة فتطمث قبل أن تطوف بالبیت حتی تخرج إلی عرفات قال تصیر حجة مفردة قلت علیها شیء قال دم تهریقه و هی أضحیتها

بیان

لا دلالة فیه علی تأویل التهذیبین لأن السؤال هنا عمن خرجت إلی عرفات دون من لم تخرج بعد.

قال فی التهذیبین قوله ع علیها دم تهریقه علی طریقة الاستحباب دون الوجوب.

أقول و فی الحدیث دلالة علی ذلک لأن الأضحیة لا تکون إلا مستحبة و قد مضی أیضا ما دل علی استحباب هذا الدم

[۹]

اشارة

۱۳۵۹۶- ۹ الکافی، ۴/ ۴۴۷/ ۷/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن یونس بن یعقوب عن رجل أنه سمع أبا عبد اللّه ع یقول و سئل عن امرأة متمتعة طمثت قبل أن تطوف فخرجت مع الناس إلی منی فقال أ و لیس هی علی عمرتها و حجتها فلتطف طوافا للعمرة و طوافا للحج

بیان

یعنی بعد ما قضت المناسک و طهرت و ظاهر هذا الخبر بقاؤها علی عمرتها

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۸

فیحمل علی ما إذا طمثت بعد الإحرام کما هو الظاهر من اللفظ فعلیها قضاء السعی أیضا بعد الطواف و إنما سکت ع عن قضاء السعی لظهوره کما أنه سکت عن السعی للحج أیضا لظهوره و إنما جاز لها تأخیر السعی مع أنها حاضت بعد الإحرام لأنها قد خرجت إلی منی و فاتها السعی فلا ینافی ما قدمناه من التفصیل إلا أنه ینافی الخبر الأخیر حیث ورد الحکم فیه بأفراد الحج و التوفیق بینهما یقتضی التخییر فی هذه الصورة

[۱۰]

اشارة

۱۳۵۹۷- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۹۰/ ۱۰/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال لیس علی النساء حلق و علیهن التقصیر ثم یهللن بالحج یوم الترویة و کانت عمرة و حجة فإن اعتللن کن علی حجهن [حجتهن] و لم یضررن بحجتهن

بیان

یعنی کن باقیات علی متعتهن و إن اعتللن فی عمرتهن کما یظهر من الحدیث الآتی

[۱۱]

اشارة

۱۳۵۹۸- ۱۱ الفقیه، ۲/ ۳۸۲/ ۲۷۶۵ فضالة عن الکاهلی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن النساء علی إحرامهن فقال یصلحن ما أردن أن یصلحن فإذا وردن الشجرة أهللن بالحج و لبین عند المیل أول البیداء ثم یؤتی بهن مکة یبادر بهن الطواف و السعی فإذا قضین طوافهن و سعین [سعیهن] قصرن و جازت متعة ثم أهللن یوم الترویة بالحج فکانت عمرة و حجة و إن اعتللن کن علی حجهن و لم یفردن حجهن

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۸۹

بیان

علی إحرامهن یعنی عزمن علیه و فی بعض النسخ فی إحرامهن و هو أوضح و الإصلاح کنایة عن التهیؤ للإحرام و إجمال هذا الخبر فی تقدم الحیض علی الإحرام و تأخره عنه محمول علی الخبر المفصل

[۱۲]

۱۳۵۹۹- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۵۰/ ۱/ ۱ القمیان عن صفوان الفقیه، ۲/ ۳۸۲/ ۲۷۶۴ صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی الحسن ع قال سألته جاریة لم تحض خرجت مع زوجها و أهلها فحاضت فاستحیت أن تعلم أهلها و زوجها حتی قضت المناسک و هی علی تلک الحال فواقعها زوجها و رجعت إلی الکوفة فقالت لأهلها کان من الأمر کذا کذا قال علیها سوق بدنة و علیها الحج من قابل- و لیس علی زوجها شیء

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۱

باب ۱۲۴ المتمتعة حاضت بعد الطواف أو فی الأثناء و هل للحائض أن تسعی

[۱]

۱۳۶۰۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۴۶/ ۴/ ۱ محمد عن سلمة بن الخطاب عن علی بن الحسن عن ابن رباط عن عبید اللّه بن صالح عن أبی

الحسن ع قال قلت امرأة متمتعة تطوف ثم تطمث قال تسعى بین الصفا و المروة و تقضی متعتها

[۲]

۱۳۶۰۱ – ۲ الکافی، ۴/ ۴۴۸/ ۹/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن فضالة عن الفقیه، ۲/ ۳۸۰/ ۲۷۵۷ ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن امرأة طافت بالبیت ثم حاضت قبل أن تسعى قال تسعى قال و سألته عن امرأة سعت بین الصفا و المروة فحاضت بینهما قال تتم سعیها

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۲

[۳]

۱۳۶۰۲ – ۳ الکافی، ۴/ ۴۴۸/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن المحمدین عن الکنانی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن امرأة طافت بالبیت فی حج أو عمرة ثم حاضت قبل أن تصلی الرکعتین قال إذا طهرت فلتصل رکعتین عند مقام إبراهیم و قد قضت طوافها

[۴]

۱۳۶۰۳ – ۴ الفقیه، ۲/ ۳۸۱/ ۲۷۶۲ أبان عن زرارة قال سألته عن امرأة طافت بالبیت فحاضت قبل أن تصلی الرکعتین فقال لیس علیها إذا طهرت إلا الرکعتان و قد قضت الطواف

[۵]

اشارة

۱۳۶۰۴ – ۵ الکافی، ۴/ ۴۴۸/ ۲/ ۱ محمد عن سلمة بن الخطاب عن علی بن الحسن عن علی بن أبی حمزة و محمد بن زیاد عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال إذا حاضت المرأة و هی فی الطواف بالبیت أو بین الصفا و المروة فجازت النصف فعلمت ذلک الموضع فإذا طهرت رجعت فأتمت بقیة طوافها من الموضع الذی علمته و إن هی قطعت طوافها فی أقل من النصف فعلیها أن تستأنف الطواف من أوله

بیان

علمه کنصره و ضربه وسمه تأخیر إتمام السعی فی هذا الخبر و ما بعده من الأخبار ینافی ما مر من أنها تسعى مع الحیض و یأتی الکلام فی توجیهه و الجمع بین أخبار هذا الباب جمیعا فی آخر الباب إن شاء اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۳

[۶]

۱۳۶۰۵- ۶ الکافی، ۴/ ۴۴۹/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عمن ذکره عن أحمد بن عمر الحلال عن أبی الحسن ع قال سألته عن امرأة طافت خمسة أشواط ثم اعتلت قال إذا حاضت المرأة و هی فی الطواف بالبیت أو بالصفا و المروة و جاوزت النصف علمت ذلک الموضع الذی بلغت فإذا هی قطعت طوافها فی أقل من النصف فعلیها أن تستأنف الطواف من أوله

[۷]

اشارة

۱۳۶۰۶- ۷ الکافی، ۴/ ۴۴۹/ ۴/ ۱ القمیان عن صفوان التهذیب، ۵/ ۳۹۳/ ۱۶/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن مسکان عن إسحاق بیاع اللؤلؤ عمن سمع أبا عبد اللّه ع یقول المرأة المتمتعة إذا طافت بالبیت أربعة أشواط ثم رأت الدم فمتعتها تامة- التهذیب، و تقضی ما فاتها من الطواف بالبیت و بین الصفا و المروة و تخرج إلی منی قبل أن تطوف الطواف الآخر

بیان

لعل المراد بالطواف الآخر الطواف المقضی

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۴

[۸]

۱۳۶۰۷- ۸ التهذیب، ۵/ ۳۹۳/ ۱۷/ ۱ الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن إبراهیم بن أبی إسحاق عن سعید الأعرج قال سئل أبو عبد اللّه ع عن امرأة طافت بالبیت أربعة أشواط و هی معتمرة ثم طمثت قال تتم طوافها فلیس علیها غیره و متعتها تامة فلها أن تطوف بین الصفا و المروة و ذلک لأنها زادت علی النصف و قد مضت متعتها- و لتستأنف بعد الحج

[۹]

۱۳۶۰۸- ۹ الفقیه، ۲/ ۳۸۳/ ۲۷۶۷ ابن مسکان عن إبراهیم بن إسحاق عمن سأل أبا عبد اللّه ع عن امرأة طافت الحدیث و زاد- و إن هی لم تطف إلا ثلاثة أشواط فلتستأنف الحج فإن أقام بها جمالها بعد الحج فلتخرج إلی الجعرانة أو إلی التنعیم فلتعتمر

[۱۰]

۱۳۶۰۹- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۳۹۷/ ۲۶/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد التهذیب، ۵/ ۴۷۵/ ۳۲۰/ ۱ علی بن السندی عن حماد عن الفقیه، ۲/ ۳۸۳/ ۲۷۶۶ حریز عن محمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن امرأة طافت ثلاثة أشواط أو أقل من ذلک

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۵

ثم رأت دما قال تحفظ مکانها فإذا طهرت طافت منه و اعتدت بما مضی

[۱۱]

اشارة

۱۳۶۱۰- ۱۱ الفقیه، ۲/ ۳۸۳/ ۲۷۶۶ العلاء عن محمد عن أحدهما ع مثله

بیان

حمله فی التهذیبین علی طواف النافلة لأن فی الفریضة لا یجوز البناء قبل بلوغ النصف و قال فی الفقیه و بهذا الحدیث أفتی یعنی فی أن متعتها مع عدم التجاوز عن النصف تامة دون الحدیث الذی رواه ابن مسکان عن إبراهیم بن إسحاق و ذکر الحدیث السابق مع زیادته قال لأن هذا الحدیث إسناده منقطع و الحدیث الأول رخصة و رحمة و إسناده متصل.

أقول و أنت قد علمت اتصال إسناد حدیث إسحاق فی التهذیب مع أن البناء علی الأقل فی الفریضة مخالف لما مر من الأخبار المعتبرة

[۱۲]

۱۳۶۱۱- ۱۲ الفقیه، ۲/ ۳۸۲/ ۲۷۶۳ أبان عن الفضیل بن یسار عن أبی جعفر ع قال إذا طافت المرأة طواف النساء فطافت أکثر من النصف فحاضت نفرت إن شاءت

[۱۳]

اشارة

۱۳۶۱۲- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۳۹۶/ ۲۵/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن المرأة تطوف بالبیت ثم تحیض قبل أن تسعی بین الصفا و المروة قال فإذا طهرت فلتسع بین الصفا و المروة

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۶

بیان

حمل فی التهذیبین تأخیرها إلی الطهر علی الأفضل مع التمکن لسعة الوقت و کذا ینبغی فی الخبرین الآتیین

[۱۴]

۱۳۶۱۳- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۳۹۴/ ۱۹/ ۱ عنه عن ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن امرأة تطوف بین الصفا و المروة و هی حائض قال لا إن اللّه تعالی یقول إِنَّ الصَّفا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعائِرِ اللّهِ

[۱۵]

اشارة

۱۳۶۱۴- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۳۹۳/ ۱۸/ ۱ الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن إسحاق بن عمار عن عمر بن یزید قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الطامث قال تقضی المناسک کلها غیر أنها لا- تطوف بین الصفا و المروة قال قلت فإن بعض ما تقضی من المناسک أعظم من الصفا و المروة الموقف فما بالها تقضی المناسک و لا تطوف بین الصفا و المروة قال لأن الصفا و المروة تطوف بهما إذا شاءت و إن هذا المواقف لا تقدر أن تقضیها إذا فاتتها

بیان

تقضی المناسک کلها یعنی غیر الطواف بالبیت أو المراد بعد ما طافت أو جاوزت النصف طاهرا و إلا لم یستقم کما لا یخفی و هذا الخبر مما استدل به فی التهذیبین علی تأویل أخبار عجلان بما أول کما مر فی الباب السابق.

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۷

قال و إنما منعت من السعی لأنها ما طافت بعد و فیه بعد علی أنها إذا أرادت المتعة و کان الوقت ضیقا فلا بد من إتیانها بالسعی قبل الطواف مع الطمث کما ورد فی تلک الأخبار

[۱۶]

اشارة

۱۳۶۱۵- ۱۶ التهذیب، ۵/ ۳۹۶/ ۲۴/ ۱ عنه عن صفوان عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الحائض تسعی بین الصفا و المروة قال إی لعمری قد أمر رسول اللّه ص أسماء بنت عمیس فاستثفرت و طافت بین الصفا و المروة

بیان

قد مضی حدیث أسماء بتمامه فی باب إحرام ذات الدم و الذی یقتضیه الجمع و التوفیق بین أخبار هذا الباب و بینها و بین الباب السابق أن یقال إن المرأة إذا أحرمت طاهرا بالعمرة المتمتع بها إلی الحج و أتت مکة و أرادت أن تدرک التمتع فإن أدرکت الطواف أو أکثره طاهرا ثم حاضت أخرت بقیة الطواف و السعی إن لم تأت به بعد أو بقیته إن أتت ببعضه إلی أن طهرت فإن خافت أن یفوتها الحج قدمت الحج و أخرت ما بقی من عمرتها وجوبا و ما بقی من سعیها استحبابا لتدرکه طاهرا لکونه من شعائر اللّه و إن لم تدرک من الطواف شیئا أو أدرکت أقل من النصف فحاضت قدمت السعی و أخرت الطواف لتدرک بعض أفعال العمرة حتی تکون متمتعة فإنها إن لم تسع حینئذ تکون غیر متأتیة بشیء من أفعال العمرة قبل الحج فلا تکون متمتعة فاجعل هذا التحقیق علی بالک ثم تأمل فی الأخبار السابقة تجدها متلائمة غیر متخالفة إن شاء اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۹۹۹

باب ۱۲۵ أن المستحاضة تطوف بالبيت

[۱]

۱۳۶۱۶- ۱ الكافى، ۴/ ۴۴۹/ ۱/ ۱ الأربعة عن زرارة عن أبى جعفر ع أن أسماء بنت عميس نفست بمحمد بن أبى بكر فأمرها رسول اللّه ص حين أرادت الإحرام من ذى الحليفة أن تحتشى بالكرسف و الخرق و تهل بالحج فلما قدموا مكة و نسكوا المناسك- و قد أتى لها ثمانية عشر يوما فأمرها رسول اللّه ص أن تطوف بالبيت و تصلى و لم ينقطع عنها الدم ففعلت ذلك

[۲]

۱۳۶۱۷- ۲ الكافى، ۴/ ۴۴۹/ ۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسين عن محمد بن أسلم عن يونس بن يعقوب عمن حدثه عن أبى عبد اللّه ع قال المستحاضة تطوف بالبيت و تصلى و لا تدخل الكعبة

[۳]

۱۳۶۱۸- ۳ التهذيب، ۵/ ۴۰۰/ ۳۶/ ۱ موسى عن العباس عن

الوافى، ج۱۳، ص: ۱۰۰۰

أبان عن البصرى قال سألت أبا عبد اللّه ع عن المستحاضة- أ يطؤها زوجها و هل تطوف بالبيت قال تقعد قرءها الذى كانت تحيض فيه فإن كان قرؤها مستقيما فلتأخذ به و إن كان فيه خلاف فلتحتط بيوم أو يومين و لتغتسل و لتستدخل كرسفا فإذا ظهر عن الكرسف فلتغتسل ثم تضع كرسفا آخر ثم تصلى فإذا كان دما سائلا فلتؤخر الصلاة إلى الصلاة- ثم تصلى صلاتين بغسل واحد و كل شىء استحلت به الصلاة فليأتها زوجها و لتطف بالبيت

الوافى، ج۱۳، ص: ۱۰۰۱

باب ۱۲۶ علاج الحائض

[۱]

اشارة

۱۳۶۱۹- ۱ الكافى، ۴/ ۴۵۱/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد أو غيره عن ابن يقطين عن أخيه الحسين قال حججت مع أبى و معى أخت لى فلما قدمنا مكة حاضت فجزعت جزعا شديدا خوفا أن يفوتها الحج فقال لى أبى ائت أبا الحسن ع و قل له أبى يقرئك السلام و يقول لك إن فتاة لى قد حججت بها و قد حاضت و جزعت جزعا شديدا مخافة أن يفوتها الحج فما تأمرها قال فأتيت أبا الحسن ع و كان فى المسجد الحرام فوقفت بحذائه فلما نظر إلى أشار إلى فأتيته و قلت له إن أبى يقرئك السلام- و أديت إليه ما أمرنى به أبى فقال أبلغه السلام و قل له فليأمرها أن تأخذ قطنة بماء اللبن فتدخلها فإن الدم سينقطع عنها و تقضى مناسكها كلها- قال فانصرفت إلى أبى فأديت إليه فأمرها بذلك ففعلته فانقطع عنها الدم- و شهدت المناسك كلها فلما ارتحلت من مكة بعد الحج و صارت فى المحمل عاد إليها الدم

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۰۲

بیان

أرادت بالحج الذی خافت فواته حج التمتع فإنه الذی لا یستقیم مع الحیض إلا أن یراد الرجوع قبل الطهر و أرید بانقطاع الدم انقطاعه فی أیامه فهو مستثنی من قاعدة أن حکم البیاض فی أیام العادة حکم الدم إلا أن لا یعود دمها إلا بعد انقضاء عادتها

[۲]

اشارة

۱۳۶۲۰- ۲ الکافی، ۴/ ۴۵۲/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أشرفت المرأة علی مناسکها و هی حائض- فلتغتسل و لتحتش و لتقف هی و نسوة خلفها فیؤمن علی دعائها تقول اللهم إنی أسألک بکل اسم هو لک أو تسمیت به لأحد من خلقک أو استأثرت به فی علم الغیب عندک و أسألک باسمک الأعظم الأعظم و بکل حرف أنزلته علی موسی و بکل حرف أنزلته علی عیسی و بکل حرف أنزلته علی محمد ص إلا أذهبت عنی هذا الدم فإذا أرادت أن تدخل المسجد الحرام أو مسجد الرسول ص فعلت مثل ذلک قال و تأتی مقام جبرئیل ع و هو تحت المیزاب فإنه کان مکانه إذا استأذن علی نبی اللّه ص قال و ذلک مقام لا تدعو اللّه حائض فیه تستقبل القبلة و تدعو بدعاء الدم إلا رأت الطهر إن شاء اللّه

بیان

مقام جبرئیل بالمدینة کما یأتی

[۳]

اشارة

۱۳۶۲۱- ۳ الکافی، ۴/ ۴۵۲/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عمن ذکره عن ابن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۰۳

بکیر التهذیب، ۵/ ۴۴۵/ ۱۹۹/ ۱ موسی عن محمد عن صفوان عن ابن بکیر عن عمر بن یزید قال حاضت صاحبتی و أنا بالمدینة و کان میعاد جمالنا و إبان مقامنا و خروجنا قبل أن تطهر و لم تقرب المسجد و لا القبر و لا المنبر فذکرت ذلک لأبی عبد اللّه ع فقال مرها فلتغتسل ثم لتأت مقام جبرئیل ع فإن جبرئیل کان یجیء فیستأذن علی رسول اللّه ص فإن کان علی حال لا ینبغی [له] أن یأذن له قام فی مکانه حتی یخرج إلیه و إن أذن له دخل علیه فقلت و أین المکان- فقال بحیال المیزاب الذی إذا خرجت من الباب الذی یقال له باب فاطمة بحذاء القبر إذا رفعت رأسک مع حذاء [بحذاء] المیزاب- و المیزاب فوق رأسک و الباب من وراء ظهرک و تجلس فی ذلک الموضع و تجلس معها نساؤها و لتدع ربها و لیؤمن علی دعائها قال فقلت و أی شیء تقول قال تقول اللهم إنی أسألک بأنک

أنت اللّه لیس کمثلک شیء أن تفعل بی کذا و کذا قال فصنعت صاحبتی الذی أمرنی فطهرت فدخلت المسجد قال و کانت لنا خادمة أیضا قد حاضت فقالت یا سیدی ألا أذهب أنا زائدة فأصنع کما صنعت سیدتی فقلت بلی فذهبت فصنعت مثل ما صنعت مولاتها فطهرت فدخلت المسجد

بیان

زائدة هکذا وجدت فی نسخ الکافی و الظاهر أنها تصحیف زائره و یؤیده

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۰۴

کونها فی بعض نسخ التهذیب زیارة أی لأجل الزیارة أو أزور زیارة و إن صحت زائدة فهی بمعنی متفزعة مرعوبة من الزود بالضم بمعنی الفزع حال من الضمیر فی قالت تأخرت فی الکلام و فیه أنه مع ما فیه من التکلف لا یساعده رسم الخط و کأن خوفها کان من فوات زیارتها

[۴]

۱۳۶۲۲- ۴ الکافی، ۴/ ۴۵۳/ ۳/ ۱ محمد عن سلمة بن الخطاب عن علی بن الحسن عن عبد اللّه بن عثمان عن ابن مسکان عن بکر بن عبد اللّه الأزدی شریک أبی حمزة الثمالی قال قلت لأبی عبد اللّه ع جعلت فداک إن امرأة مسلمة صحبتنی حتی انتهت إلی بستان بنی عامر فحرمت علیها الصلاة فدخلها من ذلک أمر عظیم مخافة أن تذهب متعتها- فأمرتنی أن أذکر ذلک لک و أسألک کیف تصنع- فقال قل لها فلتغتسل نصف النهار و تلبس ثیابا نظافا و تجلس فی مکان نظیف و تجلس حولها نسوة یؤمن إذا دعت و تعاهد لها زوال الشمس- فإذا زالت فمرها أن تدعو بهذا الدعاء و لیؤمن النسوة علی دعائها کلما دعت تقول اللهم إنی أسألک بکل اسم هو لک و بکل اسم تسمیت به لأحد من خلقک و هو مرفوع مخزون فی علم الغیب عندک و أسألک باسمک الأعظم الأعظم الذی إذا سئلت به کان حقا علیک أن تجیب أن تقطع عنی هذا الدم فإن انقطع الدم و إلا دعت بهذا الدعاء الثانی- و قل لها فلتقل اللهم إنی أسألک بکل حرف أنزلته علی محمد ص و بکل حرف أنزلته علی موسی و بکل حرف أنزلته علی عیسی و بکل حرف أنزلته فی کتاب من کتبک و بکل دعوة دعاک بها ملک من ملائکتک أن تقطع عنی هذا الدم فإن انقطع فلم تر یومها ذلک شیئا و إلا فلتغتسل من الغد فی مثل تلک الساعة التی اغتسلت فیها

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۰۵

بالأمس فإذا زالت الشمس فلتغتسل و لتدع بالدعاء و لیؤمن النسوة إذا دعت ففعلت ذلک المرأة فارتفع عنها الدم حتی قضت متعتها و حجها فانصرفنا راجعین فلما انتهت إلی بستان بنی عامر عادها الدم فقلت له أدعو بهذین الدعاءین فی دبر صلاتی فقال ادع بالأول إن أحببت و أما الآخر فلا تدع به إلا فی الأمر الفظیع الذی نزل بک

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۰۷

باب ۱۲۷ الإحرام بالحج

[۱]

۱۳۶۲۳- ۱ الکافی، ۴/ ۴۵۵/ ۱ القمیان عن صفوان التهذیب، ۵/ ۴۷۷/ ۱ /۳۳۰ محمد بن الحسین عن صفوان عن أبی أحمد عمرو

بن حریث الصیرفی قال قلت لأبی عبد اللّه ع من أین أهل بالحج قال إن شئت من رحلک و إن شئت من الکعبة و إن شئت من الطریق

[۲]

اشارة

۱۳۶۲۴- ۲ الکافی، ۴/ ۴۵۵/ ۵/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن یونس بن یعقوب قال سألت أبا عبد اللّه ع من أی المسجد أحرم یوم الترویة قال من أی المسجد شئت

بیان

یعنی من أی موضع من المسجد الحرام

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۰۸

[۳]

اشارة

۱۳۶۲۵- ۳ الکافی، ۴/ ۴۵۴/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا کان یوم الترویة إن شاء اللّه فاغتسل و البس ثوبیک و ادخل المسجد حافیا و علیک السکینة و الوقار ثم صل رکعتین عند مقام إبراهیم أو فی الحجر ثم اقعد حتی تزول الشمس فصل المکتوبة ثم قل فی دبر صلاتک کما قلت حین أحرمت من الشجرة و أحرم بالحج ثم امض و علیک السکینة و الوقار فإذا انتهیت إلی الروحاء دون الردم فلب- فإذا انتهیت إلی الردم و أشرفت علی الأبطح فارفع صوتک بالتلبیة حتی تأتی منی

بیان

فی بعض النسخ الفضاء مکان الروحاء و فی نسخ التهذیب و الفقیه الرقطاء قال فی الفقیه و هو ملتقی الطریقین حین تشرف علی الأبطح و کأنه صحف فی الکافی و الردم السد و یقال لذلک الموضع بمکة

[۴]

۱۳۶۲۶- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۶۸/ ۵/ ۱ الحسین عن علی بن الصلت عن زرعة عن الکافی، ۴/ ۴۵۴/ ۲/ ۱ أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أردت أن تحرم یوم الترویة فاصنع کما صنعت حین أردت أن تحرم

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۰۹

خذ من شاربک و من أظفارک و اطل عانتک إن کان لک شعر و انتف إبطیک و اغتسل و البس ثوبیک ثم ائت المسجد الحرام

فصل فیه ست رکعات قبل أن تحرم و تدعو اللّه و تسأله العون و تقول اللهم إنی أرید الحج فیسره لی و حلنی حیث حبستنی لقدرک الذی قدرت علی و تقول أحرم لک شعری و بشری و لحمی و دمی من النساء و الطیب و الثیاب أرید بذلک وجهک و الدار الآخرة و حلنی حیث حبستنی لقدرک الذی قدرت علی ثم تلبی من المسجد الحرام کما لبیت حین أحرمت تقول لبیک بحجة تمامها و بلاغها علیک فإن قدرت أن یکون رواحک إلی منی زوال الشمس و إلا فمتی تیسر لک من یوم الترویة

[۵]

اشارة

۱۳۶۲۷- ۵ الکافی، ۴/ ۴۵۵/ ۶/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین التهذیب، ۵/ ۱۶۷/ ۴/ ۱ سعد عن محمد بن الحسین عن سلیمان بن محمد عن حریز عن زرارة قال قلت لأبی جعفر ع متی ألبی بالحج قال إذا خرجت إلی منی ثم قال إذا جعلت شعب الدرب [درب] عن [علی] یمینک و العقبة عن [علی] یسارک فلب بالحج

بیان

حمله فی التهذیبین علی الراکب لأن الماشی یلبی حیث یصلی کما مر

[۶]

۱۳۶۲۸- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۶۹/ ۷/ ۱ موسی عن محمد بن عمر بن یزید عن محمد بن عذافر عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۰

قال إذا کان یوم الترویة فاصنع کما صنعت بالشجرة ثم صل رکعتین خلف المقام ثم أهل بالحج فإن کنت ماشیا فلب عند المقام و إن کنت راکبا فإذا نهض بک بعیرک و صل الظهر إن قدرت بمنی و اعلم أنه واسع لک أن تحرم فی دبر فریضة أو دبر نافلة أو لیل أو نهار

[۷]

اشارة

۱۳۶۲۹- ۷ التهذیب، ۵/ ۱۶۸/ ۶/ ۱ سعد عن محمد بن الحسین عن علی بن النعمان عن سوید القلاء عن أیوب بن الحر عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له إنا قد اطلینا و نتفنا و قلمنا أظفارنا بالمدینة فما نصنع عند الحج فقال لا تطل و لا تنتف و لا تحرک شیئا

بیان

حمله فی التهذیب علی الحجة المفردة دون التمتع قال لأن المفرد لا یجوز له شیء من ذلک حتی یفرغ من مناسکه یوم النحر و لیس فی الخبر إنا قد فعلنا ذلک و نحن متمتعون غیر مفردین.

و فی الإستبصار حمله علی الإخبار عن الجواز و إن کان التنظیف أفضل.

أقول و هذا أظهر لأن المتبادر من قوله عند الحج الإحرام به فینبغی حمله علی ما إذا کان قریب العهد بالاطلاء و النتف و کان أقل من خمسة عشر یوما الذی هو النصاب فی ذلک

[۸]

۱۳۶۳۰- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۶۹/ ۸/ ۱ موسی عن علی بن جعفر قال سألت أخی موسی بن جعفر ع عن رجل دخل قبل الترویة بیوم فأراد الإحرام بالحج فأخطأ فقال العمرة قال لیس علیه شیء فلیعد الإحرام بالحج

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۱

[۹]

اشارة

۱۳۶۳۱- ۹ الکافی، ۴/ ۴۵۵/ ۳/ ۱ الخمسة قال سألته عن الرجل یأتی المسجد الحرام و قد أزمع بالحج یطوف بالبیت قال نعم ما لم یحرم

بیان

الإزماع العزم

[۱۰]

۱۳۶۳۲- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۶۹/ ۱۰/ ۱ سعد عن أحمد عن ابن بزیع عن صفوان عن عبد الحمید بن سعید عن أبی الحسن الأول ع قال سألته عن رجل أحرم یوم الترویة من عند المقام بالحج ثم طاف بالبیت بعد إحرامه و هو لا یری أن ذلک لا ینبغی له أ ینقض طوافه بالبیت إحرامه فقال لا و لکن یمضی علی إحرامه

[۱۱]

۱۳۶۳۳- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۷۵/ ۳۲/ ۱ محمد بن أحمد عن العلوی عن العمرکی عن التهذیب، ۵/ ۴۷۶/ ۳۲۴/ ۱ علی بن جعفر عن أخیه موسی ع قال سألته عن رجل نسی الإحرام بالحج فذکره و هو بعرفات ما حاله قال یقول اللهم علی کتابک و سنة نبیک فقد تم إحرامه- فإن جهل أن یحرم یوم الترویة بالحج حتی رجع إلی بلده إن کان قضی مناسکه کلها فقد تم حجه [إحرامه]

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۳

باب ۱۲۸ الخروج إلی منی

[۱]

۱۳۶۳۴- ۱ الکافی، ۴/ ۴۶۰/ ۱/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی الحسن ع قال سألته عن الرجل یکون شیخا کبیرا أو مریضا یخاف ضغاط الناس و زحامهم یحرم بالحج و یخرج إلی منی قبل یوم الترویة قال نعم قلت فیخرج الرجل الصحیح یلتمس مکانا و یتروح بذلک قال لا قلت یتعجل بیوم قال نعم قلت بیومین قال نعم قلت ثلاثة قال نعم قلت أکثر من ذلک قال لا

[۲]

۱۳۶۳۵- ۲ الفقیه، ۲/ ۴۶۲/ ۲۹۷۴ إسحاق بن عمار قال قلت لأبی الحسن ع یتعجل الرجل قبل الترویة بیوم أو یومین من أجل الزحام و ضغاط الناس فقال لا بأس و قال فی خبر آخر لا یتعجل بأکثر من ثلاثة أیام

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۴

[۳]

اشارة

۱۳۶۳۶- ۳ الکافی، ۴/ ۴۶۰/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن رفاعة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته هل یخرج الناس إلی منی غدوة- قال نعم إلی غروب الشمس

بیان

یعنی غداة یوم الترویة

[۴]

۱۳۶۳۷- ۴ الکافی، ۴/ ۴۶۰/ ۲/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۲/ ۴۶۲/ ۲۹۷۶ جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع قال علی الإمام أن یصلی الظهر بمنی ثم یبیت بها و یصبح حتی تطلع الشمس ثم یخرج إلی عرفات

[۵]

۱۳۶۳۸- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۷۷/ ۶/ ۱ الحسین عن صفوان و فضالة و ابن أبی عمیر عن جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع قال ینبغی للإمام أن یصلی الظهر من یوم الترویة بمنی ثم یبیت بها و یصبح حتی تطلع الشمس ثم یخرج

[۶]

اشارة

۱۳۶۳۹- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۷۵/ ۱/ ۱ ابن عیسی عن ابن یقطین عن أخیه عن أبیه قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الذی یرید أن یتقدم فیه الذی لیس له وقت أول منه قال إذا زالت الشمس و عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۵

الذی یرید أن یتخلف بمکة عشیة الترویة إلی أی ساعة یسعه أن یتخلف- قال ذلک موسع له حتی یصبح بمنی

بیان

یعنی أول وقت الخروج إلی منی زوال الشمس من یوم الترویة و آخره أو آخر لیلة عرفة بحیث یصبح بمنی لا یتقدم علی هذا و لا یتأخر عن هذا هذا هو الأصل فی الوقت و إن جاز التقدیم و التأخیر من باب الرخصة و ترک الأفضل و لذوی الأعذار کما مر فی خبری إسحاق و رفاعة و خص فی الإستبصار بذوی الأعذار.

و فی کتب الرجال أن علی بن یقطین روی عن أبی عبد اللّه ع حدیثا واحدا و کأنه هو هذا الحدیث

[۷]

۱۳۶۴۰- ۷ التهذیب، ۵/ ۱۷۶/ ۴/ ۱ سعد عن أحمد عن البزنطی عن بعض أصحابه قال قلت لأبی الحسن ع یتعجل الرجل قبل الترویة بیوم أو یومین من أجل الزحام و ضغاط الناس فقال لا بأس و موسع للرجل أن یخرج إلی منی من وقت الزوال من یوم الترویة إلی أن یصبح حیث یعلم أنه لا یفوته الموقف

[۸]

۱۳۶۴۱- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۷۶/ ۵/ ۱ الحسین عن صفوان و فضالة عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال لا ینبغی للإمام أن یصلی الظهر یوم الترویة إلا بمنی و یبیت بها إلی طلوع الشمس

[۹]

۱۳۶۴۲- ۹ التهذیب، ۵/ ۱۷۷/ ۷/ ۱ عنه عن فضالة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال علی الإمام أن یصلی الظهر

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۶

یوم الترویة بمسجد الخیف و یصلی الظهر یوم النفر فی المسجد الحرام

[۱۰]

۱۳۶۴۳- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۱۷۷/ ۸/ ۱ عنه عن النضر عن عاصم بن حمید عن الفقیه، ۲/ ۴۶۳/ ۲۹۷۷ محمد قال سألت أبا جعفر ع هل صلی رسول اللّه ص الظهر بمنی یوم الترویة فقال نعم و الغداة بمنی یوم عرفة

[۱۱]

۱۳۶۴۴- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۶۰/ ۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا توجهت إلی منی فقل اللهم إیاک أرجو و إیاک أدعو- فبلغنی أملی و أصلح لی عملی

[۱۲]

۱۳۶۴۵- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۶۱/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا انتهیت إلی منی فقل اللهم هذه منی و هی مما مننت به علینا من المناسک فأسألک أن تمن علی بما مننت به علی أنبیائک فإنما أنا عبدک و فی قبضتک ثم تصلی بها الظهر و العصر و المغرب و العشاء الآخرة و الفجر- و الإمام یصلی بها الظهر لا یسعه إلا ذلک و موسع لک أن تصلی بغیرها إن لم تقدر ثم تدرکهم بعرفات قال و حد منی من العقبة إلی وادی محسر

[۱۳]

اشارة

۱۳۶۴۶- ۱۳ الفقیه، ۲/ ۲۱۲/ ۲۱۸۷ الفقیه، ۲/ ۲۱۲/ ۲۱۸۸ من مر بین مأزمی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۷

منی غیر مستکبر غفر اللّه له ذنوبه و أن أبواب السماء لا تغلق تلک اللیلة- لأصوات المؤمنین لهم دوی کدوی النحل یقول اللّه جل جلاله أنا ربکم و أنتم عبادی أدیتم حقی و حق علی أن أستجیب لکم فیحط تلک اللیلة عمن أراد أن یحط عنه ذنوبه و یغفر لمن أراد أن یغفر له و إذا ازدحم الناس فلم یقدروا علی أن یتقدموا و لا یتأخروا کبروا فإن التکبیر یذهب بالضغاط

بیان

المأزمان بکسر الزای المضیق بین جبلین و یقال المأزم و مأزما منی مضیق بین مکة و منی بین جبلین

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۱۹

باب ۱۲۹ الغدو إلی عرفات و قطع التلبیة

[۱]

۱۳۶۴۷- ۱ الکافی، ۴/ ۴۶۱/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن النضر عن یحیی بن عمران عن عبد الحمید الطائی قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنا مشاة فکیف نصنع قال أما أصحاب الرحال فکانوا یصلون الغداة بمنی و أما أنتم فامضوا حیث تصلون فی الطریق

[۲]

۱۳۶۴۸- ۲ الکافی، ۴/ ۴۷۰/ ۶/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۱۷۸/ ۱/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر عن هشام بن الحکم عن أبی عبد اللّه ع قال لا تجوز وادی محسر حتی تطلع الشمس

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۰

[۳]

۱۳۶۴۹- ۳ الکافی، ۴/ ۴۶۱/ ۱/ ۲ حمید عن ابن سماعة عمن ذکره عن أبان عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من السنة أن لا یخرج الإمام من منی إلی عرفة حتی تطلع الشمس

[۴]

۱۳۶۵۰- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۷۸/ ۲/ ۱ الحسین عن فضالة عن أبان عن أبی إسحاق عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۵]

۱۳۶۵۱- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۹۳/ ۲۰/ ۱ سعد عن أحمد عن الحسین عن ابن أبی عمیر عن هشام بن سالم و غیره عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی التقدم من منی إلی عرفات قبل طلوع الشمس لا بأس به

[۶]

اشارة

۱۳۶۵۲- ۶ الکافی، ۴/ ۴۶۱/ ۳/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا غدوت إلی عرفة فقل و أنت متوجه إلیها- اللهم إلیک صمدت و إیاک اعتمدت و وجهک أردت أسألک أن تبارک لی فی رحلتی و أن تقضی لی حاجتی و أن تجعلنی ممن تباهی به الیوم من هو أفضل منی ثم تلبی و أنت غاد إلی عرفات فإذا انتهیت إلی عرفات فاضرب خباءک بنمرة و هی بطن عرنة دون الموقف و دون عرفة فإذا زالت الشمس یوم عرفة فاغتسل و صل الظهر و العصر بأذان واحد و إقامتین و إنما تعجل العصر و تجمع بینهما لتفرغ نفسک للدعاء فإنه یوم دعاء و مسألة قال و حد عرفة من بطن عرنة و ثویة و نمرة إلی ذی المجاز و خلف الجبل

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۱

موقف

بیان

لعله أرید بمن هو أفضل منی الملائکة و عرنة کهمزة و ثویة بضم المثلثة و فتح الواو و تشدید الیاء و قیل بفتح المثلثة و کسر الواو و نمرة بکسر المیم الجبل الذی علیه أنصاب الحرم علی یمینک خارجا من المأزمین ترید الموقف و فی النهایة ذو المجاز موضع عند عرفات کان یقام فیه سوق من أسواق العرب فی الجاهلیة و المجاز موضع الجواز و المیم زائدة سمی به لأن إجازة الحاج کانت فیه

[۷]

۱۳۶۵۳- ۷ الکافی، ۴/ ۴۶۲/ ۴/ ۱ الخمسة قال قال أبو عبد اللّه ع الغسل یوم عرفة إذا زالت الشمس و تجمع بین الظهر و العصر بأذان و إقامتین

[۸]

۱۳۶۵۴- ۸ الکافی، ۴/ ۴۶۲/ ۱/ ۱ محمد عن الأربعة عن أبی جعفر ع قال الحاج یقطع التلبیة یوم عرفة زوال الشمس

[۹]

۱۳۶۵۵- ۹ الکافی، ۴/ ۴۶۲/ ۲/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۲/ ۲۴۰/ ۲۲۹۳ قطع رسول اللّه ص التلبیة حین زاغت الشمس یوم عرفة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۲

[۱۰]

۱۳۶۵۶- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۶۲/ ۲/ ۱ قال أبو عبد اللّه ع فإذا قطعت التلبیة فعلیک بالتهلیل و التمجید و التحمید و الثناء علی اللّه عز و جل

[۱۱]

اشارة

۱۳۶۵۷- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۸۱/ ۱۲/ ۱ موسی عن إبراهیم عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا زالت الشمس یوم عرفة فاقطع التلبیة عند زوال الشمس

بیان

کأن إبراهیم هذا هو ابن أبی سمال

[۱۲]

۱۳۶۵۸- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۱۸۲/ ۱۳/ ۱ عنه عن عبد الرحمن عن ابن مسکان عن أبی عبد اللّه قال سألته عن تلبیة المتمتع متی یقطعها قال إذا رأیت بیوت مکة و تقطع التلبیة للحج عند زوال الشمس یوم عرفة

[۱۳]

۱۳۶۵۹- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۸۲/ ۱۴/ ۱ موسی عن محمد بن عمر عن ابن عذافر عن ابن یزید عن أبی عبد اللّٰه ع قال إذا زاغت

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۳

الشمس یوم عرفة فاقطع التلبیة و اغتسل و علیک بالتکبیر و التهلیل و التحمید- و التمجید و التسبیح و الثناء علی اللّٰه و صل الظهر و العصر بأذان واحد و إقامتین

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۵

باب ۱۳۰ حدود عرفات

[۱]

۱۳۶۶۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۶۲/ ۶/ ۱ العدة عن أحمد عن محمد بن إسماعیل عن علی بن النعمان عن ابن مسکان التهذیب، ۵/ ۱۷۹/ ۵/ ۱ الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّٰه ع قال حد عرفات من المأزمین إلی أقصی الموقف

[۲]

اشارة

۱۳۶۶۱- ۲ الفقیه، ۲/ ۴۶۳/ ۲۹۷۸/ الفقیه، ۲/ ۴۶۳/ ۲۹۷۹ ابن عمار و أبو بصیر عن أبی عبد اللّٰه ع قال حد منی من العقبة إلی وادی محسر و حد عرفات من المأزمین إلی أقصی المواقف و قال ع حد عرفة من بطن عرنة و ثویة و نمرة و ذی المجاز و خلف الجبل موقف إلی وراء الجبل

بیان

قد مضی بیان هذه الحدود فی الباب السابق و لعل المراد بوراء الجبل ما خرج

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۶

من سفحه من خلفه

[۳]

۱۳۶۶۲- ۳ الکافی، ۴/ ۴۶۳/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن ابن رئاب عن مسمع عن أبی عبد اللّٰه ع قال عرفات کلها موقف- و أفضل الموقف سفح الجبل

[۴]

۱۳۶۶۳- ۴ الکافی، ۴/ ۴۶۳/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّٰه ع قال إذا وقفت

بعرفات فادن من الهضاب و الهضاب هی الجبال فإن النبی ص الفقیه، ۲/ ۲۶۵/ ۲۹۸۱ قال إن أصحاب الأراک لا حج لهم یعنی الذین یقفون تحت الأراک

[۵]

۱۳۶۶۴ – ۵ الکافی، ۴/ ۴۶۳/ ۳/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص فی الموقف ارتفعوا عن بطن عرنة و قال أصحاب الأراک لا حج لهم

[۶]

۱۳۶۶۵– ۶ التهذیب، ۵/ ۱۸۱/ ۹/ ۱ سعد عن أحمد عن الحسین عن علی بن الصلت عن زرعة عن سماعة عن أبی بصیر عن أبی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۷

عبد اللّه ع قال لا ینبغی الوقوف تحت الأراک فأما النزول تحته حتی تزول الشمس و تنهض إلی الموقف فلا بأس

[۷]

اشارة

۱۳۶۶۶– ۷ التهذیب، ۵/ ۱۸۱/ ۱۰/ ۱ الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن أبی بصیر قال قال أبو عبد اللّه ع إن أصحاب الأراک الذین ینزلون تحت الأراک لا حج لهم

بیان

حمله فی التهذیب علی من وقف تحته

[۸]

۱۳۶۶۷– ۸ التهذیب، ۵/ ۱۸۰/ ۶/ ۱ موسی عن ابن جبلة عن إسحاق بن عمار عن أبی الحسن ع قال قال رسول اللّه ص ارتفعوا عن وادی عرنة بعرفات

[۹]

۱۳۶۶۸– ۹ التهذیب، ۵/ ۱۸۰/ ۷/ ۱ عنه عن صفوان عن إسحاق قال سألت أبا إبراهیم ع عن الوقوف بعرفات فوق الجبل أحب إلیک أو علی الأرض فقال علی الأرض

[۱۰]

۱۳۶۶۹- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۶۶/ ۱۱/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن سماعة قال قلت لأبی عبد اللّه ع إذا ضاقت عرفة کیف یصنعون قال یرتفعون إلی الجبل

[۱۱]

۱۳۶۷۰- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۱۸۰/ ۸/ ۱ سعد عن الزیات عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۸

البزنطی عن محمد بن سماعة الصیرفی عن سماعة قال قلت لأبی عبد اللّه ع إذا کثر الناس بمنی و ضاقت علیهم کیف یصنعون- قال یرتفعون إلی وادی محسر قلت فإذا کثروا بجمع و ضاقت علیهم کیف یصنعون فقال یرتفعون إلی المأزمین قلت فإذا کانوا بالموقف و کثروا و ضاق علیهم کیف یصنعون فقال یرتفعون إلی الجبل و قف فی میسرة الجبل فإن رسول اللّه ص وقف بعرفات فجعل الناس یبتدرون أخفاف ناقته یقفون إلی جانبها فنحاها رسول اللّه ص ففعلوا مثل ذلک فقال أیها الناس إنه لیس موضع أخفاف ناقتی بالموقف و لکن هذا کله موقف و أشار بیده إلی الموقف و قال هذا کله موقف فتفرق الناس و فعل ذلک بالمزدلفة و إذا رأیت خللا فتقدم فسده بنفسک و راحلتک فإن اللّه یحب أن تسد تلک الخلال و انتقل عن الهضاب و اتق الأراک و نمرة و هی بطن عرنة و ثویة و ذا المجاز فإنه لیس من عرفة فلا تقف فیه

[۱۲]

۱۳۶۷۱- ۱۲ الفقیه، ۲/ ۴۶۴/ ۲۹۸۰ وقف النبی ص بعرفة فی میسرة الجبل فجعل الناس یبتدرون الحدیث إلا أنه قال مکان قوله فتفرق الناس و لو لم یکن إلا ما تحت خف ناقتی لم یسع الناس ذلک

[۱۳]

۱۳۶۷۲- ۱۳ الفقیه، ۲/ ۴۶۷/ ۲۹۸۵ سئل الصادق ع ما اسم جبل عرفة الذی یقف علیه الناس قال ألال

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۲۹

باب ۱۳۱ الوقوف بعرفات و الدعاء عنده

[۱]

۱۳۶۷۳- ۱ الکافی، ۴/ ۴۶۳/ ۴/ ۱ الکافی، ۴/ ۴۶۳/ ۴/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال قف فی میسرة الجبل فإن رسول اللّه ص وقف بعرفات فی میسرة الجبل فلما وقف جعل الناس یبتدرون و ساق الحدیث السابق إلی قوله و اتق الأراک قال فإذا وقفت بعرفات فاحمد اللّه و هلله و مجده و أثن علیه و کبره مائة مرة و اقرأ قل هو اللّه أحد مائة مرة و تخیر لنفسک من الدعاء ما أحببت و اجتهد فإنه یوم دعاء و مسألة و تعوذ بالله من الشیطان الرجیم فإن الشیطان لن یذهلک فی موطن قط أحب إلیه من أن یذهلک فی ذلک الموطن و إیاک أن تشتغل بالنظر إلی الناس و أقبل قبل نفسک و لیکن فیما تقول اللهم رب المشاعر کلها فک رقبتی من النار و أوسع علی من رزقک الحلال و ادرأ عنی شر فسقة الجن و الإنس- اللهم لا تمکر بی و لا تخدعنی و لا تستدرجنی یا أسمع السامعین و یا أبصر الناظرین و یا أسرع الحاسبین و یا أرحم الراحمین أسألک أن تصلی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۰

علی محمد و آل محمد و أن تفعل بی کذا و کذا و لیکن فیما تقول و أنت رافع یدیک إلی السماء اللهم حاجتی إلیک التی إن أعطیتنیها لم یضرنی ما منعتنی- و إن منعتنیها لم ینفعنی ما أعطیتنی أسألک خلاص رقبتی من النار اللهم إنی عبدک و ملک ناصیتی بیدک و أجلی بعلمک أسألک أن توفقنی لما یرضیک عنی و أن تسلم منی مناسکی التی أریتها خلیلک إبراهیم ص و دللت علیها نبیک محمدا ص و لیکن فیما تقول اللهم اجعلنی ممن رضیت عمله و أطلت عمره و أحییته بعد الموت حیاة طیبة

[۲]

اشارة

۱۳۶۷۴- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۸۲/ ۵/ ۱ موسی عن إبراهیم عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال و إنما تعجل الصلاة و تجمع بینهما لتفرغ نفسک للدعاء فإنه یوم دعاء و مسألة ثم تأتی الموقف و علیک السکینة و الوقار فاحمد اللّه و هلله و مجده و أثن علیه و کبره مائة مرة و احمده مائة مرة و سبحه مائة مرة و اقرأ قل هو اللّه أحد و ساق الحدیث إلی قوله و أقبل قبل نفسک- ثم قال و لیکن فیما تقول اللهم إنی عبدک فلا تجعلنی من أخیب وفدک و ارحم مسیری إلیک من الفج العمیق و لیکن فیما تقول اللهم رب المشاعر کلها فک رقبتی من النار و أوسع علی من رزقک الحلال و ادرأ عنی شر فسقة الجن و الإنس اللهم لا تمکر بی و لا تخدعنی و لا تستدرجنی- و تقول اللهم إنی أسألک بحولک و جودک و کرمک و منک و فضلک یا أسمع السامعین و یا أبصر الناظرین الحدیث إلی آخره و زاد فی آخره و یستحب أن تطلب عشیة عرفة بالعتق و الصدقة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۱

بیان

یعنی تطلب فضلها بإیقاع هاتین العبادتین فیها فإن لها فی تلک العشیة أجرا و ثوابا لیسا فی غیرها من الأوقات

[۳]

۱۳۶۷۵- ۳ الکافی، ۴/ ۴۶۴/ ۵/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن حماد بن عیسی عن القداح قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول إن رسول اللّه ص وقف بعرفات فلما همت الشمس أن تغیب قبل أن تندفع قال اللهم إنی أعوذ بک من الفقر و من تشتت الأمور و من شر ما یحدث باللیل و النهار أمسی ظلمی مستجیرا بعفوک- و أمسی خوفی مستجیرا بأمانک و أمسی ذنوبی مستجیرة بمغفرتک و أمسی ذلی مستجیرا بعزک و أمسی وجهی الفانی البالی مستجیرا بوجهک الباقی- یا خیر من سئل و یا أجود من أعطی جللنی برحمتک و ألبسنی عافیتک و اصرف عنی شر جمیع خلقک- قال عبد اللّه بن میمون و سمعت أبی یقول یا خیر من سئل و یا أوسع من أعطی و یا أرحم من استرحم ثم سل حاجتک

[۴]

۱۳۶۷۶- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۸۳/ ۱۶/ ۱ موسی عن محمد بن عبید اللّه الحلبی عن عبد اللّه بن سنان عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه

ع قال قال رسول اللّه ص لعلی ع أ لا أعلمک دعاء یوم عرفة و هو دعاء من کان قبلی من الأنبیاء ع- قال تقول لا إله إلا اللّه وحده لا شریک له له الملک و له الحمد یحیی و یمیت و هو حی لا یموت بیده الخیر و هو علی کل شیء قدیر

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۲

اللهم لک الحمد کالذی تقول و خیرا مما نقول و فوق ما یقول القائلون- اللهم لک صلاتی و نسکی و محیای و مماتی و لک براءتی و بک حولی و منک قوتی اللهم إنی أعوذ بک من الفقر و من وساوس الصدر و من شتات الأمر و من عذاب القبر اللهم إنی أسألک خیر الریاح و أعوذ بک من شر ما تجیء به الریاح و أسألک خیر اللیل و خیر النهار اللهم اجعل فی قلبی نورا و فی سمعی و بصری نورا و لحمی و دمی و عظامی و عروقی و مقعدی و مقامی و مدخلی و مخرجی نورا و أعظم لی نورا یا رب یوم ألقاک إنک علی کل شیء قدیر

[۵]

اشارة

۱۳۶۷۷- ۵ الفقیه، ۲/ ۵۴۲/ ۳۱۳۵ الفقیه، ۲/ ۵۴۳/ ۳۱۳۶ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع الحدیث إلی قوله و خیر النهار قال و فی روایة عبد اللّه بن سنان اللهم اجعل فی قلبی نورا الدعاء

بیان

و لک براءتی یعنی من کل ما أبرأ و فی بعض النسخ تراثی و فیه إیماء إلی ما فی التنزیل وَ أَنْتَ خَیْرُ الْوارِثِینَ و قال فی الفقیه هذا الدعاء تام کاف لموقف عرفة.

و قال و قد أخرجت دعاء جامعا لموقف عرفة فی کتاب الموقف فمن أحب أن یدعو به دعا به إن شاء اللّه

[۶]

۱۳۶۷۸- ۶ الفقیه، ۲/ ۵۴۱/ ۳۱۳۴ زرعة عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أتیت الموقف فاستقبل البیت و سبح اللّه مائة مرة و کبر اللّه مائة مرة و تقول ما شاء اللّه لا حول و لا قوة إلا باللّه مائة مرة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۳

و تقول أشهد أن لا إله إلا اللّه وحده لا شریک له له الملک و له الحمد یحیی و یمیت و یمیت و یحیی و هو حی لا یموت بیده الخیر و هو علی کل شیء قدیر مائة مرة ثم تقرأ عشر آیات من أول سورة البقرة ثم تقرأ قل هو اللّه أحد ثلاث مرات و تقرأ آیة الکرسی حتی تفرغ منها ثم تقرأ آیة السخرة إِنَّ رَبَّکُمُ اللّهُ الَّذِی خَلَقَ السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ فِی سِتَّةِ أَیّامٍ إلی قوله قَرِیبٌ مِنَ الْمُحْسِنِینَ- ثم تقرأ قل أعوذ برب الفلق و قل أعوذ برب الناس حتی تفرغ منهما ثم تحمد اللّه تعالی علی کل نعمة أنعم علیک و تذکر النعمة واحدة واحدة ما أحصیت منها و تحمده علی ما أنعم علیک من أهل و مال و تحمد اللّه تعالی علی ما أبلاک تقول اللهم لک الحمد علی نعمائک التی لا تحصی بعدد [بعدد] و لا تکافئ بعمل و تحمده بکل آیة ذکر فیها الحمد لنفسه فی القرآن و تسبحه بکل تسبیح ذکر به نفسه فی القرآن و تکبره بکل تکبیر کبر به نفسه فی القرآن و تهلله بکل تهلیل هلل به نفسه فی القرآن و تصلی علی محمد و آل

محمد تکثر منه و تجتهد فیه و تدعو اللّه بکل اسم سمی به نفسه فی القرآن و بکل اسم تحسنه و تدعوه بأسمائه التی فی آخر الحشر و تقول أسألک یا الله یا رحمان بکل اسم هو لک و أسألک بقوتک و قدرتک و عزتک و بجمیع ما أحاط به علمک و بجمعک و بأرکانک کلها و بحق رسولک ص و باسمک الأکبر الأکبر [الأکبر] و باسمک العظیم الذی من دعاک به کان حقا علیک أن تجیبه و باسمک الأعظم الأعظم [الأعظم] الذی من دعاک به کان حقا علیک أن لا ترده و أن تعطیه ما سأل أن تغفر لی جمیع ذنوبی فی جمیع علمک فی و تسأل اللّه حاجتک کلها من أمر الدنیا و الآخرة و ترغب إلیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۴

فی الوفادة فی المستقبل و فی کل عام و تسأل اللّه الجنة سبعین مرة و تتوب إلیه سبعین مرة و لیکن من دعائک اللهم فکنی من النار و أوسع علی من رزقک الحلال الطیب و ادرأ عنی شر فسقة الجن و الإنس و شر فسقة العرب و العجم فإن تقدم هذا الدعاء و لم تغرب الشمس فأعده من أوله إلی آخره- و لا تمل من الدعاء و التضرع و المسألة

[۷]

۱۳۶۷۹- ۷ الکافی، ۴/ ۴۶۵/ ۶/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن الحسن بن أبی الحسین عن صالح بن أبی الأسود عن أبی الجارود عن أبی جعفر ع قال لیس فی شیء من الدعاء عشیة عرفة شیء موقت

[۸]

۱۳۶۸۰- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۸۴/ ۱۷/ ۱ سعد عن محمد بن عیسی عن أخیه جعفر بن عیسی و یونس بن عبد الرحمن جمیعا عن جعفر بن عامر بن عبد اللّه بن جذاعة الأزدی عن أبیه قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل وقف بالموقف فأصابته دهشة الناس فبقی ینظر إلی الناس و لا یدعو حتی أفاض الناس قال یجزیه وقوفه ثم قال أ لیس قد صلی بعرفات الظهر و العصر و قنت و دعا قلت بلی قال فعرفات کلها موقف و ما قرب من الجبل فهو أفضل

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۵

[۹]

۱۳۶۸۱- ۹ التهذیب، ۵/ ۱۸۴/ ۱۸/ ۱ عنه عن الطیالسی عن أبی یحیی زکریا الموصلی قال سألت العبد الصالح ع عن رجل وقف بالموقف فأتاه نعی أبیه أو نعی بعض ولده قبل أن یذکر اللّه بشیء أو یدعو- فاشتغل بالجزع و البکاء عن الدعاء ثم أفاض الناس فقال لا أری علیه شیئا و قد أساء فلیستغفر اللّه أما لو صبر و احتسب لأفاض من الموقف بحسنات أهل الموقف جمیعا و من غیر أن ینقص من حسناتهم شیء

[۱۰]

اشارة

۱۳۶۸۲- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۲۸۷/ ۱۴/ ۱ محمد بن أحمد عن یعقوب بن یزید عن ابن فضال عن بعض أصحابنا عن الفقیه، ۲/ ۳۱۷/

٢٥٥۶ أبی عبد اللّه ع قال الوقوف بالمشعر فریضة و الوقوف بعرفة سنة

بيان

حمله فی التهذیبین علی أنه عرف فرضه من جهة السنة دون القرآن

[١١]

اشارة

١٣۶٨٣- ١١ التهذیب، ۵/ ۴۴٢/ ١٨۵/ ١ ابن عیسی عن محمد بن یحیی عن غیاث بن إبراهیم عن جعفر عن أبیه عن علی ع أنه قال لا عرفة إلا بمکة

بيان

قال فی التهذیب أی لا فرض فی الاجتماع فی عرفة إلا بمکة فأما الاجتماع

الوافی، ج١٣، ص: ١٠٣۶

علی طریق الاستحباب و الدعاء فی مثل هذا الیوم فی سائر البلاد و المشاهد فمندوب إلیه مرغب فیه

[١٢]

١٣۶٨۴- ١٢ التهذیب، ۵/ ۴٧٩/ ٣۴۵/ ١ الصهبانی عن محمد بن یحیی عن طلحة بن زید عن أبیه عن علی ع أنه قال لا عرفة إلا بمکة و لا بأس بأن یجتمعوا فی الأمصار یوم عرفة یدعون اللّه

[١٣]

١٣۶٨۵- ١٣ التهذیب، ۵/ ۴٧٩/ ٣۴٣/ ١ الصهبانی عن محمد بن إسماعیل عن إبراهیم بن أبی البلاد عن أبی بلال المکی قال رأیت أبا عبد اللّه ع بعرفة أتی بخمسین نواة فکان یصلی بقل هو اللّه أحد و صلی مائة رکعة بقل هو اللّه أحد و ختمها بآیة الکرسی فقلت له جعلت فداک ما رأیت أحدا منکم صلی هذه الصلاة هاهنا فقال ما یشهد هذا الموضع نبی و لا وصی نبی إلا صلی هذه الصلاة

[١۴]

١٣۶٨۶- ١۴ التهذیب، ۵/ ۴٧٩/ ٣۴۶/ ١ علی بن جعفر عن أخیه موسی ع قال سألته عن الرجل هل یصلح له أن یقف بعرفات علی غیر وضوء قال لا یصلح له إلا و هو علی وضوء

[١۵]

۱۳۶۸۷- ۱۵ التهذیب، ۵/ ۴۷۹/ ۳۴۱/ ۱ علی بن مهزیار عن فضالة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال الیوم المشهود یوم عرفة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۷

باب ۱۳۲ الإفاضة من عرفات

[۱]

۱۳۶۸۸- ۱ الکافی، ۴/ ۴۶۶/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن یونس بن یعقوب قال قلت لأبی عبد اللّه ع متی الإفاضة من عرفات قال إذا ذهبت الحمرة یعنی من الجانب الشرقی

[۲]

۱۳۶۸۹- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۸۶/ ۱/ ۱ سعد عن موسی بن الحسن عن محمد بن عبد الحمید البجلی و السندی بن محمد البزاز عن یونس بن یعقوب قال قلت لأبی عبد اللّه ع متی تفیض من عرفات فقال إذا ذهبت الحمرة من هاهنا و أشار بیده إلی المشرق و إلی مطلع الشمس

[۳]

اشارة

۱۳۶۹۰- ۳ الکافی، ۴/ ۴۶۷/ ۲/ ۱ الأربعة عن صفوان عن ابن عمار التهذیب، ۵/ ۱۸۷/ ۶/ ۱ الحسین عن فضالة و صفوان

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۸

و حماد عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إن المشرکین کانوا یفیضون من قبل أن تغیب الشمس فخالفهم رسول اللّه ص فأفاض بعد غروب الشمس قال و قال أبو عبد اللّه ع فإذا غربت الشمس فأفض مع الناس و علیک السکینة و الوقار و أفض بالاستغفار فإن اللّه عز و جل یقول ثُمَّ أَفِیضُوا مِنْ حَیْثُ أَفاضَ النّاسُ وَ اسْتَغْفِرُوا اللّهَ إِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَحِیمٌ فإذا انتهیت إلی الکثیب الأحمر عن یمین الطریق- فقل اللهم ارحم موقفی و زد فی عملی و سلم لی دینی و تقبل مناسکی و إیاک و الوجیف الذی یصنعه الناس فإن رسول اللّه ص قال أیها الناس إن الحج لیس بوجیف الخیل و لا إیضاع الإبل- و لکن اتقوا اللّه و سیروا سیرا جمیلا و لا توطئوا ضعیفا و لا توطئوا مسلما و تؤدوا و اقتصدوا فی السیر فإن رسول اللّه ص کان یکف ناقته حتی یصیب رأسها مقدم الرحل و یقول أیها الناس علیکم بالدعة فسنة رسول اللّه ص تتبع- قال ابن عمار و سمعت أبا عبد اللّه ع یقول اللهم أعتقنی من النار یکررها حتی أفاض الناس فقلت ألا تفیض فقد أفاض الناس- قال إنی أخاف الزحام و أخاف أن أشرک فی عنت إنسان

بیان

فرق فی التهذیب بین صدر الحدیث إلی غروب الشمس و بین تمامه و کرر الإسناد و لیس فی إسناد تمامه صفوان مِنْ حَیْثُ أَفاضَ

النّاسُ أی من عرفات

روی فی مجمع البیان عن الباقر ع أنه قال کانت قریش

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۳۹

و حلفاؤهم من الحمس لا یقفون مع الناس بعرفة و لا یفیضون منها و یقولون- نحن أهل حرم اللّه فلا نخرج من الحرم فیقفون بالمشعر و یفیضون منه فأمرهم اللّه أن یقفوا بعرفات و یفیضوا منه

و فی تفسیر العیاشی عن الصادق ع یعنی بالناس إبراهیم و إسماعیل و إسحاق و من بعدهم ممن أفاض من عرفات و الکثیب التل من الرمل و إیاک و الوجیف فی التهذیب هکذا و إیاک و الوضف الذی یصنعه کثیر من الناس فإنه بلغنا أن الحج لیس بوضف الخیل و لا إیضاع الإبل و کل من الوجیف بالجیم و الوضف بالواو و الضاد المعجمة و الإیضاع بمعنی الإسراع و التؤدة التأنی و لیست لفظة و تؤدوا فی التهذیب و فی بعض نسخ الکافی و لا تؤذوا من الإیذاء و الدعة قریب من التؤدة فی المعنی و العنت المشقة و الانکسار و الهلاک

[۴]

۱۳۶۹۱- ۴ الکافی، ۴/ ۴۶۷/ ۴/ ۱ العدة عن سهل و أحمد عن السراد عن ابن رئاب عن ضریس عن أبی جعفر ع قال سألته عن رجل أفاض من عرفات من قبل أن تغیب الشمس قال علیه بدنة ینحرها یوم النحر فإن لم یقدر صام ثمانیة عشر یوما بمکة أو فی الطریق أو فی أهله

[۵]

۱۳۶۹۲- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۸۷/ ۴/ ۱ سعد عن ابن عیسی عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۴۰

السراد عن ابن رئاب عن مسمع عن أبی عبد اللّه ع فی رجل أفاض من عرفات قبل غروب الشمس قال إن کان جاهلا فلا شیء علیه و إن کان متعمدا فعلیه بدنة

[۶]

۱۳۶۹۳- ۶ التهذیب، ۵/ ۴۸۰/ ۳۴۸/ ۱ السراد عن رجل عن أبی عبد اللّه ع فی رجل أفاض من عرفات قبل أن تغرب الشمس قال علیه بدنة فإن لم یقدر علی بدنة صام ثمانیة عشر یوما

[۷]

۱۳۶۹۴- ۷ الکافی، ۴/ ۴۶۷/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن عثمان عن هارون بن خارجة قال سمعت أبا عبد اللّه ع و هو یقول فی آخر کلامه حین أفاض اللهم إنی أعوذ بک أن أظلم أو أظلم أو أقطع رحما أو أوذی جارا

[۸]

۱۳۶۹۵- ۸ التهذیب، ۵/ ۱۸۷/ ۵/ ۱ الحسین عن علی بن الصلت عن زرعة عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال إذا غربت الشمس فقل اللهم لا تجعله آخر العهد من هذا الموقف و ارزقنیه من قابل أبدا ما أبقیتنی و اقلبنی الیوم مفلحا منجحا مستجابا لی مرحوما مغفورا لی- بأفضل ما ینقلب به الیوم أحد من وفدک علیک و أعطنی أفضل ما أعطیت أحدا منهم من الخیر و البرکة و الرحمة و الرضوان و المغفرة و بارک لی فیما أرجع إلیه من أهل أو مال أو قلیل أو کثیر و بارک لهم فی

[۹]

اشارة

۱۳۶۹۶- ۹ الکافی، ۴/ ۴۶۸/ ۵/ ۱ أحمد عن الحسین عن النضر عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال یوکل اللّه ملکین

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۴۱

بمأزمی عرفة فیقولان سلم سلم

بیان

مأزما عرفة مضیق بین عرفة و المزدلفة بین جبلین و یقال المأزم کما مر و التثنیة باعتبار طرفیه کما یظهر من الحدیث الآتی و الملکان إنما یدعوان للناس بالسلامة لأنه محل آفة لضیق الطریق و زحام الناس و التقدیر رب سلم من سلمه فسلم

[۱۰]

۱۳۶۹۷- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۶۸/ ۶/ ۱ عنه عن علی بن النعمان عن سعید الأعرج عن أبی عبد اللّه ع قال ملکان یفرجان للناس لیلة المزدلفة عند المأزمین المضیقین

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۴۳

باب ۱۳۳ نزول مزدلفة و الجمع بین العشاءین بها

[۱]

۱۳۶۹۸- ۱ الکافی، ۴/ ۴۶۸/ ۱/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار و الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال لا تصل المغرب حتی تأتی جمعا فصل بها المغرب و العشاء الآخرة بأذان واحد و إقامتین و انزل ببطن الوادی عن یمین الطریق قریبا من المشعر و یستحب للصرورة أن یقف علی المشعر و یطأه برجله و لا یجاوز الحیاض لیلة المزدلفة و یقول اللهم هذه جمع اللهم إنی أسألک أن تجمع لی فیها جوامع الخیر اللهم لا تؤیسنی من الخیر الذی سألتک أن تجمعه لی فی قلبی ثم أطلب إلیک أن تعرفنی ما عرفت أولیاءک فی منزلی هذا و أن تقینی جوامع الشر- و إن استطعت أن تحیی تلک اللیلة فافعل فإنه بلغنا أن أبواب السماء لا تغلق تلک اللیلة لأصوات الآدمیین [المؤمنین] لهم دوی کدوی النحل یقول اللّه عز و جل أنا ربکم و أنتم عبادی أدیتم حقی و حق علی أن أستجیب لکم فیحط تلک اللیلة عمن أراد أن یحط عنه ذنوبه و یغفر لمن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۴۴

أراد أن یغفر له

[۲]

۱۳۶۹۹- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۸۸/ ۱/ ۱ الحسین عن الحسن عن زرعة عن سماعة قال سألته عن الجمع بین المغرب و العشاء الآخرة بجمع فقال لا تصلهما حتی تنتهی إلی جمع و إن مضی من اللیل ما مضی فإن رسول اللّه ص جمعهما بأذان واحد و إقامتین- کما جمع بین الظهر و العصر بعرفات

[۳]

۱۳۷۰۰- ۳ التهذیب، ۵/ ۱۸۸/ ۲/ ۱ عنه عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال لا تصل المغرب حتی تأتی جمعا- و إن ذهب ثلث اللیل

[۴]

۱۳۷۰۱- ۴ الکافی، ۴/ ۴۶۹/ ۲/ ۱ القمیان عن صفوان عن ابن مسکان عن عنبسة بن مصعب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرکعات التی بعد المغرب لیلة المزدلفة فقال صلها بعد العشاء أربع رکعات

[۵]

۱۳۷۰۲- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۹۰/ ۷/ ۱ الحسین عن التهذیب، ۵/ ۴۸۰/ ۳۴۹/ ۱ صفوان عن منصور بن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۴۵

حازم عن أبی عبد اللّه ع قال صلوا [صلاة] المغرب و العشاء بجمع بأذان واحد و إقامتین و لا تصل بینهما شیئا و قال هکذا صلی رسول اللّه ص

[۶]

۱۳۷۰۳- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۹۰/ ۸/ ۱ عنه عن صفوان عن ابن مسکان عن عنبسة بن مصعب قال قلت لأبی عبد اللّه ع إذا صلیت المغرب بجمع أصلی الرکعات بعد المغرب قال لا صل المغرب و العشاء ثم تصلی الرکعات بعد

[۷]

اشارة

۱۳۷۰۴- ۷ التهذیب، ۵/ ۱۸۹/ ۶/ ۱ عنه عن ابن أبی عمیر التهذیب، ۵/ ۴۸۰/ ۳۴۷/ ۱ یعقوب بن یزید عن ابن أبی عمیر عن هشام بن الحکم عن أبی عبد اللّه ع قال لا بأس أن یصلی الرجل المغرب إذا أمسی بعرفة

بيان

يعنى إذا أبطأ و دخل فى المساء كثيرا

[۸]

اشارة

۱۳۷۰۵- ۸ التهذيب، ۵/ ۱۸۹/ ۴/ ۱ سعد عن أحمد عن البزنطى عن محمد بن سماعة بن مهران قال قلت لأبى عبد اللّه ع للرجل أن يصلى المغرب و العتمة فى الموقف قال قد فعله رسول اللّه ص صلاهما فى الشعب

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۴۶

بيان

حمله فى الإستبصار على من يعوقه عن المجىء إلى جمع عائق حتى يمسى كثيرا كما دل عليه الخبر السابق و الآتى دون حال الاختيار فإنه لا يجوز.

أقول ليس الحديث نصا على أن السائل أراد بالموقف عرفات فيجوز أن يحمل على الموقف من المشعر أعنى حيث يستحب الوقوف منه و الشعب بالكسر يقال للطريق فى الجبل و لمسيل الماء فى بطن أرض و لما انفرج بين جبلين فيجوز أن يراد به بطن الوادى الذى قريب من المشعر الذى ورد الأمر بالنزول به فى الخبر الأول من هذا الباب

[۹]

۱۳۷۰۶- ۹ التهذيب، ۵/ ۱۸۹/ ۵/ ۱ عنه عن أحمد عن الحسين عن حماد عن ربعى عن محمد عن أبى عبد اللّه ع قال عثر محمل أبى بين عرفة و المزدلفة فنزل فصلى المغرب و صلى العشاء بالمزدلفة

[۱۰]

۱۳۷۰۷- ۱۰ التهذيب، ۵/ ۱۹۰/ ۹/ ۱ الحسين عن ابن أبى عمير عن البجلى عن أبان بن تغلب قال صليت خلف أبى عبد اللّه ع المغرب بالمزدلفة فقام فصلى المغرب ثم صلى العشاء الآخرة و لم يركع فيما بينهما ثم صليت خلفه بعد ذلك بسنة فلما صلى المغرب قام فتنفل بأربع ركعات

[۱۱]

۱۳۷۰۸- ۱۱ الكافى، ۴/ ۴۶۹/ ۳/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن رجل عن أبى عبد اللّه ع قال يستحب للصرورة أن يطأ المشعر

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۱۰۴۷

الحرام و أن یدخل البیت

[۱۲]

۱۳۷۰۹- ۱۲ الفقیه، ۲/ ۴۶۶/ ۲۹۸۳ الحدیث مرسلا مقطوعا

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۱۰۴۹

باب ۱۳۴ حدود المزدلفة و الذکر عندها

[۱]

۱۳۷۱۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۷۱/ ۵/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا الحسن ع عن حد جمع فقال ما بین المأزمین إلی وادی محسر

[۲]

۱۳۷۱۱- ۲ الکافی، ۴/ ۴۷۱/ ۶/ ۱ محمد و غیره عن أحمد عن محمد بن إسماعیل عن علی بن النعمان عن ابن مسکان عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال حد المزدلفة من محسر إلی المأزمین

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۱۰۵۰

[۳]

۱۳۷۱۲- ۳ الکافی، ۴/ ۴۷۱/ ۷/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین و العدة عن سهل جمیعا عن البزنطی عن محمد بن سماعة قال قلت لأبی عبد اللّه ع إذا کثر الناس بجمع و ضاقت علیهم کیف یصنعون قال یرتفعون إلی المأزمین

[۴]

۱۳۷۱۳- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۹۰/ ۱۰/ ۱ الحسین عن فضالة عن ابن عمار قال حد المشعر الحرام من المأزمین إلی الحیاض و إلی وادی محسر و إنما سمیت المزدلفة لأنهم ازدلفوا إلیها من عرفات

[۵]

۱۳۷۱۴- ۵ الفقیه، ۲/ ۴۶۴/ ۲۹۷۹ صدر الحدیث مرسلا

[۶]

۱۳۷۱۵- ۶ التهذیب، ۵/ ۱۹۰/ ۱۱/ ۱ عنه عن حماد عن حریز و ابن أذینة عن زرارة عن أبی جعفر ع أنه قال للحکم بن عتیبة ما حد

المزدلفة فسکت قال أبو جعفر ع حدها ما بین المأزمین إلی الجبل إلی حیاض محسر

[۷]

۱۳۷۱۶- ۷ الفقیه، ۲/ ۴۶۶/ ۲۹۸۲ وقف النبی ص بجمع فجعل الناس یبتدرون أخفاف ناقته فأهوی بیده و هو

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۱

واقف فقال إنی وقفت و کل هذا موقف

[۸]

۱۳۷۱۷- ۸ الفقیه، ۲/ ۴۶۶/ ۲۹۸۳ قال الصادق ع کان أبی ع یقف بالمشعر الحرام حیث یبیت

[۹]

اشارة

۱۳۷۱۸- ۹ الکافی، ۴/ ۴۶۹/ ۴/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال أصبح علی طهر بعد ما تصلی الفجر فقف إن شئت قریبا من الجبل و إن شئت حیث تبیت فإذا وقفت فاحمد اللّه عز و جل و أثن علیه و اذکر من آلائه و بلائه ما قدرت علیه و صل علی النبی ص ثم لیکن من قولک اللهم رب المشعر الحرام فک رقبتی من النار و أوسع علی من رزقک الحلال و ادرأ عنی شر فسقة الجن و الإنس اللهم أنت خیر مطلوب إلیه و خیر مدعو و خیر مسئول و لکل وافد جائزة فاجعل جائزتی فی موطنی هذا أن تقیلنی عثرتی و تقبل معذرتی و أن تجاوز عن خطیئتی ثم اجعل التقوی من الدنیا زادی ثم أفض حین یشرق لک ثبیر و تری الإبل مواضع أخفافها

بیان

قد مضی دعاء آخر فی الباب السابق و ثبیر کأمیر بالمثلثة ثم الموحدة جبل معروف بظاهر مکة و یقال ثبیر الخضراء

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۳

باب ۱۳۵ الإفاضة من المشعر

[۱]

۱۳۷۱۹- ۱ الکافی، ۴/ ۴۷۰/ ۵/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا إبراهیم ع أی ساعة أحب إلیک أن أفیض من جمع قال قبل أن تطلع الشمس بقلیل هی أحب الساعات إلی- قلت فإن مکثنا حتی تطلع الشمس فقال لیس به بأس

[۲]

۱۳۷۲۰- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۹۲/ ۱۵/ ۱ سعد عن أحمد عن الحسین عن صفوان عن موسی بن الحسن عن معاویة بن حکیم قال سألت أبا إبراهیم ع الحدیث

[۳]

۱۳۷۲۱- ۳ الکافی، ۴/ ۴۷۰/ ۳/ ۱ الخمسة و صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۶۸/ ۲۹۸۷ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا مررت بوادی محسر و هو واد عظیم بین جمع و منی و هو

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۴

إلی منی أقرب فاسع فیه حتی تجاوزه فإن رسول اللّه ص حرک ناقته و قال اللهم سلم لی عهدی و اقبل توبتی و أجب دعوتی و اخلفنی فیمن ترکت بعدی

[۴]

اشارة

۱۳۷۲۲- ۴ التهذیب، ۵/ ۱۹۲/ ۱۴/ ۱ موسی عن إبراهیم الأسدی عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال ثم أفض حین یشرق لک ثبیر و تری الإبل مواضع أخفافها قال أبو عبد اللّه ع کان أهل الجاهلیة یقولون أشرق ثبیر یعنون الشمس کیما نغیر و إنما أفاض رسول اللّه ص خلاف أهل الجاهلیة کانوا یفیضون بإیجاف الخیل و إیضاع الإبل فأفاض رسول اللّه ص خلاف ذلک بالسکینة و الوقار و الدعة فأفض بذکر اللّه و الاستغفار و حرک به لسانک فإذا مررت بوادی محسر و هو واد عظیم الحدیث

بیان

نغیر أی نسرع إلی النحر من أغار إذا أسرع فاسع فیه أی أسرع فی السیر فیه

[۵]

۱۳۷۲۳- ۵ التهذیب، ۵/ ۱۹۵/ ۲۵/ ۱ الحسین عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن عبد الأعلی عن أبی عبد اللّه ع قال إذا مررت بوادی محسر فاسع فیه فإن رسول اللّه ص سعی فیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۵

[۶]

۱۳۷۲۴- ۶ الکافی، ۴/ ۴۷۰/ ۱/ ۱ الثلاثة عن حفص بن البختری و غیره عن أبی عبد اللّه ع أنه سأل بعض ولده هل سعیت فی وادی محسر فقال لا فأمره أن یرجع حتی یسعی قال فقال له ابنه لا أعرفه قال فقال له سل الناس

[۷]

۱۳۷۲۵- ۷ الکافی، ۴/ ۴۷۰/ ۲/ ۱ العدة عن التهذیب، ۵/ ۱۹۵/ ۲۶/ ۱ ابن عیسی عن الحجال عن بعض أصحابنا قال مر رجل بوادی محسر فأمره أبو عبد اللّه ع بعد الانصراف إلی مکة أن یرجع و یسعی

[۸]

۱۳۷۲۶- ۸ الفقیه، ۲/ ۴۶۹/ ۲۹۸۹ ترک رجل السعی فی وادی محسر فأمره الحدیث

[۹]

۱۳۷۲۷- ۹ الکافی، ۴/ ۴۷۱/ ۸/ ۱ العاصمی عن التیملی عن عمرو بن عثمان الأزدی عن محمد بن عذافر عن عمر بن یزید قال الرمل فی وادی محسر قدر مائة ذراع

[۱۰]

۱۳۷۲۸- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۷۱/ ۴/ ۱ علی عن أبیه عن الفقیه، ۲/ ۴۶۸/ ۲۹۸۸ محمد بن إسماعیل عن أبی الحسن ع قال الحرکة فی وادی محسر مائة خطوة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۶

[۱۱]

۱۳۷۲۹- ۱۱ الفقیه، ۲/ ۴۶۸/ ۲۹۸۹ و فی حدیث آخر مائة ذراع

[۱۲]

۱۳۷۳۰- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۷۰/ ۶/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۵/ ۱۷۸/ ۱/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر عن هشام بن الحکم عن أبی عبد اللّه ع قال لا تجاوز وادی محسر حتی تطلع الشمس

[۱۳]

۱۳۷۳۱- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۱۹۳/ ۱۸/ ۱ سعد عن أحمد عن العباس بن معروف عن علی بن مهزیار عمن حدثه عن حماد بن عثمان عن جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع قال ینبغی للإمام أن یقف بجمع حتی تطلع الشمس و سائر الناس إن شاءوا عجلوا و إن شاءوا أخروا

[۱۴]

اشارة

۱۳۷۳۲- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۱۹۳/ ۲۰/ ۱ عنه عن أحمد عن الحسین عن ابن أبی عمیر عن هشام بن سالم و غیره عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی التقدم من منی إلی عرفات قبل طلوع الشمس لا بأس به و التقدم من المزدلفة إلی منی یرمون الجمار و یصلون الفجر فی منازلهم بمنی لا بأس

بیان

حمله فی التهذیبین علی الخائفین و ذوی الأعذار لما یأتی من الأخبار

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۷

[۱۵]

۱۳۷۳۳- ۱۵ الکافی، ۴/ ۴۷۳/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن ابن رئاب عن مسمع عن أبی عبد اللّه ع فی رجل وقف مع الناس بجمع ثم أفاض قبل أن یفیض الناس قال إن کان جاهلا فلا شیء علیه- و إن کان أفاض قبل طلوع الفجر فعلیه دم شاة

[۱۶]

۱۳۷۳۴- ۱۶ الفقیه، ۲/ ۴۷۱/ ۲۹۹۴ ابن رئاب عن مسمع عن أبی إبراهیم ع مثله

[۱۷]

۱۳۷۳۵- ۱۷ الکافی، ۴/ ۴۷۴/ ۳/ ۱ الثلاثة عن جمیل بن دراج عن بعض أصحابنا عن أحدهما ع قال لا بأس أن یفیض الرجل بلیل إذا کان خائفا

[۱۸]

۱۳۷۳۶- ۱۸ الکافی، ۴/ ۴۷۴/ ۴/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن علی بن أبی حمزة عن أحدهما ع قال أی امرأة أو رجل خائف أفاض من المشعر الحرام لیلا فلا بأس فلیرم الجمرة ثم لیمض و لیأمر من یذبح عنه- و تقصر المرأة و یحلق الرجل ثم لیطف بالبیت و بالصفا و المروة ثم لیرجع إلی منی فإن أتی منی و لم یذبح عنه فلا بأس أن یذبح هو و لیحمل الشعر إذا حلق بمکة إلی منی و إن شاء قصر إن کان قد حج قبل ذلک

[۱۹]

۱۳۷۳۷- ۱۹ الکافی، ۴/ ۴۷۴/ ۵/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن أبی المغراء عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال رخص رسول اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۸

ص النساء و الصبیان أن یفیضوا بلیل و أن یرموا الجمار بلیل و أن یصلوا الغداة فی منازلهم فإن خفن الحیض مضین إلی مکة و وکلن

من یضحی عنهن

[۲۰]

۱۳۷۳۸- ۲۰ الکافی، ۴/ ۴۷۵/ ۸/ ۱ الثلاثة عن حفص بن البختری و غیره عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال رخص رسول اللّه ص للنساء و الضعفاء أن یفیضوا من جمع بلیل و أن یرموا الجمرة بلیل فإن أرادوا أن یزوروا البیت وکلوا من یذبح عنهم

[۲۱]

۱۳۷۳۹ - ۲۱ الکافی، ۴/ ۴۷۳/ ۲/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن سعید السمان قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول إن رسول اللّه ص عجل النساء لیلا من المزدلفة إلى منى فأمر من کان علیها منهن هدى أن ترمی و لا تبرح حتى تذبح و من لم یکن علیها منهن هدى أن تمضی إلى مکة حتى تزور

[۲۲]

۱۳۷۴۰- ۲۲ الکافی، ۴/ ۴۷۴/ ۶/ ۱ أحمد عن ابن سنان عن الفقیه، ۲/ ۴۷۰/ ۲۹۹۳ ابن مسکان عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول لا بأس بأن تقدم النساء إذا زال اللیل فیقفن عند المشعر الحرام ساعة ثم تنطلق بهن إلى منى فیرمین الجمرة ثم یصبرن ساعة ثم لیقصرن و ینطلقن إلى مکة فیطفن إلا أن یکن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۵۹

یردن أن یذبح عنهن فإنهن یوکلن من یذبح عنهن

[۲۳]

۱۳۷۴۱- ۲۳ الکافی، ۴/ ۴۷۴/ ۷/ ۱ عنه عن علی بن النعمان عن سعید الأعرج قال قلت لأبی عبد اللّه ع جعلت فداک معنا نساء فأفیض بهن بلیل قال نعم ترید أن تصنع کما صنع رسول اللّه ص قال قلت نعم فقال أفض بهن بلیل و لا تفض بهن حتى تقف بهن بجمع ثم أفض بهن حتى تأتی بهن الجمرة العظمى فیرمین الجمرة فإن لم یکن علیهن ذبح فلیأخذن من شعورهن و یقصرن من أظفارهن ثم یمضین إلى مکة فی وجوههن و یطفن بالبیت و یسعین بین الصفا و المروة ثم یرجعن إلى البیت فیطفن سبوعا ثم یرجعن إلى منى و قد فرغن من حجهن و قال إن رسول اللّه ص أرسل أسامة معهن

[۲۴]

اشارة

۱۳۷۴۲ - ۲۴ الفقیه، ۲/ ۴۶۷/ ۲۹۸۶ أبان عن عبد الرحمن بن أعین عن أبی جعفر ع أنه کره أن یقیم عند المشعر بعد الإفاضة- و لا یجوز للرجل الإفاضة منها قبل طلوع الشمس و لا من عرفات قبل غروبها فیلزمه دم شاة

بيان

الحكم الثانى ينافى ما فى حديث أول الباب أن أحب الساعات للإفاضة قبل طلوعها بقليل و ما فى الخبر الآخر أن غير الإمام إن شاء عجل و إن شاء أخر

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۰

إلا أن يحمل النهى على غير القليل و جواز التعجيل على ذى العذر و العليل و يحتمل أن يكون النهيان من كلام الصدوق رحمه اللّه و لم يكونا من تتمة الحديث

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۱

باب ۱۳۶ من لم يقف بالمشعر

[۱]

۱۳۷۴۳- ۱ الكافى، ۴/ ۴۷۲/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطى عن حماد التهذيب، ۵/ ۲۹۳/ ۳۲/ ۱ الحسين عن أحمد عن حماد عن الفقيه، ۲/ ۴۷۰/ ۲۹۹۲ محمد بن حكيم قال قلت لأبى عبد اللّه ع الرجل الأعجمى [الأعمى] و المرأة الضعيفة يكونان مع الجمال الأعرابى فإذا أفاض بهم من عرفات مر بهم كما هو إلى منى و لم ينزل بهم جمعا فقال أ ليس قد صلوا بها فقد أجزأهم قلت فإن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۲

لم يصلوا بها قال ذكروا اللّه فيها فإن كانوا ذكروا اللّه فيها فقد أجزأهم

[۲]

اشارة

۱۳۷۴۴- ۲ الكافى، ۴/ ۴۷۲/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن سنان عن ابن مسكان عن أبى بصير عن أبى عبد اللّه ع قال قلت له جعلت فداك إن صاحبى هذين جهلا أن يقفا بالمزدلفة فقال يرجعان مكانهما فيقفان بالمشعر ساعة قلت فإنه لم يخبرهما أحد حتى كان اليوم و قد نفر الناس قال فنكس رأسه ساعة ثم قال أ ليسا قد صليا الغداة بالمزدلفة قلت بلى قال أ ليس قد قنتا فى صلاتهما قلت بلى فقال تم حجهما ثم قال إن المشعر من المزدلفة و المزدلفة من المشعر و إنه يكفيهما اليسير من الدعاء

بيان

مكانهما أى من حيث كانا يعنى فورا حتى كان اليوم يعنى هذا اليوم و كان يوم النفر بدليل ما بعده أن المشعر من المزدلفة و المزدلفة من المشعر يعنى يكفى مرورهما بما ينطلق عليه أحد الاسمين

[۳]

۱۳۷۴۵ – ۳ الفقیه، ۲/ ۴۷۰/ ۲۹۹۲ روی فیمن جهل الوقوف بالمشعر أن القنوت فی صلاة الغداة بها یجزیه و أن الیسیر من الدعاء یکفی

[۴]

۱۳۷۴۶ – ۴ الکافی، ۴/ ۴۷۳/ ۵/ ۱ الثلاثة عن محمد بن یحیی عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی رجل لم یقف بالمزدلفة و لم یبت بها حتی أتی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۳

منی فقال أ لم یر الناس لم یکونوا بمنی حین دخلها قلت فإنه جهل ذلک قال یرجع قلت إن ذلک قد فاته قال لا بأس

[۵]

اشارة

۱۳۷۴۷ – ۵ التهذیب، ۵/ ۲۹۲/ ۲۹/ ۱ سعد عن أحمد عن العباس بن معروف عن ابن أبی عمیر عن محمد بن یحیی الخثعمی عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع فیمن جهل و لم یقف بالمزدلفة و لم یبت بها حتی أتی منی قال یرجع قلت إن ذلک فاته فقال لا بأس به

بیان

حملهما فی التهذیبین بعد الطعن فی الراوی بأنه عامی و بأنه رواه تارة بواسطة و أخری بدونها علی من وقف بالمزدلفة شیئا یسیرا دون الوقوف التام کما ورد فی الخبرین السابقین علیهما

[۶]

۱۳۷۴۸ – ۶ الکافی، ۴/ ۴۷۲/ ۳/ ۱ النیسابوریان عن صفوان التهذیب، ۵/ ۲۸۸/ ۱۵/ ۱ موسی عن النخعی عن صفوان عن ابن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع ما تقول فی رجل أفاض من عرفات فأتی منی قال فلیرجع فیأتی جمعا فیقف بها و إن کان الناس قد أفاضوا من جمع

[۷]

۱۳۷۴۹ – ۷ الکافی، ۴/ ۴۷۲/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۴

الفقیه، ۲/ ۴۶۹/ ۲۹۹۱ یونس بن یعقوب قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل أفاض من عرفات فمر بالمشعر فلم یقف حتی انتهی إلی منی فرمی بالجمرة و لم یعلم حتی ارتفع النهار قال یرجع إلی المشعر فیقف به ثم یرجع فیرمی الجمرة

[۸]

۱۳۷۵۰- ۸ الکافی، ۴/ ۴۷۳/ ۶/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن الفقیه، ۲/ ۴۶۹/ ۲۹۹۰ ابن رئاب عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال من أفاض من عرفات مع الناس و لم یلبث معهم بجمع و مضی إلی منی متعمدا أو مستخفا فعلیه بدنة

[۹]

۱۳۷۵۱- ۹ التهذیب، ۵/ ۲۹۲/ ۲۸/ ۱ الحسین عن القاسم بن عروة عن عبید اللّه و عمران ابنی علی الحلبیین عن أبی عبد اللّه ع قال إذا فاتتک المزدلفة فقد فاتک الحج

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۵

باب ۱۳۷ من لم یدرک الموقفین کما ینبغی

[۱]

۱۳۷۵۲- ۱ الکافی، ۴/ ۴۷۶/ ۲/ ۱ الخمسة و صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۷۱/ ۲۹۹۵ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من أدرک جمعا فقد أدرک الحج و قال أیما قارن أو مفرد أو متمتع قدم و قد فاته الحج فلیحل بعمرة و علیه الحج من قابل قال و قال فی رجل أدرک الإمام و هو بجمع فقال إن ظن أنه یأتی عرفات فیقف بها قلیلا ثم یدرک جمعا قبل طلوع الشمس فلیأتها و إن ظن أنه لا یأتیها حتی یفیضوا فلا یأتها و لیقم بجمع فقد تم حجه

[۲]

۱۳۷۵۳- ۲ التهذیب، ۵/ ۲۹۴/ ۳۵/ ۱ موسی عن صفوان عن ابن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۶

عمار عن أبی عبد اللّه ع مثله إلی قوله من قابل علی اختلاف فی ألفاظه

[۳]

۱۳۷۵۴- ۳ التهذیب، ۵/ ۲۸۹/ ۱۸/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یأتی بعد ما یفیض الناس من عرفات فقال إن کان فی مهل حتی یأتی عرفات من لیلته فیقف بها ثم یفیض فیدرک الناس فی المشعر قبل أن یفیضوا فلا یتم حجه حتی یأتی عرفات و إن قدم و قد فاتته عرفات فلیقف بالمشعر الحرام فإن اللّه تعالی أعذر لعبده فقد تم حجه إذا أدرک المشعر الحرام قبل طلوع الشمس و قبل أن یفیض الناس فإن لم یدرک المشعر الحرام فقد فاته الحج- فلیجعلها عمرة مفردة و علیه الحج من قابل

[۴]

۱۳۷۵۵- ۴ التهذیب، ۵/ ۲۸۹/ ۱۹/ ۱ عنه عن محمد بن سهل عن أبیه عن إدریس بن عبد اللّه قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل

أدرک الناس بجمع و خشی إن مضی إلی عرفات أن یفیض الناس من جمع قبل أن یدرکها فقال إن ظن أن یدرک الناس بجمع قبل طلوع الشمس- فلیأت عرفات و إن خشی أن لا یدرک جمعا فلیقف بجمع ثم لیفض مع الناس و قد تم حجه

[۵]

۱۳۷۵۶- ۵ التهذیب، ۵/ ۲۹۰/ ۲۰/ ۱ عنه عن صفوان عن ابن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۷

عمار عن أبی عبد اللّه ع قال کان رسول اللّه ص فی سفر فإذا شیخ کبیر فقال یا رسول اللّه ص ما تقول فی رجل أدرک الإمام بجمع فقال له إن ظن أنه یأتی عرفات فیقف قلیلا- ثم یدرک جمعا قبل طلوع الشمس فلیأتها و إن ظن أنه لا یأتیها حتی یفیض الناس من جمع فلا یأتها و قد تم حجه

[۶]

۱۳۷۵۷- ۶ التهذیب، ۵/ ۲۹۰/ ۲۱/ ۱ عنه عن محمد بن سنان قال سألت أبا الحسن ع عن الذی إذا أدرکه الإنسان فقد أدرک الحج فقال إذا أتی جمعا و الناس بالمشعر الحرام قبل طلوع الشمس فقد أدرک الحج و لا عمرة له و إن أدرک جمعا بعد طلوع الشمس فهی عمرة مفردة و لا حج له فإن شاء أن یقیم بمکة أقام و إن شاء أن یرجع إلی أهله رجع و علیه الحج من قابل

[۷]

۱۳۷۵۸- ۷ التهذیب، ۵/ ۲۹۱/ ۲۴/ ۱ الحسین عن محمد بن الفضیل عن أبی الحسن ع مثله بأدنی تفاوت

[۸]

۱۳۷۵۹- ۸ التهذیب، ۵/ ۲۹۰/ ۲۲/ ۱ موسی عن محمد بن سهل عن أبیه عن إسحاق بن عبد اللّه قال سألت أبا الحسن ع عن رجل دخل مکة مفردا للحج فخشی أن یفوته الموقفان فقال له یومه إلی طلوع الشمس من یوم النحر فإذا طلعت الشمس فلیس له حج فقلت کیف یصنع بإحرامه قال یأتی مکة فیطوف بالبیت و یسعی بین الصفا و المروة فقلت له إذا صنع ذلک فما یصنع بعد قال إن شاء أقام بمکة و إن شاء رجع إلی الناس بمنی و لیس منهم فی شیء فإن شاء رجع إلی أهله

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه ق

الوافی؛ ج۱۳، ص: ۱۰۶۸

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۸

و علیه الحج من قابل

[۹]

۱۳۷۶۰- ۹ التهذیب، ۵/ ۲۹۱/ ۲۳/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن حریز قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل مفرد للحج فاته الموقفان جمیعا فقال له إلی طلوع الشمس من یوم النحر فإن طلعت الشمس من یوم النحر فلیس له حج و یجعلها عمرة و علیه الحج من قابل

[۱۰]

۱۳۷۶۱- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۴۸۰/ ۳۵۰/ ۱ حماد عن حریز قال سئل أبو عبد اللّه ع عن مفرد الحج الحدیث و زاد قال قلت کیف یصنع قال یطوف بالبیت و یسعی بین الصفا و المروة فإن شاء أقام بمکة و إن شاء أقام بمنی مع الناس و إن شاء ذهب حیث شاء لیس هو من الناس فی شیء

[۱۱]

۱۳۷۶۲- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۷۶/ ۳/ ۱ الثلاثة عن جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع قال من أدرک المشعر الحرام یوم النحر من قبل زوال الشمس فقد أدرک الحج

[۱۲]

۱۳۷۶۳- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۷۶/ ۴/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن ابن فضال عن ابن المغیرة عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من أدرک المشعر الحرام و علیه خمسة من الناس قبل أن تزول الشمس فقد أدرک الحج

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۶۹

[۱۳]

۱۳۷۶۴- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۷۶/ ۵/ ۱ أحمد عن الفقیه، ۲/ ۳۸۶/ ۲۷۷۳ ابن أبی عمیر عن هشام بن الحکم عن أبی عبد اللّه ع قال من أدرک المشعر الحرام و علیه خمسة من الناس فقد أدرک الحج

[۱۴]

۱۳۷۶۵- ۱۴ الفقیه، ۲/ ۳۸۶/ ۲۷۷۴ ابن أبی عمیر عن جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع قال من أدرک الموقف بجمع یوم النحر من قبل أن تزول الشمس فقد أدرک الحج

[۱۵]

۱۳۷۶۶- ۱۵ الفقیه، ۲/ ۳۸۶/ ۲۷۷۵ ابن المغیرة عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من أدرک المشعر قبل أن تزول الشمس فقد أدرک الحج

[۱۶]

۱۳۷۶۷- ۱۶ الفقیه، ۲/ ۳۸۶/ ۲۷۷۵ إسحاق بن عمار عن أبی الحسن موسی ع مثله

[۱۷]

۱۳۷۶۸- ۱۷ الفقیه، ۲/ ۳۸۶/ ۲۷۷۶ ابن عمار قال قال لی أبو عبد اللّه إذا أدرک الزوال فقد أدرک الموقف

[۱۸]

۱۳۷۶۹- ۱۸ الکافی، ۴/ ۴۷۶/ ۶/ ۱ الثلاثة عن بعض أصحابه قال قال أبو عبد اللّه ع تدری لم جعل ثلاث هنا قال قلت لا قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۰

من أدرک شیئا منها فقد أدرک الحج

[۱۹]

اشارة

۱۳۷۷۰- ۱۹ التهذیب، ۵/ ۴۸۱/ ۳۵۲/ ۱ إبراهیم بن هاشم عن ابن أبی عمیر عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع قال قال أ تدری لم جعل المقام ثلاثا بمنی قال قلت لأی شیء جعلت أو لما ذا جعلت قال من أدرک شیئا منها فقد أدرک الحج

بیان

الظاهر وحدة الحدیثین و وقوع تصحیف فی أحدهما و ما فی الکافی إن صح فیحتمل أن یکون المراد به أنه جعل فی المشعر ثلاث وقفات من الاختیاریة و الاضطراریة الأولی من أول اللیل إلی طلوع الفجر و الثانیة من الفجر إلی طلوع الشمس و الثالثة من طلوع الشمس إلی الزوال

[۲۰]

اشارة

۱۳۷۷۱- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۲۹۱/ ۲۶/ ۱ الصفار عن عبد اللّه بن عامر عن التمیمی عن ابن أبی عمیر عن ابن المغیرة قال جاءنا رجل بمنی فقال إنی لم أدرک الناس بالموقفین جمیعا فقال له ابن المغیرة فلا حج لک و سأل إسحاق بن عمار فلم یجبه فدخل إسحاق علی أبی الحسن ع فسأله عن ذلک فقال إذا أدرک مزدلفة فوقف بها قبل أن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۱

تزول الشمس یوم النحر فقد أدرک الحج

بیان

هـذه الأخبار حملها فی التهذیبین تارة علی إدراک الفضـیلة و الثواب دون أن یسـقط عنه حجة الإسـلام و أخری علی تخصیصـها بمن أدرک عرفات ثم جاء إلی المشعر قبل الزوال

[۲۱]

۱۳۷۷۲- ۲۱ التهذیب، ۵/ ۲۹۲/ ۲۷/ ۱ موسـی عن السـراد عن ابن رئـاب عن الحسن العطار عن أبی عبـد اللّه ع قال إذا أدرک الحاج عرفات قبل طلوع الفجر فأقبل من عرفات و لم یـدرک الناس بجمع و وجـدهم قـد أفاضوا فلیقف قلیلا بالمشـعر الحرام و لیلحق الناس بمنی و لا شیء علیه

[۲۲]

۱۳۷۷۳- ۲۲ التهذیب، ۵/ ۲۹۵/ ۳۶/ ۱ الحسین عن صـفوان عن ابن عمار قال قلت لأبی عبـد اللّه ع رجل جاء حاجا ففاته الحج و لم یکن طاف قال یقیم مع الناس حراما أیام التشـریق و لا عمرة فیها- فإذا انقضت طاف بالبیت و سـعی بین الصفا و المروة و أحل و علیه الحج من قابل یحرم من حیث أحرم

[۲۳]

اشارة

۱۳۷۷۴- ۲۳ الکافی، ۴/ ۴۷۵/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد و سهل عن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۲

الفقیه، ۲/ ۴۷۲/ ۲۹۹۶ التهذیب، ۵/ ۲۹۵/ ۳۷/ ۱ السـراد عن داود الرقی قال کنت مع أبی عبـد اللّه ع بمنی إذ جاء رجل فقال إن قوما قـدموا یوم النحر و قـد فاتهم الحـج فقال نسأل اللّه العافیـة أری أن یهریق کل واحـد منهم دم شاة و یحلون و علیهم الحـج من قابل إن انصـرفوا إلی بلادهم و إن أقاموا حتی تمضـی أیام التشـریق بمکـة ثم خرجوا إلی بعض مواقیت أهل مکة فأحرموا منه و اعتمروا فلیس علیهم الحج من قابل

بیان

حمله فی التهذیبین علی حج التطوع و حمل الحج من قابل علی الاستحباب و احتمل فی الإستبصار حمله علی من اشترط فی إحرامه فإنه لم یلزمه الحج من قابل کما فی الحدیث الآتی.

أقول و ذلک لأنه لا بد لمن أتی مکة من إتیانه بإحدی العبادتین و لهذا یقول فی شرطه حین یحرم و إن لم تکن حجة فعمرة

[۲۴]

۱۳۷۷۵- ۲۴ التهذیب، ۵/ ۲۹۵/ ۳۸/ ۱ موسی عن السراد عن ابن رئاب عن ضریس بن أعین قال سألت أبا جعفر ع عن رجل خرج متمتعا بالعمرة إلی الحج فلم یبلغ مکة إلا یوم النحر فقال یقیم

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۳

علی إحرامه و یقطع التلبیة حین یدخل مکة فیطوف و یسعی بین الصفا و المروة و یحلق رأسه و ینصرف إلی أهله إن شاء و قال هذا لمن اشترط علی ربه عند إحرامه و إن لم یکن اشترط فإن علیه الحج من قابل

[۲۵]

۱۳۷۷۶- ۲۵ الفقیه، ۲/ ۳۸۵/ ۲۷۷۲ السراد عن ابن رئاب عن ضریس الکناسی عن أبی جعفر ع قال سألته عن رجل خرج متمتعا بعمرة إلی الحج فلم یبلغ مکة إلا یوم النحر فقال یقیم بمکة علی إحرامه و یقطع التلبیة حین یدخل الحرم فیطوف بالبیت و یسعی و یحلق رأسه و یذبح شاته ثم ینصرف إلی أهله ثم قال هذا لمن اشترط علی ربه أن حله حیث حبسه فإن لم یشترط فإنه علیه الحج من قابل

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۵

باب ۱۳۸ أخذ الحصی و رمی جمرة العقبة

[۱]

۱۳۷۷۷- ۱ الکافی، ۴/ ۴۷۷/ ۳/ ۱ علی عن أبیه عن حماد عن ربعی عن أبی عبد اللّه ع قال خذ حصی الجمار من جمع و إن أخذته من رحلک بمنی أجزأک

[۲]

۱۳۷۷۸- ۲ الکافی، ۴/ ۴۷۷/ ۱/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار مقطوعا مثله

[۳]

۱۳۷۷۹- ۳ الکافی، ۴/ ۴۷۷/ ۲/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن مثنی الحناط عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الحصی التی یرمی بها الجمار قال تؤخذ من جمع و تؤخذ بعد ذلک من منی

[۴]

۱۳۷۸۰- ۴ الکافی، ۴/ ۴۷۷/ ۵/ ۱ الثلاثة عن جمیل بن دراج عن زرارة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۶

عن أبی عبد اللّه ع قال حصی الجمار إن أخذته من الحرم أجزأک و إن أخذته من غیر الحرم لم یجزئک قال و قال لا ترم الجمار إلا بالحصی

[۵]

۱۳۷۸۱- ۵ الکافی، ۴/ ۴۷۸/ ۸/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن إسماعیل عن الفقیه، ۲/ ۴۷۳/ ۲۹۹۷ حنان عن أبی عبد اللّه ع قال یجوز أخذ حصی الجمار من جمیع الحرم إلا من المسجد الحرام و مسجد الخیف

[۶]

۱۳۷۸۲- ۶ الکافی، ۴/ ۴۷۸/ ۹/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن یاسین الضریر عن حریز عمن أخبره عن أبی عبد اللّه ع قال سألته من أین ینبغی أخذ حصی الجمار قال لا تأخذه من موضعین من خارج الحرم و من حصی الجمار و لا بأس بأخذه من سائر الحرم

[۷]

۱۳۷۸۳/ ۷ الکافی، ۴/ ۴۷۷/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول التقط

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۷

الحصی و لا تکسرن منه شیئا

[۸]

اشارة

۱۳۷۸۴- ۸ الکافی، ۴/ ۴۷۷/ ۶/ ۱ التهذیب، ۵/ ۱۹۷/ ۳۲/ ۱ ابن أبی عمیر عن هشام بن الحکم عن أبی عبد اللّه ع فی حصی الجمار قال کره الصم منها و قال خذ البرش

بیان

الصم جمع الأصم و هو الصلب المصمت من الحجر کأن المستحب منها الرخو و البرش جمع الأبرش و هو ما فیه نکت صغار تخالف سائر لونه

[۹]

اشارة

۱۳۷۸۵- ۹ الکافی، ۴/ ۴۷۸/ ۷/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن أبی الحسن ع قال حصی الجمار تکون مثل الأنملة و لا تأخذها سوداء و لا بیضاء و لا حمراء خذها کحلیة منقطة تخذفهن خذفا و تضعها علی الإبهام و تدفعها بظفر السبابة قال و ارمها من بطن الوادی و اجعلهن عن یمینک کلهن و لا ترم علی الجمرة قال و تقف عند الجمرتین الأولتین و لا تقف عند جمرة العقبة

بیان

الخذف بالمعجمتین رمیک بحصاة أو نواة و اجعلهن عن یمینک یعنی الجمار و فی بعض النسخ علی یمینک کلهن یعنی الثلاث جمیعا و لا ترم علی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۸

الجمرة یعنی لا تلق علیه بل إلیه

[۱۰]

۱۳۷۸۶- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۷۸/ ۱/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال خذ حصی الجمار ثم ائت الجمرة القصوی التی عند العقبة فارمها من قبل وجهها و لا ترمها من أعلاها و تقول و الحصی فی یدک اللهم إن هؤلاء حصیاتی فأحصهن لی و ارفعهن فی عملی ثم ترمی و تقول مع کل حصاة اللّه أکبر اللهم ادحر عنی الشیطان اللهم تصدیقا بکتابک و علی سنة نبیک ص اللهم اجعله لی حجا مبرورا و عملا مقبولا و سعیا مشکورا و ذنبا مغفورا و لیکن فیما بینک و بین الجمرة قدر عشرة أذرع أو خمسة عشر ذراعا فإذا أتیت رحلک و رجعت من الرمی فقل اللهم بک وثقت و علیک توکلت فنعم الرب و نعم المولی و نعم النصیر قال و یستحب أن یرمی الجمار علی طهر

[۱۱]

۱۳۷۸۷- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۸۲/ ۹/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الغسل إذا رمی الجمار قال ربما فعلت فأما السنة [لسنة] فلا و لکن من الحر و العرق

[۱۲]

۱۳۷۸۸- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۸۲/ ۸/ ۱ أحمد عن الحسین عن فضالة عن أبان عن محمد الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الغسل إذا أراد أن یرمی فقال ربما اغتسلت فأما من السنة فلا

[۱۳]

اشارة

۱۳۷۸۹- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۸۲/ ۱۰/ ۱ محمد عن الأربعة قال سألت أبا جعفر ع

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۷۹

عن الجمار فقال لا ترم الجمار إلا و أنت علی طهر

بیان

یعنی استحبابا و إذا أمکنک و تیسر لک کما یدل علیه الخبر الآتی

[۱۴]

اشارة

۱۳۷۹۰- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۱۹۸/ ۳۷/ ۱ ابن عیسی عن البرقی عن أبی جعفر عن ابن أبی غسان عن حمید بن مسعود قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رمی الجمار علی غیر طهور قال الجمار عندنا مثل الصفا و المروة حیطان إن طفت بینهما علی غیر طهور لم یضرک و الطهر أحب إلی فلا تدعه و أنت قادر علیه

بیان

حیطان یعنی لیست بموضع سجود

[۱۵]

۱۳۷۹۱- ۱۵ الکافی، ۴/ ۴۷۹/ ۲/ ۱ محمد عن التهذیب، ۵/ ۴۸۱/ ۱۷۰۷ أحمد عن علی بن حدید عن جمیل بن دراج الکافی، عن زرارة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۰

ش عن أحدهما ع قال سألته عن رمی الجمرة یوم النحر ما لها ترمی وحدها و لا ترمی من الجمار غیرها یوم النحر فقال قد کن یرمین کلهن و لکنهم ترکوا ذلک فقلت له جعلت فداک فأرمیهن قال لا ترمهن أ ما ترضی أن تصنع مثل ما أصنع

[۱۶]

۱۳۷۹۲- ۱۶ الکافی، ۴/ ۴۷۹/ ۴/ ۱ الثلاثة عن جمیل عن زرارة عن أحدهما ع و عن ابن أذینة عن ابن بکیر قال کانت الجمار ترمی جمیعا قلت فأرمیها قال لا أ ما ترضی أن تصنع کما أصنع

[۱۷]

۱۳۷۹۳- ۱۷ الکافی، ۴/ ۴۷۹/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن زرارة عن حمران قال سألت أبا جعفر ع عن رمی الجمار فقال کن یرمین جمیعا یوم النحر فرمیتها جمیعا بعد ذلک ثم حدثته- فقال أ ما ترضی أن تصنع کما کان علی ع یصنع فترکته

[۱۸]

اشارة

۱۳۷۹۴- ۱۸ الکافی، ۴/ ۴۷۹/ ۵/ ۱ العدة عن أحمد عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن سعید الرومی قال رمی أبو عبد اللّه ع الجمرة العظمی فرأی الناس وقوفا فقال قف فی وسطهم ثم نادهم بأعلی صوتک أیها الناس إن هذا لیس موقفا ثلاث مرات ففعلت

بیان

فی بعض النسخ فقام فوقف فی وسطهم ثم ناداهم بأعلی صوته و لا یلائمه قوله ففعلت

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۱

[۱۹]

اشارة

۱۳۷۹۵- ۱۹ الکافی، ۴/ ۴۸۰/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن السراد عن ابن رئاب عن محمد بن قیس عن أبی جعفر ع قال قال رسول اللّه ص لرجل من الأنصار إذا رمیت الجمار کان لک بکل حصاة عشر حسنات تکتب لک لما تستقبل من عمرک

بیان

لعل المراد أنه تکتب له فی کل سنة ما دام حیا

[۲۰]

اشارة

۱۳۷۹۶- ۲۰ الکافی، ۴/ ۴۸۰/ ۷/ ۱ العدة عن البرقی عن أبیه عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع فی رمی الجمار قال له بکل حصاة یرمی بها تحط عنه کبیرة موبقة

بیان

موبقة أی مهلکة

[۲۱]

۱۳۷۹۷- ۲۱ الفقیه، ۲/ ۲۱۴/ ۲۱۹۵ قال رسول اللّه ص رمی الجمار ذخر یوم القیامة

[۲۲]

۱۳۷۹۸- ۲۲ الفقیه، ۲/ ۲۱۴/ ۲۱۹۶ و قال ع الحاج إذا رمی الجمار خرج من ذنوبه

[۲۳]

اشارة

۱۳۷۹۹- ۲۳ الفقیه، ۲/ ۲۱۴/ ۲۱۹۷ و قال الصادق ع

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۲

من رمی الجمار یحط عنه بکل حصاة کبیرة موبقة و إذا رماها المؤمن التقفها الملک و إذا رماها الکافر قال الشیطان باستک ما رمیت

بیان

التقفها بتقدیم القاف علی الفاء یعنی تناولها بسرعة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۳

باب ۱۳۹ رمی الجمار فی أیام التشریق

[۱]

اشارة

۱۳۸۰۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۸۰/ ۱/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال ارم فی کل یوم عند زوال الشمس و قل کما قلت حین رمیت جمرة العقبة و ابدأ بالجمرة الأولی فارمها عن یسارها فی بطن المسیل و قل کما قلت یوم النحر ثم قم عن یسار الطریق فاستقبل القبلة- فاحمد اللّه و أثن علیه و صل علی النبی ص ثم تقدم قلیلا فتدعو و تسأله أن یتقبل منک ثم تقدم أیضا ثم افعل ذلک عند الثانیة فاصنع کما صنعت بالأولی و تقف و تدعو اللّه کما دعوت ثم تمضی إلی الثالثة و علیک السکینة و الوقار فارم و لا تقف عندها

بیان

فی الإستبصار حمل الرمی عند الزوال علی الأفضل لما یأتی من جواز التقدیم

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۴

و التأخیر

[۲]

۱۳۸۰۱- ۲ الکافی، ۴/ ۴۸۱/ ۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن یعقوب بن شعیب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الجمار فقال قم عند الجمرتین و لا تقم عند جمرة العقبة قلت هذا من السنة قال نعم قلت ما أقول إذا رمیت فقال کبر مع کل حصاة

[۳]

۱۳۸۰۲- ۳ الکافی، ۴/ ۴۸۱/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر قال قال أبو عبد اللّه ع خذ حصی الجمار بیدک الیسری و ارم بالیمنی

[۴]

۱۳۸۰۳- ۴ الکافی، ۴/ ۴۸۱/ ۴/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی بصیر و صفوان عن منصور بن حازم جمیعا عن أبی عبد اللّه ع قال ترمی الجمار من طلوع الشمس إلی غروبها

[۵]

۱۳۸۰۴- ۵ الکافی، ۴/ ۴۸۱/ ۵/ ۱ الثلاثة عن ابن أذینة عن زرارة التهذیب، ۵/ ۲۶۲/ ۵/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد بن عیسی عن حریز عن زرارة و ابن أذینة عن أبی جعفر ع أنه قال للحکم بن عتیبة ما حد رمی الجمار فقال الحکم عند زوال الشمس فقال أبو جعفر ع یا حکم أ رأیت لو

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۵

أنهما کانا اثنین فقال أحدهما لصاحبه احفظ علینا متاعنا حتی أرجع- أ کان یفوته الرمی هو و اللّه ما بین طلوع الشمس إلی غروبها

[۶]

۱۳۸۰۵- ۶ التهذیب، ۵/ ۲۶۲/ ۳/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن صفوان بن مهران قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول رمی الجمار ما بین طلوع الشمس إلی غروبها

[۷]

۱۳۸۰۶- ۷ التهذیب، ۵/ ۲۶۲/ ۴/ ۱ عنه عن محمد عن سیف عن منصور بن حازم قال سمعت أبا عبد اللّه ع الحدیث

[۸]

۱۳۸۰۷- ۸ الکافی، ۴/ ۴۸۲/ ۷/ ۱ أحمد عن إسماعیل بن همام قال سمعت أبا الحسن الرضا ع یقول لا ترمی الجمرة یوم النحر حتی تطلع الشمس و قال ترمی الجمار من بطن الوادی و تجعل کل جمرة عن یمینک ثم تنفتل فی الشق الآخر إذا رمیت جمرة العقبة

[۹]

۱۳۸۰۸- ۹ الکافی، ۴/ ۴۸۱/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر قال قال أبو عبد اللّه ع رخص رسول اللّه ص لرعاة الإبل إذا جاءوا باللیل أن یرموا

[۱۰]

۱۳۸۰۹- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۸۵/ ۵/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسین عن أخیه الحسن عن زرعة عن سماعة عن أبی عبد اللّه ع أنه کره رمی الجمار باللیل و رخص للعبد و الراعی فی رمی الجمار لیلا

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۶

[۱۱]

۱۳۸۱۰- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۲۶۳/ ۹/ ۱ سعد عن أبی جعفر عن العباس بن معروف عن علی بن مهزیار عن الحسین عن زرعة عن سماعة عن أبی عبد اللّه ع قال رخص للعبد و الخائف و الراعی فی الرمی لیلا

[۱۲]

۱۳۸۱۱- ۱۲ الکافی، ۴/ ۴۸۵/ ۴/ ۱ الثلاثة عن جمیل عن زرارة و الفقیه، ۲/ ۴۷۵/ ۳۰۰۱ محمد عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی الخائف لا بأس بأن یرمی الجمار باللیل- و یضحی باللیل و یفیض باللیل

[۱۳]

۱۳۸۱۲- ۱۳ التهذیب، ۵/ ۲۶۳/ ۸/ ۱ الحسین عن صفوان عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال لا بأس أن یرمی الخائف باللیل و یضحی و یفیض باللیل

[۱۴]

۱۳۸۱۳- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۲۶۳/ ۱۰/ ۱ سعد عن موسی بن الحسن عن أحمد بن هلال عن ابن أبی عمیر عن علی بن عطیة قال أفضنا من المزدلفة بلیل أنا و هشام بن عبد الملک الکوفی و کان هشام خائفا فانتهینا إلی جمرة العقبة عند طلوع الفجر فقال لی هشام أی شیء أحدثنا فی حجتنا فنحن کذلک إذ لقینا أبو الحسن موسی ع و قد رمی الجمار- و انصرف فطابت نفس هشام

[۱۵]

اشارة

۱۳۸۱۴- ۱۵ الفقیه، ۲/ ۴۷۶/ ۳۰۰۴ وهیب بن حفص عن أبی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۷

بصير قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الذى ينبغى له أن يرمى بليل من هو قال الحاطبة و المملوك الذى لا يملك من أمره شيئا و الخائف و المدين و المريض الذى لا يستطيع أن يرمى يحمل إلى الجمار فإن قدر على أن يرمى و إلا فارم عنه و هو حاضر

بيان

الحاطبة جمع الحاطب

[۱۶]

۱۳۸۱۵- ۱۶ الكافی، ۴/ ۴۸۴/ ۲/ ۱ العدة عن أحمد عن الحسين عن النضر و غيره عن عبد اللّه بن سنان التهذيب، ۵/ ۲۶۲/ ۶/ ۱ موسى عن عبد الرحمن عن الفقيه، ۲/ ۴۷۶/ ۳۰۰۳ عبد اللّه بن سنان عن أبى عبد اللّه ع فى رجل أفاض من جمع حتى انتهى إلى منى فعرض له عارض فلم يرم الجمرة حتى غابت الشمس قال يرمى إذا أصبح مرتين- التهذيب، مرة لما فاته و الأخرى ليومه الذى يصبح فيه- و ليفرق بينهما يكون- ش إحداهما بكرة و هى للأمس و الأخرى عند زوال الشمس و هى ليومه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۸

[۱۷]

۱۳۸۱۶- ۱۷ التهذيب، ۵/ ۲۶۳/ ۷/ ۱ موسى عن اللؤلئى عن السراد عن ابن رئاب عن العجلى قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل نسى رمى الجمرة الوسطى فى اليوم الثانى قال فليرمها فى اليوم الثالث لما فاته و لما يجب عليه فى يومه قلت فإن لم يذكر إلا يوم النفر قال فليرمها و لا شىء عليه

[۱۸]

اشارة

۱۳۸۱۷- ۱۸ الكافی، ۴/ ۴۸۴/ ۳/ ۱ الحسين عن فضالة عن الفقيه، ۲/ ۴۷۵/ ۳۰۰۲ ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع ما تقول فى امرأة جهلت أن ترمى الجمار حتى نفرت إلى مكة قال فلترجع فلترم الجمار كما كانت ترمى و الرجل كذلك

بيان

ينبغى حمله على بقاء أيام التشريق لما يأتى

[۱۹]

۱۳۸۱۸- ۱۹ الكافی، ۴/ ۴۸۴/ ۱/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبى عبد اللّه ع قال قلت له رجل نسى أن يرمى الجمار حتى أتى مكة قال

یرجع فیرمیها یفصل بین کل رمیتین بساعة قلت فإنه فاته ذلک و خرج قال لیس علیه شیء

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۸۹

[۲۰]

اشارة

۱۳۸۱۹- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۲۶۴/ ۱۲/ ۱ موسی عن النخعی عن ابن أبی عمیر عن ابن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل نسی رمی الجمار قال یرجع فیرمیها قلت فإنه نسیها حتی أتی مکة قال یرجع فیرمی متفرقا یفصل بین کل رمیتین بساعة قلت فإنه نسی أو جهل حتی فاته و خرج قال لیس علیه أن یعید

بیان

حمله فی التهذیبین علی نفی الإعادة فی هذه السنة و إن وجبت الإعادة فی العام القابل إما بنفسه مع التمکن أو بأمره من ینوب عنه و ذلک لأن الرمی لا یکون إلا فی أیام التشریق و استدل علیه بالخبر الآتی

[۲۱]

۱۳۸۲۰- ۲۱ التهذیب، ۵/ ۲۶۴/ ۱۳/ ۱ عنه عن محمد بن عمر بن یزید عن محمد بن عذافر عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال من أغفل رمی الجمار أو بعضها حتی تمضی أیام التشریق فعلیه أن یرمیها من قابل فإن لم یحج رمی عنه ولیه فإن لم یکن له ولی استعان برجل من المسلمین یرمی عنه فإنه لا یکون رمی الجمار إلا أیام التشریق

[۲۲]

اشارة

۱۳۸۲۱- ۲۲ التهذیب، ۵/ ۲۶۴/ ۱۴/ ۱ محمد بن أحمد عن یعقوب بن یزید عن یحیی بن المبارک عن ابن جبلة عن أبی عبد اللّه ع أنه قال من ترک رمی الجمار متعمدا لم تحل له النساء و علیه الحج من قابل

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۰

بیان

حمله فی الإستبصار علی الاستحباب قال لأن الرمی لیس بفرض و لا هو من أرکان الحج و الصواب أن یحمل علی من ترکه استخفافا

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۱

باب ۱۴۰ من خالف الترتیب فی الرمی أو زاد أو نقص

[۱]

اشارة

۱۳۸۲۲- ۱ الکافی، ۴/ ۴۸۳/ ۱/ ۱ العدة عن سهل و أحمد عن السراد عن ابن رئاب عن مسمع عن أبی عبد اللّه ع فی رجل نسی رمی الجمار یوم الثانی فبدأ بجمرة العقبة ثم الوسطی ثم الأولی یؤخر ما رمی بما یرمی فیرمی الجمرة الوسطی ثم جمرة العقبة

بیان

یوم الثانی أی یوم الرمی الثانی و فی بعض النسخ فی الثانی یؤخر ما رمی بما یرمی أی یؤخر ما قدم رمیه نسیانا بما یرمی إعادة له

[۲]

۱۳۸۲۳- ۲ الکافی، ۴/ ۴۸۳/ ۲/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار و الخمسة عن أبی عبد اللّه ع فی رجل رمی الجمار منکوسة قال یعید علی الوسطی و جمرة العقبة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۲

[۳]

۱۳۸۲۴- ۳ الکافی، ۴/ ۴۸۳/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن أحمد عن عبد الکریم بن عمرو عن عبد الأعلی عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل رمی الجمرة بست حصیات و وقعت واحدة فی الحصی- قال یعیدها إن شاء من ساعته و إن شاء من الغد إذا أراد الرمی و لا یأخذ من حصی الجمار قال و سألته عن رجل رمی جمرة العقبة بست حصیات و وقعت واحدة فی المحمل قال یعیدها

[۴]

۱۳۸۲۵- ۴ الکافی، ۴/ ۴۸۳/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن الفقیه، ۲/ ۴۷۴/ ۲۹۹۸ علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له ذهبت أرمی فإذا فی یدی ست حصیات فقال خذ واحدة من تحت رجلک

[۵]

۱۳۸۲۶- ۵ الفقیه، ۲/ ۴۷۴/ ۲۹۹۹ و فی خبر آخر و لا تأخذ من حصی الجمار الذی قد رمی

[۶]

۱۳۸۲۷- ۶ الکافی، ۴/ ۴۸۳/ ۵/ ۱ علی عن أبیه و النیسابوریان عن صفوان عن الفقیه، ۲/ ۴۷۴/ ۳۰۰۰ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع أنه

قال فی رجل أخذ إحدی و عشرین حصاة فرمی بها فزاد

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۳

واحدة فلم یدر من أیتهن نقصت قال فلیرجع فلیرم کل واحدة بحصاة- و إن سقطت من رجل حصاة فلم یدر أیتهن هی قال یأخذ من تحت قدمیه حصاة فیرمی بها قال و إن رمیت بحصاة فوقعت فی محمل فأعد مکانها فإن هی أصابت إنسانا أو جملا ثم وقعت علی الجمار أجزأک و قال فی رجل رمی الأولی بأربع و الأخیرتین بسبع سبع قال یعود فیرمی الأولی بثلاث و قد فرغ- الکافی، و إن کان رمی الأولی بثلاث و رمی الأخیرتین بسبع سبع فلیعد فلیرمهن جمیعا بسبع سبع- ش و إن کان رمی الوسطی بثلاث ثم رمی الأخری فلیرم الوسطی بسبع و إن کان رمی الوسطی بأربع رجع فرمی بثلاث قال قلت الرجل ینکس فی رمی الجمار فیبدأ بجمرة العقبة ثم الوسطی ثم العظمی قال یعود فیرمی الوسطی ثم یرمی جمرة العقبة الکافی، و إن کان من الغد

[۷]

۱۳۸۲۸- ۷ التهذیب، ۵/ ۶۲۵/ ۱۷/ ۱ موسی عن عباس عن ابن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۴

عمار عن أبی عبد اللّه ع فی رجل رمی الجمرة الأولی بثلاث و الثانیة بسبع و الثالثة بسبع قال یعید یرمیهن جمیعا بسبع سبع قال فإن رمی الأولی بأربع و الثانیة بثلاث و الثالثة بسبع قال رمی الجمرة الأولی بثلاث و الثانیة بسبع و یرمی جمرة العقبة بسبع قلت فإن رمی الجمرة الأولی بأربع و الثانیة بأربع و الثالثة بسبع قال یعید فیرمی الأولی بثلاث و الثانیة بثلاث و لا یعید علی الثالثة

[۸]

۱۳۸۲۹- ۸ التهذیب، ۵/ ۲۶۶/ ۱۸/ ۱ محمد بن أحمد عن معروف عن أخیه علی بن أسباط قال قال أبو الحسن ع إذا رمی الرجل الجمار أقل من أربع لم یجزیه أعاد علیها و أعاد علی ما بعدها- و إن کان قد أتم ما بعدها و إذا رمی شیئا منها أربعا بنی علیها و لم یعد علی ما بعدها إن کان قد أتم رمیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۵

باب ۱۴۱ جواز الرمی ماشیا و راکبا

[۱]

۱۳۸۳۰- ۱ الکافی، ۴/ ۴۸۶/ ۴/ ۱ أحمد عن الوشاء عن مثنی عن رجل عن أبی عبد اللّه عن أبیه ع أن رسول اللّه ص کان یرمی الجمار ماشیا

[۲]

۱۳۸۳۱- ۲ التهذیب، ۵/ ۲۶۷/ ۲۵/ ۱ موسی عن علی بن جعفر عن أخیه عن أبیه عن آبائه ع مثله

[۳]

اشارة

۱۳۸۳۲- ۳ الكافی، ۴/ ۴۸۵/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذيب، ۵/ ۲۶۷/ ۲۶/ ۱ الحسين عن النضر عن عاصم بن حميد عن عنبسة بن مصعب قال رأيت أبا عبد اللّه ع بمنى يمشي و يركب فحدثت نفسي أن أسأله حين أدخل عليه فابتدأني هو بالحديث فقال إن علي بن الحسين ع كان يخرج من منزله ماشيا إذا رمى الجمار و منزلي اليوم أنفس من منزله فأركب حتى أنتهي إلى

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۶

منزله فإذا انتهيت إلى منزله مشيت حتى أرمي الجمار

بيان

أنفس كأنه من النفس بالتسكين بمعنى الغيب أو من النفس بالتحريك بمعنى الفسحة و على التقديرين كناية عن أبعديته.

قال في النهاية في الحديث من نفس عن مؤمن كربة أي فرج و منه الحديث ثم يمشي أنفس منه أي أفسح و أبعد قليلا و الحديث الآخر من نفس عن غريمه أي أخر مطالبته و منه حديث عمار لقد أبلغت و أوجزت فلو كنت تنفست أي أطلت و أصله أن المتكلم إذا تنفس استأنف القول و سهلت عليه الإطالة

[۴]

۱۳۸۳۳- ۴ الكافی، ۴/ ۴۸۶/ ۵/ ۱ أحمد عن علي بن مهزيار قال رأيت أبا جعفر ع يمشي بعد يوم النحر حتى يرمي الجمرة ثم ينصرف راكبا- و كنت أراه ماشيا بعد ما يحاذي المسجد بمنى قال و حدثني علي بن محمد بن سليمان النوفلي عن الحسن بن صالح عن بعض أصحابنا قال نزل أبو جعفر ع فوق المسجد بمنى قليلا عن دابته حين توجه ليرمي الجمار عند مضرب علي بن الحسين ع فقلت له جعلت فداك لم نزلت هاهنا فقال إن هذا مضرب علي بن الحسين و مضرب بني هاشم و أنا أحب أن أمشي في منازل بني هاشم

[۵]

۱۳۸۳۴- ۵ التهذيب، ۵/ ۲۶۷/ ۲۲/ ۱ سعد عن محمد بن الحسين عن بعض أصحابنا عن أحدهم ع في رمي الجمار أن رسول اللّه ص رمى الجمار راكبا على راحلته

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۷

[۶]

۱۳۸۳۵- ۶ التهذيب، ۵/ ۲۶۷/ ۲۱/ ۱ عنه عن ابن عيسى أنه رأى أبا جعفر الثاني ع رمى الجمار راكبا

[۷]

۱۳۸۳۶- ۷ التهذیب، ۵/ ۲۶۷/ ۲۳/ ۱ عنه عن أبی جعفر عن التمیمی أنه رأی أبا الحسن الثانی ع رمی الجمار و هو راکب- حتی رماها کلها

[۸]

اشارة

۱۳۸۳۷- ۸ التهذیب، ۵/ ۲۶۷/ ۲۴/ ۱ عنه عن أبی جعفر عن العباس عن التمیمی عن صفوان عن ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل رمی الجمار و هو راکب فقال لا بأس به

بیان

هذه الأخبار محمولة علی الرخصة و المشی هو الأصل و استحبه فی الإستبصار کما یستفاد من بعض الأخبار

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۰۹۹

باب ۱۴۲ جواز الرمی عمن عجز

[۱]

۱۳۸۳۸- ۱ الکافی، ۴/ ۴۸۵/ ۱/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۲/ ۴۷۶/ ۳۰۰۵ ابن عمار و البجلی عن أبی عبد اللّه ع قال الکسیر و المبطون یرمی عنهما قال و الصبیان یرمی عنهم

[۲]

۱۳۸۳۹- ۲ الفقیه، ۲/ ۴۰۴/ ۲۸۲۲ ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال الکسیر یحمل فیرمی الجمار و المبطون یرمی عنه و یصلی عنه

[۳]

۱۳۸۴۰- ۳ الفقیه، ۲/ ۴۰۴/ ۲۸۲۲ الفقیه، ۲/ ۴۰۴/ ۲۸۲۳ و قد روی ابن عمار عنه رخصة فی الطواف و الرمی عنهما و قال فی الصبیان یطاف

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۰۰

بهم و یرمی عنهم

[۴]

۱۳۸۴۱- ۴ الکافی، ۴/ ۴۸۵/ ۲/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا إبراهیم ع عن المریض یرمی عنه الجمار قال

نعم يحمل إلى الجمرة و يرمى عنه

[۵]

۱۳۸۴۲- ۵ التهذيب، ۵/ ۲۶۸/ ۲۹/ ۱ الحسين عن فضالة عن رفاعة عن أبى عبد اللّه ع قال سألته عن رجل أغمى عليه- فقال يرمى عنه الجمار

[۶]

۱۳۸۴۳- ۶ التهذيب، ۵/ ۲۶۸/ ۳۰/ ۱ عنه عن عبد اللّه بن بحر عن داود بن على البعقوبى قال سألت أبا الحسن موسى ع عن المريض لا يستطيع أن يرمى الجمار فقال يرمى عنه

[۷]

۱۳۸۴۴- ۷ التهذيب، ۵/ ۲۶۸/ ۳۱/ ۱ على بن مهزيار عن الحسين بن سعيد عمن حدثه عن يحيى بن سعيد عن أبى عبد اللّه ع قال سألته عن امرأة سقطت عن المحمل فانكسرت و لم تقدر على رمى الجمار قال يرمى عنها و عن المبطون

[۸]

۱۳۸۴۵- ۸ التهذيب، ۵/ ۲۸۶/ ۳۲/ ۱ موسى عن عبد اللّه عن

الوافي، ج۱۳، ص: ۱۱۰۱

الفقيه، ۲/ ۴۷۶/ ۳۰۰۶ إسحاق بن عمار عن أبى الحسن موسى ع قال سألته عن المريض يرمى عنه الجمار قال نعم يحمل إلى الجمار و يرمى عنه قلت فإنه لا يطيق ذلك قال يترك فى منزله و يرمى عنه- التهذيب، قلت فالمريض المغلوب يطاف عنه قال لا و لكن يطاف به

الوافي، ج۱۳، ص: ۱۱۰۳

باب ۱۴۳ الهدى و الأضحية على من يجبان

[۱]

اشارة

۱۳۸۴۶- ۱ الكافي، ۴/ ۴۸۷/ ۱/ ۲ محمد عن أحمد عن محمد بن سنان عن ابن مسكان عن سعيد الأعرج قال قال أبو عبد اللّه ع من تمتع فى أشهر الحج ثم أقام بمكة حتى يحضر الحج فعليه شاة و من تمتع فى غير أشهر الحج ثم جاور بمكة حتى يحضر الحج فليس عليه دم إنما هى حجة مفردة و إنما الأضحى على أهل الأمصار

بيان

الأضحی جمع أضحاة و هی الأضحیۀ حاصل الحدیث أن المتمتع یجب علیه الهدی و غیر المتمتع لا یجب علیه الهدی و الأضحیۀ لیست إلا علی أهل الأمصار ممن لم یحضر الحج دون من حضر

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۰۴

[۲]

اشارة

۱۳۸۴۷- ۲ التهذیب، ۵/ ۱۹۹/ ۲/ ۱ الحسین عن صفوان عن العیص بن القاسم عن أبی عبد اللّٰه ع أنه قال فی رجل اعتمر فی رجب فقال إن أقام بمکۀ حتی یخرج منها حاجا فقد وجب علیه هدی فإن خرج من مکۀ حتی یحرم من غیرها فلیس علیه هدی

بیان

لما لم یکن رجب من أشهر الحج فالمعتمر فیه لا تصلح عمرته للتمتع فلا وجه لوجوب الهدی علیه کما نص علیه فی الخبر الآتی و لهذا حمله فی التهذیبین علی من أقام بمکۀ ثم تمتع بالعمرة إلی الحج فی أشهر الحج مرة أخری لأنه مما ندب إلیه و رغب فیه کما دل علیه الخبر الآتی.

و جوز فی الإستبصار حمله علی الاستحباب أیضا یعنی الهدی و ربما قیل إن هذا الهدی جبران من کان علیه أن یحرم بالحج من خارج وجوبا أو استحبابا فأحرم من مکۀ فإن خرج حتی یحرم من موضعه فلیس علیه هدی و ینبغی أن یقال به فإنه قد ورد به روایات أو یحمل علی التقیۀ لأنه مذهب جماعۀ منهم

[۳]

۱۳۸۴۸- ۳ التهذیب، ۵/ ۲۰۰/ ۳/ ۱ موسی عن محمد بن سهل عن أبیه عن إسحاق بن عبد اللّٰه قال سألت أبا الحسن ع عن المعتمر المقیم بمکۀ یجرد الحج أو یتمتع مرة أخری فقال یتمتع أحب إلی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۰۵

و لیکن إحرامه من مسیرة لیلۀ أو لیلتین فإن اقتصر علی عمرته فی رجب لم یکن متمتعا و إذا لم یکن متمتعا لا یجب علیه الهدی

[۴]

۱۳۸۴۹- ۴ الکافی، ۴/ ۳۰۴/ ۶/ ۱ القمیان عن صفوان عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا الحسن ع عن غلمان لنا دخلوا مکۀ بعمرة- و خرجوا معنا إلی عرفات بغیر إحرام قال قل لهم یغتسلون ثم یحرمون و اذبحوا عنهم کما تذبحون عن أنفسکم

[۵]

اشارة

۱۳۸۵۰- ۵ الکافی، ۴/ ۳۰۵/ ۹/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن الفقیه، ۲/ ۴۳۴/ ۲۸۹۷ سماعة أنه سئل عن رجل أمر غلمانه أن یتمتعوا قال علیه أن یضحی عنهم قلت فإنه أعطاهم دراهم- فبعضهم ضحی و بعضهم أمسک الدراهم و صام قال قد أجزأ عنهم و هو بالخیار إن شاء ترکها و لو أنه أمرهم و صاموا کان قد أجزأ عنهم

بیان

قد مضی ما یناسب هذه الأخبار فی باب حج المملوک و الصبی و فی باب میقات الصبیان و أنه یذبح عن الصغار و یصوم الکبار

[۶]

۱۳۸۵۱- ۶ التهذیب، ۵/ ۴۸۲/ ۳۵۹/ ۱ محمد عن ابن فضال التهذیب، ۵/ ۲۰۰/ ۴/ ۱ الحسین عن ابن فضال عن ابن بکیر عن الحسن العطار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۰۶

أمر مملوکه أن یتمتع بالعمرة إلی الحج أ علیه أن یذبح عنه قال لا إن اللّه تعالی یقول عَبْداً مَمْلُوکاً لا یَقْدِرُ عَلی شَیْءٍ

[۷]

۱۳۸۵۲- ۷ التهذیب، ۵/ ۲۰۰/ ۵/ ۱ الحسین عن التهذیب، ۵/ ۴۸۲/ ۳۶۰/ ۱ ابن أبی عمیر عن سعد بن أبی خلف قال سألت أبا الحسن ع فقلت أمرت مملوکی أن یتمتع فقال إن شئت فاذبح عنه و إن شئت فمره فلیصم

[۸]

۱۳۸۵۳- ۸ التهذیب، ۵/ ۲۰۰/ ۶/ ۱ سعد عن أحمد عن ابن أبی عمیر عن جمیل بن دراج قال سأل رجل أبا عبد اللّه ع عن رجل أمر مملوکه أن یتمتع قال فمره فلیصم و إن شئت فاذبح عنه

[۹]

۱۳۸۵۴- ۹ الکافی، ۴/ ۳۰۴/ ۸/ ۱ محمد عن أحمد عن التهذیب، ۵/ ۲۰۱/ ۸/ ۱ الحسین عن القاسم بن محمد عن علی بن أبی حمزة عن أبی إبراهیم ع قال سألته عن غلام لنا أخرجته معی فأمرته فتمتع ثم أهل بالحج یوم الترویة و لم أذبح عنه أ فله أن یصوم بعد النفر فقال ذهبت الأیام التی قال اللّه أ لا کنت أمرته أن یفرد الحج قلت طلبت الخیر قال کما طلبت الخیر فاذهب فاذبح عنه شاة سمینة و کان ذلک یوم النفر الأخیر

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۰۷

[۱۰]

۱۳۸۵۵- ۱۰ التهذیب، ۵/ ۴۸۱/ ۳۵۵/ ۱ فضالة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن المملوک المتمتع فقال علیه ما علی الحر إما أضحیة و إما صوم

[۱۱]

اشارة

۱۳۸۵۶- ۱۱ التهذیب، ۵/ ۲۰۱/ ۷/ ۱ الحسین عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال سئل عن المتمتع کم یجزیه قال شاة و سألته عن المتمتع المملوک فقال علیه مثل ما علی الحر إما أضحیة و إما صوم

بیان

یعنی لا بد من أحدهما إما أضحیة یضحی عنه مولاه و إما صوم یصوم بنفسه و فی التهذیبین حمله علی محامل بعیدة غایة البعد

[۱۲]

اشارة

۱۳۸۵۷- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۲۳۹/ ۱۴۶/ ۱/ ۱ الصفار عن الزیات عن محمد بن إسماعیل عن صالح بن عقبة عن الحارث بن المغیرة عن أبی عبد اللّه ع فی رجل تمتع عن أمه و أهل بحجة عن أبیه قال إن ذبح فهو خیر له و إن لم یذبح فلیس علیه شیء لأنه إنما تمتع عن أمه و أهل بحجة عن أبیه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۰۸

بیان

یعنی أنه لما أفرد إحدی العبادتین عن الأخری بجعلهما لاثنین فهو لیس بمتمتع فی الحقیقة فلا یجب علیه هدی فإن شاء أتی به استحبابا

[۱۳]

۱۳۸۵۸- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۸۷/ ۲/ ۲ علی عن أبیه عن ابن المغیرة عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال سئل عن الأضحی أ واجب علی من وجد لنفسه و عیاله فقال أما لنفسه فلا یدعه و أما لعیاله إن شاء ترک

[۱۴]

۱۳۸۵۹- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۲۳۸/ ۱۴۲/ ۱ محمد بن أحمد عن یعقوب بن یزید عن ابن أبی عمیر عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع قال یجزیه فی الأضحیة هدیه

[۱۵]

۱۳۸۶۰- ۱۵ الفقیه، ۲/ ۴۸۸/ ۳۰۴۳ سوید القلاء عن محمد عن أبی جعفر ع قال الأضحیة واجبة علی من وجد من صغیر أو کبیر و هی سنة

[۱۶]

۱۳۸۶۱- ۱۶ الفقیه، ۲/ ۴۸۸/ ۳۰۴۴ العلاء بن الفضیل عن أبی عبد اللّه ع أن رجلا سأله عن الأضحی فقال هو واجب علی کل مسلم إلا من لم یجد فقال له السائل فما تری فی العیال قال إن شئت فعلت و إن شئت لم تفعل فأما أنت فلا تدعه

[۱۷]

۱۳۸۶۲- ۱۷ الفقیه، ۲/ ۲۱۳/ ۲۱۹۱ الفقیه، ۲/ ۲۱۴/ ۲۱۹۲ جاءت أم

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۰۹

سلمة رضی اللّه عنها إلی النبی ص فقالت یا رسول اللّه یحضر الأضحی و لیس عندی ثمن الأضحیة فأستقرض و أضحی قال استقرضی فإنه دین مقضی و یغفر لصاحب الأضحیة عند أول قطرة من دمها

[۱۸]

۱۳۸۶۳- ۱۸ الفقیه، ۲/ ۴۹۶/ ۳۰۶۱ قال علی ع لا یضحی عمن فی البطن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۱

باب ۱۴۴ ما یجزئ من الهدی و الأضحیة و ما یستحب

[۱]

۱۳۸۶۴- ۱ الکافی، ۴/ ۴۸۷/ ۱/ ۱ العدة عن سهل و أحمد عن السراد عن ابن رئاب عن الحذاء عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل- فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ فَمَا اسْتَیْسَرَ مِنَ الْهَدْیِ قال شاة

[۲]

۱۳۸۶۵- ۲ الکافی، ۴/ ۴۸۷/ ۲/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال یجزئ فی المتعة شاة

[۳]

اشارة

۱۳۸۶۶- ۳ الکافی، ۴/ ۴۸۹/ ۱/ ۱ الاثنان عمن حدثه عن حماد بن عثمان التهذیب، ۵/ ۲۰۶/ ۲۹/ ۱ ابن عیسی عن البرقی عن محمد بن یحیی عن حماد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن أدنی ما

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۲

یجزئ من أسنان الغنم فی الهدی فقال الجذع من الضأن- قلت فالمعز قال لا یجزئ الجذع من المعز قلت و لم قال لأن الجذع من الضأن یلقح و الجذع من المعز لا یلقح

بیان

الجذع من الضأن و المعز ما دخل فی الثانیة

[۴]

۱۳۸۶۷- ۴ التهذیب، ۵/ ۲۰۶/ ۲۷/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن صفوان عن العیص عن أبی عبد اللّه ع عن علی ع أنه کان یقول الثنیة من الإبل و الثنیة من البقر و الثنیة من المعز و الجذعة من الضأن

[۵]

اشارة

۱۳۸۶۸- ۵ التهذیب، ۵/ ۲۰۶/ ۲۸/ ۱ عنه عن عبد الرحمن عن ابن سنان قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول یجزی من الضأن الجذع و لا یجزی من المعز إلا الثنی

بیان

الثنی من الإبل ما دخل فی السادسة و من البقر و المعز ما دخل فی الثالثة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۳

علی الأشهر و قیل غیر ذلک

[۶]

۱۳۸۶۹- ۶ التهذیب، ۵/ ۲۰۴/ ۱۹/ ۱ الحسین عن فضالة عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع أفضل البدن ذوات الأرحام من الإبل و البقر و قد یجزی الذکورة من البدن و الضحایا من الغنم الفحولة

[۷]

۱۳۸۷۰- ۷ التهذیب، ۵/ ۲۰۴/ ۲۱/ ۱ ابن عیسی عن السراد عن العلاء عن أبی بصیر قال سألته عن الأضاحی فقال أفضل الأضاحی فی الحج الإبل و البقر و قال ذوو الأرحام و قال لا یضحی و بثور و لا جمل

[۸]

۱۳۸۷۱- ۸ الکافی، ۴/ ۴۹۰/ ۸/ ۱ أبان عن البصری عن أبی عبد اللّه ع قال الکبش فی أرضکم أفضل من الجزور

[۹]

۱۳۸۷۲- ۹ الکافی، ۴/ ۴۸۹/ ۲/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الإبل و البقر أیهما أفضل أن یضحی بها قال ذوات الأرحام فسألته [و سألته] عن أسنانها فقال أما البقر فلا یضرک بأی أسنانها

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۴

ضحیت و أما الإبل فلا یصلح إلا الثنی فما فوق

[۱۰]

اشارة

۱۳۸۷۳- ۱۰ الکافی، ۴/ ۴۸۹/ ۳/ ۱ علی عن أبیه عن التمیمی عن محمد بن حمران عن أبی عبد اللّه ع قال أسنان البقر تبیعها و مسنها فی الذبح سواء

بیان

التبیع ما دخل فی الثانیة و المسن ما دخل فی الثالثة

[۱۱]

۱۳۸۷۴- ۱۱ الکافی، ۴/ ۴۹۱/ ۱۴/ ۱ الخمسة و صفوان عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا رمیت الجمرة فاشتر هدیک إن کان من البدن أو من البقر و إلا فاجعل کبشا سمینا فحلا فإن لم تجد فموجوءا من الضأن فإن لم تجد فتیسا فحلا فإن لم تجد فما تیسر علیک و عظم شعائر اللّه- فإن رسول اللّه ص ذبح عن أمهات المؤمنین بقرة بقرة- و نحر بدنة

[۱۲]

۱۳۸۷۵- ۱۲ التهذیب، ۵/ ۲۰۴/ ۱۸/ ۱ موسی عن إبراهیم عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال ثم اشتر هدیک الحدیث إلی قوله

شعائر اللّه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۵

[۱۳]

اشارة

۱۳۸۷۶- ۱۳ الکافی، ۴/ ۴۸۹/ ۴/ ۱ الثلاثة عن حماد عن الحلبی عمن سمع أبا عبد اللّه ع یقول ضح بکبش أسود أقرن فحل فإن لم تجد أسود فأقرن فحل یأکل فی سواد و یشرب فی سواد و ینظر فی سواد

بیان

قد مضی تفسیر هذا الحدیث فی باب حج إبراهیم و إسماعیل

[۱۴]

۱۳۸۷۷- ۱۴ التهذیب، ۵/ ۲۰۵/ ۲۴/ ۱ الحسین عن النضر و صفوان عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال کان رسول اللّه ص یضحی بکبش أقرن فحل ینظر فی سواد و یمشی فی سواد

[۱۵]

۱۳۸۷۸- ۱۵ الفقیه، ۲/ ۴۹۷/ ۳۰۶۵ ذبح رسول اللّه ص کبشا أقرن ینظر فی سواد و یمشی فی سواد

[۱۶]

۱۳۸۷۹- ۱۶ الکافی، ۴/ ۴۹۰/ ۵/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی عن أبی بصیر قال سألت أبا جعفر ع عن النعجة أحب إلیک أم الماعز قال إن کان الماعز ذکرا فهو أحب إلی و إن کان الماعز أنثی فالنعجة أحب إلی قال قلت فالخصی یضحی به قال لا إلا أن لا یکون غیره و قال یصلح الجذع من الضأن فأما الماعز فلا یصلح

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۶

قلت فالخصی أحب إلیک أم النعجة قال المرضوض أحب إلی من النعجة و إن کان خصیا فالنعجة

[۱۷]

۱۳۸۸۰- ۱۷ الکافی، ۴/ ۴۹۰/ ۹/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع فی رجل اشتری هدیا فکان به عیب عور أو غیره فقال إن کان نقد ثمنه فقد أجزأ عنه و إن لم یکن نقد ثمنه رده و اشتری غیره- قال و قال أبو عبد اللّه ع اشتر فحلا سمینا للمتعة فإن لم تجد فموجوءا فإن لم تجد فمن فحولة المعز فإن لم تجد فنعجة فإن لم تجد فما استیسر من الهدی و قال یجزی فی المتعة الجذع من الضأن

و لا- یجزی جذع المعز- قال و قال أبو عبد اللّه ع فی رجل اشتری شاة ثم أراد أن یشتری أسمن منها قال یشتریها فإذا اشتری باع الأولی قال و لا أدری شاة قال أو بقرة

[۱۸]

اشارة

۱۳۸۸۱- ۱۸ الکافی، ۴/ ۴۹۱/ ۱۰/ ۱ الأربعة التهذیب، ۵/ ۴۸۲/ ۳۶۲/ ۱ النوفلی عن السکونی عن جعفر عن أبیه عن آبائه ع قال قال رسول اللّه ص صدقة رغیف خیر من نسک مهزول

بیان

نسک مهزول إما بالفتح بمعنی الذبح علی الإضافة و إما بالضم أو

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۷

الضمتین بمعنی الذبیحة علی الوصف

[۱۹]

اشارة

۱۳۸۸۲- ۱۹ الکافی، ۴/ ۴۹۲/ ۱۷/ ۱ علی عن أبیه عن إبراهیم بن محمد عن السلمی عن الفقیه، ۲/ ۴۹۰/ ۳۰۴۹ داود الرقی قال سألنی بعض الخوارج عن هذه الآیة مِنَ الضَّأْنِ اثْنَیْنِ وَ مِنَ الْمَعْزِ اثْنَیْنِ قُلْ آلذَّکَرَیْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَیَیْنِ- وَ مِنَ الْإِبِلِ اثْنَیْنِ وَ مِنَ الْبَقَرِ اثْنَیْنِ ما الذی أحل اللّه عز و جل من ذلک و ما الذی حرم فلم یکن عندی فیه شیء فدخلت علی أبی عبد اللّه ع و أنا حاج فأخبرته بما کان فقال إن اللّه عز و جل أحل فی الأضحیة بمنی الضأن و المعز الأهلیة و حرم أن یضحی بالجبلیة و أما قوله مِنَ الْإِبِلِ اثْنَیْنِ وَ مِنَ الْبَقَرِ اثْنَیْنِ فإن اللّه عز و جل أحل فی الأضحیة الإبل العراب- و حرم فیها البخاتی و أحل البقر الأهلیة أن یضحی بها و حرم الجبلیة- فانصرفت إلی الرجل فأخبرته بهذا الجواب فقال هذا شیء حملته الإبل من الحجاز

بیان

الإبل العراب العربیة و البخت بالضم الإبل الخراسانیة و الجمع البخاتی و لعل الخارجی کان قد سمع بتحریم الأضحیة ببعض هذه الأزواج الثمانیة مع کونها کلها حلالا فأراد أن یمتحن بمعرفته داود

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۸

و لعل تحریم الأضحیة بالجبلیة منها بمنی لکونها صیدا و تحریمها بالبخت لعلة أخری

[۲۰]

اشارة

۱۳۸۸۳- ۲۰ التهذیب، ۵/ ۲۰۵/ ۲۳/ ۱ ابن عیسی عن علی بن الحکم عن أبی مالک الجهنی عن الحسن بن عمار عن أبی جعفر ع قال ضحی رسول اللّه ص بکبش أجذع أملح فحل سمین

بیان

الأجذع بمعنی الجذع و مر تفسیره و الملحة بیاض یخالطه سواد

[۲۱]

۱۳۸۸۴- ۲۱ التهذیب، ۵/ ۲۰۵/ ۲۵/ ۱ الحسین عن صفوان و فضالة عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع أنه سئل عن الأضحیة فقال أقرن فحل سمین عظیم العین و الأذن و الجذع من الضأن یجزی و الثنی من المعز و الفحل من الضأن خیر من الموجوء و الموجوء خیر من النعجة و النعجة خیر من المعز و قال إن اشتری أضحیة و هو ینوی أنها سمینة فخرجت مهزولة أجزأت عنه و إن نواها مهزولة فخرجت سمینة أجزأت عنه و إن نواها مهزولة فخرجت مهزولة لم تجزئ عنه و قال إن رسول اللّه ص کان یضحی بکبش أقرن- عظیم سمین فحل یأکل فی سواد و ینظر فی سواد فإذا لم یجدوا من ذلک شیئا فالله أولی

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۱۹

بالعذر و قال الإناث و الذکور من الإبل و البقر تجزی و سألته أ یضحی بالخصی قال لا

[۲۲]

۱۳۸۸۵- ۲۲ التهذیب، ۵/ ۲۰۵/ ۲۲/ ۱ عنه عن النضر و صفوان عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال تجوز ذکورة الإبل و البقر فی البلدان إذا لم یجدوا الإناث و الإناث أفضل

[۲۳]

۱۳۸۸۶- ۲۳ التهذیب، ۵/ ۲۰۶/ ۲۶/ ۱ موسی عن ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال النعجة من الضأن إذا کانت سمینة أفضل من الخصی من الضأن و قال الکبش السمین خیر من الخصی و من الأنثی و قال سألته عن الخصی و عن الأنثی فقال الأنثی أحب إلی من الخصی

[۲۴]

۱۳۸۸۷- ۲۴ التهذیب، ۵/ ۲۱۱/ ۴۹/ ۱ بهذا الإسناد عن أبی عبد اللّه ع قال تکون ضحایاکم سمانا فإن أبا جعفر ع کان یستحب أن تکون أضحیته سمینة

[۲۵]

اشارة

۱۳۸۸۸- ۲۵ الفقیه، ۲/ ۲۱۳/ ۲۱۹۰ قال رسول اللّه ص استفرهوا ضحایاکم فإنها مطایاکم علی الصراط

بیان

یعنی اجعلوها فارهة أی نشیطة قویة

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۰

[۲۶]

۱۳۸۸۹- ۲۶ التهذیب، ۵/ ۲۱۱/ ۴۷/ ۱ الحسین عن صفوان عن البجلی قال سألت أبا إبراهیم ع عن الرجل یشتری الهدی فلما ذبحه إذا هو خصی مجبوب و لم یکن یعلم أن الخصی لا یجوز فی الهدی هل یجزیه أم یعیده قال لا یجزیه إلا أن یکون لا قوة به علیه

[۲۷]

۱۳۸۹۰- ۲۷ التهذیب، ۵/ ۲۱۱/ ۴۸/ ۱ موسی عن صفوان عن البجلی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یشتری الکبش فیجده خصیا مجبوبا قال إن کان صاحبه موسرا فلیشتر مکانه

[۲۸]

۱۳۸۹۱- ۲۸ الکافی، ۴/ ۴۹۰/ ۶/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال إذا اشتری الرجل البدنة مهزولة فوجدها سمینة فقد أجزأت عنه و إن اشتراها مهزولة فوجدها مهزولة فإنها لا تجزی عنه

[۲۹]

۱۳۸۹۲- ۲۹ التهذیب، ۵/ ۲۱۱/ ۵۱/ ۱ موسی عن سیف عن منصور عن أبی عبد اللّه ع قال و إن اشتری الرجل هدیا و هو یری أنه سمین أجزأ عنه و إن لم یجده سمینا و من اشتری هدیا و هو یری أنه مهزول فوجده سمینا أجزأ عنه و إن اشتراه و هو یعلم أنه مهزول لم یجزئ عنه

[۳۰]

اشارة

۱۳۸۹۳- ۳۰ الفقيه، ۲/ ۴۹۸/ ۳۰۶۶ عنه قال علی ع إذا اشتری الرجل البدنة عجفاء فلا تجزی عنه و إن اشتراها سمينة فوجدها عجفاء أجزأت عنه و إن اشتراها عجفاء فوجدها سمينة أجزأت

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۱

عنه و فی هدی التمتع مثل ذلک

بيان

و فی هدی التمتع مثل ذلک يحتمل أن يكون من تمام الحديث و أن يكون من كلام صاحب الكتاب و على الثانی يحتمل أن يكون بتقدير قال فيكون حديثا آخر و أن يكون فتوى منه مستفادا من حديث آخر

[۳۱]

۱۳۸۹۴- ۳۱ الكافی، ۴/ ۴۹۱/ ۱۵/ ۱ القميان عن صفوان عن العيص بن القاسم عن أبی عبد اللّه ع فی الهرم الذی قد وقعت ثناياه أنه لا بأس به فی الأضاحی و إن اشتريته مهزولا فوجدته سمينا أجزأ و إن اشتريته مهزولا فخرج مهزولا فلا يجزی

[۳۲]

اشارة

۱۳۸۹۵- ۳۲ الكافی، ۴/ ۴۹۲/ ۱۶/ ۱ التهذيب، ۵/ ۲۱۲/ ۵۳/ ۱ محمد بن عيسى عن ياسين الضرير عن حريز عن الفضيل قال حججت بأهلی سنة فعزت الأضاحی فانطلقت فاشتريت شاتين بغلاء فلما ألقيت إهابهما ندمت ندامة شديدة لما رأيت بهما من الهزال فأتيته فأخبرته بذلک فقال لی إن كان على كليتيهما شیء من الشحم أجزأتا

بيان

فی الكافی و التهذيب جعل حد الهزال أن لا يكون على كليتيه شیء من الشحم و أسند إلى هذه الرواية

[۳۳]

۱۳۸۹۶- ۳۳ الفقيه، ۲/ ۴۹۶/ ۳۰۶۰ سئل أبو جعفر ع

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۲

عن هرمة قد سقطت ثناياها هل تجزی فی الأضحية فقال لا بأس أن يضحى بها

[۳۴]

اشارة

۱۳۸۹۷- ۳۴ الکافی، ۴/ ۴۹۰/ ۷/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن سلمة أبی حفص عن أبی عبد اللّه عن أبیه ع قال کان علی ص یکره التشریم فی الأذان و الخرم و لا یری به بأسا کان ثقبا فی موضع الوسم و کان یقول یجزی من البدن الثنی و من المعز الثنی و من الضأن الجذع

بیان

التشریم التشقیق و الخرم بالمعجمة و الراء الثقب و الشق و الأخرم المثقوب الأذن و الذی قطعت وترة أنفه أو طرفه لا یبلغ الجدع و قد انخرم ثقبه أی انشق فإذا لم ینشق فهو أخرم و هی خرماء و فی بعض النسخ إن کان ثقب علی استئناف و لا یری

[۳۵]

۱۳۸۹۸- ۳۵ الکافی، ۴/ ۴۹۱/ ۱۱/ ۱ الخمسة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الضحیة تکون الأذان مشقوقة فقال إن کان شقها فلا تصلح

[۳۶]

اشارة

۱۳۸۹۹- ۳۶ الکافی، ۴/ ۴۹۱/ ۱۲/ ۱ الأربعة عن جعفر عن أبیه عن آبائه ع قال قال النبی ص لا یضحی بالعرجاء و لا بالعجفاء و لا بالخرقاء و لا الجذاء و لا العضباء

الوافی، ج‌۱۳، ص: ۱۱۲۳

بیان

العجفاء المهزولة کما مر و الخرقاء المخروقة الأذن و التی فی أذنها ثقب مستدیر و الجذاء المقطوعة الأذان و العضباء المکسورة القرن الداخل أو مشقوقة الأذن

[۳۷]

اشارة

۱۳۹۰۰- ۳۷ الکافی، ۴/ ۴۹۱/ ۱۳/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۲/ ۴۹۶/ ۳۰۶۲ جمیل عن أبی عبد اللّه ع فی الأضحیة یکسر قرنها قال إذا کان القرن الداخل صحیحا فهی تجزئ

بيان

قال فی الفقيه سمعت شيخنا محمد بن الحسن رضی اللّه عنه يقول سمعت محمد بن الحسن الصفار رضی اللّه عنه يقول إذا ذهب من القرن الداخل ثلثاه و بقی ثلثه فلا بأس بأن يضحی به

[۳۸]

اشارة

۱۳۹۰۱- ۳۸ التهذيب، ۵/ ۲۱۲/ ۵۴/ ۱ محمد بن أحمد عن ابن أبی نصر البغدادی عن أحمد بن يحيی المقری عن عبيد اللّه بن موسی عن إسرائيل عن أبی إسحاق عن شريح بن هانی عن الفقيه، ۲/ ۴۸۹/ ۳۰۴۷ علی ص قال

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۴

أمرنا رسول اللّه ص فی الأضاحی أن نستشرف العين و الأذن و نهانا عن الخرقاء و الشرقاء و المقابلة و المدابرة

بيان

نستشرف العين و الأذن أی نتفقدهما و نتأمل سلامتهما لئلا يكون فيهما نقص من عور أو جدع من استشرفت الشیء إذا وضعت يدك علی حاجبك تنظر إليه حتی تستبين أو تطلبهما شريفتين بالتمام و السلامة و الشرقاء بالقاف منشقة الأذن طولا باثنتين و المقابلة و المدابرة الشاة التی شق أذنها ثم يفتل ذلك معلقا فإن أقبل به فهو إقباله و إن أدبر به فإدبارة و الجلدة المعلقة من الأذن هی الإقبالة و الإدبارة و الشاة مقابلة و مدابرة

[۳۹]

اشارة

۱۳۹۰۲- ۳۹ التهذيب، ۵/ ۲۱۳/ ۵۵/ ۱ عنه عن بنان عن أبيه عن ابن المغيرة عن السكونی عن جعفر عن أبيه عن آبائه ع قال الفقيه، ۲/ ۴۹۰/ ۳۰۴۸ قال رسول اللّه ص لا- يضحی بالعرجاء بين عرجها و لا بالعوراء بين عورها و لا بالعجفاء و لا بالخرماء و لا بالجذاء و لا بالعضباء

بيان

فی الفقيه الجرباء بدل خرماء فعلاء من الجرب و الجدعاء مكان الجذاء و هی بالجيم و المهملتين المقطوعة الأنف و الأذن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۵

[۴۰]

۱۳۹۰۳- ۴۰ التهذیب، ۵/ ۲۱۳/ ۵۶/ ۱ عنه عن أبی جعفر ع عن علی عن النخعی عن ابن أبی عمیر عن جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی المقطوع القرن أو المکسور القرن إذا کان القرن الداخل صحیحا فلا بأس و إن کان القرن الظاهر الخارج مقطوعا

[۴۱]

۱۳۹۰۴- ۴۱ التهذیب، ۵/ ۲۱۳/ ۵۷/ ۱ سعد عن أحمد عن البزنطی بإسناد له عن أحدهما ع قال سئل عن الأضاحی إذا کانت الأذن مشقوقة أو مثقوبة بسمة فقال ما لم یکن منها مقطوعا فلا بأس

[۴۲]

۱۳۹۰۵- ۴۲ الفقیه، ۲/ ۴۹۶/ ۳۰۵۹ التهذیب، ۵/ ۲۱۳/ ۵۸/ ۱ علی بن جعفر عن أخیه موسی ع أنه سأله عن الرجل یشتری الأضحیة عوراء فلا یعلم إلا بعد شرائها هل یجزی عنه قال نعم إلا أن یکون هدیا واجبا فإنه لا یجوز ناقصا

[۴۳]

۱۳۹۰۶- ۴۳ التهذیب، ۵/ ۲۱۴/ ۵۹/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن عمران الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال من اشتری هدیا و لم یعلم أن به عیبا حتی نقد ثمنه ثم علم بعد فقد تم

[۴۴]

اشارة

۱۳۹۰۷- ۴۴ التهذیب، ۵/ ۲۰۷/ ۳۱/ ۱ محمد بن أحمد عن أحمد عن البزنطی قال سئل عن الخصی یضحی به قال إن کنتم تریدون اللحم فدونکم و قال لا یضحی إلا بما قد عرف به

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۶

بیان

عرف به من التعریف یعنی أحضر عشیة عرفة بعرفات

[۴۵]

۱۳۹۰۸- ۴۵ التهذیب، ۵/ ۲۰۶/ ۳۰/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن العرقوفی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال لا یضحی إلا بما قد عرف به

[۴۶]

۱۳۹۰۹ – ۴۶ التهذیب، ۵/ ۲۰۷/ ۳۳/ ۱ عنه عن صفوان عن سعید بن یسار قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنا نشتری الغنم بمنی و لسنا ندری عرف بها أم لا فقال إنهم لا یکذبون لا علیک ضح بها

[۴۷]

اشارة

۱۳۹۱۰ – ۴۷ التهذیب، ۵/ ۲۰۷/ ۳۲/ ۱ سعد عن أحمد عن محمد بن سنان عن ابن مسکان عن سعید بن یسار الفقیه، ۲/ ۴۹۸/ ۳۰۶۸ البزنطی عن عبد الکریم بن عمرو عن سعید بن یسار قال سألت أبا عبد اللّه ع عمن اشتری شاة لم یعرف بها قال لا بأس بها عرف بها أم لم یعرف بها

بیان

حمله فی التهذیبین علی ما إذا لم یعرف بها المشتری و ذکر البائع أنه عرف بها فإنه یصدقه فی ذلک و یجزی عنه و یؤیده ما فی نسخ الفقیه و لم یعرف بها بالواو و الحمل علی استحباب التعریف دون الإیجاب أشبه

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۷

[۴۸]

۱۳۹۱۱ – ۴۸ الکافی، ۴/ ۵۴۴/ ۲۰/ ۱ محمد و غیره عن محمد بن أحمد عن یعقوب بن یزید التهذیب، ۹/ ۸۳/ ۳۵۲ الصفار عن یعقوب بن یزید عن یحیی بن المبارک عن ابن جبلة عن محمد بن الفضیل عن أبی الحسن ع قال قلت جعلت فداک کان عندی کبش سمین لأضحی به فلما أخذته و أضجعته نظر إلی فرحمته و رققت علیه ثم إنی ذبحته قال فقال لی ما کنت أحب لک أن تفعل لا تربین شیئا من هذا ثم تذبحه

[۴۹]

۱۳۹۱۲– ۴۹ التهذیب، ۹/ ۸۳/ ۳۵۳ الصفار عن سلمة بن الخطاب عن زرقان بن أحمد عن محمد بن عصام عن أبی الصحاری عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له الرجل یعلف الشاة و الشاتین لیضحی بهما قال لا أحب ذلک قلت فالرجل یشتری الجمل و الشاة- فیتساقط علفه من هاهنا و من هاهنا فیجیء الوقت و قد سمن فیذبحه قال لا و لکن إذا کان ذلک الوقت فلیدخل سوق المسلمین و یشتری منها و یذبحه

[۵۰]

اشارة

۱۳۹۱۳- ۵۰ الفقیه، ۲/ ۴۹۷/ ۳۰۶۴ قال أبو الحسن موسی ع لا یضحی بشیء من الدواجن

الوافی، ج۱۳، ص: ۱۱۲۸

بیان

الدواجن الآلفات فی البیت المقیمات فی المکان من الحمام و الشاة و نحوهما

[۵۱]

۱۳۹۱۴- ۵۱ الفقیه، ۲/ ۴۹۴/ ۳۰۵۸ قال الصادق ع لا یضحی إلا بما یشتری فی العشر

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه‍ ق

تعریف مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (التوبة/۴۱).
قالَ الإمامُ علیّ بْنُ موسَی الرِّضا – علَیهِ السَّلامُ: رَحِمَ اللّهُ عَبْداً أحْیَا أمْرَنا... یَتَعَلَّمُ عُلُومَنا وَ یُعَلِّمُهَا النَّاسَ؛ فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ کَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا... (بَنادِرُ البِحار – فی تلخیص بحار الأنوار، للعلاّمة فیض الاسلام، ص ۱۵۹؛ عُیونُ أخبارِ الرِّضا(ع)، الشّیخ الصَّدوق، الباب۲۸، ج۱/ ص۳۰۷).
مؤسّس مُجتمَع "القائمیّة" الثّقافیّ بأصبَهانَ – إیرانَ: الشهید آیة الله "الشمس آبادی" – رَحِمَهُ اللهُ – کان أحداً من جَهابذة هذه المدینة، الذی قدِ اشتهَرَ بشَعَفِهِ بأهل بَیت النبیّ (صلواتُ اللهِ علَیهِم) و لاسیَّما بحضرة الإمام علیّ بن موسَی الرِّضا (علیه السّلام) و بساحة صاحِب الزّمان (عَجَّلَ اللهُ تعالی فرجَهُ الشَّریفَ)؛ و لهذا أسّس مع نظره و درایته، فی سَنَةِ ۱۳۴۰ الهجریّة الشمسیّة (=۱۳۸۰ الهجریّة القمریّة)، مؤسَّسةً و طریقةً لَم یَنطَفِئ مِصباحُها، بل تُتَّبَع بأقوَی و أحسَنِ مَوقِفٍ کلَّ یوم.
مرکز "القائمیّة" للتحرِّی الحاسوبیّ – بأصبَهانَ، إیرانَ – قد ابتدَأَ أنشِطتَهُ من سَنَةِ ۱۳۸۵ الهجریّة الشمسیّة (=۱۴۲۷ الهجریّة القمریّة) تحتَ عنایة سماحة آیة الله الحاجّ السیّد حسن الإمامیّ – دامَ عِزّهُ – و مع مساعَدَةِ جمعٍ من خِرّیجی الحوزات العلمیّة و طلاب الجوامع، باللیل و النهار، فی مجالاتٍ شتّی: دینیّة، ثقافیّة و علمیّة...
الأهداف: الدّفاع عن ساحة الشیعة و تبسیط ثَقافة الثَّقَلَین (کتاب الله و اهل البیت علیهِمُ السَّلامُ) و معارفهما، تعزیز دوافع الشّباب و عموم الناس إلی التَّحَرِّی الأدَقّ للمسائل الدّینیّة، تخلیف المطالب النّافعة – مکانَ البَلاتیثِ المبتذلة أو الرّدیئة – فی المحامیل (=الهواتف المنقولة) و الحواسیب (=الأجهزة الکمبیوتریّة)، تمهید أرضیّةٍ واسعةٍ جامعةٍ ثَقافیّةٍ علی أساس معارف القرآن و أهل البیت –علیهم السّلام – بباعث نشر المعارف، خدمات للمحققین و الطّلاّب، توسعة ثقافة القراءة و إغناء أوقات فراغة هُواةِ برامِجِ العلوم الإسلامیّة، إنالة المنابع اللازمة لتسهیل رفع الإبهام و الشُّبُهات المنتشرة فی الجامعة، و...

- مِنها العَدالة الاجتماعيّة: التی يُمكِن نشرها و بثّها بالأجهزة الحديثة متصاعدةً، علی أنّه يُمكِن تسريعُ إبراز المَرافِق و التسهيلاتِ– فی آكناف البلد - و نشرِ الثّقافةِ الاسلاميّة و الإيرانيّة – فی أنحاء العالَم - مِن جهةٍ اُخرَی.

- من الأنشطة الواسعة للمركز:

الف) طبع و نشر عشراتِ عنوانِ كتبٍ، كتيبة، نشرة شهريّة، مع إقامة مسابقات القِراءة

ب) إنتاجُ مئات أجهزةٍ تحقيقيّة و مكتبية، قابلة للتشغيل فی الحاسوب و المحمول

ج) إنتاج المَعارض ثـّلاثيّةِ الأبعاد، المنظر الشامل (= بانوراما)، الرّسوم المتحرّكة و... الأماكن الدينيّة، السياحيّة و...

د) إبداع الموقع الانترنتی "القائميّة" www.Ghaemiyeh.com و عدّة مَواقع اُخرَ

ه) إنتاج المُنتجات العرضيّة، الخَطابات و... للعرض فی القنوات القمريّة

و) الإطلاق و الدَّعم العلمیّ لنظام إجابة الأسئلة الشرعيّة، الاخلاقيّة و الاعتقاديّة (الهاتف: ۰۰۹۸۳۱۱۲۳۵۰۵۲۴)

ز) ترسيم النظام التلقائیّ و اليدویّ للبلوتوث، ويب كشك، و الرّسائل القصيرة SMS

ح) التعاون الفخریّ مع عشراتِ مراكزَ طبيعيّة و اعتباريّة، منها بيوت الآيات العِظام، الحوزات العلميّة، الجوامع، الأماكن الدينيّة كمسجد جَمكرانَ و...

ط) إقامة المؤتمَرات، و تنفيذ مشروع "ما قبلَ المدرسة" الخاصّ بالأطفال و الأحداث المُشاركين فی الجلسة

ی) إقامة دورات تعليميّة عموميّة و دورات تربية المربّی (حضوراً و افتراضاً) طيلة السَّنَة

المكتب الرّئيسیّ: إيران/أصبهان/ شارع"مسجد سيّد/ "ما بينَ شارع"پنج رَمَضان "ومُفترَق"وفائی/"بناية"القائميّة"

تاريخ التأسيس: ۱۳۸۵ الهجريّة الشمسيّة (=۱۴۲۷ الهجرية القمريّة)

رقم التسجيل: ۲۳۷۳

الهويّة الوطنيّة: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

الموقع: www.ghaemiyeh.com

البريد الالكترونی: Info@ghaemiyeh.com

المَتجَر الانترنتی: www.eslamshop.com

الهاتف: ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۰۹۸۳۱۱)

الفاكس: ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱)

مكتب طهرانَ ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱)

التـِّجاريّة و المَبيعات ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور المستخدمين ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

ملاحَظة هامّة:

الميزانيّة الحاليّة لهذا المركز، شـَعبيّة، تبرّعيّة، غير حكوميّة، و غير ربحيّة، اقتُنِيَت باهتمام جمع من الخيّرين؛ لكنَّها لا تُوافِی الحجمَ المتزايد و المتـّسعَ للامور الدّينيّة و العلميّة الحاليّة و مشاريع التوسعة الثـّقافيّة؛ لهذا فقد ترجّی هذا المركزُ صاحِبَ هذا البيتِ (المُسمَّی بالقائميّة) و مع ذلك، يرجو مِن جانب سماحة بقيّة الله الأعظم (عَجَّلَ اللهُ تعالی فرَجَهُ الشَّريفَ) أن يُوفِّقَ الكلَّ توفيقاً متزائداً لِإعانتهم - فی حدّ التّمكّن لكلّ احدٍ منهم – إيّانا فی هذا الأمر العظيم؛ إن شاءَ اللهُ تعالی؛ و اللهُ ولیّ التوفيق.

مركز القائمية اصفهان
للبحوث والتحريات الكمبيوترية
www
للحصول على المكتبات الخاصه الاخرى
ارجعوا الى عنوان المـركز من فضلـكم
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
و للايصاء من فضلكم
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹